

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΝΟΜΟΣ ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ
ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ**

ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ

[1.12.2019 – 07.12.2020]

**ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΤΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΤΗ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΔΗΜΟΥ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ –
ΝΟΜΟΣ ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ**

ΣτΔΕ - ΓΕΩΡΓΙΟΣ Κ. ΦΕΡΕΤΖΑΚΗΣ, ΝΟΜΙΚΟΣ – ΔΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ

Ε.Σ. ΕΠΕΕ ΝΟΜΙΚΗΣ ΑΘΗΝΩΝ

e-mail – symparastatis@kalamata.gr

Κοινοποίηση

Υπουργό Εσωτερικών κ.Παναγιώτη Θεοδωρικάκο

Δήμαρχο Καλαμάτας κ. Θανάση Βασιλόπουλο

Δ.Σ Καλαμάτας

ΑΙΔ : Αρχείο Ιδιωτικού Δικαίου ΑΝ : Αρχείο Νομολογίας ΑνΑ : Ανεξάρτητη Αρχή Αρμ : Αρμενόπουλος ΑρχΝ : Αρχείο Νομολογίας ΑρχΠΕ : Αρχείο ποινικών επιστημών ΑχΝ : Αχαϊκή Νομολογία ΑχΝομ : Αχαϊκή Νομολογία Β & Ε : Βουλή και Ευρωβουλή ΒΝ : Βασική Νομολογία Δ : Δίκη Δ.Π.Χ.Π : Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης ΔΑΝ : Δελτίον αυτοκινητιστικής νομοθεσίας και νομολογίας ΔΔ : Διοικητική δικαιοσύνη ΔΔνη : Διοικητική δικαιοσύνη ΔΔΝΝ : Δελτίον Δομικής Νομοθεσίας και Νομολογίας ΔΕΕ : Δίκαιο επιχειρήσεων και εταιριών ΔΕΕΤ : Δελτίο ένωσης ελληνικών τραπεζών ΔΕΚ : Νομολογία Δικαστηρίου Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων Δελτίο ΕΕ : Δελτίο της Ευρωπαϊκής Ένωσης ΔΕΝ : Δελτίον Εργατικής Νομοθεσίας ΔΕργΝ : Δελτίον Εργατικής Νομοθεσίας ΔΕυρΚ : Δελτίο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ΔηΣΚΕ & αγορά : Δημόσιες Συμβάσεις & Κρατικές Ενισχύσεις & αγορά ΔηΣΚΕ : Δημόσιες Συμβάσεις & Κρατικές Ενισχύσεις Διαιτ : Διαιτησία ΔιΔικ : Διοικητική δίκη Δικογρ. : Δικογραφία ΔίΜΕΕ : Δίκαιο Μέσων Ενημέρωσης & Επικοινωνίας Δκή : Δικαστική ΔΚΝ : Διαρκής κώδιξ της ισχύουσας νομοθεσίας ΔκΠ : Δίκαιο και πολιτική Δνη : Δικαιοσύνη Δνη : Ελληνική δικαιοσύνη ΔτΑ : Δικαιώματα του ανθρώπου ΔτΑΤεΣ : Δικαιώματα του ανθρώπου Τόμος εκτός Σειράς ΔΦΝ : Δελτίον Φορολογικής Νομοθεσίας ΔΦορΝ : Δελτίον Φορολογικής Νομοθεσίας ΔωδΝομ : Δωδεκανησιακή Νομολογία Ε.Δ. : Ελληνική δικαιοσύνη Ε7 : Έψιλον 7 ΕΑΕΔ : Επιθεώρησης Ι.Κ.Α. Ασφαλιστικού & Εργατικού Δικαίου ΕΑθλΔ : Επιθεώρηση αθλητικού δικαίου ΕΑΝ : Εργατική και ασφαλιστική νομοθεσία ΕΒΙ : Επιθεώρησης Πνευματικής & Βιομηχανικής ιδιοκτησίας ΕΔΔ : Επιθεώρηση δικαίου του δημοσίου ΕΔΔΔ : Επιθεώρησης δημοσίου δικαίου και διοικητικού δικαίου ΕΔΔΔΔ : Επιθεώρησης δημοσίου δικαίου και διοικητικού δικαίου ΕΔΔηΛΥ : Επιθεώρηση δικαίου δημοσίων λειτουργών & υπαλλήλων ΕΔΕ : Επιθεώρηση δημοσίων έργων ΕΔΕ : Επιθεώρηση διοικητικής επιστήμης ΕΔημΕργ : Επιθεώρηση δημοσίων έργων ΕΔΚΑ : Επιθεώρησης δικαίου κοινωνικής ασφαλίσεως ΕΔΠ : Επιθεώρησης Δικαίου Πολυκατοικίας ΕΔΠΑ : Επετηρίδα δικαίου προσφύγων και αλλοδαπών ΕΔΠολ : Επιθεώρησης Δικαίου Πολυκατοικίας ΕΔτΔ : Επιθεώρηση δικαίου του δημοσίου ΕΕΔ : Επιθεώρησης Εργατικού Δικαίου ΕΕΕυρΔ : Ελληνική Επιθεώρηση Ευρωπαϊκού Δικαίου ΕΕμπΔ : Επιθεώρησης εμπορικού δικαίου ΕΕΝ : Εφημερίς των Ελλήνων Νομικών ΕΕργΔ : Επιθεώρησης Εργατικού Δικαίου ΕΕυρΚ : Επιθεώρηση των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ΕΙΔ : Επιθεώρηση Ιατρικού Δικαίου ΕλλΔνη : Ελληνική δικαιοσύνη ΕΜΔ : Επιθεώρησης μεταφορικού δικαίου ΕΜετΔ : Επιθεώρησης μεταφορικού δικαίου Έμφαση : Φιλελεύθερη Έμφαση ΕΝΔ : Επιθεώρησης Ναυτιλιακού Δικαίου ΕΝΗΜΕΜΠΔ : Άμεση πληροφόρηση σε θέματα Εμπραγμάτου Δικαίου ΕΝΗΜΕΜΠΔ : Ενημέρωση Εμπραγμάτου Δικαίου Επ.Δικ.Δημ.: Επιθεώρηση δικαίου του δημοσίου ΕπΑΔ Lex Sportiva : Επισκόπηση αθλητικού δικαίου Lex Sportiva ΕΠΒΙ : Επιθεώρησης Πνευματικής & Βιομηχανικής ιδιοκτησίας ΕΠΔ : Έκφραση πληροφορία δίκαιο ΕπετΑρμ : Αρμενόπουλος : επιστημονική επετηρίδα Επι.Δι.Επ. : Επιθεώρηση διοικητικής επιστήμης Επι.ΔΙΚ.Ι.Α. : Επιθεώρηση Δικαίου Ιδιωτικής Ασφαλίσεως ΕπιΔικΙΑ :

Επιθεώρηση Δικαίου Ιδιωτικής Ασφαλίσεως ΕΠΙΘΕΡΓ : Εργατική και ασφαλιστική νομοθεσία
 ΕΠΙΚΑ : Επιθεώρησις Ι.Κ.Α ΕπισκΕΔ : Επισκόπηση εμπορικού δικαίου ΕπΚΕ : Επιθεώρηση
 Κοινωνικών Ερευνών ΕπΝομ : Επιθεώρηση Νομολογίας ΕΠολΔ : Επιθεώρηση Πολιτικής Δικονομίας
 ΕΣυγκΔ : Επιθεώρησις συγκοινωνιακού δικαίου ΕΣυγκΔ : Σύγχρονος επιθεώρησις συγκοινωνιακού
 δικαίου ΕΤΑ : Επιθεώρηση Τοπικής Αυτοδιοίκησης ΕΤηλΔ : Τηλεπικοινωνιακή Επιθεώρηση & Δίκαιο
 Νέας Τεχνολογίας ΕΤρΑξΧρΔ : Επιθεώρηση τραπεζικού-αξιογραφικού, χρηματιστηριακού δικαίου
 ΕΤρΔ : Επιθεώρηση Τραπεζικού δικαίου ΕυρΒ : Ευρωπαϊκό Βήμα ΕυρΠολ : Ευρωπαϊών Πολιτεία
 ΕφΑΔ : Εφαρμογές αστικού δικαίου Εφαρμογές ΔΔ : Εφαρμογές δημοσίου δικαίου ΕφΔΔ : Εφημερίδα
 Διοικητικού Δικαίου Ηπ.Δνη : Ηπειρωτική δικαιοσύνη Θ : Θέμις ΘΠΔΔ : Θεωρία & πράξη διοικητικού
 δικαίου ΙΕΔ : Ιόνια επιθεώρηση του δικαίου ΚΕΕργΔ : Κώδιξ επιθεωρήσεως εργατικού δικαίου ΚΝ :
 Κώδιξ νόμων ΚΝΒ : Κυπριακόν νομικόν βήμα ΚΝοΒ : Κώδιξ Νομικού Βήματος ΚριτΕ : Κριτική
 επιθεώρηση ΚΣΑ : Κοινωνική Συνοχή και Ανάπτυξη ΛΟΓ : Λογιστής ΝΔ : Νέον δίκαιον ΝΔικ : Νέον
 δίκαιον ΝΔΠΑ : Νομολογία Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών ΝΔΤΕ : Νομικόν δελτίον/ Τράπεζα της
 Ελλάδος ΝΝΕ : Νέα Νομική Επιθεώρηση ΝοΒ : Νομικόν Βήμα ΝοΔ/ΣΔΕμΤΕ : Νομικό Δελτίο
 Συνδέσμου Δικηγόρων Εμπορικής Τράπεζας της Ελλάδος ΝομΕπ : Νομική Επιθέωρηση ΠΑΝΔ :
 Πανδέκτης αθλητικού δικαίου ΠειρΝ : Πειραϊκή νομολογία ΠερΔικ : Περιβάλλον και Δίκαιο ΠΛογ :
 Ποινικός λόγος ΠοινΔικ : Ποινική Δικαιοσύνη ΠοινΧρ : Ποινικά Χρονικά ΠραξΛογΙΔΔ : Πράξη και
 Λόγος του Ιδιωτικού και Δημοσίου Δικαίου ΠραξΛογΠΔ : Πράξη και Λόγος του Ποινικού Δικαίου ΠΧ
 : Ποινικά Χρονικά Συν : Συνήγορος ΤοΣ : Το Σύνταγμα ΥΠΕΡ : Υπεράσπιση Φ.Ε. : Φορολογική
 επιθεώρηση ΦορΒ : Φορολογικό βήμα ΦορΔ : Φορολογικό δελτίο ενημερώσεως ΦορΔνη :
 Φορολογική δικαιοσύνη ΦορΕ : Φορολογική επιθεώρηση ΧιΝομ : Χιακά Νομικά ΧρηΔικ :
 Χρηματοπιστωτικό Δίκαιο ΧρΙΑ : Χρονικά ιδιωτικού δικαίου AnA : Anexasartiti archi AnwBl :
 Anwaltsblatt Brak – Mitt : BRAK – Mitteilungen BRIT.J.CRIMINOL. : The British Journal of
 Criminology C.M.L.R : Common Market Law Reports C.M.L.R : Common Market Law Reports :
 Antitrust CML Rev.: Common market law review D. : Recueil Dalloz (analytique et critique) de
 doctrine de jurisprudence et de legislation D.A. : Recueil analytique de jurisprudence et de legislation
 D.C. : Recueil critique de jurisprudence et de legislation D.H. : Recueil hebdomadaire de jurisprudence
 D.P. : Recueil periodique et critique de jurisprudence, de legislation et de doctrine DtZ : Deutsch –
 Deutsche Rechts – Zeitschrift E.I.P.R. : European Intellectual Property Review E.L.Rev. : European
 law review ERPL : European Review of Public Law EuCLR : European Criminal Law Review EurPol :
 Europoliteia GA : Goltdammer’s Archiv fuer Strafrecht IIC : International review of industrial property
 and copyright law ISLR : International Sports Law Review ISLR/Pand : International Sports Law
 Review : pandektis JZ : Juristen Zeitung Law Libr.J. : Law library journal LxSp : Lex Sportiva
 MschKrim : Monatsschrift fuer Kriminologie und Strafrechtsreform NJW : Neue Juristische

Wochenschrift NJW-COR : NJW – COR Computerreport NStZ : Neue Zeitschrift fuer Strafrecht
 R.A.E. – L.E.A : Revue des affaires europeennes R.A.E. : Revue des affaires europeennes R.D.P :
 Revue du droit public et de la science politique en France et a l'etranger R.D.S. : Recueil Dalloz Sirey
 de doctrine de jurisprudence et de legislation REDP : Revue Europeene de Droit Public
 REV.DR.PEN.CRIM : Revue de droit Penal et de criminologie RHDI : Revue hellenique de droit
 international RIDA : Revue international du droit d'auteur RIDP : Revue Internationale de droit Penal
 RPS : Revue Penale Suisse RSC : Revue de science criminelle et de droit penal compare RTDeur :
 Revue trimestrielle de droit europeen SCD : Social Cohesion and Development StV : Strafverteidiger
 wistra : Zeitschrift fuer Wirtschaft- und Steuerstrafrecht ZRP : Zeitschrift fuer Rechtspolitik. ZStrR :
 Schweizerische Zeitschrift fuer Strafrecht ZStW : Zeitschrift fuer die gesamte Strafrechtswissenschaft.

1. Σύσταση 757 του 1975, *περί Διορισμού προσώπων σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, με τις αρμοδιότητες των Ombudsmen.*
2. Σύσταση R (85) 13/1985 "για τον θεσμό του Ombudsmen", *καλώντας τα κράτη να διορίσουν Ombudsmen σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, ή σε ειδικούς τομείς της δημόσιας διοίκησης.*
3. Ψήφισμα 80/1990, *στο οποίο περιλαμβάνονται και οι Αρχές που διέπουν τον θεσμό του Τοπικού Ombudsman.*
4. Ψήφισμα 1959/2013 του Συμβουλίου της Ευρώπης, *"Ενισχύοντας τον θεσμό του Συνηγόρου στην Ευρώπη".*
5. Συνθήκη του Μάαστριχτ 1992 *περί θεσμοθέτησεως European Ombudsman, Ευρωπαϊός Διαμεσολαβητής.*
6. Χάρτης των Θεμελιωδών Ελευθεριών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
7. Σύσταση 61/1999 *για τον ρόλο των τοπικών και περιφερειακών διαμεσολαβητών/ombudsmen στην υπεράσπιση των δικαιωμάτων των πολιτών.*
8. Σύσταση 159 (2004) *για τους περιφερειακούς διαμεσολαβητές.*
9. Σύνταγμα της Ελλάδος 1975/1986/2001/2008/ ΑΠΟΦ 23-//2019 (ΑΠΟΦ ΦΕΚ Α 211 2019): Σ Υ Ν Τ Α Γ Μ Α (Θ` ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ)
10. Άρθρα 14, 77 και 227 του ν.3852/2010, *Πρόγραμμα " Καλλικράτη" βλ και ν.4745/2020 - ΦΕΚ 214/Α/6-11-2020*
11. Ν. 3463/2006 Κώδικας Δήμων και Κοινοτήτων/ Ν. 4555/2018 - Πρόγραμμα «ΚΛΕΙΣΘΕΝΗΣ Ι» (ΦΕΚ Α' 133), *βλ και ν.4745/2020 - ΦΕΚ 214/Α/6-11-2020*
12. Ν.3854/2007 Κώδικας Κατάστασης Δημοτικών και Κοινοτικών Υπαλλήλων
13. Ν.2717/1999 Κώδικας Διοικητικής Δικονομίας *βλ και ν.4727/2020 - ΦΕΚ 184/Α/23-9-2020*

ΚΑΔ/μιας 4038/2012 (ΦΕΚ Α' 14/2.2.2012), 4051/2012 (ΦΕΚ Α' 40/29.2.2012), 4055/2012 (ΦΕΚ Α' 51/12.3.2012), 4072/2012 (ΦΕΚ Α' 86/11.4.2012), 4079/2012 (ΦΕΚ Α' 180/20.9.2012), 4093/2012 (ΦΕΚ Α' 222/12.11.2012), Ν. 4139/2013 (ΦΕΚ Α' 74/20.3.2013), 4152/2013 (ΦΕΚ Α' 107/9.5.2013), 4170/2013 (ΦΕΚ Α' 163/12.7.2013), 4205/2013 (ΦΕΚ Α' 242/6.11.2013) 4274/2014 (ΦΕΚ Α' 147/14.7.2014), 4329/2015 (ΦΕΚ Α' 53/2.6.2015), 4446/2016 (ΦΕΚ Α' 240/22.12.2016), 4465/2017 (ΦΕΚ Α' 47/4.4.2017), 4491/2017 (ΦΕΚ Α' 152/13.10.2017) και 4509/2017 (ΦΕΚ Α' 201/22.12.2017).

13. Π.Δ 18/1989 Κωδικοποίηση νόμων για το ΣτΕ - 4055/2012 (ΦΕΚ Α' 51/12.3.2012), 4205/2013 (ΦΕΚ Α' 242/6.11.2013), 4274/2014 (ΦΕΚ Α' 147/14.7.2014), 4446/2016 (ΦΕΚ Α' 240/22.12.2016), 4465/2017 (ΦΕΚ Α' 47/4.4.2017) και 4509/2017 (ΦΕΚ Α' 201/22.12.2017) βλ και ν. 4745/2020 – ΦΕΚ 214/Α/6-11-2020

14. Π.Δ 361/2001 Κατανομή σε τμήματα των υποθέσεων του ΣτΕ

15. Ν.2690/1999 Κώδικας Διοικητικής Διαδικασίας βλ και ν.4727/2020 - ΦΕΚ 184/Α/23-9-2020

Ν.1406/1983 Δικαιοδοσία Διοικητικών Δικαστηρίων

Ν.3979/2011 Για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση ν. 4727/2020 - ΦΕΚ 184/Α/23-9-2020

Ψηφιακή Διακυβέρνηση (Οδηγ.2016/2102,2019/1024)-Ηλεκτρονικές Επικοινωνίες Οδηγ.2018/1972) κλπ διατάξεις

16.Ν.2472/1997 Προστασία του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα / Γνωμοδότηση αρ. 7 /2017 ΑΠΔΠΧ – GDPR Ευρωπαϊκός Γενικός Κανονισμός Προστασίας Δεδομένων ΕΕ 2016/679

17. Άρθρο 37 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας ν. 4637/2019

18. Ν.Δ 86/1969 Δασικός Κώδικας βλ. και ν. 4280/2014 ό.π τροποποιήσεις

19. Ν. 25/1975 Τέλη Ο.Τ.Α – Είσπραξη από Δ.Ε.Η ό.π τροποποιήσεις

20. Ν.Δ 1080/1980 Μεταβολές της νομοθεσίας των εσόδων Ο.Τ.Α ό.π τροποποιήσεις

21. Ν.Δ 496/1974 Λογιστικό των Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου – Συμβάσεις ό.π τροποποιήσεις

22. Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου ΕΣΔΑ

23. Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση

24. Συνθήκη για την Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης

25. Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης

26. Χάρτης των θεμελιωδών δικαιωμάτων της Ε.Ε.

Με τις διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου 7 του ν. 4623/2019 (Α'134) επανήλθε σε ισχύ το άρθρο 77 του ν.3852/2010 (Α'87), με το οποίο θεσπίστηκε και εξειδικεύτηκε ο θεσμός του Συμπαραστάτη του δημότη και της επιχείρησης (εφεξής Συμπαραστάτης). Σύμφωνα με τον ελληνικό νόμο 3898/2010 (ΦΕΚ Α' 211/16.12.2010), ως διαμεσολάβηση νοείται: «η

διαρθρωμένη διαδικασία, ανεξαρτήτως ονομασίας, στην οποία δύο ή περισσότερα μέρη μιας διαφοράς επιχειρούν εκουσίως να επιλύσουν με συμφωνία τη διαφορά αυτή με τη βοήθεια διαμεσολαβητή». Προφανώς, ο ανωτέρω ορισμός του νομοθέτη αναφέρεται σε κάθε περίπτωση διαμεσολάβησης που λαμβάνει χώρα μεταξύ ποικίλων προσώπων φυσικών ή νομικών, οργανισμών, ακόμη και κρατών, *όμως και το διαμεσολαβητικό έργο του Συμπαραστάτη στην Τοπική Αυτοδιοίκηση σαφώς και εντάσσεται στο γενικό ορισμό της έννοιας.*

Σύμφωνα με την Ελληνική Επιστημονική Εταιρία για τη Διαμεσολάβηση, ΕΛΠΙΔΙΑ, η διαμεσολάβηση αποτελεί μια εναλλακτική εξωδικαστική επίλυση μιας διαφοράς ή ενός προβλήματος και διέπεται από τις παρακάτω βασικές αρχές: Εκούσια συμμετοχή των μερών και του διαμεσολαβητή . Εχεμύθεια και απόρρητο Ανεξαρτησία, αμεροληψία και ουδετερότητα του διαμεσολαβητή Αρχή της ίσης μεταχείρισης Οι βασικές αυτές αρχές πρέπει να αντανακλώνται στη δραστηριότητα του διαμεσολαβητή, ο οποίος υπάγεται, κατά την άσκηση των καθηκόντων του, σε κώδικα δεοντολογίας. Στην Ελλάδα, οι διαπιστευμένοι διαμεσολαβητές υπάγονται στον εθνικό κώδικα δεοντολογίας Ε.Κ.Δ.Δ. στον οποίο εκτός των προαναφερόμενων θεμελιωδών αρχών της διαμεσολάβησης ορίζονται και οι ηθικές αρχές του διαμεσολαβητή, όπως επισημαίνει η Αυλόγιαρη (Αυλόγιαρη, Ε. και Τερζής, Κ. (2013), *Κώδικας Δεοντολογίας Διαπιστευμένων Διαμεσολαβητών Νομική Διάσταση- Ηθικά Ζητήματα Ανακτήθηκε την 25/08/2017 / <http://www.avlogiari.gr/frontend/article.php?aid=223&cid=45>*), ως εξής: Ακεραιότητα: Η συμπεριφορά ενός διαμεσολαβητή θα πρέπει να είναι υπεράνω κάθε υποψίας ή υπόνοιας και θα πρέπει ο ίδιος να εφαρμόζει υψηλότατα πρότυπα συμπεριφοράς στο έργο του και στις σχέσεις του με τους τρίτους. Εμπιστοσύνη: Ο διαμεσολαβητής θα πρέπει να συμπεριφέρεται κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να προάγει την εμπιστοσύνη στο πρόσωπό του και να διασφαλίζει με αυτόν τον τρόπο άριστες σχέσεις με τα μέρη. Καλή Πίστη: Ο διαμεσολαβητής κατά την άσκηση των καθηκόντων του πρέπει να γνωρίζει και να ακολουθεί τις αποδεκτές μεθόδους και πρακτικές της διαμεσολάβησης, ώστε να προσφέρει έργο ταχύ, οικονομικό, αποδοτικό και αποτελεσματικό. Επίσης, θα πρέπει να γνωρίζει καλά και να εφαρμόζει τις συνταγματικές και νομοθετικά καθιερωμένες αρχές του δικαίου και ιδίως τις αρχές της καλής πίστεως, της μη καταχρήσεως δικαιώματος και της επιείκειας που ισχύουν για όλους τους πολίτες.

Η δημοσίευση της ΕΤΗΣΙΑΣ ΕΚΘΕΣΗΣ προς τον Υπουργό Εσωτερικών καθώς και σε όλα τα μέλη του ΔΣ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ ως πρακτική αποτελεί κοινό τόπο των θεσμών ενδιάμεσου ελέγχου της κακοδιοίκησης σε ευρωπαϊκό επίπεδο, εξυπηρετώντας την ανάγκη δημοσιότητας και επικοινωνίας της δράσης των διαμεσολαβητών, καθώς και την ανάγκη επίτευξης διαφάνειας στη δράση τους (<http://www.diamesolavisi.gov.gr/ekdiloseis/diamesolavisi-lysi-politismoy>)

Ο Συμπαραστάτης του Δημότη και της Επιχείρησης Δήμου Καλαμάτας επισημαίνει τις βασικές αιτίες των φαινομένων κακοδιοίκησης με πρώτη την πολυνομία δεύτερη την λανθασμένη ερμηνεία διατάξεων νόμου , την έλλειψη κατάρτισης προσωπικού, την μη τήρηση της δμηνης προθεσμίας ως προς την αρχειοθέτηση της υπόθεσης από τότε που έλαβε γνώση ο/η ενδιαφερόμενος/η όπως συμβαίνει στην κεντρική υπηρεσία του Συνηγορου του Πολίτη και αυτό διότι ο τοπικός Συνήγορος στα όρια της τυπικής έννοιας περί κακοδιοίκησης έχει εκφράσει τελείως διαφορετική άποψη – ως ίδια θέση όπως και για το παραδεκτό των εκπρόθεσμων αιτήσεων όπως για παράδειγμα υπόθεση Κ και ΑΚ.

Υπόθεση Κ και Α.Κ όπου " Επειδή οι αποφάσεις των Υγειονομικών Επιτροπών πρέπει να είναι αιτιολογημένες και να αναφέρεται ιδίως σ' αυτές κατά περίπτωση το ποσοστό της ανικανότητας για εργασία χρήζουν δε οι γνωματεύσεις αυτές εμπειριστατωμένης αιτιολογίας, μεταξύ άλλων, και στην περίπτωση κατά την οποία νεότερη γνωμάτευση Δευτεροβάθμιας Υγειονομικής Επιτροπής εμφανίζει μεγάλη απόκλιση ως προς το διαπιστούμενο ποσοστό ανατομοφυσιολογικής βλάβης, σε σχέση με προηγούμενες γνωματεύσεις ή γνωματεύσεις κατώτερης υγειονομικής επιτροπής, με τις οποίες για τις ίδιες ή και λιγότερες παθήσεις είχαν κρίνει διαφορετικά. Στην περίπτωση αυτή, αν η διαφορετική γνωμάτευση της ανώτατης υγειονομικής επιτροπής δεν περιέχει ειδική αιτιολογία για τη μεγάλη αυτή απόκλιση με παράθεση και αξιολόγηση συγκεκριμένων στοιχείων, στερείται της νόμιμης και προσήκουσας αιτιολογίας (πρβλ. ΣτΕ 1533/1989, Δ.Δικ. 1989, 1330). Επειδή η αναπλήρωση της μη τηρήσεως του ουσιώδους τύπου της κλήσεως του ενδιαφερομένου να ακουσθεί, μπορεί να γίνει μόνο στις περιπτώσεις που η υποχρέωση αυτή της Διοικήσεως δεν επιβάλλεται ως ουσιώδης τύπος της διαδικασίας εκδόσεως διοικητικής πράξεως με ειδική διάταξη νόμου, αλλά απορρέει από το άρθρο 20 παρ. 2 του Συν/τος. Πάντως, και στην τελευταία αυτή περίπτωση, η εκ των υστέρων κάλυψη είναι δεκτή μόνο στα πλαίσια ειδικώς προβλεπομένης από το νόμο διοικητικής διαδικασίας για την επίλυση της διαφοράς, κατά την οποία ο ενδιαφερόμενος έχει το δικαίωμα με αίτησή του να προκαλέσει επανεξέταση της υποθέσεώς του από το ίδιο ή ανώτερο διοικητικό όργανο, το οποίο έχει σύμφωνα με τις ειδικές αυτές διατάξεις, την εξουσία να ερευνήσει την υπόθεση κατά το νόμο και την ουσία και να τροποποιήσει ή και να ακυρώσει καθ'ολοκληρία τη διοικητική πράξη, εν όψει των απόψεων και των τυχόν στοιχείων του ενδιαφερομένου.[...] Επειδή ο Έλληνας νομοθέτης ξεκινά από την ασφαλή, θετικοδικαϊκή και επί συνταγματικού επιπέδου θεμελίωση της ακροάσεως στη διοικητική διαδικασία και εστιάζεται στην ακριβή οριοθέτηση των προϋποθέσεών της και τη λύση της συγκρούσεως με άλλες συνταγματικά (Εναντίον της συνταγματικής καταγωγής του δικαιώματος ακροάσεων Τσούτσος (1966) σελ. 371, Παπαχατζής

(1965) σελ. 665 σε συμφωνία με την ΣΤΕ 2013/1947, που όπως χαρακτηριστικά έγραφε ο Στασινόπουλος (1974) σελ. 79 χαρακτηρίζεται από «παγερό θετικισμό») κατοχυρωμένες αρχές και έννομα αγαθά.[...] .Επειδή στην Ευρωπαϊκή νομική φιλολογία και νομολογία χρησιμοποιείται συχνά ο όρος «ακρόαση» πολύ ευρύτερα απ' ότι στο άρθρο 20 παρ. 2 Συντ. Επειδή το δικαίωμα ακροάσεως ταυτίζεται πρακτικά με την απαγόρευση προσβολής μιας σειράς παρεπόμενων διαδικαστικών υποχρεώσεων της διοίκησης, που συνδέονται μεν έμμεσα μαζί του αλλά έχουν διαφορετική νομική υφή και παρουσιάζουν άλλου είδους προβλήματα. Έτσι έχουν χαρακτηριστεί η αδικαιολόγητη σύντμηση της προθεσμίας προς υποβολή ενδίκου βοηθήματος, η ελλιπής συλλογή των πραγματικών δεδομένων της υπόθεσης (Untersuchungspflicht), ή ακόμα και η μη-λήψη υπόψη απόφασης συλλογικού οργάνου κακώς συντεθειμένου, ως προσβολές του δικαιώματος ακροάσεως. Είναι γενικά παραδεδειγμένο ότι μια ανάφορα- καταγγελία (παρότι άγνοια νόμου δεν επιτρέπεται σύμφωνα με βασικές διατάξεις και πρώτη αυτή του Αστικού Κώδικα) μπορεί να καταλήγει στο αρχείο λόγω της μη σωστής σύνταξης εκ μέρους του καταγγέλλοντος προς την Χ υπηρεσία , ΝΠΔΔ επιχείρηση κ.λπ. Δεν είναι άλλωστε λίγες οι φορές όπου ένας πολίτης δεν μπορεί να ανταποκριθεί σ' αυτό – στη σύνταξη της αίτησης αναφοράς – καταγγελίας – με αποτέλεσμα να ζητά την βοήθεια του Συνηγόρου .

Υπόθεση Χ [...] και ΑΠ 907, όπου σημειώνονται τα εξής: « Ο κανονισμός πολυρόφου οικοδομής (πολυκατοικίας) διεπομένης από το ν.3741/1929, παρά την εξ αυτού δεσμευτικότητα, για τους κυρίους διαμερισμάτων ή ορόφων της οικοδομής, διατηρεί το δικαιοπρακτικό (συμβατικό) του χαρακτήρα, έχει δηλαδή απλώς συμβατική ισχύ έναντι των συνιδιοκτητών και δεν αποτελεί κανόνα ουσιαστικού δικαίου, ούτε μπορεί να μεταβληθεί σε τέτοιο. (ΑΠ 1409/2004, αλλά και ΑΠ 22/1997). Η erga omnes δέσμευση των περιορισμών δε σημαίνει ότι αυτή επεκτείνεται και στοδικαίωμα διάθεσης. Οι συνιδιοκτήτες μπορούν α) να κανονίσουν τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις της συνιδιοκτησίας β) να καθορίσουν γενικές συνελεύσεις γ) να λαμβάνεται με πλειοψηφία οποιαδήποτε απόφαση για το κοινό συμφέρον και τη βελτίωση της οικίας. Οι κανονιστικές διατάξεις περιλαμβάνουν τόσο την ελευθερία του κυρίου να διαθέτει το πράγμα (ΑΚ 1000) εφόσον δεν προσκρούει σε δικαιώματα άλλων, αλλά και τους περιορισμούς αυτού. Ο ιδιοκτήτης διαμερίσματος μπορεί, επομένως, να προσδιορίζει το περιεχόμενο του δικαιώματός του με συμφωνία που συνάπτει με τους υπόλοιπους συγκυρίους. Είναι εμφανές ότι η νομοθετική πρόβλεψη αφήνει περιθώρια ελευθερίας για τους συνιδιοκτήτες. Ωστόσο, βασικοί περιορισμοί της είναι η τήρηση των αρχών της οροφοκτησίας και η μη προσβολή του δικαιώματος αποκλειστικής κυριότητας, άλλως η μη καταχρηστικότητα. Ο διαχειριστής, ως όργανο της κοινωνίας της οριζόντιας ή κάθετης ιδιοκτησίας, αν δεν υπάρχει διαφορετική πρόβλεψη στον κανονισμό, μεταξύ άλλων, εκπροσωπεί ως

εντολοδόχος το σύνολο των συνιδιοκτητών και ενώπιον των δικαστηρίων για τις υποθέσεις που σχετίζονται με τη διαχείρισή του. Το πιο σημαντικό «όργανο της συνιδιοκτησίας» είναι η Γενική Συνέλευση, η οποία αποφασίζει για τα θέματα που ενδιαφέρουν τους συνιδιοκτήτες, κατά τον τρόπο και υπό τους όρους που τίθενται από τον κανονισμό, συγκαλουμένη τακτικά ή εκτάκτως. Ο όρος όργανο χρησιμοποιείται καταχρηστικά, διότι δεν πρόκειται για όργανο με την ακριβή έννοια του όρου. Η συνιδιοκτησία δεν είναι νομικό πρόσωπο, αλλά ένωση προσώπων (ΑΚ 107), η οποία έχει την ικανότητα να είναι διάδικος και κατά το άρθρο 64 ΚΠολΔ μπορεί να παρίσταται ενώπιον δικαστηρίου. Ο αποφάσεις της Γενικής Συνέλευσης είναι συλλογικές πολυμερείς δικαιοπραξίες, έγκυρες και δεσμευτικές για όλους τους οροφοκτήτες, ακόμα και για τους απόντες ή διαφωνήσαντες, εφόσον λαμβάνονται με την πλειοψηφία που απαιτεί ο κανονισμός. Οι διατάξεις περί χωριστής κυριότητας αφήνουν πλήρη ελευθερία στη συμφωνία των ιδιοκτητών, προκειμένου εκείνοι να ρυθμίζουν κατά την κρίση τους τα όποια ζητήματα απορρέουν από το θεσμό αυτό και να καθορίζουν έτσι και τον τρόπο λειτουργίας του. Η σύνταξη του κανονισμού πολυκατοικίας είναι, όπως είδαμε, προαιρετική και ο κανονισμός δεν αποτελεί κανόνα ουσιαστικού δικαίου, ούτε αποβάλλει το δικαιοπρακτικό του χαρακτήρα, παρόλη τη δεσμευτικότά του μεταξύ των συνιδιοκτητών. Μπορεί να θέτει νόμιμα περιορισμούς και απαγορεύσεις ως προς τη χρήση των κοινών πραγμάτων και των αντικειμένων των αποκλειστικών ιδιοκτησιών, αρκεί να μη γίνεται καταχρηστική άσκηση δικαιωμάτων που απορρέουν από αυτόν, με την έννοια των όσων ορίζει το άρθρο 281ΑΚ

Υπόθεση Β [...] Επειδή η τακτοποίηση των οικοπεδών αποβλέπει εκτός από την διαρρύθμιση των πλευρικών διαστάσεων των και στην διαμορφώση οικοπέδων που είναι μεν άρτια κατά το εμβαδόν πλην όμως δεν έχουν την κατάλληλη μορφή για την πληρέστερη οικοδομική εκμετάλλευσή τους. Εξάλλου τα τακτοποιημένα οικόπεδα καθίσταται κατά το δυνατόν ορθογώνια προς ανέγερση αρτίων οικοδομών..... τέλος, κατά τα άρθρα 42 και 43 του ν.δ της 17.07.1923 η τακτοποίηση των οικοπέδων είναι υποχρεωτική για την Διοίκηση (ΣτΕ 5837/1996). Επειδή ναι μεν η κρίση για τον προσφερότερο τρόπο τακτοποίησης είναι ανέλεγκτη ως τεχνικής φύσης, όμως η κρίση πρέπει να αιτιολογείται δλδ να αναφέρονται τα δεδομένα και οι λόγοι ενόψει των οποίων κατέστη αναγκαίος ο προκριθείς τρόπος, ιδίως, αν κατά τη διοικητική διαδικασία είχαν προβληθεί σαφείς και συγκεκριμένες αιτιάσεις από τους ενδιαφερομένους ιδιοκτήτες ή το αποτέλεσμα της τακτοποίησης εμφανίζεται σε προφανή αντίθεση προς τους σκοπούς του νόμου (ΣτΕ 1457/ 1998) [...]

περίπτωση Κ[...] ο χρόνος προϋπηρεσίας που είχε συμπληρώσει ο υπάλληλος κατά τη δημοσίευση του ΜΠΔΣ 2013-2016, ανεξάρτητα από το χρόνο απόλυσης του. (Δηλαδή αν κάποιος εργαζόμενος

έχει σήμερα 18 χρόνια υπηρεσίας στον ίδιο εργοδότη και απολυθεί, θα πάρει αποζημίωση 14 μισθούς μισθούς πλέον του 1/6 αυτών. Ας υποθέσουμε τώρα, ότι συνεχίζει να εργάζεται στον εργοδότη για ακόμη 5 χρόνια, όποτε και απολύεται, μετά από 23 χρόνια υπηρεσίας δηλαδή. Δεν θα πάρει αποζημίωση 19 μισθούς + 1/6 όπως ίσχυε μέχρι σήμερα αλλά μόνο τους 14 μισθούς + 1/6, αφού δεν μετράει η υπηρεσία του από την ψήφιση του νέου μνημονίου και μετά.)β) Μετά τα 17 συμπληρωμένα χρόνια η αποζημίωση υπολογίζεται με τις τακτικές αποδοχές του τελευταίου μήνα υπό καθεστώς πλήρους απασχόλησης που δεν υπερβαίνουν το πόσο των δύο χιλιάδων (2.000€) ευρώ

(Να σημειωθεί ότι από τις υποθέσεις καμία δεν αποτελεί αμιγώς νομικό έρεισμα στις έγγραφες απαντήσεις του Συνηγόρου αλλά οφείλουν να αποτελούν μέρος της αίτησης -αναφοράς – καταγγελίας του πολίτη ο οποίος/ η οποία φύνεται να μη γνωρίζει πως να συνταχθεί μια τέτοια αίτηση-αναφορά-καταγγελία)

Εδώ οφείλεται να σημειωθεί όχι τόσο το ποσοτικό στοιχείο των αναφορών (έγγραφων – προφορικών) αλλά το ποιοτικό στοιχείο, όπου η διαμεσολαβητική επίλυση – "ανοίγει τον δρόμο" ώστε να ακολουθήσουν αρκετές αναφορές μεταγενέστερα – όπου εδώ λαμβάνεται το ποσοτικό στοιχείο.

Η εντατικότερη και πολύπλευρη προβολή του Θεσμού ακυρώθηκε στο έτος 2020 λόγω του Covid όπως και η κατάθεση αντίστοιχων προτάσεων για την υλοποίηση σχεδίων -προγραμμάτων και οικονομική ενίσχυση από τον Δήμο Καλαμάτας

Παρατηρήθηκε το φαινόμενο πολίτες που κατέθεσαν μια καταγγελία- αναφορά ενώπιον του ΣτΔΕ να επιθυμούν να διατηρήσουν την ανωνυμία τους.

Παρατηρήθηκε επίσης το φαινόμενο πολίτες να απευθύνονται με περισσότερη συχνότητα κατά το έτος 2020 για διαφορές τους με την εφορία , τις τράπεζες, καταστήματα υγειονομικού ενδιαφέροντος – καταστήματα λιανικής πώλησης , ελλαττωματικά προϊόντα από μεγάλες αλυσίδες καταστημάτων, ηλεκτρονικές απάτες, εργασιακές διαφορές – ημιαπασχόληση – απολύσεις χωρίς αποζημιώσεις – ανασφάλιστους εργαζόμενους , κλήσεις προς αστυνομικά τμήματα κλπ.

Μ. Πραβίτα, *Οι αρχές οργάνωση και διοίκησης που προκύπτουν από τα πρακτικά επεξεργασίας Προεδρικών Διαταγμάτων του Σ.τ.Ε.*, σε: Α. Μακρυδημήτρης, Μ. Σαματάς, Α. Μαρούδας, Μ. Πραβίτα (Επιμ.), *Διοίκηση και Δημοκρατία: Ποιότητα, Αποτελεσματικότητα, Νομιμοποίηση*. 3ο Συνέδριο Διοικητικών Επιστημόνων, 2011, σ.917επ. Α. Μακρυδημήτρης, Μ. Πραβίτα, *Δημόσια Διοίκηση*, 2010, Α. Μακρυδημήτρης, *Προσεγγίσεις στην θεωρία των οργανώσεων*, 2013, ο ίδιος, *Υφαίνοντας τον ιστό της Πηνελόπης*, 2013, ο ίδιος, *Διοίκηση και Κοινωνία*, 1999, ο ίδιος, *Η Διοίκηση σε κρίση*, 1996, ο ίδιος, *Μαθήματα Διοικητικής Επιστήμης*, 1986, Ε. Πρεβεδούρου, *Η κωδικοποίηση των γενικών αρχών ΕΔΔΔ 2001*, σ. 417επ. Α. Μακρυδημήτρης, (Επιμ), *Προβλήματα Διοικητικής Μεταρρύθμισης*, 1995, Ε. Σπηλιωτόπουλος, Α. Μακρυδημήτρης, (Επιμ.), *Η Δημόσια Διοίκηση στην Ελλάδα*, 2001, Σ. Κτιστάκη, *Εισαγωγή στην Δημόσια Διοίκηση*, 2014, η ίδια, *Εισαγωγή στη Διοικητική Επιστήμη*, 2009, Ξ. Κοντιάδης, *Ελλειμματική δημοκρατία*, 2009, σ. 235επ., Ν. Μουζέλης, *Οργάνωση και Γραφειοκρατία: Ανάλυση των Σύγχρονων Θεωριών*, 2009, Δ. Κοντόγιωργα-Θεοχαροπούλου, *Η καλή διακυβέρνηση. Εικαστικές όψεις και δικαιοπολιτικά ομιλήματα*, σε: *Το Δημόσιο Δίκαιο σε εξέλιξη. Σύμμεικτα προς τιμήν του Καθηγητού Πέτρου Ι. Παραρά*, 2012, σ. 437επ. Η. Α. Μαυρομούστακου, *Σύγχρονες μορφές διοίκησης*, 2013, η ίδια, *Αξιολόγηση Δημοσίων Υπαλλήλων*, 2016, Κ. Σπανού, *Ελληνική Διοίκηση και Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση*, 2001, Α. Τάχος, *Διοικητική Επιστήμη, Τόμος Α*, 1975, Β. Κέφης, *Διοίκηση ολικής ποιότητας*, 2014, Β. Τζέμος, *Οργανωτικό Διοικητικό Δίκαιο*, 2013, ο ίδιος, *Συνήγορος του Πολίτη*, 2012, ο ίδιος, *Προτάσεις για την μεταρρύθμιση του θεσμού του Συνηγόρου του Πολίτη*, *ΕφημΔΔ* 2014, σ. 121επ., ο ίδιος, *Ο θεσμός του Ombudsman (Συνηγόρου του Πολίτη) δικαιοσυγκριτικά*, *Digesta* 2014, σ. 21επ. Α. Μπαμπαλιούτας, *Το σύγχρονο θεσμικό πλαίσιο της Δημόσιας Διοίκησης*, 2013, Μ. Βενετσανοπούλου, *Κακοδιοίκηση και διαφθορά στη Δημόσια Διοίκηση. Ελεγκτικοί Μηχανισμοί*, 2014, Ε. Μπέσιλα-Βήκα, *Τοπική Αυτοδιοίκηση*, 2010, J. Chevallier, *Διοικητική Επιστήμη*, 1993, Κ. Χρυσόγονος, Σ. Βλαχόπουλος, *Ατομικά και Κοινωνικά Δικαιώματα*, 2017, Π. Δαγτόγλου, *Ατομικά Δικαιώματα*, 2012, Β. Χρήστου, *Η αρχή της καλής διοίκησης στο ευρωπαϊκό διοικητικό δίκαιο*, *ΕφημΔΔ* 2008, σ. 277επ. G. V. Schuppert, *Verwaltungswissenschaft: Verwaltung, Verwaltungsrecht, Verwaltungslehre*, 2000, G. Püttner: *Verwaltungslehre: ein Studienbuch.*, 2007 E. v. Hippel, *Rechtspolitik. Ziele, Acteure, Schwerpunkte*, 1992, I.v. Munch, *Rechtspolitik und Rechtskultur*, 2011

Ο Επαμεινώνδας Σπηλιωτόπουλος εύστοχα επισημαίνει ότι «η αρχή της χρηστής διοίκησης επιβάλλει στα διοικητικά όργανα να ασκούν τις αρμοδιότητες τους σύμφωνα με το *αίσθημα δικαίου* που επικρατεί, ώστε κατά την εφαρμογή των σχετικών διατάξεων να *αποφεύγονται οι ανεπιεικείς και απλώς δογματικές ερμηνευτικές εκδοχές* και να επιδιώκεται η προσαρμογή των κανόνων δικαίου προς τις επικρατούσες κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες και απαιτήσεις» [Ε. Σπηλιωτόπουλος, *Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου, Τόμος Ι, 2010, σ. 96*]

Η έννοια της κακοδιοίκησης και οι αναρμοδιότητες του ΣτΔΕΟ Συμπαραστάτης δεν είναι αρμόδιος:

1. Αν έχουν περάσει περισσότεροι από έξι μήνες από τότε που ο Δημότης πληροφορήθηκε την παράνομη πράξη ή ένεργειατων δημοτικών οργάνων, που τον αφορά (και όπως αναφέρθηκε ανωτέρω σε πολύ κρίσιμες προσωποπαγείς περιπτώσεις δεν εφαρμόζεται) όχι όμως σε υποθέσεις όπου ο Συνήγορος είχε στο παρελθόν συνεργασθεί με 3 ή 4 αρμόδιες υπηρεσίες και ενώ είχε απαντήσει ο ίδιος ή οι υπηρεσίες καταχρηστικώς επαναλαμβάνονται αιτήματα πολιτών.
2. Για την παροχή νομικών, οικονομικών και τεχνικών συμβουλών (αλλά μια εμπειριστικά αιτιολογημένη απάντηση δεν είναι δυνατόν να μην ακολουθεί νομικό και θεσμικό πλαίσιο)
3. Για τις ιδιωτικές διαφορές,
4. Για υποθέσεις που αναφέρονται στην υπηρεσιακή κατάσταση των δημοτικών υπηρεσιών, των δημοτικών επιχειρήσεων και Οργανισμών (βαθμολογική εξέλιξη υπαλλήλων κλπ)
5. Για υποθέσεις που εκκρεμούν ενώπιον της Δικαιοσύνης ή που έχουν ήδη κριθεί από Δικαστήριο (υπήρξαν υποθέσεις που τέθηκαν στο αρχείο διότι και μετά από αμετάκλητες δικαστικές αποφάσεις ο πολίτης επιστρέφει στον Συνήγορο δίχως να γνωρίζει ότι αυτό δεν οδηγεί σε καμία επίλυση της X υπόθεσης του /// Εδώ οφείλεται να σημειωθεί πως έχουν σημειωθεί και κρούσματα του τύπου " αν μπορείτε πείτε μου τι μπορώ να κάνω και η υπόθεση να ακολουθεί το δρόμο της Δικαιοσύνης ξανά με κάποιον α Δικηγόρο. Οφείλεται να σημειωθεί ότι ο Συνήγορος α) ουδέποτε πρότεινε ή επρόκειτο να προτείνει ονόματα από X Δικηγορικούς Συλλόγους όπως και να συνεργαστεί με Δικηγόρους διαφόρων Δικηγορικών Συλλόγων ώστε η X υπόθεση να επιστρέψει στις αίθουσες των Δικαστηρίων) βλ και σημ.7 σελ. 13.
6. Για πράξεις των Δικαστικών Αρχών, των Ανεξάρτητων Διοικητικών Αρχών, των Θρησκευτικών Αρχών ή των ΝΠΔΔ. Ο Συμπαραστάτης δεν διαθέτει έναντι της Δημοτικής Διοίκησης, τη δύναμη του δεδικασμένου και την εκτελεστικότητα της δικαστικής απόφασης ή της διοικητικής πράξεως. Στην περίπτωση που είναι άμεσα θιγόμενος / θιγόμενη ή εάν δεν έχουν την ιδιότητα του πολίτη ή της επιχείρησης, οι Δημότες μπορούν να απευθυνθούν στον Συμπαραστάτη του Δημότη και της Επιχείρησης με την υποβολή "αναφορά" (άρθρο 77

παρ. 4 Ν.3852/2010). Η αναφορά είναι η επισήμανση ενός σημαντικού προβλήματος κακοδιοίκησης της δημοτικής διοίκησης, το οποίο ο Συμπαραστάτης μπορεί να ερευνήσει και να περιλάβει στις Ειδικές Προτάσεις που υποβάλλει στην Δημοτική Αρχή. (σημ.7) Η έννοια της κακοδιοίκησης είναι περισσότερο ένας όρος της διοικητικής πρακτικής και λιγότερο ένας όρος με προκαθορισμένο νομικά περιεχόμενο. Η κακοδιοίκηση δεν είναι ταυτόσημη με την παράβαση της αρχής της νομιμότητας, διότι αφενός υπάρχουν και παραβάσεις που μπορεί να μην έχουν αρνητικές επιπτώσεις στις διοικητικές διαδικασίες, αφετέρου ο νόμος δεν προβλέπει όλες τις προϋποθέσεις για την ορθή διοικητική συμπεριφορά απέναντι στον πολίτη. Η κακή συμπεριφορά ενός υπαλλήλου λ.χ. απέναντι σε έναν πολίτη μπορεί να μην είναι νομικά κολάσιμη, συνιστά όμως φαινόμενο κακοδιοίκησης. Η υπέρ το δέον καθυστέρηση, αν ο νόμος δεν προβλέπει προθεσμίες ενέργειας για τη διοίκηση, συνιστά φαινόμενο κακοδιοίκησης. Ο Συμπαραστάτης ενεργεί σύμφωνα με το Δίκαιο και εφαρμόζει τους κανόνες που προβλέπονται στο Σύνταγμα, το Ευρωπαϊκό δίκαιο και τις νομοθετικές πράξεις. Οι αποφάσεις του πρέπει πάντοτε να έχουν νομική βάση και να συμμορφώνονται με τις διατάξεις του Νόμου . Δεν περιορίζεται στην γραμματική ερμηνεία του Νόμου και εφαρμογή των νομοθετικών διατάξεων, αλλά λαμβάνει υπόψη του το πνεύμα του νομοθέτη που προκύπτει και από την αιτιολογική έκθεση του Νόμου και τα Πρακτικά των συνεδριάσεων της Βουλής καθώς και τις Γενικές Αρχές του Διοικητικού Δικαίου. Τηρεί την αρχή της αναλογικότητας και δεν περιορίζει τα δικαιώματα των πολιτών. Παρέχει στον Δημότη κατ' ελάχιστο, την εγγύηση αμερόληπτης και αντικειμενικής κρίσης, δηλ. κρίσης απαλλαγμένης από οποιασδήποτε μορφής προκατάληψη . Αποφεύγει να συνάπτει στενές κοινωνικές σχέσεις με πρόσωπα των οποίων ουσιώδη συμφέροντα χειρίζεται στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του. Η κοινωνική, επαγγελματική ή οικονομική θέση των πολιτών δεν πρέπει να ασκεί επιρροή στη χρονική προτεραιότητα των υποθέσεων ή στην ουσία του χειρισμού αυτών. Τηρεί παράλληλα τον Κώδικα Ορθής Διοικητικής Συμπεριφοράς (2005). Λαμβάνει υπόψη και αξιολογεί με αντικειμενικότητα όλα τα στοιχεία των υποθέσεων που χειρίζεται, ώστε να καταλήγει σε ορθές αποφάσεις. Αποφεύγει κάθε πράξη που θα μπορούσε να δημιουργήσει υπόνοιες ότι παραβιάζει το νόμο ή τις ηθικές αρχές που πρέπει να διέπουν τις ενέργειές του. Είναι έντιμος και δεν αποδέχεται, άμεσα ή έμμεσα, οποιοδήποτε δώρο (προσφορά αντικειμένου ή υπηρεσίας με χρηματική αξία) , διασκέδαση, φιλοξενία. Σέβεται την αρχή της ισότητας και αντιμετωπίζει τους ευρισκόμενους στην ίδια κατάσταση με τον ίδιο τρόπο,

αποφεύγοντας κάθε ενέργεια που μπορεί να χαρακτηριστεί αθέμιτη διακριτική μεταχείριση. Κατά το χειρισμό υποθέσεων διασφαλίζει την τήρηση της αρχής της ισότητας, των ίσων ευκαιριών και της ίσης μεταχείρισης. Δεν προβάλλει γραφειοκρατικά ή άλλα προσκόμματα σε βάρος προσώπων (π.χ. καθυστέρηση χειρισμού υποθέσεων), εξαιτίας του φύλου τους, ή της φυλετικής ή εθνικής καταγωγής τους, της θρησκείας ή των πολιτικών ή φιλοσοφικών πεποιθήσεων, της αναπηρίας, της ηλικίας ή του γενετήσιου προσανατολισμού τους. Εξασφαλίζει ότι τα μέτρα που λαμβάνονται είναι ανάλογα προς τον επιδιωκόμενο στόχο. Φροντίζει τα μέτρα να είναι αναγκαία, πρόσφορα και ανάλογα του επιδιωκόμενου στόχου. Δεν χρησιμοποιεί πληροφορίες για θέματα που χαρακτηρίζονται από τις κείμενες διατάξεις ως απόρρητα, καθώς και σε κάθε περίπτωση που τούτο επιβάλλεται από την κοινή πείρα και λογική για γεγονότα ή πληροφορίες που κατέχει λόγω της θέσης του, και δεν επιτρέπει την αθέμιτη χρήση τους για να εξυπηρετηθεί οποιοδήποτε συμφέρον, δημόσιο ή ιδιωτικό. Φροντίζει να διασφαλίζει την εμπιστευτικότητα των πληροφοριών που χειρίζεται σε κάθε περίπτωση, και ιδιαίτερα όταν χρησιμοποιεί νέες τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνίας. Δε δημοσιοποιεί πληροφορίες που αφορούν την ιδιωτική και οικογενειακή ζωή των πολιτών (ή άλλα ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα), τις οποίες κατέχει λόγω της θέσης του. Κατ' εξαίρεση, με Κοινές Υπουργικές Αποφάσεις που έχουν δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, έχουν καθορισθεί ειδικές προθεσμίες για τη διεκπεραίωση πολύπλοκων υποθέσεων. Επισημαίνεται ότι η μη έγκαιρη απάντηση σε αιτήσεις και αναφορές πολιτών συνιστά πειθαρχικό παράπτωμα, σύμφωνα με την περ. ιγ της παρ. 1 του άρθρου 107 του Ν.3528/2007 όπως αντικαταστάθηκε από το άρθρο δεύτερο του Ν.4057/2012. Αν η αίτηση έχει υποβληθεί σε αναρμόδια υπηρεσία ο υπάλληλος φροντίζει μέσα σε τρεις (3) ημέρες, να τη διαβιβάσει στην αρμόδια και να γνωστοποιήσει τούτο στον ενδιαφερόμενο. Δεν επιτρέπεται στους υπαλλήλους να αλλοιώνουν, παραποιούν ή παρακρατούν ανοιχτούς αριθμούς πρωτοκόλλου. Ενόψει της αρχής της χρηστής διοίκησης, τα διοικητικά όργανα οφείλουν να ασκούν τις αρμοδιότητές τους εντός ευλόγου χρόνου. Ακόμη και όταν ο νόμος δεν τάσσει αποκλειστικές προθεσμίες, η διοίκηση δεν δικαιούται να αδρανήει εις βάρος των συμφερόντων των διοικουμένων (ΣτΕ 716/1998, ΣτΕ 1216/1992, ΔΕφ ΑΘ 1932/1991 κ.λπ.). Προτού προβεί σε διοικητική πράξη ή υλική ενέργεια που θίγει δικαιώματα ή συμφέροντα πολίτη, ο υπάλληλος καλεί τον ενδιαφερόμενο για να τον ενημερώσει και να του δώσει την ευκαιρία να εκφράσει τις απόψεις του (Σύνταγμα άρθρο 20 παρ. 2, Ν. 2690/1999 άρθρο 6, (ΚΔΔ, ΦΕΚ 45 Α) .

Όταν εκδίδεται μια δυσμενής για τον πολίτη διοικητική πράξη, είναι επιβεβλημένο να τηρείται ο τύπος και η ουσία της προηγούμενης ακρόασης του πολίτη και να περιγράφονται οι τρόποι υποβολής διοικητικών προσφυγών (π.χ. αιτήσεις θεραπείας, ιεραρχικές ή ενδικοφανείς προσφυγές), ή ενστάσεων, όλες οι προθεσμίες για την άσκηση των προβλεπόμενων ενδίκων μέσων και βοηθημάτων καθώς και οι συνέπειες της παράλειψης άσκησής τους. Αν ο δημόσιος υπάλληλος δεν τις γνωρίζει, οφείλει να ενημερωθεί. Καταβάλλει κάθε προσπάθεια ώστε να εξυπηρετεί τους πολίτες αμέσως, δηλ. κατά την πρώτη προσέλευσή τους στην υπηρεσία, προκειμένου να αποφεύγεται η ταλαιπωρία μιας δεύτερης επίσκεψης, εφόσον η φύση του αιτήματος το επιτρέπει. (Εγκύκλιος ΔΙΣΚΠΟ /Φ.18/οικ.6190/12-3-2012 (ΑΔΑ: Β44ΥΧ-ΦΗ0), «Δικαιώματα των πολιτών και των επιχειρήσεων στις συναλλαγές τους με τις δημόσιες υπηρεσίες»). Ο υπάλληλος οφείλει να γνωρίζει άρτια όχι μόνο το αντικείμενό του αλλά και τα γενικότερα αντικείμενα της υπηρεσίας του καθώς και να παρέχει όσο το δυνατό άρτια πληροφόρηση στους διοικούμενους. Η υποχρέωση παροχής πληροφοριών απορρέει από τη γενικότερη υποχρέωση εξυπηρέτησης των πολιτών καθώς και από την αρχή της χρηστής διοίκησης. Ιδιαίτερα σε τομείς που κυριαρχεί η πολυνομία, η νομολογία έχει δεχτεί την υποχρέωση των οργάνων της διοίκησης να ενημερώνουν τους διοικούμενους για τα δικαιώματά τους (ν. 3528/2007 άρθρο 107 παρ. 1 περ. ιβ όπως αντικαταστάθηκε από το άρθρο δεύτερο του ν.4057/2012, ΣτΕ 2414/1985, ΣτΕ 4384/1985, ΣτΕ 3359/1986, ΣτΕ 2902/1989, ΣτΕ 1306/1990, ΣτΕ 3694/1991, ΣτΕ 59/1993, ΣτΕ 2167/1993, ΣτΕ 2892/1993 κ.λπ) . Ο υπάλληλος οφείλει να ενημερώνεται διαρκώς για το νέο θεσμικό πλαίσιο συμπεριλαμβανομένου και εκείνου του Κοινοτικού και Διεθνούς Δικαίου καθώς να γνωρίζει τόσο τα δικαιώματα όσο και τις υποχρεώσεις του, όπως αυτά προδιαγράφονται στην κείμενη νομοθεσία και νομολογία. Ενημερώνει γραπτώς την υπηρεσία του για τα προβλήματα που δημιουργεί η ύπαρξη ασαφών, ελλιπών, αντιφατικών, ή περίπλοκων και παρωχημένων ρυθμίσεων κατά την άσκηση των καθηκόντων του και εφαρμόζει τις διατάξεις για την απλούστευση των διοικητικών διαδικασιών και την καταπολέμηση της γραφειοκρατίας. (ν.3528/2007, άρθρο 117, παρ. 4 όπως αντικαταστάθηκε από το άρθρο δεύτερο του ν.4057/2012).

Μια πρώτη κατηγορία περιπτώσεων («σύννομη») κακοδιοίκησης έχουμε όταν η συμπεριφορά των οργάνων της δημόσιας διοίκησης δεν είναι ευγενική, φιλική προς τον πολίτη, κατατοπιστική και εξυπηρετική, παρότι ενίοτε δεν παραβιάζει κάποιους νομικούς κανόνες και ιδίως τους ορισμούς του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας. Πρόκειται για τις περιπτώσεις μη ενδεικνυόμενης διοικητικής συμπεριφοράς. Εδώ η κακοδιοίκηση δεν χαρακτηρίζει κάποια συγκεκριμένη διοικητική πράξη, αλλά *υλική ενέργεια* και συνήθως τη συμπεριφορά των αρμοδίων υπαλλήλων .

Η καλλιέργεια κλίματος απαισιοδοξίας και αδυναμίας εφαρμογής σύννομων επεικόν λύσεων, γ) η εξώθηση στη μη υποβολή έγγραφης αίτησης [*Ο Συνήγορος του Πολίτη παραινεί τους πολίτες πάντα να υποβάλουν εγγράφως τα αιτήματά τους*] ή στην παραίτηση από μια υποψηφιότητα, δ) η συσκότιση του τοπίου ή η αυθαίρετη περιπλοκή της υποθέσεως, ε) η αυθαίρετα προειλημμένη απόφαση για ακολούθηση συγκεκριμένης, παρότι δυσμενούς για τον πολίτη, νόμιμης οδού [*Εδώ συμφύρεται η καθεστωτική κακοδιοίκηση με την σύννομη κακοδιοίκηση επί διακριτικής ευχέρειας*]. Αυτή η αρνητική διάσταση, ονομαζόμενη και *ευνοιοκρατία* ή *φαβοριτισμός* είναι συχνή σε περιπτώσεις αναξιοκρατικής επιλογής προσώπων για μια δημόσια θέση (π.χ. θέση ΔΕΠ σε ΑΕΙ, θέση έμμισθου δικηγόρου νπδδ , ιατρού σε νοσοκομείο)

Σύννομη κακοδιοίκηση επί διακριτικής ευχέρειας. Στις περιπτώσεις αυτές δεν παραβιάζεται από την ελεγχόμενη δημόσια υπηρεσία διάταξη τυπικού ή ουσιαστικού νόμου, αλλά είτε α) δεν γίνεται δεκτή η νόμιμη (κείμενη εντός των πλαισίων της διακριτικής ευχέρειας της διοίκησης) επιθυμία του πολίτη (Στην περίπτωση αυτή ένα θεμελιώδες δικαίωμα θίγεται κατά τρόπο μη δυσανάλογο από νόμιμη χρήση της διακριτικής ευχέρειας της διοίκησης, αλλά θα ήταν εφικτό με άλλη, επίσης νόμιμη χρήση της διακριτικής ευχέρειας από την διοίκηση, αυτό το θεμελιώδες δικαίωμα να θίγεται λιγότερο ή να γινόταν δεκτή η νόμιμη επιθυμία του πολίτη), είτε β) παραβιάζεται κατά τρόπο μη αναλογικό κάποιο υπερνομοθετικά (στο Σύνταγμα, στο ευρωπαϊκό δίκαιο, στο διεθνές δίκαιο) κατοχυρωμένο θεμελιώδες δικαίωμα [*Στην περίπτωση αυτή θα έχουμε και αντισυνταγματική παρανομία (αν ο μη αναλογικός περιορισμός σε θεμελιώδες δικαίωμα λαμβάνει χώρα ευθέως από διοικητική πράξη, υλική ενέργεια ή παράλειψη της διοίκησης χωρίς, η αντισυνταγματική δράση αυτή να έχει έρεισμα σε τυπικό ή ουσιαστικό νόμο) ή αντισυνταγματική σύννομη κακοδιοίκηση (αν ο μη αναλογικός περιορισμός σε θεμελιώδες δικαίωμα εδράζεται ρητά σε τυπικό ή ουσιαστικό νόμο)*]. Στην δεύτερη

περίπτωση κατεξοχήν υφίσταται σύμπτωση παραβίασης δικαιωμάτων του ανθρώπου και κακοδιοίκησης.

Η οικονομική κακοδιαχείριση μπορεί να συνιστά παρανομία, μπορεί όμως και όχι. Το ερώτημα είναι αν η οικονομική κακοδιαχείριση που δεν συνοδεύεται από παραβίαση νομικών ρυθμίσεων μπορεί να συνιστά κακοδιοίκηση. Με άλλα λόγια ερωτάται υπό ποιες προϋποθέσεις η οικονομική κακοδιαχείριση εμπίπτει στην νομική έννοια της κακοδιοίκησης, όταν δεν στοιχειοθετεί παρανομία. Σε γενικό πλαίσιο οικονομική κακοδιοίκηση υφίσταται όταν υπάρχει απώλεια δημοσίου χρήματος ή και όταν δεν γίνεται επωφελής διαχείριση του δημοσίου πλούτου [Βλ. και την έννοια της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης που εισάγει το άρθρο 33 του ν. 4370/2014.: «Η διαχείριση των δημόσιων οικονομικών στο πλαίσιο της Γενικής Κυβέρνησης διέπεται από τις ακόλουθες γενικές αρχές δημοσιονομικής διαχείρισης: στην αρχή της αποδοτικότητας, σύμφωνα με την οποία οφείλεται η τήρηση της βέλτιστης δυνατής σχέσης μεταξύ των χρησιμοποιούμενων μέσων και των επιτυγχανόμενων αποτελεσμάτων - αρχή της υπευθυνότητας και της λογοδοσίας και αρχή της ειλικρίνειας.

Σύμφωνα με την αρχή της ειλικρίνειας, κάθε οικονομική και δημοσιονομική πρόβλεψη που παρέχεται σε οποιαδήποτε έγγραφα ή εκθέσεις που καταρτίζονται σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος νόμου, πρέπει να στηρίζεται, στο βαθμό που είναι ευλόγως και πρακτικώς δυνατό, σε πραγματικά στοιχεία που αποτυπώνονται σε όλες τις αποφάσεις που έχει ανακοινώσει η Κυβέρνηση, καθώς και σε όλες τις λοιπές περιστάσεις που ενδέχεται να έχουν ουσιαστικές δημοσιονομικές επιπτώσεις»]. Για την συγκεκριμένη εξέταση αυτού του ερωτήματος είναι χρήσιμη η συνεργασία Ειδικών Επιστημόνων- Δικηγόρων με Ειδικούς Επιστήμονες- Οικονομολόγους.

Πάγιο αίτημα του Δικτύου Συμπαραστατών είναι όπως οι Συμπαραστάτες Τοπικοί και Περιφερειακοί στρέψουν διαμέσω των ποιοτικών υποθέσεών τους (ως η ισχύ ενός τοπικού δημοψηφίσματος σε συνταγματικό επίπεδο) την ελεγκτική-διαμεσολαβητική τους δράση προς τη νομοθετική εξουσία.

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΑ

ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ (πάντοτε μετά την αξιολόγηση έγγραφων /προφορικών αναφορών-καταγγελιών πολιτών)

Παρατηρήθηκε πως οι ειδικές προτάσεις αποστέλλονταν πριν ακόμα και την παρέμβαση αρμοδίων υπουργείων σε νομοθετικές ρυθμίσεις .

Υπήρξαν και περιπτώσεις που παρά το έντονο ενδιαφέρον του Συνηγόρου προς διερεύνηση μιας ειδικής προτάσεως ακόμα αναμένεται απάντηση (!!!)

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

A

Υπουργείο Οικονομικών- Γραφείο Υπουργού κου Χρήστου Σταικούρα Νίκης 5-7, 10562, Αθήνα
Αξιότιμε κε. Υπουργέ,

*Ενδεικτική βιβλιογραφία:*Αραβαντινός, *Εισαγωγή στην επιστήμη του δικαίου*, εκδ.Αντ.Σάκκουλα,1983, Αριστοτέλης, *Ηθικά Νικομάχεια (V. 1137 b,14)*, Βαθρακοκούλης, *Ερμηνεία Νομολογία Αστικού Κώδικα*, εκδ.Σάκκουλα, 2003, Απ. Γεωργιάδης, *Γενικές Αρχές Αστικού Δικαίου*, εκδ. Π.Ν. Σάκκουλα, 2012, Απ. Γεωργιάδης, *Ενοχικό Δίκαιο Γενικό Μέρος*, εκδ. Π.Ν. Σάκκουλα, 1999, Απ. Γεωργιάδης, *Σύμφωνο Προαιρέσεως και Δικαίωμα Προαιρέσεως*, Αθήναι 1970, Αστ. Γεωργιάδης, *Ενοχικό Δίκαιο*, εκδ. Σάκκουλα ΑΕ, 2011, Π.Ι. Ζέπος, *Ενοχικόν Δίκαιον, Μέρος Α΄-Γενικόν*, έκδ. 2η, Εκδ. Ιωαν., Ν. Ζαχαρόπουλου, Αθήναι 1995, Καραμπατζός, *Η απρόοπτη μεταβολή των συνθηκών στην αμφοτεροβαρή σύμβαση*, εκδ. Αντ. Σάκκουλα, 2006, Καράκωστας, *Ερμηνεία-Σχόλια-Νομολογία ΑΚ*, Νομική Βιβλιοθήκη, 2006, Κουμάντος, *Η υποκειμενική καλή πίστης*, εκδ. Γεωργίου Β. Παύλου, Αθήναι 1958, Λιτζερόπουλος, *Η νομολογία ως παράγων διαπλάσεως του ιδιωτικού δικαίου*, εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2000, του ιδίου, *Στοιχεία Ενοχικού Δικαίου II*, εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2002, Μεντής, *Άμυνα και ελευθέρωση του υπερχρεωμένου οφειλέτη, Η πορεία προς μια νέα σεισάχθεια στα όρια μεταξύ αστικού δικαίου και νέου πτωχευτικού δικαίου*, Δίκαιο και Οικονομία, Π.Ν. Σάκκουλας, 2010, Μπαλής, *Ενοχικόν Δίκαιον*, εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, 1990, Νίκας, *Εγχειρίδιο Πολιτικής Δικονομίας*, εκδ. Σάκκουλα, 2012, Παπανικολάου, *Μεθοδολογία του ιδιωτικού δικαίου και ερμηνεία των δικαιοπραξιών*, εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2000, Παπαντωνίου, *Η καλή πίστις εις το Αστικό Δίκαιον*, 1957, Δ. Παπαστερίου, Δ. Κλαβανίδου, *Δίκαιο της Δικαιοπραξίας*, εκδ. Σάκκουλα, 2008, Σακκέτας, *Ερμηνεία ΑΚ*, Σταθόπουλος, *Γενικό Ενοχικό Δίκαιο*, εκδ. Σάκκουλα, 2004, Κ. Τσάτσος, *Το πρόβλημα της ερμηνείας του δικαίου*, εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, 1978, Γ.Φερετζάκης, *Επίτομος Σχολιασμένος Αστικός Κώδικας, Τόμ. I & II*, Εκδ.Αρναούτη 2015.

Στο χώρο των συμβάσεων κυριαρχεί μια αρχή που καθιερώθηκε από τους κλασικούς ρωμαϊκούς χρόνους. Δεν είναι άλλη από την αρχή «*pacta sunt servanda*». Τα συμφωνηθέντα πρέπει να τηρούνται σε όλο το βίο του συμβατικού δεσμού. Οι όροι της σύμβασης, δεδομένου ότι αποτέλεσαν αντικείμενο ελεύθερης διαπραγμάτευσης από το μέρος, και – κατά τούτο – είναι προϊόν της ιδιωτικής αυτονομίας των μερών, οφείλουν να υπηρετούνται από τα μέρη. Οι συναλλασσόμενοι επιδιώκουν να καταστήσουν την έκθεσή τους στη συναλλακτική ζωής όσο το δυνατό πιο άμοιρη κινδύνων και απαλλαγμένη από απρόβλεπτες και τυχαίες καταστάσεις που θα τους αιφνιδιάσουν. Βεβαίως, όπως σε κάθε διάσταση της ανθρώπινης πραγματικότητας, έτσι και στις συμβατικές σχέσεις, η μεταβλητότητα των πραγμάτων είναι το μόνο βέβαιο. Στον Αστικό Κώδικα, στη διάταξη του άρθρου ΑΚ 388 έχει τεθεί ένα αυστηρό πραγματικό, προκειμένου να αντιμετωπίζεται η περίπτωση της ανώμαλης εξέλιξης της συμβατικής ενοχής, που οφείλεται σε έκτακτο και απρόβλεπτο γεγονός όπως της εμφάνισης του κορωνοϊού COVID-19 (που δεν προβλέφθηκε και δεν ήταν δυνατό να προβλεφθεί) από τα μέρη, και έχει ως συνέπεια η παροχή του οφειλέτη να καθίσταται υπέρμετρα επαχθής, κατά τρόπο που η εμμονή του αντισυμβαλλόμενου στην εκπλήρωσή της να είναι αντίθετη στην ευθύτητα και εντιμότητα που επιβάλλονται στις συναλλαγές.

Ο Συμπαραστάτης του Δημότη και της Επιχείρησης εξετάζει την δυσχέρεια εκπληρώσεως της παροχής λόγω απρόβλεπτης μεταβολής των συνθηκών και η διερεύνηση του ενδεχομένου αναπροσαρμογής ή και λύσης της σύμβασης (υπό τις προϋποθέσεις που τίθενται στη διάταξη του άρθρου ΑΚ 388), επειδή προβλέπεται ως εξαιρετικό δίκαιο στον Αστικό Κώδικα, έρχεται σε σύγκρουση με άλλες κορυφαίες δικαιολογικές αρχές του ιδιωτικού δικαίου και της έννομης τάξης γενικότερα. Γι' αυτό και κάθε προσπάθεια κατανόησης και μελέτης της εν λόγω προβληματικής, δεν μπορεί παρά να δίνει τον απαραίτητο χώρο στα κελεύσματα των συγκρουόμενων αυτών αρχών και στην κατανόηση των όσων πρεσβεύουν. Στην μελέτη των αρχών αυτών, που ακολουθεί ευθύς αμέσως, θα καταδειχθεί η κεντρική θέση που κατέχουν οι αρχές αυτές στον ιδιωτικό, και δη στο συμβατικό, χώρο και θα αποπειραθεί να αναδειχθεί ότι οι αρχές αυτές είναι μόνο *prima facie* συγκρουόμενες, σε κάθε δε περίπτωση, η σχέση τους είναι διαλεκτική και όχι αντιθετική, και ως τέτοια οφείλει να αντιμετωπίζεται, δεδομένου ότι μέσα στο πλαίσιο των αρχών αυτών εντοπίζεται και αναπτύσσει την ενέργειά της η διάταξη του άρθρου ΑΚ 388. *Pacta sunt servanda* και η αρχή της ασφάλειας των συναλλαγών «Θεμέλιο της δικαιοσύνης είναι η πίστη, ήτοι το σταθερό και αληθές των δηλώσεων και των συμφωνιών». Σπουδαία θέση επιφυλλάσσεται στην αρχή *pacta sunt servanda* στο σύγχρονο δικαιοσύνη μας σύστημα, αφού η απαρέγκλιτη εκτέλεση των συμφωνημένων δηλώνει σεβασμό προς τη βούληση των μερών, και, επομένως, στη συνταγματικής περιοχής

δικαιοπολιτική αρχή της ιδιωτικής αυτονομίας (Σ.5 παρ.1), ειδικότερη εκδήλωση της οποίας συνιστά η αρχή της ελευθερίας των συμβάσεων (ΑΚ 361). Πράγματι, οι συμβάσεις των οποίων η σύναψη περιβάλλεται από ένα τέτοιο πλέγμα διατάξεων, και, συνεπώς, το ειδικότερο περιεχόμενό τους διαμορφώνεται με την ελεύθερη βούληση των συμβαλλομένων και αποτελεί εξειδίκευση της ικανότητάς τους για αυτοκαθορισμό, δεν μπορεί παρά να γεννούν συμβατικές υποχρεώσεις για την εκπλήρωση των οποίων οι συμβαλλόμενοι θα υπέχουν προσωπική ευθύνη, η οποία, βεβαίως, μπορεί να ιδωθεί ως απότοκος του προπεριγραφέντος καθεστώτος ελευθερίας. Η αρχή του σεβασμού του συμβατικού λόγου έχει χαρακτηριστεί ως θεμέλιο του ενοχικού δικαίου, και όχι άδικα αν σκεφτεί κανείς ότι με την απαγόρευση οιασδήποτε ετερόνομης ύστερης μεταβολής του περιεχομένου που έδωσαν τα μέρη στη συμφωνία τους κατά το χρόνο της σύναψης, υπηρετείται η ασφάλεια και η σταθερότητα των συναλλαγών, και, επομένως, προωθείται η συναλλακτική δραστηριότητα των κοινωνιών του δικαίου (οι οποίοι αισθάνονται ότι από το συμβατικό δεσμό δεν θα προκύψουν εις βάρος του υποχρεώσεις τις οποίες εκείνοι δεν είχαν προβλέψει) και ενισχύεται η γενικότερη οικονομική ανάπτυξη και ευμάρεια . Κ. Τσάτσος, *Το πρόβλημα της ερμηνείας του δικαίου*, ο οποίος κάνει λόγο για ενίσχυση της ασφάλειας των συναλλαγών και την σταθερότητα της οικονομίας. Ωστόσο, ενώ η αξία της αρχής της τήρησης του συμβατικού λόγου είναι αδιαμφισβήτητη, αυτό που θα πρέπει να τεθεί εν αμφιβόλω είναι, κατά πόσο η αρχή αυτή εξυπηρετεί τους σκοπούς της όταν *εμμένουμε σε μια αυστηρή και τυπολατρική εφαρμογή της*. Είναι πιθανό ότι μια ανελαστική αντίληψη περί το – αναντίρρητα σπουδαίο – αυτό δόγμα, επιφέρει τα αντίστροφα αποτελέσματα υποσκάπτοντας, εν τέλει, την ασφάλεια των συναλλαγών και τη συναλλακτική ζωή γενικότερα. Η δικαιοπολιτική αρχή ότι τα συμφωνηθέντα πρέπει να τηρούνται, με την πρόβλεψη της δυνατότητας και την παράλληλη κατάστρωση ενός αυστηρά διαγεγραμμένου πραγματικού, ως εξαιρετικού δικαίου το οποίο επιτρέπει στους συμβαλλομένους στην περίπτωση μιας απρόοπτης μεταβολής των εξωσυμβατικών συνθηκών, συνεπεία της οποίας διαταράσσεται άρδην η αρχική συμβατική ισορροπία, να απευθυνθούν στο δικαστή προκειμένου ο τελευταίος, ως «reasonable third party», να αναπροσαρμόσει τους όρους της σύμβασης ή ακόμη και να αποδεσμεύσει παντελώς τα μέρη από αυτή (ΑΚ 388), αποτελεί συνδυασμό ο οποίος στην πραγματικότητα προάγει, έτι περαιτέρω, την ασφάλεια των συναλλαγών και τη συναλλακτική δραστηριότητα γενικότερα. Κατ' αυτόν τον τρόπο, καλλιεργείται στους δυνητικούς δανειστές η εμπιστοσύνη ότι οι δυνητικοί οφειλέτες τους δεν θα απαλλάσσονται από τις υποχρεώσεις τους ύστερα από μια απλή μεταβολή των συνθηκών, παρά μόνον α) για εξαιρετικούς λόγους και β) κατόπιν κρίσης ενός τρίτου προς τη σύμβαση μέρους, το οποίο περιβάλλεται με τα εχέγγυα της αμεροληψίας και της αντικειμενικότητας, κι επομένως προστατεύεται η προσδοκία (και ο οικονομικός προγραμματισμός) του δανειστή ως προς την κτήση της παροχής. Η κατάσταση αυτή,

αντιστρόφως ιδωμένη, δημιουργεί στους εν δυνάμει συναλλασσόμενους την εμπιστοσύνη ότι η εμπλοκή τους σε μια συμβατική ενοχή δεν σημαίνει κατ' ανάγκη και έκθεση αυτών σε απρόβλεπτους μελλοντικούς κινδύνους με εξαιρετικά επαχθείς συνέπειες, από τις οποίες δεν παρέχεται καμία νομοθετική δυνατότητα να αποστούν. Και πάλι, λειτουργεί έτσι ως αποτελεσματικό εργαλείο για την απαλλαγή των εν δυνάμει συμβαλλομένων από περιττούς δισταγμούς και επιφυλάξεις και, εν τέλει, ενθαρρύνει την είσοδό τους σε μια συμβατική σχέση.

Μια πρώτη έκφανση της αρχής της επιείκειας αποτελεί η θεωρία της «παραμονής των πραγμάτων ούτως εχόντων», δηλαδή η *clausula rebus sic stantibus*, σύμφωνα με την οποία η σύμβαση δεσμεύει τα μέρη μόνο εφόσον οι εξωσυμβατικές συνθήκες που ίσχυαν κατά το χρόνο της σύναψης της σύμβασης παραμένουν ίδιες και κατά το χρόνο της εκπλήρωσης της παροχής. Ειδικά, σε περίπτωση, δηλαδή, μεταβολής των συνθηκών αυτών, η δέσμευση παύει να υφίσταται. Ουσιαστικά, η θεωρία αυτή χρησίμευε ως έννομο βοήθημα σε περιπτώσεις κατά τις οποίες η εμμονή στην εκτέλεση των συμφωνηθέντων συνιστούσε αδικαιολόγητη καταπίεση του υπόχρεου, ως αντίθετη στην επιείκεια και την αρμόζουσα στις συναλλαγές ηθική. Η *clausula rebus sic stantibus* απετέλεσε τη βάση επί της οποίας στηρίχθηκαν άλλες θεωρίες στο χώρο της ετερόνομης αναπροσαρμογής των συμβάσεων. (Κουμάνη, *Η αναπροσαρμογή των συμβατικών όρων στις επαγγελματικές μισθώσεις κατά τις ΑΚ 388 και 288, λόγω ανατροπής του δικαιοπρακτικού θεμελίου*, Αρμενόπουλος 2006, 1864, τη δημοσιευμένη περίληψη της ομιλίας του Καθηγητή Westermann με τίτλο «*Η επιείκεια κατά τον Αριστοτέλη σε περιόδους οικονομικής κρίσης*», που εκφωνήθηκε στην Ακαδημία Αθηνών στις 31.01.2017 κατά την επίσημη υποδοχή του ως Ξένου Εταίρου, ΧρΙΔ 2017, 401 επ. Η Ολομέλεια του Συμβουλίου της Επικρατείας έκρινε με επανειλημμένες αποφάσεις της ότι «η επένδυση σε ομόλογα και λοιπούς τίτλους εκδόσεως ή εγγυήσεως κρατών, ως έννομη σχέση παροχής οικονομικής πίστης, δεν είναι απαλλαγμένη του κινδύνου της σύννομης περιουσιακής απώλειας.[...] Τούτο, διότι από την έκδοση του τίτλου μέχρι τη λήξη του μεσολαβεί συνήθως ικανό χρονικό διάστημα, κατά το οποίο ενδέχεται να συμβούν γεγονότα απρόβλεπτα που περιορίζουν ουσιωδώς, ακόμη και μέχρι εκμηδενισμού, τις οικονομικές δυνατότητες του κράτους - εκδότη ή εγγυητή των τίτλων. Όταν συμβαίνουν τέτοια γεγονότα, το κράτος νομίμως επιδιώκει επαναδιαπραγμάτευση βάσει της ρήτρας “rebus sic stantibus”, η οποία οριοθετεί τη γενική αρχή του δικαίου “*pacta sunt servanda*”....» (ΣτΕ 1116/2014, σκ. 24), Αρμενόπουλος 2014, 815. Ο περιορισμός της αρχής της ιδιωτικής αυτονομίας και η τάση αποδέσμευσης από την αρχή *pacta sunt servanda*, βρίσκουν νομοθετική αποτύπωση όχι μόνο στην διάταξη του άρθρου ΑΚ 388, αλλά και σε πλείονες διατάξεις που διασπείρονται στον Αστικό Κώδικα, οι οποίες, βεβαίως, εισάγονται ως εξαιρετικό δίκαιο και, ίσως, μαρτυρούν μια περιοριστική αντίληψη περί συμβατικής ελευθερίας. Αυτή, ωστόσο, η θεώρηση της συμβατικής

ελευθερίας παρουσιάζεται αναγκαία προκειμένου να αμβλυνηθεί ο ατομιστικός χαρακτήρας του δικαίου των συμβάσεων – και του ιδιωτικού δικαίου εν γένει – και να προληφθούν ή, εν πάση περιπτώσει, να αντιμετωπιστούν αποτελεσματικά και με όρους δικαιοσύνης τα προβλήματα και αδιέξοδα που αυτός δημιουργεί. Παραδείγματα τέτοιων διατάξεων στον Ελληνικό Αστικό Κώδικα αποτελούν οι γενικές διατάξεις των άρθρων ΑΚ 178, 179, 200, 281, 288 και 409 κπλ. Όσον αφορά στις προϋποθέσεις εφαρμογής της *frustration*, αυτές παρουσιάζουν πολλά κοινά με τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στο άρθρο ΑΚ 388. Συγκεκριμένα, απαιτείται να επέλθουν αντικειμενικώς μη προβλέψιμα γεγονότα. Ωστόσο, η αγγλική νομολογία στο πλαίσιο της *frustration* κάνει δεκτή την απαλλαγή του οφειλέτη ακόμη και όταν τα γεγονότα που έχουν επισυμβεί είναι προβλέψιμα (το οποίο είναι αδύναμο στο πλαίσιο της ΑΚ 388). Περαιτέρω, η μεταβολή πρέπει να μην οφείλεται σε υπαιτιότητα των μερών και η παροχή πρέπει είτε να έχει καταστεί αδύνατη (φυσική ή νομική αδυναμία ή ματαίωση του σκοπού της σύμβασης) είτε να έχει μεταλλαχθεί ουσιωδώς και σε βαθμό τέτοιο ώστε να πρόκειται πλέον για διαφορετική παροχή. *(Το Σχέδιο ενός Κοινού Πλαισίου Αναφοράς αποτελεί ένα ενοποιητικό κείμενο ιδιωτικού δικαίου που επεξεργάστηκε και συντάχθηκε από μια επιτροπή 200 περίπου νομομαθών (για το Περιεχόμενο του Σχεδίου βλ.. αναλυτικά von Bar/Clive/Schulte-Nölke et al., Principles Definitions and Model Rules of European Private Law – Draft Common Frame of Reference (DCFR) – Interim Outline Edition όλα τα ευρωπαϊκά κράτη υπό την αιγίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (εντολέας του έργου ήταν η Ευρωπαϊκή Επιτροπή). Πρόκειται για ένα πρότυπο προς ενοποίηση των ευρωπαϊκών εννόμων τάξεων ως προς το δίκαιο των ενοχών, περιλαμβάνοντας και συμβάσεις που συστηματικά εντάσσονται στο δίκαιο προστασίας του καταναλωτή. Περιέχει αρχές, ορισμούς και πρότυπα νόμων του ευρωπαϊκού ιδιωτικού δικαίου των ενοχών, και όλα αυτά προέρχονται από διάφορες πηγές.*

Όπως ρητώς απαιτεί το γράμμα της και προκύπτει από την συστηματική της ένταξη στο σώμα του ΑΚ, η διάταξη του άρθρου ΑΚ 388 εφαρμόζεται μόνο σε αμφοτεροβαρείς συμβάσεις, δηλαδή σε συμβάσεις οι οποίες γεννούν δικαιώματα και υποχρεώσεις για αμφότερα τα συμβαλλόμενα μέρη και στην οποία υπάρχει παροχή και αντιπαροχή. Ο δε χαρακτηρισμός της σύμβασης ως αμφοτεροβαρούς, που πρέπει να προηγηθεί προκειμένου να χωρίσει εφαρμογή επί αυτής της διάταξης του ΑΚ 388, αποτελεί νομικό ζήτημα και, επομένως, υπόκειται στον αναιρετικό έλεγχο του Αρείου Πάγου. Η εκτίμηση, ωστόσο, του περιεχομένου της σύμβασης ως προς την ύπαρξη των πραγματικών περιστατικών των οποίων έγινε η υπαγωγή στον κανόνα δικαίου είναι, βεβαίως, μόνο εκτίμηση περί τα πράγματα και, ως τέτοια, εκφεύγει του αναιρετικού ελέγχου. Η επιλογή αυτή του νομοθέτη να περιορίσει την εφαρμογή της διάταξης μόνο επί αμφοτεροβαρών συμβάσεων αιτιολογείται και δικαιολογείται από τον σκοπό της, από το γεγονός, δηλαδή, ότι «με την ΑΚ 388 διώκεται ακριβώς η ισοστάθμιση ή εξισορρόπηση των εκατέρωθεν παροχών μιας αμφοτεροβαρούς

σύμβασης, σύμφωνα με τις αρχές της επιείκειας και της διορθωτικής συμβατικής δικαιοσύνης». Ενδιαφέρον είναι ότι η διεθνής τάση είναι τα πραγματικά της απρόοπτης μεταβολής των συνθηκών να εφαρμόζονται σε κάθε υφιστάμενη ενοχική υποχρέωση, δηλαδή και στις ετεροβαρείς συμβάσεις. Γίνεται δεκτό ότι ο νομοθετικός λόγος προς εφαρμογή της διάταξης συντρέχει και επί προσυμφώνου, καθώς και επί συμφώνου προαιρέσεως όταν με αυτό σκοπείται η κατάρτιση αμφοτεροβαρούς σύμβασης, αφού, διαφορετικά, θα ήταν άσκοπο και επαχθές για τον δεσμευόμενο από το σύμφωνο προαιρέσεως να αναμένει την κατάρτιση της οριστικής σύμβασης προκειμένου να έχει τη δυνατότητα να ζητήσει την νομική προστασία που απορρέει από την ΑΚ 388. Η εφαρμογή της διάταξης προϋποθέτει, βεβαίως, έγκυρη ενοχική σύμβαση και δεν νοείται επί ενοχών εκ του νόμου (για παράδειγμα στην αδικοπραξία). Άλλωστε, η διάταξη δεν αφήνει περιθώριο να δοθεί τέτοια ερμηνεία δεδομένου ότι το γράμμα της κάνει λόγο για «σύμβαση». (Βαθρακοκόιλη, *ΕρΝομΑΚ άρθρο 388, αρ. 9, Απ. Γεωργιάδη, Ενοχικό Δίκαιο Γενικό Μέρος, 1999, αρ. 341· Καραμπατζό, όπ. π., σ. 61, Σταθόπουλο, όπ. π. §22, αρ. 13· τον ίδιο σε Γεωργιάδη-Σταθόπουλο, άρθρο 388, αρ. 8, Μπαλή, όπ. π., § 88· Χελιδόνη, σε Γεωργιάδη ΣΕΑΚ, 388, αρ. 8· Σακκέτα, όπ. π., §§ 20, 21 και 22· Καράκωστα, Ερμηνεία-Σχόλια-Νομολογία ΑΚ, αρ. 982· ενδεικτικά ΑΠ 1138/1990, ΕΕΝ/1991, Αρχές των Διεθνών Εμπορικών Συμβάσεων – UNIDROIT, άρθρο 6.2.1-3· Σχέδιο ενός Κοινού Πλαισίου Αναφοράς – DCFR, άρθρο III. – 1:110, Ραψομανίκης, Έννομες συνέπειες και πεδίο εφαρμογής του άρθρου 388 Αστ. Κώδικα, ΕΕΝ 1978, 627, Απ. Γεωργιάδης, Σύμφωνο Προαίρεσης, σ. 191 επ., Σακκέτα, όπ. π., αρ. 22, Χελιδόνης, όπ. π., § 9· Σταθόπουλος, Γενικό Ενοχικό Δίκαιο, § 22 αρ.13. ΕφΑθ 1666/1981, ΕλλΔνη 1981, 245), αμφισβητείται η εφαρμογή της επί μονομερών δικαιοπραξιών, ενώ δεν γίνεται δεκτή επί ετεροβαρών συμβάσεων, για τις οποίες (ετεροβαρείς συμβάσεις και μονομερείς δικαιοπραξίες), αν ανακύψει θέμα απρόοπτης μεταβολής των συνθηκών, η αναπροσαρμογή μπορεί, κατά βάση, να επιδιωχθεί με προσφυγή στην ΑΚ 288 ή με ερμηνεία της δήλωσης βούλησης κατά τις ΑΚ 173 και 200. Σημειώνεται ότι ως προς τις τραπεζικές συμβάσεις δανείου, η άποψη της νομολογίας ήταν ότι δεν χωρεί εφαρμογή του άρθρου ΑΚ 388, με τη σκέψη ότι το δάνειο είναι ετεροβαρές και όχι αμφοτεροβαρές σύμβαση και, επομένως, δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της διάταξης του άρθρου ΑΚ 388, που κάνει σαφώς λόγο για αμφοτεροβαρή σύμβαση. Η κριτική που έχει ασκηθεί σε αυτή την άποψη είναι ότι παραβλέπει πως ετεροβαρή χαρακτηριστικά εμφανίζει μόνο η σύμβαση δανείου που περιγράφεται στο άρθρο ΑΚ 806 (η τυπολογικά απλούστερη μορφή του *re* καταρτιζόμενου άτοκου δανείου), ενώ στη σύγχρονη πραγματικότητα το έντοκο δάνειο των τραπεζικών πιστωτικών συμβάσεων προβλέπει πάντα υποχρέωση καταβολής τόκου από το δανειολήπτη ως αντάλλαγμα για τη χρήση του δανείσματος και, συνεπώς, το έντοκο δάνειο κατατάσσεται στις αμφοτεροβαρείς συμβάσεις.*

Η πρόσφατη νομολογία, που με αφορμή τις συμβάσεις δανείου σε ελβετικό φράγκο έχει

εξετάσει ιδιαιτέρως τη συγκεκριμένη μορφή σύμβασης, δέχεται ότι η τραπεζική σύμβαση εντόκου δανείου αποτελεί αμφοτεροβαρή και όχι ετεροβαρή σύμβαση. Επομένως, γίνεται μεν δεκτή η συνδρομή της προϋπόθεσης του αμφοτεροβαρούς χαρακτήρα της σύμβασης εντόκου δανείου, ωστόσο οι αγωγές των δανειοληπτών γίνονται δεκτές επί τη βάση άλλων νομικών βάσεων, κυρίως σε αυτή του άρθρου 1 του ν. 2251/1994, χαρακτηρίζοντας τη ρήτρα αποπληρωμής του δανείου με την ισοτιμία ευρώ και ελβετικού φράγκου κατά το χρόνο της εξόφλησης ως αδιαφανή ρήτρα, και δεν δέχονται ότι η οικονομική κρίση που πλήττει τη χώρα μας την τελευταία δεκαετία αποτελεί από μόνη της έκτακτο και απρόβλεπτο γεγονός ικανό να δικαιολογήσει την εφαρμογή της ΑΚ 388, ιδίως στις παρούσες συνθήκες ρευστότητάς της διεθνούς οικονομίας (αντίθετοι οι Βαθρακοκοίλης, όπ. π., §9· Σταθόπουλος σε Γεωργιάδη-Σταθόπουλο, άρθρο 388, §8 και σε *Γενικό Ενοχικό Δίκαιο*, § 22 αρ. 13, ενώ ο Χελιδόνης, ΣΕΑΚ, αρ. 8, υποστηρίζει ότι η εφαρμογή της ΑΚ 388 επί μονομερών δικαιοπραξιών δεν μπορεί να αποκλεισθεί εξ ορισμού.

Στην έννοια του δικαιοπρακτικού θεμελίου θεωρείται ότι εμπίπτουν περιστατικά, τα οποία αποτέλεσαν τη βάση για τους υπολογισμούς και τη διαμόρφωση του συμβατικού περιεχομένου από τους συμβαλλομένους, δηλαδή περιστατικά τα οποία είναι θεμέλιο της σύμβασης καθώς και καταστάσεις στην επέλευση των οποίων αποβλέπουν και οι δυο συμβαλλόμενοι. Ανατροπή του δικαιοπρακτικού θεμελίου σημαίνει, ακριβώς, μεταβολή της αρχικής οικονομίας της ενοχικής σχέσης. Κρίσιμα, ωστόσο, δεν είναι όλα τα περιστατικά που λαμβάνουν υπόψη τα μέρη κατά το χρόνο δημιουργίας του ενοχικού δεσμού αλλά μόνο εκείνα στα οποία κυρίως στηρίχθηκαν τα μέρη, όσα δηλαδή αποτέλεσαν κοινό δικαιοπρακτικό θεμέλιόγ' αυτούς. Είναι σημαντικό τα νομικά ή πραγματικά αυτά περιστατικά να θεωρήθηκαν από αμφοτέρωτα τα μέρη, σιωπηρώς έστω, αλλά κατά ευδιάγνωστο, πάντως, τρόπο, ως εκείνα που κυρίως οδήγησαν στη σύναψη της σύμβασης, που αποτέλεσαν το θεμέλιο της συμβάσεως, ως όρο της ισχύος της, υπό την έννοια ότι τα μέρη δεν θα προέβαιναν στην κατάρτισή της, εάν γνώριζαν τη μεταβολή που επρόκειτο να επέλθει· το ότι ο ένας μόνο εκ των συμβαλλομένων απέδωσε σ' αυτά πρωταρχική σημασία, δεν αρκεί. Ο νομοθέτης λαμβάνει υπόψη το σκοπό της σύμβασης και την υποκειμενική σπουδαιότητα των περιστατικών, ωστόσο δεν αρκείται σ' αυτή. Σε περίπτωση δε που υπάρχει μόνο η υποκειμενική σπουδαιότητα, η έκπτωση του δικαιοπρακτικού θεμελίου μπορεί να συνιστά κοινή πλάνη. Ο προσδιορισμός των κρίσιμων για το σχηματισμό του δικαιοπρακτικού θεμελίου περιστατικών, τα οποία μπορεί να είναι αρίφνητα, βασίζεται τόσο σε υποκειμενικά στοιχεία της σύμβασης – ο σκοπός καθώς και άλλες συνθήκες – όσο και στους αντικειμενικούς όρους της καλής πίστης και των συναλλακτικών ηθών υπό τους οποίους καταρτίζονται, συνήθως, οι συμβάσεις του εξεταζόμενου τύπου. Τέτοια περιστατικά είναι συνήθως η νομισματική σταθερότητα (π.χ. η στάθμη του τιμαρίθμου) κ.ο.κ.

Ο προσδιορισμός εκάστοτε των τοιούτων περιστατικών είναι ζήτημα πραγματικών,

εξαρτώμενον, το μεν εκ των υποκειμενικών συνθηκών και όρων της συμβάσεως και άλλων υποκειμενικών συνθηκών των μερών, το δε εκ των αντικειμενικών όρων της καλής πίστεως και των συναλλαγματικών ηθών υφ'ους όρους και καταρτίζονται τοιούτου είδους συμβάσεις». Τονίζεται ότι όταν κάνουμε λόγο για δικαιοπρακτικό θεμέλιο, αναφερόμαστε σε εξωσυμβατικά περιστατικά, δηλαδή, περιστατικά τα οποία δεν έγιναν περιεχόμενο της σύμβασης, αφού σε αντίθετη περίπτωση δεν υπάρχει ανάγκη προσφυγής στην ΑΚ 388, διότι η αθέτηση όρου της σύμβασης επιφέρει τις συνέπειες της ανώμαλης εξέλιξης της συμβατικής ενοχής (ΑΚ 335επ.). Ακριβέστερα, η ανατροπή του δικαιοπρακτικού θεμελίου αποτελεί περίπτωση ανώμαλης εξέλιξης της ενοχής, δεν συνιστά, όμως, μορφή μη εκπλήρωσης, διότι δεν συντρέχει ακριβώς το ουσιώδες στοιχείο της μη συμμόρφωσης του οφειλέτη στις συμβατικές του δεσμεύσεις. Επομένως, τα περιστατικά που τα μέρη έλαβαν υπόψη για τη σύναψη της σύμβασης, δεν είναι καθεαυτά κρίσιμα. Η διάταξη του άρθρου ΑΚ 388 αποχωρίζει ορισμένα, τα οποία μπορεί να αποκτήσουν σημασία, διότι είναι εκείνα ακριβώς στα οποία κυρίως στηρίχθηκαν τα μέρη και αποτέλεσαν βάθρο της σύμβασης. Είναι σημαντικό να λεχθεί ότι επιθυμίες ή παραστάσεις του ενός συμβαλλόμενου, οι οποίες ωστόσο δεν έγιναν ή δεν μπορούσαν να γίνουν αντιληπτές από τον αντισυμβαλλόμενο του, δεν αποτελούν κοινό δικαιοπρακτικό θεμέλιο, ακόμη και αν είναι ουσιώδεις για τον πρώτο. Σε αυτή την ερμηνεία συνηγορεί και η στενή διατύπωση της διάταξης, που αναγράφει «τα μέρη στήριξαν». Το επιτρεπτό της εφαρμογής του άρθρου ΑΚ 388 σε περιπτώσεις όπου η απρόοπτη μεταβολή των συνθηκών επέρχεται κατά το διάστημα που ο οφειλέτης έχει περιέλθει σε υπερημερία ως προς την παροχή του, είναι ένα ζήτημα επί του οποίου έχουν υποστηριχθεί αντίθετες μεταξύ τους απόψεις. Αυτό είναι διαφορετικό του ζητήματος εάν η καθυστέρηση ληξιπρόθεσμης παροχής, η οποία είχε ήδη καταστεί υπέρμετρα επαχθής συνεπεία απρόοπτης μεταβολής των συνθηκών με την έννοια του άρθρου ΑΚ 388, περιάγει τον οφειλέτη της σε υπερημερία. Επί του εν λόγω ζητήματος η απάντηση οφείλει να είναι αρνητική αφού ο οφειλέτης δεν θα βαρύνεται με υπαιτιότητα. Άλλωστε, λόγω της ανατροπής του δικαιοπρακτικού θεμελίου και της συνεπεία αυτής υπέρμετρης επάχθειας, ο οφειλέτης θα δυσκολεύεται τόσο πολύ να εκπληρώσει, ώστε η καλή πίστη να μην ανέχεται τη δημιουργία υπερημερίας του στην περίπτωση αυτή. Επί του ερωτήματος που εξετάζεται εν προκειμένω, η άποψη που δέχεται την δυνατότητα επίκλησης της προστασίας της διάταξης του άρθρου ΑΚ 388 υποστηρίζει ότι αυτή η ερμηνεία είναι σύμφωνη τόσο με το γράμμα της όσο και με τη βούληση του νομοθέτη, όπως αυτή εκφράστηκε στη διάταξη. Συγκεκριμένα, η άποψη στηρίζεται αφενός στην αρχή *ubi lex non distinguit non est nobis distinguere* και αφετέρου στην παραδοχή ότι η σπουδαιότητα των αρχών της επιείκειας και της διορθωτικής δικαιοσύνης που εγκολπώνεται το άρθρο ΑΚ 388 είναι τέτοια, που δεν μας επιτρέπει να τις παραμερίσουμε ενόψει του κανόνα ότι ο υπερήμερος οφειλέτης ευθύνεται για κάθε αμέλεια και για τα τυχαία γεγονότα που θα επισυμβούν

κατά τη διάρκεια της υπερημερίας του, όπως προβλέπει η διάταξη του άρθρου ΑΚ 344 . Το πρώτο επιχείρημα αυτής της άποψης, όπως διατυπώνεται από τον Μπαλή, ο οποίος τάσσεται υπέρ της εφαρμογής της διάταξης, είναι ότι «ο νόμος δεν κάμνει διαστολήν τινά αν η μεταβολή επήλθεν πρό πάσης υπερημερίας του οφειλέτου, ή αν εχώρησε διαρκούσης της υπερημερίας τούτου. Συνεπώς πρέπει να δεχθώμεν ότι το άρθρον ΑΚ 388 έχει εφαρμογήν και όταν η μεταβολή επήλθε διαρκούσης της υπερημερίας του οφειλέτου» χωρίς, ωστόσο, να αποστερείται ο δανειστής της υπερήμερης παροχής από την άσκηση των δικαιωμάτων που του παρέχουν οι διατάξεις των άρθρων ΑΚ 383-385. Το δεύτερο επιχείρημα της άποψης μας υπενθυμίζει έτι μια φορά ότι η διάταξη του άρθρου ΑΚ 388 αποτελεί εξειδίκευση της αρχής της καλής πίστης (ΑΚ 288), η οποία – και οι επιμέρους εκφάνσεις της – δεν αδρανεύει κατά την υπερημερία, αλλά ο δικαιολογητικός λόγος της εφαρμογής της ΑΚ 288 στην περίπτωση της υπερημερίας του οφειλέτη ισχύει και για την εφαρμογή της ΑΚ 388, κι επομένως, σύμφωνα με την άποψη αυτή, η νομοθετική βούληση – τουλάχιστον καταρχήν – είναι υπέρ της εφαρμογής της διάταξης και στην υπερημερία του οφειλέτη. Η ίδια άποψη υποστηρίζει ότι η διάταξη του άρθρου ΑΚ 388 αποτελεί βασικό κανόνα αναγκαστικού δικαίου που επιτρέπει στην Πολιτεία την άσκηση της διορθωτικής και της προστατευτικής λειτουργίας της δικαιοσύνης προς αποκατάσταση της ισορροπίας της σύμβασης, και, επομένως, ο γενικός και *in abstracto* αποκλεισμός της εφαρμογής του σε περίπτωση υπερημερίας του οφειλέτη αντιβαίνει στη λειτουργία της διάταξης μέσα στο σύστημα της – *de lege lata* – ρυθμίσεως των συμβατικών ενοχών. Ο Άρειος Πάγος έχει κρίνει με πρόσφατη απόφασή του ότι ο υπερήμερος οφειλέτης δεν εμποδίζεται κατ' αρχήν από τη διάταξη του άρθρου ΑΚ 344 να επικαλεστεί την προστασία που παρέχει η διάταξη του άρθρου ΑΚ 388 (και ΑΚ 288), με τη σκέψη ότι «... η μη εφαρμογή της ΑΚ 388 (ή 288), που αποτελεί ειδική εκδήλωση της γενικής αρχής της καλής πίστης, δεν δικαιολογείται στην περίπτωση του υπερήμερου οφειλέτη. Το συμπέρασμα αυτό δεν ανατρέπει η διάταξη του άρθρου 344 εδάφ. β' ΑΚ ("...ευθύνεται επίσης για τα τυχαία γεγονότα, εκτός αν αποδείξει ότι η ζημία θα επερχόταν και αν η παροχή εκπληρωνόταν έγκαιρα"), η οποία ιδρύει ευθύνη του υπερήμερου οφειλέτη για τα κατά τη διάρκεια της υπερημερίας τυχηρά που πλήττουν άμεσα την παροχή και όχι για τα τυχηρά που διαταράσσουν τη μεταξύ παροχής και αντιπαροχής ισορροπία, περίπτωση που ανεξαιρέτα ρυθμίζει η ΑΚ 388 (ή 288).». Παρόμοια σκέψη εντοπίζεται και σε παλαιότερη νομολογία. Η άποψη αυτή αναφορικά με το πρώτο επιχείρημα, ότι δηλαδή του νομοθέτη μη διακρίνοντος ουδείς δύναται να διακρίνει, έχει δεχτεί την κριτική ότι είναι ένα εννοιοκρατικό επιχείρημα, το οποίο δεν μπορεί να είναι αποφασιστικής σημασίας, αφού η μη διάκριση από τον νομοθέτη δεν συνηγορεί ούτε υπέρ ούτε κατά της εφαρμογής της διάταξης, αντιθέτως διανοίγει την ερμηνευτική οδό. Το επιχείρημα αυτό, ωστόσο, είναι χρήσιμο στο βαθμό που ενδεικνύει το αδικαιολόγητο του *in abstracto* αποκλεισμού της διάταξης. Η αντίθετη άποψη, η

οποία είναι μάλλον κρατούσα στη νομολογία, στηρίζεται στο γεγονός ότι οι διατάξεις των άρθρων ΑΚ 344 και η ΑΚ 388 περιέχουν αμφοτέρως νομοθετική αξιολόγηση ως προς την κατανομή των ζημιών που προκαλούνται από τυχαία περιστατικά που επέρχονται κατά το διάστημα της υπερημερίας του οφειλέτη, για να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι, λαμβανομένης υπόψη της ειδικότητας της ΑΚ 344 έναντι της ΑΚ 388, είναι δογματικά επιτρεπτή μια τελολογική συστολή του πεδίου εφαρμογής της τελευταίας για τους κινδύνους που αντιμετωπίζονται από την ΑΚ 344 εδ. β'. Η μεταβολή των συνθηκών κατά το χρόνο της υπερημερίας αποτελεί, κατά την άποψη αυτή, περίπτωση τυχαίου περιστατικού τον κίνδυνο του οποίου αναλαμβάνει ο υπερήμερος οφειλέτης. Το επιχείρημα αυτό ενισχύεται από τη σκέψη ότι η μετακύλιση του κινδύνου στον υπερήμερο οφειλέτη μέσω της ΑΚ 344 εδ. β' λειτουργεί ως μια εκ των ειδικών συνθηκών ανάληψη του συγκεκριμένου κινδύνου έναν εκ των συμβαλλομένων, με αποτέλεσμα η νέα διαμορφωθείσα κατάσταση να αποκλείει την εφαρμογή του άρθρου ΑΚ 388. Και αυτό διότι προϋπόθεση για την εφαρμογή του ΑΚ 388 είναι να μην έχει γίνει κατανομή των κινδύνων και καθ' οιονδήποτε τρόπο ανάληψη του κινδύνου της επερχόμενης μεταβολής από κάποιον συμβαλλόμενο. Τέλος, έχει υποστηριχθεί ότι η ΑΚ 388 προστατεύει μόνο τους καλόπιστους και όχι τους υπαίτιους συναλλασσόμενους και, περαιτέρω, ότι δεν είναι δυνατό σε μια έννομη τάξη, η οποία αντιμετωπίζει με δυσμένεια την υπερημερία – όπως είναι φανερό από το πλέγμα των διατάξεων που ρυθμίζουν τις έννομες συνέπειες της υπερημερίας (ΑΚ 343 επ. και ΑΚ 383 επ.) – ο νομοθέτης να επιβραβεύει τον υπερήμερο οφειλέτη μέσω μιας άλλης διάταξης, εγείροντας, συν τοις άλλοις, *προβλήματα αξιολογικής αντινομίας εντός της εννόμου τάξεως*. Η κριτική που έχει ασκηθεί ως προς το τελευταίο αυτό επιχείρημα είναι ότι αποτελείσφάλμα των οπαδών της άποψης αυτής η εξομοίωση του υπερήμερου οφειλέτη με τον κακόπιστο οφειλέτη. Άλλωστε, ακόμη και ο κακόπιστος οφειλέτης μπορεί να επικαλεστεί την προστασία της ΑΚ 388, υπό την προϋπόθεση βέβαια ότι η κακοπιστία δεν συνδέεται με την μεταβολή των συνθηκών, αλλά απλώς με την καθυστέρηση της παροχής. Ως προς το πρώτο επιχείρημα λέγεται ότι η ευθύνη του οφειλέτη είναι μεν αυξημένη κατά το χρόνο της υπερημερίας του, καθότι φέρει τον κίνδυνο και για τα τυχαία γεγονότα, ωστόσο, πρέπει να πρόκειται για γεγονότα τα οποία πλήττουν άμεσα την παροχή του, που προκαλούν, δηλαδή, αδυναμία παροχής, χειροτέρευση ή μείωση της αξίας της, και όχι γενικότερα τυχηρά τα οποία πλήττουν την ισορροπία παροχής και αντιπαροχής. Μια μέση λύση που έχει προταθεί είναι η εφαρμογή ή όχι της προστασίας που παρέχει η διάταξη του άρθρου ΑΚ 388 να αποφασιστεί επί τη βάση αξιολόγησης των περιστατικών που μεταβλήθηκαν. Έτσι, αν πρόκειται για μεταβολή η οποία οφείλεται σε ανωτέρα βία, τότε ο υπερήμερος οφειλέτης θα δικαιούται της προστασίας της ΑΚ 388· διαφορετικά, θα καταστρατηγούνταν η ΑΚ 344, η οποία απαιτεί ο οφειλέτης να απαλλάσσεται για γεγονότα ανώτερης βίας. Στις άλλες περιπτώσεις, ωστόσο, θα πρέπει η απόφαση να αφήνεται στην

ad hoc εκτίμηση του δικάζοντος και κριτήρια τόσο για την εφαρμογή ή όχι της διάταξης όσο και για το μέτρο της αναπροσαρμογής της σύμβασης (για την πρώτη περίπτωση) θα αποτελέσουν ο βαθμός πταίσματος, ο χρόνος της καθυστέρησης και η ζημία του δανειστή, καθώς και άλλα ειδικά περιστατικά. Η επιείκεια και η συναλλακτική καλή πίστη της ΑΚ 388 πρέπει να αποτελέσουν το πλαίσιο επί του οποίου θα κριθούν και οι δυσμενείς συνέπειες της υπερημερίας του οφειλέτη. Επομένως, η δυνατότητα επίκλησης της διάταξης πρέπει να γίνεται παραδεκτή, η δε ουσιαστική βασιμότητά της καταλείπεται, όπως πάντα, στην κρίση του δικαστή.

Το έκτακτο γεγονός δικαιολογεί την αδυναμία των μερών για πρόβλεψη της επέλευσής τους και την πεποίθηση στην διατήρηση της σταθερότητας της υπάρχουσας κατάστασης. Ως προς το απρόβλεπτο πρέπει να λεχθεί ότι σε περίπτωση που ο εν λόγω κίνδυνος είχε αναληφθεί συμβατικά από τον οφειλέτη, με ειδικό όρο στη σύμβαση, τότε δεν συντρέχει καν η εν λόγω προϋπόθεση και, βεβαίως, δεν είναι δυνατό να εφαρμοστεί η διάταξη του άρθρου ΑΚ 388. Πάντως, η ανάληψη κινδύνου εκ μέρους του οφειλέτη επαυξάνει το όριο της ευθύνης του κατά την κατάρτιση της σύμβασης, συνεπώς σε αυτό το χρονικό σημείο το επαχθές ή μη της παροχής κρίνεται σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων ΑΚ 178-179 και 281 αλλά και από τις διατάξεις των άρθρων του ν. 2251/1994, εφόσον συντρέχουν και οι λοιπές προϋποθέσεις εφαρμογής του νόμου. Αν η επάχθεια επέλθει κατά την εκτέλεση της σύμβασης, τότε χωρεί η ερμηνεία της επάχθειας με βάση τις διατάξεις των άρθρων ΑΚ 288 και 388, και τα όρια του αναληφθέντος κινδύνου. *Απρόβλεπτα είναι περιστατικά μέλλοντα εν σχέση με το χρόνο σύναψης της σύμβασης τα οποία δεν μπορούσε κανείς να προβλέψει ούτε να υπολογίσει την επέλευσή τους, καθότι κείνται εκτός της ανθρώπινης προβλεπτικότητας* . Ενδέχεται περιστατικά τα οποία γενικώς είναι αντικειμενικά αδύνατο να προβλεφθούν, να θεωρηθούν στη συγκεκριμένη περίπτωση ως δυνάμενα να προβλεφθούν λόγω, παραδείγματος χάριν, της σχέσης ενός εκ των συμβαλλομένων με την κυβέρνηση ή επειδή είναι γνώστης της συγκεκριμένης αγοράς, ενώ, αντίστροφα, περιστατικά τα οποία γενικώς είναι ευκόλως προβλέψιμα, μπορεί να κριθούν ως μη δυνάμενα να προβλεφθούν εν προκειμένω λόγω του χαμηλού επίπεδου μόρφωσης ενός εκ των συμβαλλομένων. Ο χαρακτηρισμός των λόγων που επιφέρουν τη μεταβολή ως έκτακτων και απρόβλεπτων, οφείλει να γίνεται πάντα με τα αντικειμενικά κριτήρια της καλής πίστης και των συναλλακτικών ηθών. Έτσι, δεν μπορεί να αρκέσει η απλή σκέψη ή υπόθεση των μερών ότι μπορεί να συμβεί το έκτακτο γεγονός το οποίο εν τέλει επήλθε, αν αυτή δεν συνεκτιμήθηκε από τα μέρη στη διαμόρφωση της δικαιοπρακτικής τους βούλησης.

Η εξέταση της απροόπτου μεταβολής των συνθηκών μας εισάγει στην εξέταση του τελευταίου όρου εφαρμογής της ΑΚ 388, καθότι η επελθούσα μεταβολή απαιτείται να είναι τόσο ουσιώδης ώστε να διαταράσσεται βαθιά η αρχική ισορροπία της σύμβασης, κατά τρόπο ώστε αν ο

συμβαλλόμενος που βλάπτεται από την μεταβολή γνώριζε αυτή κατά το χρόνο σύναψης της σύμβασης δεν θα εισερχόταν στην ενοχική σχέση με την αυτή οικονομία. Επομένως, σύμφωνα με το γράμμα του άρθρου απαιτείται, λοιπόν, συνεπεία της απρόοπτης μεταβολής των συνθηκών, η παροχή του οφειλέτη, ενόψει και της αντιπαροχής, να έγινε υπέρμετρα επαχθής. Τι σημαίνει, όμως, υπέρμετρα επαχθής παροχή; Ο νομοθέτης δεν την προσδιόρισε αλλά προτίμησε μια αόριστη έννοια ως ποιοτική προϋπόθεση του πραγματικού του άρθρου ΑΚ 388, δηλαδή έννοια *με αβέβαιο περιεχόμενο και έκταση, η συγκεκριμενοποίησή της οποίας σε κάθε ατομική περίπτωση καταλείπεται στην έμφρονα κρίση του δικαστή, ο οποίος, εκ των πραγμάτων, είναι εγγύτερα στα ανθρώπινα πράγματα απ' όσο ο νομοθέτης.*

Δεν περιγράφεται επακριβώς τι αποτελεί και δεν αποτελεί υπέρμετρα επαχθή παροχήκατά την έννοια της διάταξης του άρθρου ΑΚ 388, δεν μας λένε, όμως, τι είναι τελικά μια τέτοια παροχή. Κατά την εναργή έκφραση που μεταχειρίστηκε ο Μπαλής, θα πρέπει να έχει διασαλευτεί «*η κατά το χρόνο της συμβάσεως συναρέσασα εις τα μέρη ισορροπία κατ' αξίαν μεταξύ παροχής και αντιπαροχής*». Δημιουργείται, λοιπόν, μια διάσταση μεταξύ της αρχικής συμβατικής ρύθμισης και της μεταγενέστερης πραγματικότητας.

Όσον αφορά τα κριτήρια συγκεκριμενοποίησης της υπέρμετρης επάχθειας έχει υποστηριχθεί ότι, όπως σε κάθε περίπτωση *in concreto* εξειδίκευσης αόριστων εννοιών, πρέπει κι εδώ να εντοπιστούν κάποια αντικειμενικά κριτήρια τα οποία θα λειτουργήσουν επικουρικά αλλά και ελεγκτικά προς τον δικαστικό συλλογισμό – ελεγκτικά δεν διότι η διαπλαστική εξουσία που παρέχει η διάταξη του άρθρου ΑΚ 388 στον δικαστή είναι εξαιρετικά ευρεία –, αλλά και για τον επιπλέον λόγο ότι διασφαλίζει, κατά το μάλλον ή ήττον, ένα βαθμό ενότητας στη νομολογία. Ο Παπανικολάου προτείνει ένα κινητό σύστημα περισσότερων κριτηρίων, τα οποία δηλαδή θα καθίστανται κάθε φορά αποφασιστικά συνδυαζόμενα μεταξύ τους. Τα κριτήρια αυτά μπορεί να είναι ενδοσυμβατικά και εξωσυμβατικά, θα πρέπει πάντα ωστόσο να ερμηνεύονται βάσει της περιεχόμενης στην ΑΚ 388 *ratio legis*.

Ως αντικειμενικά κριτήρια συγκεκριμενοποίησης της υπέρμετρης επάχθειας προκρίνονται τα εξής. Το ποσοτικό κριτήριο, το οποίο ενυπάρχει εγγενώς στην έννοια της επάχθειας, δεδομένου ότι μιλάμε για σύγκριση δυο οικονομικών μεγεθών. Το κριτήριο αυτό πρέπει να αντιλαμβάνεται ως το ποσοστό υπέρβασης μεταξύ της αρχικής αξίας της παροχής και της αντιπαροχής και της τωρινής, πέρα του οποίου τον κίνδυνο της επάχθειας της παροχής δεν πρέπει να φέρει ο υπόχρεος οφειλέτης. Και τούτο διότι η αντίθετη περίπτωση θα σήμαινε ότι η αμφοτεροβαρής σύμβαση απώλεσε τον ανταλλακτικό χαρακτήρα της. Η σημασία του κριτηρίου οφείλει να είναι ωστόσο μόνο ενδεικτική και να λαμβάνεται υπόψη πάντοτε μαζί με άλλα ποιοτικής φύσης στοιχεία και σύμφωνα με τον σκοπό της διάταξης. Με αυτόν τον τρόπο γίνεται η χρήση του εν λόγω κριτηρίου

και από τη νομολογία των δικαστηρίων. Ένα άλλο κριτήριο είναι ο βαθμός του απροβλέπτου που επιφέρει τη διατάραξη της ισορροπίας, παραλλάσσων κάθε φορά ανάλογα με τη φύση των περιστατικών, κατά τρόπο ώστε η περισσότερο απρόβλεπτη μεταβολή να απαιτεί μικρότερο ποσοστό επάχθειας προκειμένου να δικαιολογηθεί η επέμβαση του δικαστή στο συμβατικό δεσμό. Είναι σημαντικό να τονιστεί ότι οι έννομες συνέπειες που περιγράφονται ως άνω δεν επέρχονται ipso jure με τη συνδρομή των προϋποθέσεων του ΑΚ 388. Απαιτείται η άσκηση από τον βλαπτόμενο από την ανατροπή του δικαιοπρακτικού θεμελίου συμβαλλομένου διαπλαστικής αγωγής, η οποία θα επιφέρει τη διάπλαση της σύμβασης μέσω της δικαστικής απόφασης, με το περιεχόμενο. Επομένως, το άρθρο ΑΚ 388 είναι ακριβώς μια από αυτές τις «περιπτώσεις που ορίζει ο νόμος» κατά το άρθρο ΚπολΔ 71 προκειμένου να είναι «επιτρεπτή η μεταβολή ή κατάργηση της έννομης σχέσης» από τον δικαστή. Τα αποτελέσματα της διάπλασης εκκινούν από το χρόνο άσκησης της διαπλαστικής αγωγής, μπορεί όμως κατά ρητή επιταγή στην δικαστική απόφαση να επέλθουν και αναδρομικά, μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις.

Στην έννοια του δικαιοπρακτικού θεμελίου θεωρείται ότι εμπίπτουν περιστατικά, τα οποία αποτέλεσαν τη βάση για τους υπολογισμούς και τη διαμόρφωση του συμβατικού περιεχομένου από τους συμβαλλομένους, δηλαδή περιστατικά τα οποία είναι θεμέλιο της σύμβασης καθώς και καταστάσεις στην επέλευση των οποίων αποβλέπουν και οι δυο συμβαλλόμενοι. Ανατροπή του δικαιοπρακτικού θεμελίου σημαίνει, ακριβώς, μεταβολή της αρχικής οικονομίας της ενοχικής σχέσης. Κρίσιμα, ωστόσο, δεν είναι όλα τα περιστατικά που λαμβάνουν υπόψη τα μέρη κατά το χρόνο δημιουργίας του ενοχικού δεσμού αλλά μόνο εκείνα στα οποία κυρίως στηρίχθηκαν τα μέρη, όσα δηλαδή αποτέλεσαν κοινό δικαιοπρακτικό θεμέλιο γι' αυτούς. Είναι σημαντικό τα νομικά ή πραγματικά αυτά περιστατικά να θεωρήθηκαν από αμφοτέρα τα μέρη, σιωπηρώς έστω, αλλά κατά ευδιάγνωστο, πάντως, τρόπο, ως εκείνα που κυρίως οδήγησαν στη σύναψη της σύμβασης, που αποτέλεσαν το θεμέλιο της συμβάσεως, ως όρο της ισχύος της, υπό την έννοια ότι τα μέρη δεν θα προέβαιναν στην κατάρτισή της, εάν γνώριζαν τη μεταβολή που επρόκειτο να επέλθει· το ότι ο ένας μόνο εκ των συμβαλλομένων απέδωσε σ' αυτά πρωταρχική σημασία, δεν αρκεί.

Ο νομοθέτης λαμβάνει υπόψη το σκοπό της σύμβασης και την υποκειμενική σπουδαιότητα των περιστατικών, ωστόσο δεν αρκείται σ' αυτή. Σε περίπτωση δε που υπάρχει μόνο η υποκειμενική σπουδαιότητα, η έκπτωση του δικαιοπρακτικού θεμελίου μπορεί να συνιστά κοινή πλάνη. Ο προσδιορισμός των κρίσιμων για το σχηματισμό του δικαιοπρακτικού θεμελίου περιστατικών, τα οποία μπορεί να είναι αρίφνητα, βασίζεται τόσο σε υποκειμενικά στοιχεία της σύμβασης- ο σκοπός καθώς και άλλες συνθήκες – όσο και στους αντικειμενικούς όρους της καλής πίστης και των συναλλακτικών ηθών υπό τους οποίους καταρτίζονται, συνήθως, οι συμβάσεις του εξεταζόμενου τύπου. Τέτοια περιστατικά είναι συνήθως η νομισματική σταθερότητα.

Ο προσδιορισμός εκάστοτε των τοιούτων περιστατικών είναι ζήτημα πραγματικών, εξαρτώμενων, το μεν εκ των υποκειμενικών συνθηκών και όρων της συμβάσεως και άλλων υποκειμενικών συνθηκών των μερών, το δε εκ των αντικειμενικών όρων της καλής πίστεως και των συναλλαγματικών ηθών υφ'ους όρους και καταρτίζονται τοιούτου είδους συμβάσεις.

Τα περιστατικά που τα μέρη έλαβαν υπόψη για τη σύναψη της σύμβασης, δεν είναι καθεαυτά κρίσιμα. Η διάταξη του άρθρου ΑΚ 388 αποχωρίζει ορισμένα, τα οποία μπορεί να αποκτήσουν σημασία, διότι είναι εκείνα ακριβώς στα οποία κυρίως στηρίχθηκαν τα μέρη και αποτέλεσαν βάθρο της σύμβασης. Είναι σημαντικό να λεχθεί ότι επιθυμίες ή παραστάσεις του ενός συμβαλλόμενου, οι οποίες ωστόσο δεν έγιναν ή δεν μπορούσαν να γίνουν αντιληπτές από τον αντισυμβαλλόμενό του, δεν αποτελούν κοινό δικαιοπρακτικό θεμέλιο, ακόμη και αν είναι ουσιώδεις για τον πρώτο. Σε αυτή την ερμηνεία συνηγορεί και η στενή διατύπωση της διάταξης, που αναγράφει «τα μέρη στήριξαν».

Στο ερώτημα πως θα αντιμετωπιστεί η αντίθετη περίπτωση, κατά την οποία, δηλαδή, η μεταβολή δεν είναι μεταγενέστερη της σύναψης της σύμβασης – και, εξ αυτού του λόγου, σημειολογικά ορθότερο είναι να γίνεται λόγος για έλλειψη και όχι έκπτωση ή έκλειψη του δικαιοπρακτικού θεμελίου. Επομένως, πρόκειται για κοινή πλάνη περί τα παραγωγικά αίτια της βούλησης, ή, άλλως, για έλλειψη του υποκειμενικού δικαιοπρακτικού θεμελίου. Σε αυτό το μη ρυθμιζόμενο ρητά στον ΑΚ πρόβλημα επιδιώκουν να δώσουν απάντηση διάφορες θεωρίες. Αρχικά πρέπει να λεχθεί ότι το γράμμα της διάταξης είναι σαφές ως προς το ότι σ' αυτή αντιμετωπίστηκε ρητά μόνο η ανατροπή του αντικειμενικού δικαιοπρακτικού θεμελίου, κι έτσι οφείλει να εφαρμοστεί. Ωστόσο, κατά τον Καθηγητή Σταθόπουλο η νομοθετική επιλογή που αποτυπώνεται στη διάταξη πάσχει δικαιολογικής αιτιολόγησης, αφού η καλή πίστη επιβάλλει, κατά μείζονα μάλιστα λόγο, τη μη διατήρηση και λειτουργία της σύμβασης όταν εξαρχής ελλείπει το κοινό για τους συμβαλλομένους δικαιοπρακτικό θεμέλιο. Δεν πρέπει να ξεχνάμε, όμως, ότι με την διάταξη του άρθρου ΑΚ 388 υιοθετείται εξαιρετικό δίκαιο και, επομένως, πρέπει να γίνεται στενή και αυστηρή (συσταλτική) ερμηνεία αυτής, με στόχο τη διατήρηση της εξαίρεσης αυτής στο ορισμένο πλαίσιο που την εντάσσει ο νομοθέτης, σύμφωνα με την αρχή *singularia non sunt extendenda*. Έχει υποστηριχθεί από τον Καθηγητή Παπανικολάου η άποψη ότι και για την αντιμετώπιση της αμφίπλευρης πλάνης περί τα παραγωγικά αίτια της βούλησης μπορούμε να εφαρμόσουμε αναλογικά την ΑΚ 388, υπό την προϋπόθεση ότι συντρέχει το στοιχείο της υπέρμετρης επάχθειας της παροχής. Το επιχείρημα που προβάλλεται είναι ότι οι διατάξεις περί πλάνης δεν είναι ικανές να δώσουν τη συχνά επιθυμητή αναπροσαρμογή της σύμβασης, θέση, βεβαίως, που οφείλει να αντιπαλέψει τα επιχειρήματα περί αυστηρής ερμηνείας των εξαιρετικών διατάξεων δικαίου. Η θέση της παλαιότερης, κυρίως, νομολογίας και μέρους της θεωρίας ήταν ότι στις περιπτώσεις αυτές

διαπιστώνεται νομοθετικό κενό το οποίο πληρούται με εφαρμογή της ΑΚ 288. Αντίθετα, σύμφωνα με την πιο πρόσφατη νομολογία και σημαντικό μέρος της θεωρίας, εν προκειμένω προτιμότερο είναι να εφαρμόζονται οι διατάξεις περί ακυρωσίας, και συγκεκριμένα λόγω ουσιώδους πλάνης (ΑΚ 140 επ.). Όπως είναι γνωστό, πλάνη προς τη δήλωση η οποία παρέχει το δικαίωμα στον πλανηθέντα να ζητήσει την ακύρωση της δικαιοπραξίας στοιχειοθετείται όταν υπάρχει διάσταση μεταξύ της βούλησης και της δήλωσης του δικαιοπρακτούντος. Ωστόσο, κατά ρητή νομοθετική επιλογή (ΑΚ 143), όταν η πλάνη αναφέρεται αποκλειστικά στα παραγωγικά αίτια της βούλησης αποκλείεται η, (Παπανικολάου, *Το μέτρο της επάχθειας της παροχής και η έκταση της διορθωτικής επεμβάσεως του δικαστή στη σύμβαση κατ' ΑΚ 388*, Αφιέρωμα στον Α. Γαζή (1994), Δωρή, *Η δικαστική διάπλαση του περιεχομένου εκκρεμών συμβάσεων σε περιόδους οικονομικής κρίσης*, ΧρΙΔ 2012, 245. Το επιτρεπτό της εφαρμογής του άρθρου ΑΚ 388 σε περιπτώσεις όπου η απρόοπτη μεταβολή των συνθηκών επέρχεται κατά το διάστημα που ο οφειλέτης έχει περιέλθει σε υπερημερία ως προς την παροχή του, είναι ένα ζήτημα επί του οποίου έχουν υποστηριχθεί αντίθετες μεταξύ τους απόψεις. Αυτό είναι διαφορετικό του ζητήματος εάν η καθυστέρηση ληξιπρόθεσμης παροχής, η οποία είχε ήδη καταστεί υπέρμετρα επαχθής συνεπεία απρόοπτης μεταβολής των συνθηκών με την έννοια του άρθρου ΑΚ 388, περιάγει τον οφειλέτη της σε υπερημερία. Επί του εν λόγω ζητήματος η απάντηση οφείλει να είναι αρνητική αφού ο οφειλέτης δεν θα βαρύνεται με υπαιτιότητα. Άλλωστε, λόγω της ανατροπής του δικαιοπρακτικού θεμελίου και της συνεπεία αυτής υπέρμετρης επάχθειας, ο οφειλέτης θα δυσκολεύεται τόσο πολύ να εκπληρώσει, ώστε η καλή πίστη να μην ανέχεται τη δημιουργία υπερημερίας του στην περίπτωση αυτή.

Επί του ερωτήματος που εξετάζεται εν προκειμένω, η άποψη που δέχεται την δυνατότητα επίκλησης της προστασίας της διάταξης του άρθρου ΑΚ 388 υποστηρίζει ότι αυτή η ερμηνεία είναι σύμφωνη τόσο με το γράμμα της όσο και με τη βούληση του νομοθέτη, όπως αυτή εκφράστηκε στη διάταξη. Συγκεκριμένα, η άποψη στηρίζεται αφενός στην αρχή *ubi lex non distinguit non est nobis distinguere* και αφετέρου στην παραδοχή ότι η σπουδαιότητα των αρχών της επιείκειας και της διορθωτικής δικαιοσύνης που εγκολπώνεται το άρθρο ΑΚ 388 είναι τέτοια, που δεν μας επιτρέπει να τις παραμερίσουμε ενόψει του κανόνα ότι ο υπερήμερος οφειλέτης ευθύνεται για κάθε αμέλεια και για τα τυχαία γεγονότα που θα επισυμβούν κατά τη διάρκεια της υπερημερίας του, όπως προβλέπει η διάταξη του άρθρου ΑΚ 344. Το πρώτο επιχείρημα αυτής της άποψης, όπως διατυπώνεται από τον Μπαλή, ο οποίος τάσσεται υπέρ της εφαρμογής της διάταξης, είναι ότι *ο νόμος δεν κάμνει διαστολήν τινά αν η μεταβολή επήλθεν πρό πάσης υπερημερίας του οφειλέτου, ή αν εχώρησε διαρκούσης της υπερημερίας τούτου*. Συνεπώς πρέπει να δεχθώμεν ότι το άρθρον ΑΚ 388 έχει εφαρμογή και όταν η μεταβολή επήλθε διαρκούσης της υπερημερίας του οφειλέτου χωρίς, ωστόσο, να αποστερείται ο δανειστής της υπερήμερης παροχής από την άσκηση των δικαιωμάτων

που του παρέχουν οι διατάξεις των άρθρων ΑΚ 383-385. Το δεύτερο επιχείρημα της άποψης μας υπενθυμίζει έτι μια φορά ότι η διάταξη του άρθρου ΑΚ 388 αποτελεί εξειδίκευση της αρχής της καλής πίστης (ΑΚ 288), η οποία – και οι επιμέρους εκφάνσεις της – δεν αδρανεύει κατά την υπερημερία, αλλά ο δικαιολογητικός λόγος της εφαρμογής της ΑΚ 288 στην περίπτωση της υπερημερίας του οφειλέτη ισχύει και για την εφαρμογή της ΑΚ 388, κι επομένως, σύμφωνα με την άποψη αυτή, η νομοθετική βούληση – τουλάχιστον καταρχήν – είναι υπέρ της εφαρμογής της διάταξης και στην υπερημερία του οφειλέτη. Η ίδια άποψη υποστηρίζει ότι η διάταξη του άρθρου ΑΚ 388 αποτελεί βασικό κανόνα αναγκαστικού δικαίου που επιτρέπει στην Πολιτεία την άσκηση της διορθωτικής και της προστατευτικής λειτουργίας της δικαιοσύνης προς αποκατάσταση της ισορροπίας της σύμβασης, και, επομένως, ο γενικός και *in abstracto* αποκλεισμός της εφαρμογής του σε περίπτωση υπερημερίας του οφειλέτη αντιβαίνει στη λειτουργία της διάταξης μέσα στο σύστημα της – *de lege lata* – ρυθμίσεως των συμβατικών ενοχών. Το επιχείρημα αυτό, άλλωστε, στηρίζεται και στο γράμμα της διάταξης, αφού δίνει τη δυνατότητα στο δικαστή να επιτρέψει ή να αποκλείσει «...κατά την κρίση του...» την εφαρμογή της διάταξης όταν κρίνει ότι ο υπερήμερος πρέπει είναι άξιος ή μη, αντίστοιχα, της προστασίας που παρέχει η διάταξη. Θα πρέπει, επομένως, ο δικαστής να κρίνει πάντα *in concreto* την εφαρμογή ή μη της διάταξης υπέρ του υπερήμερου οφειλέτη, όπως, άλλωστε, κρίνονται όλες οι προϋποθέσεις της διάταξης.

Μια μέση λύση που έχει προταθεί είναι η εφαρμογή ή όχι της προστασίας που παρέχει η διάταξη του άρθρου ΑΚ 388 να αποφασιστεί επί τη βάσει αξιολόγησης των περιστατικών που μεταβλήθηκαν. Έτσι, αν πρόκειται για μεταβολή η οποία οφείλεται σε ανωτέρα βία, τότε ο υπερήμερος οφειλέτης θα δικαιούται της προστασίας της ΑΚ 388· διαφορετικά, θα καταστρατηγούνταν η ΑΚ 344, η οποία απαιτεί ο οφειλέτης να απαλλάσσεται για γεγονότα ανώτερης βίας. Στις άλλες περιπτώσεις, ωστόσο, θα πρέπει η απόφαση να αφήνεται στην *ad hoc* εκτίμηση του δικάζοντος και κριτήρια τόσο για την εφαρμογή ή όχι της διάταξης όσο και για το μέτρο της αναπροσαρμογής της σύμβασης (για την πρώτη περίπτωση) θα αποτελέσουν ο βαθμός πταίσματος, ο χρόνος της καθυστέρησης και η ζημία του δανειστή, καθώς και άλλα ειδικά περιστατικά. Η επιείκεια και η συναλλακτική καλή πίστη της ΑΚ 388 πρέπει να αποτελέσουν το πλαίσιο επί του οποίου θα κριθούν και οι δυσμενείς συνέπειες της υπερημερίας του οφειλέτη. Επομένως, η δυνατότητα επίκλησης της διάταξης πρέπει να γίνεται παραδεκτή, η δε ουσιαστική βασιμότητά της καταλείπεται, όπως πάντα, στην κρίση του δικαστή.

Απρόβλεπτα είναι περιστατικά μέλλοντα εν σχέση με το χρόνο σύναψης της σύμβασης τα οποία δεν μπορούσε κανείς να προβλέψει ούτε να υπολογίσει την επέλευσή τους, καθότι κείνται εκτός της ανθρώπινης προβλεπτικότητας. Το προβλεπτό θα κριθεί με ποικίλα κριτήρια, όπως οι διανοητικές ικανότητες, η μόρφωση, η συναλλακτική πείρα των συμβαλλομένων, οι ειδικές σχέσεις

που παρείχαν πρόσβαση σε πληροφορίες ή ακόμα και οι τυχόν ειδικές γνώσεις. Έτσι, ενδέχεται περιστατικά τα οποία γενικώς είναι αντικειμενικά αδύνατο να προβλεφθούν, να θεωρηθούν στη συγκεκριμένη περίπτωση ως δυνάμενα να προβλεφθούν λόγω, παραδείγματος χάριν, της σχέσης ενός εκ των συμβαλλομένων με την κυβέρνηση ή επειδή είναι γνώστης της συγκεκριμένης αγοράς, ενώ, αντίστροφα, περιστατικά τα οποία γενικώς είναι ευκόλως προβλέψιμα, μπορεί να κριθούν ως μη δυνάμενα να προβλεφθούν εν προκειμένω λόγω του χαμηλού επίπεδου μόρφωσης ενός εκ των συμβαλλομένων. Ο χαρακτηρισμός των λόγων που επιφέρουν τη μεταβολή ως έκτακτων και απρόβλεπτων, οφείλει να γίνεται πάντα με τα αντικειμενικά κριτήρια της καλής πίστης και των συναλλακτικών ηθών. Έτσι, δεν μπορεί να αρκεί η απλή σκέψη ή υπόθεση των μερών ότι μπορεί να συμβεί το έκτακτο γεγονός το οποίο εν τέλει επήλθε, αν αυτή δεν συνεκτιμήθηκε από τα μέρη στη διαμόρφωση της δικαιοπρακτικής τους βούλησης. Αν, ωστόσο, υπάρχει πταίσμα ενός συμβαλλόμενου ως προς τη μη πρόβλεψη, τότε η προϋπόθεση του απρόβλεπτου δεν πληρείται και, επομένως, αποκλείεται η εφαρμογή της ΑΚ 388. Η εξέταση της απρόοπτης μεταβολής των συνθηκών μας εισάγει στην εξέταση του τελευταίου όρου εφαρμογής της ΑΚ 388, καθότι η επελθούσα μεταβολή απαιτείται να είναι τόσο ουσιώδης ώστε να διαταράσσεται βαθιά η αρχική ισορροπία της σύμβασης, κατά τρόπο ώστε αν ο συμβαλλόμενος που βλάπτεται από την μεταβολή γνώριζε αυτή κατά το χρόνο σύναψης της σύμβασης δεν θα εισερχόταν στην ενοχική σχέση με την αυτή οικονομία. Επομένως, σύμφωνα με το γράμμα του άρθρου απαιτείται, λοιπόν, συνεπεία της απρόοπτης μεταβολής των συνθηκών, η παροχή του οφειλέτη, ενόψει και της αντιπαροχής, να έγινε υπέρμετρα επαχθής. Τι σημαίνει, όμως, υπέρμετρα επαχθής παροχή; Ο νομοθέτης δεν την προσδιόρισε αλλά προτίμησε μια αόριστη έννοια ως ποιοτική προϋπόθεση του πραγματικού του άρθρου ΑΚ 388, δηλαδή έννοια με αβέβαιο περιεχόμενο και έκταση, η συγκεκριμενοποίησή της οποίας σε κάθε ατομική περίπτωση καταλείπεται στην έμφρονα κρίση του δικαστή, ο οποίος, εκ των πραγμάτων, είναι εγγύτερα στα ανθρώπινα πράγματα απ' όσο ο νομοθέτης. Είναι σημαντικό να λεχθεί ότι, δεν καταλείπεται χώρος εφαρμογής του άρθρου ΑΚ 388, αν μετά την μεταβολή των συνθηκών, με την έννοια που αποδόθηκε σ' αυτή ανωτέρω, η παροχή καταστεί αδύνατη, αφού προϋπόθεση προκειμένου να εφαρμοστεί η ΑΚ 388 είναι να πρόκειται για φυσικώς δυνατή παροχή, η εκπλήρωση της οποίας, ωστόσο, αντίκειται στους κανόνες της συναλλακτικής ηθικής και της καλής πίστης. Αντιθέτως, σε περίπτωση που πρόκειται για φυσικώς αδύνατη παροχή θα εφαρμοστούν οι διατάξεις ΑΚ 355 επ., οι οποίες θέτουν το νομοθετικό πλαίσιο ρύθμισης της αδυναμίας παροχής. Ούτε, όμως, και η αντίστροφη περίπτωση κατά την οποία ο οφειλέτης θα επιβαρυνθεί περισσότερο απ' όσο υπολόγιζε κατά την σύναψη της σύμβασης, και άρα γίνεται λόγος για απλή δυσχέρεια εκπλήρωσης, η οποία βεβαίως δεν φτάνει μέχρι του σημείου ώστε να γίνεται λόγος υπέρμετρη και δυσβάστακτη επάχθεια, αρκεί προκειμένου να επέλθουν οι έννομες συνέπειες

της ΑΚ 388. Κατά την εναργή έκφραση που μεταχειρίστηκε ο Μπαλής, θα πρέπει να έχει διασαλευτεί «η κατά το χρόνο της συμβάσεως συναρέσασα εις τα μέρη ισορροπία κατ' αξίαν μεταξύ παροχής και αντιπαροχής». Δημιουργείται, λοιπόν, μια διάσταση μεταξύ της αρχικής συμβατικής ρύθμισης και της μεταγενέστερης πραγματικότητας, η οποία μπορεί να εκδηλωθεί με δύο, κυρίως, μορφές: είτε ως αύξηση των προϋπολογισθέντων εξόδων για την εκτέλεση της παροχής, είτε ως απομείωση του προσδοκώμενου κέρδους, κατά κανόνα της αξίας της χρηματικής αντιπαροχής. Η θέση αυτή δίνει μεν μια πρώτη κατεύθυνση για τη συνδρομή του όρου, ωστόσο δεν αρκεί καθότι, όπως αναδείχθηκε στις αμέσως προηγούμενες παραγράφους, η διατάραξη της ισορροπίας μπορεί να είναι ακραίας μορφής επάχθεια και να οδηγεί σε αδυναμία, ή να είναι ελάσσονος έντασης και να οδηγεί απλώς σε ανεκτή δυσχέρεια εκπλήρωσης, με αποτέλεσμα να μην είναι δυνατή η εφαρμογή του ΑΚ 388.

Έτσι ο νομοθέτης, διασυνδέοντας ευθέως την οφειλόμενη παροχή, η εκπλήρωση της οποίας δυσχεραίνεται υπέρμετρα πλέον, με την αντιπαροχή, δίνει την κατευθυντήρια γραμμή στον ερμηνευτή της διάταξης ότι η «συναρέσασα» στα μέρη αρχική, υποκειμενική ισορροπία παροχής και αντιπαροχής πρέπει να έχει διαταραχθεί σε τέτοιο βαθμό, ώστε η εκπλήρωση της παροχής να παρίσταται πλέον για τον οφειλέτη μη ανεκτή από την συναλλακτική καλή πίστη (ήτοι υπέρμετρα επαχθής), χωρίς όμως να είναι ανάγκη να επαπειλείται ολοκληρωτική οικονομική καταστροφή αυτού.

Ως αντικειμενικά κριτήρια συγκεκριμενοποίησης της υπέρμετρης επάχθειας προκρίνονται τα εξής. Το ποσοτικό κριτήριο, το οποίο ενυπάρχει εγγενώς στην έννοια της επάχθειας, δεδομένου ότι μιλάμε για σύγκριση δυο οικονομικών μεγεθών. Το κριτήριο αυτό πρέπει να αντιλαμβάνεται ως το ποσοστό υπέρβασης μεταξύ της αρχικής αξίας της παροχής και της αντιπαροχής και της τωρινής, πέρα του οποίου τον κίνδυνο της επάχθειας της παροχής δεν πρέπει να φέρει ο υπόχρεος οφειλέτης. Και τούτο διότι η αντίθετη περίπτωση θα σήμαινε ότι η αμφοτεροβαρής σύμβαση απώλεσε τον ανταλλακτικό χαρακτήρα της. Η σημασία του κριτηρίου οφείλει να είναι ωστόσο μόνο ενδεικτική και να λαμβάνεται υπόψη πάντοτε μαζί με άλλα ποιοτικής φύσης στοιχεία και σύμφωνα με τον σκοπό της διάταξης. Με αυτόν τον τρόπο γίνεται η χρήση του εν λόγω κριτηρίου και από τη νομολογία των δικαστηρίων. Ένα άλλο κριτήριο είναι ο βαθμός του απροβλέπτου που επιφέρει τη διατάραξη της ισορροπίας, παραλλάσσων κάθε φορά ανάλογα με τη φύση των περιστατικών. Επόμενα κριτήρια είναι το είδος της σύμβασης. Δεδομένου ότι υπάρχουν συμβάσεις στον τύπο των οποίων ο κίνδυνος για κάποια απρόοπτη μεταβολή των συνθηκών είναι, κατά το μάλλον ή ήττον, εγγενής σε σχέση με άλλες πιο συντηρητικής δομής συμβάσεις (π.χ. η αγορά αξιογράφων και η μίσθωση ακινήτου, αντίστοιχα), το αναγκαίο όριο επάχθειας θα πρέπει να τοποθετηθεί ψηλά. Αλλά και το κατ' ιδείαν περιεχόμενο της σύμβασης αποτελεί κριτήριο,

δεδομένου ότι θα πρέπει να εξετάζεται η αντικειμενική πλέον ισοδυναμία παροχής και αντιπαροχής, έτσι ώστε όσο περισσότερο επωφελής για τον οφειλέτη της επαχθούς παροχής ήταν η σύμβαση, τόσο μεγαλύτερο ποσοστό επάχθειας θα πρέπει να απαιτείται προκειμένου να εφαρμοστεί η διάταξη. Τέλος, κριτήριο εξωσυμβατικής φύσης, το οποίο λαμβάνεται ιδιαίτερα υπόψη από τη νομολογία για τον προσδιορισμό της υπέρμετρης επάχθειας, είναι η περιουσιακή κατάσταση των συμβαλλομένων. Η σκέψη που ενυπάρχει εδώ είναι ότι οι συμβαλλόμενοι, ως επί το πλείστον, έχουν διαφορετικό οικονομικό υπόβαθρο και, επομένως, το πότε η παροχή καθίσταται υπέρμετρα επαχθής μπορεί να διαφέρει εξαιρετικά για καθένα από αυτούς, και αυτό θα πρέπει να ληφθεί υπόψη προκειμένου να αποφασίσουμε αν πράγματι κατέστη ή όχι υπέρμετρα επαχθής η παροχή. Για παράδειγμα, η ανατίμηση των οικοδομικών υλικών αντικατοπτρίζεται διαφορετικά στην περιουσία του εργάτη απ' ό,τι σ' αυτή του μεγαλοεργολάβου, και, συνεπώς, θα απαιτηθεί μικρότερο μέτρο επάχθειας. Επισημαίνεται, όμως, ότι θα πρέπει να γίνεται πολύ εχέφρονα χρήση του εν λόγω κριτηρίου, για να μην παρερμηνεύεται η επιείκεια υπέρ του οικονομικά αδύναμου συμβαλλομένου.

Η γαλλική έννομη τάξη, η οποία έχει μακρά παράδοση στην αυστηρή τήρηση της αρχής ότι η σύμβαση – ως προϊόν που έχει διαμορφωθεί από την αυτονομία των μερών – είναι «ο νόμος των μερών» (βλ. παλαιό άρθρο 1134 §1 Cc) και προέβαλλε επί αιώνες σθεναρή αντίσταση στη δυνατότητα ετερόνομης και εκ των υστέρων μεταβολής των συμβατικών υποχρεώσεων. Η τροποποίηση, όμως, του γαλλικού δικαίου των συμβάσεων που επήλθε με το Διάταγμα 131/2016, εισήγαγε διάταξη παρόμοια με εκείνη του ΑΚ 388. Είναι, ωστόσο, ενδιαφέρον ότι το νεοεισαχθέν άρθρο 1195 Cc (το αντίστοιχο ΑΚ 388), προβλέπει μια διαβάθμιση στις υποχρεώσεις που γεννώνται για τα μέρη από την απρόοπτη μεταβολή των συνθηκών στα οποία στηρίχθηκε η σύμβαση. Συγκεκριμένα, σε περίπτωση μεταβολής των συνθηκών που ίσχυαν όταν τα μέρη στήριξαν τη σύμβαση, ο νομοθέτης δίνει το προβάδισμα στην υποχρέωση που γεννάται για τα μέρη να εισέλθουν σε αναδιαπραγμάτευση των συμβατικών όρων. Σε επόμενα επίπεδα προβλέπεται η δυνατότητα ετερόνομης επέμβασης του δικαστή (σε περίπτωση αποτυχίας της προσπάθειας διαπραγμάτευσης ή άρνησης του αντισυμβαλλομένου να εισέλθει σε διαπραγματεύσεις). Η υποχρέωση αναδιαπραγμάτευσης των όρων της σύμβασης προβλέπεται, επίσης, ρητώς στο άρθρο 6:111 των αρχών της Επιτροπής Lando, στο άρθρο III-1:110 του Draft Common Frame of Reference (DCFR) και στο άρθρο 6.2.3 των Αρχών των Διεθνών Εμπορικών Συμβάσεων του UNODROIT. Η θεώρηση της σύμβασης στο πλαίσιο της συνεργατικής συμβατικής θεωρίας (*relational theory of contract*), εκφράζει το κανονιστικό αίτημα της κατ' αυθεντικό τρόπο αντιμετώπισης της απρόοπτης μεταβολής του δικαιοπρακτικού θεμελίου από τα μέρη πριν αυτά αναζητήσουν μια ετερόνομη δικαστική λύση. Η θεωρία αυτή εκφράζεται στο ελληνικό δίκαιο στο

γράμμα και πνεύμα της διάταξης του άρθρου ΑΚ 288, η οποία επιβάλλει τη συνεργασία και αμοιβαία αρωγή των μερών.

Αυτή, βεβαίως, αναδεικνύεται, κυρίως, όταν εμφανίζονται εμπόδια ή δυσχέρειες στην εκπλήρωση και μπορεί να υποστηριχθεί ότι προκύπτει από αυτή η υποχρέωση αναδιαπραγμάτευσης, ως παρεπόμενη συμβατική υποχρέωση και όχι απλώς ως βάρος, ώστε να αποκατασταθεί η ιδιωτική αυτονομία και να επιτευχθεί μια αμφιμερώς συμφέρουσα νέα ισορροπία μεταξύ παροχής και αντιπαροχής. Ο οφειλέτης λοιπόν που δυσχεραίνεται υπέρμετρα στην εκπλήρωση της παροχής του, πρώτα – πρώτα οφείλει να προσφύγει στην εξεύρεση μιας λύσης μέσω λογικών και καλόπιστων αναδιαπραγματεύσεων με τον αντισυμβαλλόμενο δανειστή της παροχής του. Η σκέψη αυτή διαφυλάσσει έτι περαιτέρω την ιδιωτική αυτονομία, δεδομένου ότι η επιθυμία των μερών προηγείται της ετερόνομης επέμβαση του δικαστή. Η τάση της νομολογίας είναι πως, ειδικά στο πλαίσιο των διαρκών συμβάσεων με έντονο το στοιχείο της εμπιστοσύνης, οι συμβαλλόμενοι οφείλουν να εργαστούν προς την ανεύρεση μια κοινώς αποδεκτής μέσης λύσης, ενώ η εμμονή του οφειλέτη στην αντιπαροχή καθίσταται καταχρηστική, εφόσον οδηγεί σε πλήρη οικονομική εξόντωση του οφειλέτη χωρίς κανένα όφελος. Ωστόσο θα πρέπει να γίνει δεκτό, ότι χάριν σεβασμού της αρχής της ιδιωτικής αυτονομίας, πρόκειται για υποχρέωση συμπεριφοράς και όχι αποτελέσματος, κι επομένως τα μέρη υποχρεούνται απλώς να επιχειρήσουν ειλικρινώς να εξεύρουν λύση, χωρίς ωστόσο να υποχρεούνται να καταλήξουν τελικά οπωσδήποτε σε κάποια συμφωνία.

Εφόσον η αναδιαπραγμάτευση αποτελεί υποχρέωση των μερών, συνδέεται και με κάποιες άμεσες έννομες συνέπειες, όπως η υποχρέωση αποζημίωσης εάν συντρέχει ο όρος της υπαιτιότητας στο πρόσωπο του αντισυμβαλλομένου, το δικαίωμα επισχέσεως, ήτοι η αναστολή της εκπλήρωσης των συμβατικών υποχρεώσεων για όσο χρόνο το άλλο μέρος αρνείται να προσέλθει σε διαπραγματεύσεις, καθώς ακόμη και το δικαίωμα έκτακτης καταγγελίας για σπουδαίο λόγο κατά την ΑΚ 288 στο πλαίσιο των διαρκών συμβάσεων. Η εν λόγω υποχρέωση συνάγεται τόσο από την καλή πίστη της ΑΚ 288 (σε συνδυασμό με την ΑΚ 281) όσο και από την τελολογία της ΑΚ 388, η οποία με το αυστηρό ειδικό πραγματικό της καταδεικνύει πως η δικαστική επέμβαση αποτελεί το ύστατο καταφύγιο για τα μέρη έπειτα από κάθε προσπάθεια συνεργασίας και διάσωσης της συμβάσεως.

Πέρα όμως από την ως άνω συναγόμενη υποχρέωση αναδιαπρα-γματεύσεως εκ μέρους του δανειστή, *υπάρχει και η απορρέουσα εκ της καλής πίστεως υποχρέωση του δανειστή για ανοχή της καθυστέρησης και χρονική παράταση του χρέους. Συνάγεται δηλαδή μία υποχρέωση εκ μέρους του δανειστή να παρέχει ένα είδος moratorium – ανακωχής στον οφειλέτη, δηλαδή μη καταγγελίας της συμβάσεως, αναστολής των ατομικών διώξεων, αναστολής της αναγκαστικής εκτελέσεως κ.α. Πρέπει*

να σημειωθεί ότι σε περίπτωση αναπροσαρμογής οφείλεται να προτιμάται μία λύση με την ηπιότερη μορφή επεμβάσεως. Η αναπροσαρμογή πρέπει να μην φέρει λύσεις επαχθέστερες ως προς την συμβατική ελευθερία (στις περιπτώσεις δε που όπου το νέο περιεχόμενο της σύμβασης βασίζεται σε μία νέα ετερόνομη αξιολόγηση). Πράγματι, αν λάβουμε υπόψη ότι η ΑΚ 388 περιέχει μια ρύθμιση ειδικότερη της ΑΚ 288 και, επομένως, ότι σύμφωνα με την αρχή *lex specialis derogat lege generali*, καθώς επίσης και ότι, με κριτήριο τη λογική ενότητα που εμφανίζει το σύστημα του ΑΚ, οφείλουμε να μην ερμηνεύουμε μια διάταξη κατά τρόπο ο οποίος να μην οδηγεί λογικά στην πλήρη αχρήστευση μιας άλλης διατάξεως (αφού ο νομοθέτης δεν θα έθετε ποτέ μια διάταξη άσκοπη, η οποία, δηλαδή, δεν θα μπορούσε ποτέ να εφαρμοσθεί).

B

Υπουργείο Οικονομικών- Γραφείο Υπουργού κ. Χρήστου Σταϊκούρα Νίκης 5-7, 10562, Αθήνα

Γενική Γραμματέα Ελληνικής Ένωσης Τραπεζών κα. Χαρούλα Απαλαγάκη, Αμερικής 21Α Ακαδημία, 10672 Αθήνα

ΔΟΥ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ

ΔΙΚΑΣΤΙΚΟ ΤΜΗΜΑ

Ευαγγελιστρίας 4, 24100 Καλαμάτα

Αξιότιμοι -ες ,

Η επιβολή των μέτρων αναγκαστικής εκτέλεσης για οφειλές προς το δημόσιο προβλέπεται στον ΚΕΔΕ. Σύμφωνα με τις διατάξεις του ισχύοντος ΚΕΔΕ, ο οποίος αναλογικά ισχύει και για τις οφειλές προς Δήμους και λοιπά ν.π.δ.δ., ο προϊστάμενος της ΔΟΥ έχει την υποχρέωση να επιδιώξει την είσπραξη των ληξιπρόθεσμων χρεών προς το Δημόσιο, ανεξάρτητα από την αιτία προέλευσης αυτών, λαμβάνοντας κατά των οφειλετών όλα τα προβλεπόμενα αναγκαστικά μέτρα, δηλαδή κατάσχεση ακινήτων και κατάσχεση κινητών και απαιτήσεών τους στα χέρια του οφειλέτη ή τρίτων. Σύμφωνα με τις διατάξεις του ΚΕΔΕ, η κατάσχεση εις χείρας τρίτων ενεργείται από τον προϊστάμενο της αρμόδιας ΔΟΥ με κατασχετήριο έγγραφο το οποίο κοινοποιείται στον τρίτο, που στις συνήθεις περιπτώσεις είναι οι Τράπεζες, αλλά δεν κοινοποιείται προς τον οφειλέτη. Ο φορολογούμενος συνήθως ανακαλύπτει την δέσμευση των λογαριασμών του όταν επιχειρεί να προβεί σε πράξεις διάθεσης των χρημάτων του. Το πρώτο θέμα που ανακύπτει στην πορεία αυτή λοιπόν είναι η μη ενημέρωση του φορολογούμενου ως προς την διενεργούμενη δέσμευση των τραπεζικών του λογαριασμών από τις φορολογικές αρχές. Το ΣτΕ με την υπ'αρ. 2080/2014 απόφασή του έκρινε ότι νομίμως το κατασχετήριο έγγραφο δεν κοινοποιείται στον οφειλέτη, για

τον λόγο ότι, αν αυτός πληροφορείτο την επικείμενη λήψη του μέτρου, θα έσπευδε να εισπράξει από τον τρίτο τα οφειλόμενα σ' αυτόν χρήματα ή απαιτήσεις, με συνέπεια να καθίσταται αδύνατη η εξ αυτών ικανοποίηση της αξιώσεως του Δημοσίου. Η πρόβλεψη αυτή της νομοθεσίας, η οποία κρίθηκε από το ΣτΕ ως συνταγματικά ανεκτή, δημιουργεί, όπως είναι εμφανές, αβεβαιότητα στους πολίτες, οι οποίοι αιφνιδιάζονται, καθώς διαπιστώνουν ότι οι τραπεζικοί τους λογαριασμοί έχουν δεσμευθεί, χωρίς προηγούμενη ειδοποίηση. Εξάλλου, κι αν ακόμη προβούν εκ των υστέρων σε ρύθμιση των οφειλών τους προς το δημόσιο, τα αναγκαστικά μέτρα που έχουν επιβληθεί σε βάρος τους συνήθως δεν αίρονται. Ένα άλλο θέμα που σχετίζεται με την ενημέρωση του οφειλέτη είναι και το γεγονός ότι οι αρμόδιες ΔΟΥ αποστέλλουν σε κάθε υπερήμερο φορολογούμενο σχετική «Ατομική Ειδοποίηση Καταβολής – Υπερημερίας», που αφορά τις ληξιπρόθεσμες οφειλές του προς την Εφορία. Η εν λόγω Ατομική Ειδοποίηση αποσκοπεί στην συνολική καταβολή της οφειλής εκ μέρους του οφειλέτη φορολογούμενου εντός 30 ημερών από την ημερομηνία κοινοποίησης ή και ρύθμιση της καταβολής αυτής σε δόσεις. Ο φορολογούμενος ειδοποιείται ότι από την άπρακτη παρέλευση της εν λόγω προθεσμίας, η ΔΟΥ δύναται να προχωρήσει σε διάφορα καταδιωκτικά μέτρα, όπως κατάσχεση της κινητής και ακίνητης περιουσίας του οφειλέτη. Ωστόσο, η ίδια ατομική ειδοποίηση ενέχει την αντιφατική πληροφόρηση ότι η φορολογική διοίκηση διατηρεί το δικαίωμα επιβολής του καταδιωκτικού μέτρου της κατάσχεσης χρημάτων ή απαιτήσεων στα χέρια του φορολογούμενου ή τρίτου και πριν από την παρέλευση του χρονικού διαστήματος των 30 ημερών. Όντως, σε γνώση του Συμπαραστάτη του Δημότη και της Επιχείρησης έχουν περιέλθει υποθέσεις όπου ο οφειλέτης προσήλθε εντός της προθεσμίας των 30 ημερών και ρύθμισε την οφειλή του, για να πληροφορηθεί αργότερα ότι η ΔΟΥ είχε προχωρήσει στην έκδοση κατασχετηρίου προ της λήξης της προθεσμίας, και, παρά την ρύθμιση, οι τραπεζικοί του λογαριασμοί είχαν δεσμευθεί.

Ο ΣτΔΕ φρονεί ότι τόσο η επί της ειδοποίησης πληροφόρηση όσο και η εφαρμογή της από τη διοίκηση αντίκεινται στην *αρχή της χρηστής διοίκησης* και της *δικαιολογημένης εμπιστοσύνης του διοικούμενου* και η σχετική πρόβλεψη του ΚΦΔ θα πρέπει να τροποποιηθεί.

Επιπροσθέτως δημότες προσέρχονται στις ΔΟΥ ως κληρονόμοι μετά τον θάνατο συγγενικών τους προσώπων και επιμελούνται τη διαγραφή των θανόντων από το μητρώο της ΔΟΥ, χωρίς να διαπιστώσουν κάποια οφειλή. Εν συνεχεία, ωστόσο, απειλούνται σε βάρος τους μέτρα αναγκαστικής εκτέλεσης για οφειλές για τις οποίες δεν ενημερώθηκαν από τη ΔΟΥ κατά τη δήλωση του θανάτου. Επί παραδείγματι σε δημότη ζητήθηκε να καταβάλει οφειλή του αποθανόντος συζύγου της από εκκαθάριση συμπληρωματικής δήλωσης φόρου εισοδήματος, που ο ίδιος είχε υποβάλει λίγο πριν το θάνατό του. Η οφειλή αυτή φαίνεται να έχει βεβαιωθεί στον αποθανόντα μετά από το θάνατό του (σε μη υπαρκτό δηλαδή πρόσωπο) και να έχει συσχετισθεί με τον ΑΦΜ του, ενώ ξεκίνησε να επιβαρύνεται με προσαυξήσεις εκπρόθεσμης καταβολής. Οι

κληρονόμοι του, παρά το ότι ήταν καταχωρημένοι στο μητρώο του TAXIS ως κληρονόμοι, δεν είχαν ειδοποιηθεί ποτέ για την ύπαρξη της οφειλής αυτής, παρά μόνο πρόσφατα, οπότε και τους αναζητήθηκε το ποσό της οφειλής με τις αντίστοιχες προσαυξήσεις.

Ο ΣτΔΕ είχε ήδη στο παρελθόν ασχοληθεί με το ζήτημα της επιβάρυνσης των κληρονόμων με προσαυξήσεις για οφειλές των θανόντων, τις οποίες οι πρώτοι καλόπιστα δεν γνώριζαν, αφού κατά το χρόνο υποβολής της εκκαθαριστικής δήλωσης αυτές –για ποικίλους λόγους– δεν εμφανίζονταν στην ηλεκτρονική εικόνα του TAXIS. Με τη δήλωση του θανάτου ενός προσώπου το Μητρώο της ΔΟΥ ενημερώνεται για την ταυτότητα των κληρονόμων και τους ΑΦΜ τους. Ο ΑΦΜ του θανόντος «κλείνει», δηλαδή στην ουσία καθίσταται ανενεργός, οι κληρονόμοι δεν έχουν πια πρόσβαση σε αυτόν, εύλογα δε, θεωρούν ότι οποιαδήποτε μεταγενέστερη οφειλή που σχετίζεται με την περιουσία του θανόντος είτε θα τους βεβαιωθεί, είτε κατά κάποιο τρόπο θα τους γνωστοποιηθεί. Ωστόσο, η πρακτική της φορολογικής διοίκησης, όπως προκύπτει μέσα από τις αναφορές που έχει λάβει ο ΣτΔΕ, είναι να συνεχίζει να «συσχετίζει» τις οφειλές που βεβαιώνονται μετά το θάνατο του κληρονομούμενου αποκλειστικά με τον «κλειστό» πλέον ΑΦΜ του, έτσι ώστε οι κληρονόμοι λαμβάνουν γνώση αυτών πολύ αργότερα, όταν λόγω της μη είσπραξης της, γνωστοποιείται πλέον σε αυτούς. Στην περίπτωση αυτή, οι οφειλές είναι ήδη επιβαρυνμένες με προσαυξήσεις, οι οποίες γεννήθηκαν μετά το θάνατο του αρχικώς υπόχρεου κληρονομούμενου, και ενώ ο κληρονόμος καλόπιστα αγνοούσε την ύπαρξή τους. Από τη φορολογική διοίκηση προβάλλεται ως επιχείρημα η κατάργηση του άρ. 6 παρ. 4 ΚΕΔΕ, και κατά συνέπεια η αφαίρεση από τον προϊστάμενο της ΔΟΥ της δυνατότητας να διαγράψει μερικώς ή ολικώς ανάλογης αιτίας προσαυξήσεις. Ο ΣτΔΕ θεωρεί ότι η προηγμένη τεχνολογία που εφαρμόζεται πλέον από τη φορολογική διοίκηση επιτρέπει την άμεση (ταυτόχρονη) ενημέρωση των κληρονόμων για τις οφειλές που προκύπτουν από την κληρονομαία περιουσία και δεν εμφανίζονταν στην ηλεκτρονική εικόνα του θανόντος κατά το χρόνο του θανάτου. Σε κάθε περίπτωση η «συσχέτιση» μίας φορολογικής οφειλής με τον ΑΦΜ ενός μη υπαρκτού προσώπου δεν μπορεί να γεννά υποχρεώσεις και κυρίως επιβολή προσαυξήσεων στους καλόπιστους κληρονόμους. Ο ΣτΔΕ θεωρεί ότι στις περιπτώσεις αυτές πρέπει να προστατευθεί ο καλόπιστος κληρονόμος, αυτός δηλαδή που έχει προβεί εμπρόθεσμα σε δήλωση του θανάτου του εκλιπόντος και έχει λάβει γνώση των οφειλών που υπάρχουν κατά το χρόνο του θανάτου, κατά το χρόνο δηλαδή, στον οποίο ανατρέχει το κληρονομικό του δικαίωμα. Παρόμοια είναι και η περίπτωση φυσικών προσώπων που βαρύνονται με οφειλές νομικών προσώπων στα οποία μετείχαν και τα οποία έχουν λυθεί, ενώ για τις εν λόγω οφειλές δεν έχουν λάβει ποτέ ειδοποίηση από τις φορολογικές αρχές, οι οποίες κοινοποιούν τις σχετικές πράξεις προς το ήδη μη υφιστάμενο νομικό πρόσωπο. Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση φορολογούμενου ο οποίος ήταν μέλος κοινοπραξίας χωρίς διαχειριστικές αρμοδιότητες, η οποία

έχει λυθεί από τον Μάρτιο του 2009. Ως μέλος της κοινοπραξίας, δεν βαρύνεται με ίδια φορολογική υποχρέωση αλλά με πρόσθετη ευθύνη προς πληρωμή βεβαιωθέντος φόρου, η οποία ανάγεται στο στάδιο της είσπραξής του (ν. 1882/1990 άρ. 4). Στην περίπτωση αυτή το πρόστιμο επιβάλλεται σε βάρος της κοινοπραξίας και κοινοποιείται στα μέλη της, το καθένα από τα οποία ευθύνεται απεριόριστα και στο σύνολο (άρ. 20 παρ. 1 του πδ. 134/1996). Στην συγκεκριμένη περίπτωση οι δημόσιες οικονομικές υπηρεσίες, κατ' εφαρμογή δικαστικών αποφάσεων, διενεργούσαν κατά το άρ. 2 ν. 2523/1997 νέες εκκαθαρίσεις, κοινοποιώντας τις αντίστοιχες πράξεις στην ανύπαρκτη πλέον κοινοπραξία, ενώ ο πολίτης καλείται να τις εξοφλήσει χωρίς να έχει τη δυνατότητα να ελέγξει την ορθότητά τους και να ασκήσει τα δικαιώματά του.

Ο ΣτΔΕ έχει την άποψη ότι προϋπόθεση για τη λήψη οποιουδήποτε μέτρου αναγκαστικής εκτέλεσης κατά προσώπων που ευθύνονται αλληλεγγύως για χρέη άλλων, συνιστά η προηγούμενη έκδοση και νόμιμη κοινοποίηση προς αυτά ατομικής ειδοποίησης, η παράλειψη της οποίας καθιστά άκυρη τη λήψη οποιουδήποτε μέτρου αναγκαστικής εκτέλεσης (ΝΣΚ 89/2015). Η παρ. 3 του αρ. 4 του ΚΕΔΕ, με την οποία ορίζεται ότι η παράλειψη αποστολής της ατομικής ειδοποίησης δεν ασκεί καμία επίδραση στο κύρος των αναγκαστικών μέτρων που λαμβάνονται κατά του οφειλέτη, οπωσδήποτε δεν έχει εφαρμογή επί αναγκαστικής εκτέλεσης σε βάρος τρίτων, ευθυνόμενων προσθέτως και αλληλεγγύως για χρέη άλλων προσώπων, εφόσον τυχόν εφαρμογή της θα κατέληγε είτε στη λήψη μέτρων αναγκαστικής εκτέλεσης σε βάρος τους, χωρίς προηγουμένως να τους έχει δοθεί η δυνατότητα να εξοφλήσουν το χρέος τους, είτε σε απώλεια σταδίου δικονομικής προστασίας τους (ΣτΕ 1477/2012, ΣτΕ 844/2012, ΣτΕ 1623/2015). Μάλιστα, όπως παγίως έχει δεχθεί η νομολογία του Συμβουλίου Επικρατείας, τα αλληλεγγύως ευθυνόμενα πρόσωπα, εφόσον δεν έχουν δικαίωμα να ασκήσουν προσφυγή κατά της καταλογιστικής του φόρου πράξης, μπορούν να ασκήσουν ανακοπή κατά της ατομικής ειδοποίησης, με την οποία θεωρείται συμπροσβαλλόμενη και η εκδοθείσα σε βάρος της εταιρείας ταμειακή βεβαίωση, και να προβάλλουν λόγους αναγόμενους στο κατ' ουσία βάσιμο της απαίτησης του Δημοσίου (ΣτΕ 4411/2011, ΣτΕ 708/2008)

Στον ΣτΔΕ έχουν επίσης περιέλθει αναφορές πολιτών σε βάρος των οποίων επιβλήθηκε κατάσχεση σε λογαριασμό μισθοδοσίας. Ειδικότερα, κατασχέθηκαν ποσά που προέρχονταν από μισθούς και συντάξεις, τα οποία εντούτοις τούς είχαν καταβληθεί αναδρομικά από τους εργοδότες τους ή τους ασφαλιστικούς τους φορείς. Οι πολίτες ενημερώθηκαν από την Τράπεζά τους ότι κατάσχεται το συνολικό ποσό που περιλαμβάνεται στον τραπεζικό λογαριασμό τους, παρόλο ότι επρόκειτο αποκλειστικά για ποσό μισθού ή σύνταξης, η οποία μηνιαία ανερχόταν σε ποσό μικρότερο του ακατάσχετου ορίου. Ο ΣτΔΕ είχε διατυπώσει τη θέση ότι δεν είναι δυνατό ο δημότης -πολίτης να υποστεί σε τέτοιο βαθμό δυσμενή μεταχείριση τού συνήθως μοναδικού του εισοδήματος, εξαιτίας της καθυστέρησης που σημειώνεται από τον εργοδότη ή τον ασφαλιστικό

οργανισμό να του καταβάλει τα χρεωστούμενα. Συνεπώς όφειλε το πιστωτικό ίδρυμα, εις χείρας του οποίου επιβλήθηκε η κατάσχεση, εφόσον διαπιστωθεί η καταβολή αναδρομικών αποδοχών σε τραπεζικό λογαριασμό, να αναγάγει το σύνολο του ποσού σε μηνιαία καταβολή και να εφαρμόσει την προστατευτική ρήτρα περί ακατασχέτου, κατά τις διατάξεις του άρθρου 31 του ΚΕΔΕ.

Το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους με γνωμοδοτήσεις του (βλ. Χαρακτηριστικά την ΝΣΚ 179/2017) αποφάνθηκε ότι ο κεντρικός σκοπός (ratio), για τον οποίο νομοθετήθηκε αρχικά το ακατάσχετο όριο των μισθών και συντάξεων συνίσταται στην για προφανείς κοινωνικούς λόγους προστασία μισθωτών και συνταξιούχων με χαμηλά εισοδήματα. Απλώς, ανάλογα με τις εκάστοτε επικρατούσες κοινωνικοοικονομικές συνθήκες, διαφοροποιήθηκε κατά την ελεύθερη εκτίμηση και επιλογή του νομοθέτη το ύψος του συγκεκριμένου ορίου, διά σχετικών κλιμακωτών ή εφάπαξ αναπροσαρμογών (αυξομειώσεων), δίχως να θίγεται η προστατευτική ρήτρα του ακατάσχετου ορίου των μηνιαίως καταβαλλόμενων ως άνω απαιτήσεων. Επομένως, οι τράπεζες υποχρεούνται να αναγάγουν το σύνολο των κατατεθέντων ποσών που αφορούν αναδρομικά καταβαλλόμενους μισθούς ή συντάξεις σε μηνιαία καταβολή και να εφαρμόσουν την προστατευτική ρήτρα περί ακατάσχετου των ποσών αυτών. Οι κοινοί λογαριασμοί ανέκαθεν υπήρξαν η βασικότερη μορφή τραπεζικού λογαριασμού στη χώρα μας, περιλαμβάνοντας συνήθως ως συνδικαιούχους συγγενικά πρόσωπα (πχ γονείς-παιδιά) και επιλεγόμενη συχνά με κριτήριο τη διευκόλυνση της καθημερινότητάς τους και την ευκολότερη επίλυση πρακτικών ζητημάτων, κυρίως στην περίπτωση που ο ένας συνδικαιούχος είναι ηλικιωμένο άτομο ή άτομο με αναπηρία. Στις περισσότερες δε περιπτώσεις, τα ποσά που κατατίθενται στον κοινό λογαριασμό προέρχονται αποκλειστικά από σύνταξη, επίδομα ή βοήθημα που αφορά αποκλειστικά και μόνο τον ένα συνδικαιούχο. Οι δυσλειτουργίες που προκύπτουν στις περιπτώσεις αυτές προέρχονται από τις προβλέψεις της ισχύουσας τραπεζικής νομοθεσίας, η οποία είναι χαρακτηριστικό ότι ανάγεται στο 1932. Με το άρθρο 4 του ν. 5638/1932 «περί καταθέσεως εις κοινόν λογαριασμόν», τον οποίο εφαρμόζουν τα πιστωτικά ιδρύματα, σε περίπτωση κατάσχεσης κοινού λογαριασμού, τεκμαίρεται αμάχητα έναντι του κατασχόντος ότι η κατάθεση ανήκει σε όλους τους δικαιούχους κατ' ίσα μέρη. Η εν λόγω αντιμετώπιση παράγει θετικά και αρνητικά αποτελέσματα: α) η κατάσχεση εκτείνεται μόνο στο μερίδιο που ανήκει στον καθού η κατάσχεση και όχι σε όλο το λογαριασμό β) οι φορολογικές αρχές επιβάλλουν κατάσχεση σε κοινούς τραπεζικούς λογαριασμούς, ακόμα και στην περίπτωση που τα εκεί κατατεθειμένα ποσά αποτελούν διακριβωμένα εισοδήματα (μισθοί, συντάξεις, βοηθήματα ή επιδόματα) μόνο του ενός συνδικαιούχου, μη οφειλέτη, ενώ οφειλέτης του δημοσίου είναι ο άλλος συνδικαιούχος, ο οποίος δεν έχει νομική σχέση με τα χρήματα και έχει τεθεί ως συνδικαιούχος με αποκλειστικό σκοπό την διευκόλυνση ατόμου που αντιμετωπίζει δυσκολίες στη διαχείριση του λογαριασμού γ) ο ένας συνδικαιούχος έχει γνωστοποιήσει τον λογαριασμό αυτόν στο TAXIS ως

προστατευόμενο από κατάσχεση, ενώ η οφειλή αφορά αποκλειστικά τον άλλο συνδικαιούχο. Ωστόσο, υπήρξαν και περιπτώσεις στις οποίες η φορολογική διοίκηση, αφού βεβαιωνόταν για την προέλευση των χρημάτων που κατατίθεντο στο λογαριασμό και για το γεγονός ότι ο πραγματικός κάτοχος των χρημάτων δεν ήταν οφειλέτης του δημοσίου, δέχθηκε να επιστρέψει τα κατασχεθέντα, βεβαιώνοντας εκ νέου την οφειλή στον πραγματικό οφειλέτη. Λόγω της σοβαρότητας του προβλήματος και προκειμένου να εφαρμοσθεί η προστατευτική ρήτρα του μηνιαίως καταβαλλόμενου μισθού, σύνταξης ή βοηθήματος ως προς το ακατάσχετο όριο, υπήρξε χαλάρωση των capital controls και, με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών που δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ684/15.3.2016 Τεύχος Β', επιτράπηκε το άνοιγμα νέων λογαριασμών για την κατάθεση συντάξεων, επιδομάτων κ.λπ. ώστε να αίρονται οι δυσμενείς συνέπειες των κοινών λογαριασμών, χωρίς εντούτοις να αντιμετωπισθούν πλήρως τα ζητήματα που ανακύπτουν από τις κατασχέσεις που επιβάλλονται σε κοινούς λογαριασμούς. Ακόμη και εάν υπάρξει παραδοχή ενός σφάλματος, η φορολογική ή η κοινωνικοασφαλιστική διοίκηση δεν επιστρέφει στους πολίτες τα εξ αυτού παρακρατηθέντα ποσά, αλλά τα συμψηφίζει με υπάρχουσες οφειλές. Τέλος οι αγροτικές επιδοτήσεις, παρά την κατηγορηματική διαβεβαίωση του ενωσιακού δικαίου ότι καταβάλλονται στο ακέραιο στους δικαιούχους, καταλήγουν σε πλείστες περιπτώσεις να μην φθάνουν στα χέρια των αγροτών οφειλετών του δημοσίου, λόγω μη θέσπισης ρητής διάταξης περί ακατασχέτου στην ελληνική νομοθεσία, και διχογνωμίας και μετάθεσης ευθύνης μεταξύ των φορέων, ως προς την διαβεβαίωση περί του ακατασχέτου.

Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας και αναμένω τις απόψεις σας στις επισημάνσεις μου.

ΕΡΩΤΗΜΑ Γ

171/2019 απόφαση του Α2' Πολιτικού Τμήματος του Αρείου Πάγου, η οποία παρέπεμψε στην Τακτική Ολομέλεια του Αρείου Πάγου το αναφερόμενο στο σκεπτικό και στο μοναδικό λόγο της αιτήσεως αναίρεσης ζήτημα ως προς όλα τα μέρη αυτού και δη εάν η δανείστρια Τράπεζα, ως υπεύθυνη επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων, γενομένης στο πλαίσιο μιας συμβάσεως, οφείλει να ενημερώνει ειδικώς τον οφειλέτη για τη διάθεση αυτών των δεδομένων του στην εκάστοτε συγκεκριμένη εταιρεία ενημέρωσης οφειλετών, ή αρκεί, κατά νόμο, το γεγονός ότι η Τράπεζα κατά το χρόνο της συλλογής των δεδομένων, βάσει περιληφθέντων όρων στη σχετική σύμβαση, είχε ενημερώσει τον οφειλέτη ότι τα προσωπικά του δεδομένα, θα αποτελέσουν αντικείμενο επεξεργασίας από την ίδια (Τράπεζα) ή και από εκείνους που εκτελούν την επεξεργασία κατ'

εντολή και για λογαριασμό της, ως αποδέκτες των δεδομένων, στους οποίους περιλαμβάνονται και οι εταιρίες εισπράξεως απαιτήσεων.

Συνημμένη παραπομπή σε ΣΧΕΤΙΚΟ ΕΡΩΤΗΜΑ ΠΡΟΣ ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΥΓΕΙΑΣ και ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

Τα προσωπικά δεδομένα στην εποχή του κορονοϊού.

Λίλιαν Μήτρου, Καθηγήτρια Πανεπιστημίου Αιγαίου. ΠΗΓΗ.

Χωρίς αμφιβολία, βιώνουμε ως πολιτεία, κοινωνία, άτομα μία πρωτόγνωρη κατάσταση. Υπό τέτοιες συνθήκες ορισμένοι αντιμετωπίζουν τα ατομικά δικαιώματα ως εμπόδιο ή αγαθό πολυτελείας . «Δυστυχώς εδώ δεν είναι Κίνα», άκουσα να λέει κάποιος, υπονοώντας ότι στην Ευρώπη δεν είναι εφικτό να εφαρμοστούν ριζικά μέτρα ελέγχου.Ο έλεγχος της διάδοσης του κορωνοϊού απαιτεί πράγματι – τουλάχιστον σε ορισμένα στάδια – την λεγόμενη ιχνηλάτηση των κρουσμάτων ή/και των επαφών τους με τρόπο που μπορεί να προσδιορίσει ή και να εκθέσει την ιδιωτική ζωή τους. Η ανίχνευση κρουσμάτων ή ο έλεγχος της τήρησης οδηγιών και απαγορεύσεων οδηγεί ή μπορεί να οδηγήσει σε πρακτικές ευρείας προληπτικής επιτήρησης ή εκτεταμένων κατασταλτικών ελέγχων. Σύμφωνα με σχετικές αναφορές σε πόλεις, όπως η Μόσχα, γίνεται χρήση τεχνολογιών αναγνώρισης προσώπου για την επιτήρηση της συμμόρφωσης με τις απαγορεύσεις, ενώ το Think Tank του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου επισημαίνει την δυνατότητα εφαρμογών τεχνητής νοημοσύνης για να παρακολουθηθεί και να ελεγχθεί η εξάπλωση της πανδημίας, τονίζοντας παράλληλα τους σοβαρούς κινδύνους για τα δικαιώματα των Ευρωπαίων πολιτών.

Σύγκρουση δικαιωμάτων και έλεγχος διάδοσης κορωνοϊού.

Η προσπάθεια ελέγχου της διάδοσης του κορωνοϊού αναδεικνύει με τρόπο τόσο οξύ όσο και επιτακτικό μία γνωστή «σύγκρουση»: αυτή μεταξύ αφενός του δικαιώματος προστασίας της αυτοδιάθεσης, της ιδιωτικής ζωής και των προσωπικών δεδομένων και αφετέρου του δημοσίου συμφέροντος, κυρίως υπό την ειδικότερη εκδοχή της δημόσιας υγείας, αλλά και των δικαιωμάτων των άλλων. Ποια είναι εν προκειμένω τα κανονιστικά προαπαιτούμενα και τα όρια της συλλογής και επεξεργασίας των προσωπικών δεδομένων;

Η ισχύουσα νομοθεσία περιέχει τις σχετικές προβλέψεις, εφαρμοστέες ακόμη και σε τέτοιες εξαιρετικές περιστάσεις. Σύμφωνα με τον Γενικό Κανονισμό Προστασίας Δεδομένων (ΓΚΠΔ/GDPR), η επεξεργασία προσωπικών δεδομένων, επιτρέπεται, όταν είναι απαραίτητη για

λόγους δημοσίου συμφέροντος [άρθρο 6 (1ε)], ενώ αυτό το συμφέρον απαιτείται να είναι ουσιώδες, όταν πρόκειται για ευαίσθητα δεδομένα, όπως τα δεδομένα υγείας [άρθρο 9 (2ζ)]. Προβλέπεται μάλιστα ρητά η (νόμιμη) επεξεργασία ακόμη κι ευαίσθητων δεδομένων, «όταν είναι απαραίτητη για λόγους δημοσίου συμφέροντος στον τομέα της δημόσιας υγείας» [άρθρο 9 (2θ)]. Με τον πυκνό, ενίοτε δυσνόητο, λόγο που χαρακτηρίζει τα προοίμια, η αιτιολογική σκέψη 46 αναφέρει ότι «[ο]ρισμένοι τύποι επεξεργασίας μπορούν να χρησιμεύσουν αφενός για σημαντικούς λόγους δημοσίου συμφέροντος και αφετέρου για τα ζωτικά συμφέροντα του υποκειμένου των δεδομένων, όπως, για παράδειγμα, όταν η επεξεργασία είναι απαραίτητη για ανθρωπιστικούς σκοπούς, μεταξύ άλλων για την παρακολούθηση επιδημιών και της εξάπλωσής τους ...», ενώ η αιτιολογική σκέψη εξειδικεύει το δημόσιο συμφέρον με την διευκρίνιση ότι η παρέκκλιση από την απαγόρευση επεξεργασίας ευαίσθητων δεδομένων επιτρέπεται «για σκοπούς υγειονομικής ασφάλειας, παρακολούθησης και συναγερμού και για την πρόληψη ή τον έλεγχο των μεταδοτικών ασθενειών και άλλων σοβαρών απειλών κατά της υγείας». Είναι αδιαμφισβήτητο ότι οι αρμόδιες δημόσιες αρχές νομιμοποιούνται σε αναζήτηση, συλλογή και επεξεργασία των δεδομένων που είναι αναγκαία για την αντιμετώπιση των διάφορων αναγκών πρόληψης και καταπολέμησης της διάδοσης του νέου ιού. Κι αν δεν χωρεί αμφιβολία ότι η σχετική νομοθεσία επιβάλλει ή επιτρέπει την κοινοποίηση σχετικών πληροφοριών, όπως η αναφορά για κρούσματα στις αρμόδιες αρχές, ζητήματα εγείρονται αναφορικά με το επιτρεπτό και την έκταση της δημοσιοποίησης τέτοιων δεδομένων. *Μία ευρεία δημοσιοποίηση πρέπει κατά κανόνα να κριθεί μη αποδεκτή*, καθώς μάλιστα δεν είναι βέβαιο ότι θα ήταν και κατάλληλη να διασφαλίσει τον επιδιωκόμενο σκοπό που είναι η προστασία και η καλλιέργεια αισθήματος ευθύνης ως προς την αυτοπροστασία και την μέριμνα για τους άλλους: με δεδομένη την φύση της πανδημίας, την εκδήλωση των συμπτωμάτων και τους τρόπους μετάδοσης στον δημόσιο χώρο και συναναστροφή πρέπει να αντιμετωπίζουμε τον εαυτό μας και τους άλλους ως αν είμαστε/είναι δυνάμει φορείς του κορωνοϊού. Αξίζει να σημειωθεί ότι η Ιρλανδική αρχή προστασίας προσωπικών δεδομένων αποδέχθηκε ότι οι υπηρεσίες υγείας ενδέχεται να βρεθούν υποχρεωμένες να αποκαλύψουν προσωπικά δεδομένα προκειμένου να αποτρέψουν σοβαρές απειλές για τη δημόσια υγεία, ενώ ο Γερμανός Ομοσπονδιακός Επίτροπος Προστασίας Δεδομένων αποδέχεται κατ' εξαίρεση την αποκάλυψη της ταυτότητας ενός προσώπου, μόνο εφόσον κριθεί απαραίτητη για την προστασία της δημόσιας υγείας αλλά και των δικαιωμάτων/ εννόμων συμφερόντων τρίτων προσώπων.

Η συλλογή δεδομένων από τους εργοδότες – Η ασφάλεια και η υγεία των εργαζομένων.

Μείζονα ζητήματα που χρήζουν αποτελεσματικής αλλά και σταθμισμένης αντιμετώπισης προκύπτουν αναφορικά με τον έλεγχο των εργαζομένων. Το βασικό ερώτημα αφορά την έκταση και τη φύση της συλλογής δεδομένων από τους εργοδότες. Καταρχήν πρέπει να σημειώσουμε ότι όχι μόνο είναι θεμιτό και αποδεκτό να λαμβάνονται μέτρα προκειμένου να προστατεύεται η υγεία όλων των εργαζομένων αλλά και επιβάλλεται από τις υποχρεώσεις για την φροντίδα για την υγεία και την ασφάλεια των εργαζομένων (ν. 3850/10 όπως τροποποιήθηκε από τον ν. 4578/18). Η επεξεργασία ακόμη και ευαίσθητων δεδομένων των εργαζομένων επιτρέπεται κατ' εξαίρεση από την έννομη τάξη τόσο για να διαπιστωθεί η καταλληλότητα για εργασία όσο και στο πλαίσιο υποχρεώσεων που απορρέουν από το εργατικό δίκαιο [ΓΚΠΔ άρθρο 9 (2β, η)]. Είναι αξιοσημείωτο ότι πολλές ευρωπαϊκές αρχές προστασίας δεδομένων (Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία, Δανία, ΗΒ) αποδέχονται τη συλλογή δεδομένων στην περίπτωση που διαπιστώνεται πιθανότητα προσβολής από τον ιό ή επαφή με κρούσμα ή υπάρχει ταξίδι/ παραμονή σε μία χώρα που κατατάσσεται σε αυτές όπου έχουν καταγραφεί κρούσματα. Αυτό που απορρίπτουν οι αρχές προστασίας δεδομένων είναι η συστηματική και γενικευμένη συλλογή δεδομένων από όλους τους εργαζόμενους και ιδίως η διεύθυνση στην ιδιωτική ζωή τους μέσω π.χ. ερωτημάτων που αφορούν την ιδιωτική φύση ενός ταξιδιού. Ταυτόχρονα οι αρχές προστασίας συμπίπτουν στη διαπίστωση ότι πρέπει να υποδειχθεί στους εργαζόμενους η αναγκαιότητα, αν όχι η υποχρέωσή τους, να ενημερώνουν τον εργοδότη π.χ. για τυχόν αδιαθεσία ασθένεια, τυχόν παραμονή ή τον σκοπό τους να ταξιδέψουν σε περιοχές εκτεθειμένες στον ιό. ***Η αρχή της ελαχιστοποίησης / αναλογικότητας***. Η νομοθεσία για την προστασία προσωπικών δεδομένων δεν είναι εμπόδιο για την προστασία της δημόσιας υγείας. Ωστόσο, εξακολουθεί να ισχύει επιβάλλοντας την τήρηση της αρχής της ελαχιστοποίησης (αναλογικότητας) ως προς το είδος των δεδομένων και την έκταση της συλλογής, διάδοσης ή/και κοινοποίησής τους. Δεν είναι αποδεκτή η συλλογή περισσότερων δεδομένων από αυτά που απαιτούνται για την προστασία και την πρόληψη. Προφανώς βέβαια λόγω της γεωμετρικής, αν όχι εκθετικής, αύξησης /διάδοσης των κρουσμάτων και της κήρυξης πανδημίας από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας θα πρέπει να επανεξετάζονται διαρκώς οι προϋποθέσεις, οι συνθήκες, οι όροι και τα όρια της συλλογής και επεξεργασίας των προσωπικών δεδομένων. **Ανεξαρτήτως όμως των επιτακτικών συνθηκών πρέπει να τηρείται η υποχρέωση της εμπιστευτικότητας και της ασφάλειας των δεδομένων μέσω τεχνικών και οργανωτικών μέτρων και να αποφεύγεται τυχόν στιγματισμός των προσώπων**. Η νομοθεσία επιβάλλει, επίσης, τη δέσμευση από την αρχή του σκοπού: τα δεδομένα αυτά επιτρέπεται να χρησιμοποιηθούν μόνο για τον σκοπό και στο πλαίσιο

της καταπολέμησης των συνεπειών και της πρόληψης της διάδοσης του κορωνοϊού και όχι για άλλους σκοπούς.

Η εισαγωγή ειδικής νομοθεσίας.

Σε ορισμένες χώρες, όπως η Ιταλία, εισάγεται ειδική νομοθεσία, ώστε να καθοριστούν εγγύτερα προϋποθέσεις, όροι και όρια επεξεργασίας. Είναι αξιοσημείωτο ότι η πρόσφατη ΠΝΠ 64/14.03.20 (Κατεπείγοντα μέτρα αντιμετώπισης της ανάγκης περιορισμού της διασποράς του κορωνοϊού COVID-19) περιλαμβάνει ειδικές ρυθμίσεις για τη διαβίβαση/ κοινοποίηση δεδομένων από τον Εθνικό Οργανισμό Δημόσιας Υγείας (Ε.Ο.Δ.Υ.) προς τη Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας. Το άρθρο 5 της ΠΝΠ προσδιορίζει ρητά τις κατηγορίες προσωπικών δεδομένων που επιτρέπεται να κοινοποιούνται, τεχνικά και οργανωτικά μέτρα ασφάλειας των δεδομένων και περιλαμβάνει πρόβλεψη του διαστήματος τήρησης των εν λόγω δεδομένων. ***Η διαφύλαξη της ζωής και της ελευθερίας.*** Ο αδιαμφισβήτητος πολύ μεγάλος κίνδυνος για την υγεία του πληθυσμού, την εύρυθμη λειτουργία του συστήματος υγείας, την αρμονική κοινωνική συνύπαρξη και την οικονομία της χώρας πρέπει να αντιμετωπιστεί με ταχύτητα και αποτελεσματικότητα. Στα δημοκρατικά καθεστάτα η υπεύθυνη Πολιτεία καλείται να ανταποκριθεί στις έκτακτες ανάγκες και συνθήκες διαφυλάττοντας τη ζωή αλλά και τον πυρήνα της δημοκρατίας, την ελευθερία. Δεν πρέπει να αποτελέσει η πανδημία την θρυαλλίδα νέων μορφών κρατικού ή/και κοινωνικού ελέγχου ή μίας γενικευμένης εισβολής στην ιδιωτική ζωή των ανθρώπων. Η συμμόρφωση των πολιτών με βάση την ατομική ευθύνη κι όχι την έξωθεν επιβολή δεν αποτρέπει μόνο την εξάπλωση του κορωνοϊού αλλά – σε τελευταία ανάλυση – προστατεύει και τις ατομικές ελευθερίες. ***Α. Το ζήτημα της επεξεργασίας.*** Δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα ορίζονται στο άρθρο 4 ΓΚΠΔ ως «κάθε πληροφορία που αφορά σε ταυτοποιημένο ή ταυτοποιήσιμο φυσικό πρόσωπο» και διακρίνονται σε δύο κατηγορίες: τις «ειδικές» κατηγορίες (ευαίσθητα δεδομένα), οι οποίες περιλαμβάνουν, σύμφωνα με το άρθρο 9 του ΓΚΠΔ, μεταξύ άλλων, και δεδομένα που αναφέρονται στην υγεία του υποκειμένου των δεδομένων, και τις «γενικές» κατηγορίες (απλά δεδομένα), στις οποίες εμπίπτουν τα προσωπικά δεδομένα που δεν συγκαταλέγονται στην περιοριστική απαρίθμηση του άρθρου 9 ΓΚΠΔ. Τα προσωπικά δεδομένα που συλλέγονται από τους διαγνωσμένους ασθενείς, καθώς και από τα άτομα που παρουσιάζουν «ύποπτα» συμπτώματα εμπίπτουν και στις δύο αυτές κατηγορίες. Πρώτον, η τυχόν διάγνωση, η συμπτωματολογία, η φαρμακευτική περίθαλψη που ακολουθείται, το ιατρικό ιστορικό, η τυχόν επίσκεψη, η εισαγωγή ή η νοσηλεία σε δομή υγείας, η επιβολή ατομικών μέτρων περιορισμού κυκλοφορίας λόγω επιβολής αποκλεισμού (καραντίνας), καθώς και κάθε άλλη πληροφορία που αναφέρεται σε ταυτοποιημένο ή ταυτοποιήσιμο φυσικό πρόσωπο και συνδέεται

άμεσα ή έμμεσα με την υγεία του εμπίπτουν στις «ειδικές κατηγορίες» του άρθρου 9 ΓΚΠΔ, για την επεξεργασία των οποίων έχουν προβλεφθεί ειδικές διατάξεις, όπως θα αναπτυχθεί αναλυτικά κατωτέρω. Δεύτερον, κάθε άλλη πληροφορία που συλλέγεται από το υποκείμενο, μεταξύ άλλων, η εργασία του, η οικογενειακή του κατάσταση, η κατοικία του, τυχόν πραγματοποίηση ταξιδιού σε τρίτες χώρες, τα άτομα με τα οποία ήρθε σε επαφή και εν γένει οι δραστηριότητές του κατά την υπό διερεύνηση περίοδο, συνιστούν, υπό προϋποθέσεις, δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που εμπίπτουν στις «γενικές κατηγορίες». Τρίτον, ως «επεξεργασία» προσωπικών δεδομένων ορίζεται, στο άρθρο 4 περ. 2 ΓΚΠΔ «οποιαδήποτε πράξη ή σειρά πράξεων επί δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, όπως «η συλλογή, η καταχώριση, [...] η αποθήκευση, [...] η χρήση, η κοινολόγηση με διαβίβαση, η διάδοση ή κάθε άλλη μορφή διάθεσης, η συσχέτιση ή ο συνδυασμός». Οι ενέργειες αυτές εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του ΓΚΠΔ, όταν πραγματοποιούνται με αυτοματοποιημένα μέσα καθώς και όταν διενεργούνται με μη αυτοματοποιημένα μέσα, εφόσον τα δεδομένα περιλαμβάνονται ή πρόκειται να περιληφθούν σε σύστημα αρχειοθέτησεως, σύμφωνα με το άρθρο 2 του ΓΚΠΔ που καθορίζει το ουσιαστικό πεδίο εφαρμογής. Συνεπώς, οποιαδήποτε προφορική ανακοίνωση ή διάδοση της πληροφορίας ότι κάποιος έχει βρεθεί θετικός στον ιό δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του ΓΚΠΔ. Κατά τις διατάξεις του ΓΚΠΔ, επεξεργασία των ειδικών κατηγοριών δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα μπορεί να πραγματοποιηθεί, εφόσον συντρέχει κάποια από τις περιπτώσεις του άρθρου 9 παρ. 2 ΓΚΠΔ, το οποίο ορίζει τις νόμιμες βάσεις της επεξεργασίας. Στην περίπτωση της επεξεργασίας δεδομένων υγείας για το σκοπό της διαγνώσεως και της θεραπείας του κορωνοϊού, αυτή δύναται να βασίζεται στις εξής νόμιμες βάσεις: α) στη συγκατάθεση του υποκειμένου (περ. α), β) την ανάγκη προστασίας των ζωτικών συμφερόντων του υποκειμένου των δεδομένων ή άλλου φυσικού προσώπου, εάν το υποκείμενο των δεδομένων είναι σωματικά ή νομικά ανίκανο να συγκατατεθεί (περ. γ), γ) την κοινοποίηση των δεδομένων αυτών από τον ασθενή στον ιατρό (περ. ε), δ) την ανάγκη προωθήσεως ουσιαστικού δημόσιου συμφέροντος στον τομέα της δημόσιας υγείας (περ. ζ και θ) και ε) την ανάγκη ασκήσεως προληπτικής ή επαγγελματικής ιατρικής, ιατρικής διαγνώσεως, παροχής υγειονομικής περιθάλψεως ή θεραπείας (περ. η). Η επεξεργασία των γενικών κατηγοριών δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα (απλών δεδομένων) μπορεί να πραγματοποιηθεί, σύμφωνα με τις εξής νόμιμες βάσεις επεξεργασίας του άρθρου 6 παρ. 1 του ΓΚΠΔ: α) τη συγκατάθεση του υποκειμένου (περ. α), β) την ανάγκη εκτελέσεως τυχόν συμβάσεως του ασθενούς με τον ιατρό (περ. β), γ) την ανάγκη συμμορφώσεως με την έννομη υποχρέωση του ιατρού να μεριμνά για την κατάλληλη ιατροφαρμακευτική φροντίδα του ασθενούς του (περ. γ), δ) την ανάγκη διαφυλάξεως ζωτικού συμφέροντος του υποκειμένου των δεδομένων ή άλλου φυσικού προσώπου (περ. δ) και ε) την ανάγκη εκπληρώσεως καθήκοντος του ιατρού που εκτελείται προς το δημόσιο συμφέρον. Όταν τα δεδομένα αυτά πρόκειται να

χρησιμοποιηθούν και με άλλους τρόπους για άλλους σκοπούς, λ.χ. όταν πρόκειται να κοινοποιηθούν σε άλλους φορείς με σκοπό την γενικότερη αντιμετώπιση του φαινομένου της πανδημίας του κορωνοϊού και τον περιορισμό της εξαπλώσεώς του, η νόμιμη βάση της επεξεργασίας ειδικών κατηγοριών προσωπικών δεδομένων μπορεί να ανευρεθεί στις εξής περιπτώσεις: α) σε τυχόν συγκατάθεση του υποκειμένου, σύμφωνα με το άρθρο 9 παρ. 2 α, β) στον απολύτως απαραίτητο χαρακτήρα της επεξεργασίας για λόγους ουσιώδους δημοσίου συμφέροντος, το οποίο προβλέπεται ρητά από εθνικό ή ενωσιακό νόμο, σύμφωνα με το άρθρο 9 παρ. 2 ζ του ΓΚΠΔ και γ) στον απολύτως απαραίτητο χαρακτήρα της επεξεργασίας για λόγους δημόσιου συμφέροντος στον τομέα της δημόσιας υγείας, σύμφωνα με το άρθρο 9 παρ. 2 θ ΓΚΠΔ. Ανάλογη είναι και η διάταξη του άρθρου 22 παρ. 2 του ν. 4624/2019, κατά την οποία η επεξεργασία ειδικών κατηγοριών δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα μπορεί να λάβει χώρα από δημόσιους φορείς κατά παρέκκλιση από τις προστατευτικές διατάξεις του άρθρου 9 παρ. 1 του ίδιου νόμου, αν είναι απαραίτητη για λόγους ουσιώδους δημοσίου συμφέροντος, για την αποτροπή σημαντικής απειλής για την εθνική ή δημόσια ασφάλεια ή είναι απαραίτητη για τη λήψη ανθρωπιστικών μέτρων. Ως προς τα απλά δεδομένα, οι νόμιμες βάσεις μπορούν να είναι οι εξής: α) τυχόν συγκατάθεση του υποκειμένου, σύμφωνα με το άρθρο 6 παρ. 1 α, β) η ανάγκη συμμορφώσεως με έννομη υποχρέωση του ιατρού, σύμφωνα με το άρθρο 6 παρ. 1 γ και γ) η ανάγκη για την εκπλήρωση καθήκοντος που εκτελείται προς το δημόσιο συμφέρον, σύμφωνα με το άρθρο 9 παρ. 2 ε ΓΚΠΔ. Σημειώνεται επίσης ότι το ζήτημα της αντιμετώπισης καταστάσεως πανδημίας θίγουν ρητά οι αιτιολογικές σκέψεις 46, 52 και 54 ΓΚΠΔ. Στην προκειμένη περίπτωση, η ανάγκη συγκεκριμενοποίησης του δημοσίου συμφέροντος και της έννομης υποχρέωσης που αναφέρθηκαν ανωτέρω, και κυρίως το επιτακτικό της ρυθμίσεως της διαδόσεως δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στο πλαίσιο της προσπάθειας περιορισμού της διαδόσεως του κορωνοϊού οδήγησε στην έκδοση Πράξεως Νομοθετικού Περιεχομένου «Κατεπείγοντα μέτρα αντιμετώπισης της ανάγκης περιορισμού της διασποράς του κορωνοϊού COVID-19» (ΦΕΚ Α 64/14.3.2019). Η εν λόγω πράξη εκδόθηκε δυνάμει του άρθρου 44 παρ. 1 Σ, καθώς καλύπτει έκτακτες περιστάσεις εξαιρετικά επείγουσας και απρόβλεπτης ανάγκης. Στο άρθρο 5 παρ. 1 της πράξεως αναφέρεται ρητά ότι «Ο Εθνικός Οργανισμός Δημόσιας Υγείας (Ε.Ο.Δ.Υ.) παρέχει προς τη Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας (Γ.Γ.Π.Π.) δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα πολιτών επιδημιολογικού συσχετισμού και ειδικότερα: α) το ονοματεπώνυμο, β) το φύλο, γ) την ηλικία, δ) το τηλέφωνο επικοινωνίας, ε) την ακριβή διεύθυνση κατοικίας (οδός-αριθμός-δήμος-ταχυδρομικός κώδικας), στ) την εισαγωγή ή μη σε νοσοκομείο, ζ) το νοσοκομείο εισαγωγής και η) τη διεύθυνση προσωρινού περιορισμού (αν δεν είναι ίδια με τη διεύθυνση κατοικίας).» Σκοπός της συγκεκριμένης επεξεργασίας είναι η επιχειρησιακή προετοιμασία και ο συντονισμός μεταξύ του Ε.Ο.Δ.Υ. και της Γ.Γ.Π.Π. για την

αντιμετώπιση των συνεπειών του κορωνοϊού COVID-19 και την καταγραφή της διασποράς των κρουσμάτων για λόγους προστασίας της δημόσιας υγείας. Τα δεδομένα είναι ψευδωνυμοποιημένα και, αν κριθεί απαραίτητη η επικοινωνία με τα υποκείμενα, μπορεί να αρθεί η ψευδωνυμοποίηση. Σημειώνεται ότι τα ψευδωνυμοποιημένα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα δεν παύουν να εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του ΓΚΠΔ, καθώς θεωρούνται ότι αναφέρονται σε ταυτοποιήσιμο φυσικό πρόσωπο, σύμφωνα με την αιτιολογική σκέψη 26 του ΓΚΠΔ. Αντιθέτως, τα πλήρως ανωνυμοποιημένα δεδομένα, ήτοι δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που έχουν καταστεί ανώνυμα κατά τρόπο ώστε η ταυτότητα του υποκειμένου να μην μπορεί πλέον να εξακριβωθεί, παύουν να θεωρούνται «προσωπικά» και επομένως εκφεύγουν της εφαρμογής του ΓΚΠΔ, σύμφωνα με την αιτιολογική σκέψη 26 αυτού. Στην ορθή κατεύθυνση από πλευράς προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα κινείται και η παράγραφος 2 του ίδιου άρθρου της π.ν.π., η οποία διασφαλίζει λεπτομερή μέτρα προστασίας των σχετικών δεδομένων. Συγκεκριμένα: α) Η πρόσβαση στα δεδομένα και η επεξεργασία επιτρέπεται μόνο με χρήση καταλλήλων διαπιστευτηρίων από προσωπικό που διαθέτει τις κατάλληλες εξουσιοδοτήσεις. β) Οι διαβιβάσεις των δεδομένων μεταξύ Ε.Ο.Δ.Υ. και Γ.Γ.Π.Π. πραγματοποιούνται με κρυπτογράφηση. γ) Τηρούνται επικαιροποιημένα αρχεία καταγραφής των ενεργειών που εκτελούνται σε προσωπικά δεδομένα. Στα αρχεία αυτά καταγράφονται το όνομα χρήστη και ο χρόνος συμβάντος, καθώς και οι ακόλουθες τουλάχιστον ενέργειες: εισαγωγή, πρόσβαση, εξαγωγή, τροποποίηση και διαγραφή προσωπικών δεδομένων. δ) Ενημερώνεται και ευαισθητοποιείται το προσωπικό που ασχολείται με τη συγκεκριμένη επεξεργασία. Περαιτέρω μέτρα προσδιορίζονται με ευθύνη του υπευθύνου επεξεργασίας. Αναφορικά με το χρόνο τήρησης των δεδομένων αυτών, προβλέπεται η τήρησή τους από τη Γ.Γ.Π.Π. έως και έναν μήνα μετά από τη λήξη της περιόδου εφαρμογής των κατεπειγόντων μέτρων για την αποφυγή της διασποράς του κορωνοϊού COVID-19 και πάντως όχι πέραν της 31ης.12.2020. Μετά από την πάροδο του χρόνου αυτού, τα δεδομένα μπορούν να ανωνυμοποιηθούν για σκοπούς έρευνας και καλύτερης οργάνωσης του συστήματος πολιτικής προστασίας. Βλέπουμε, συνεπώς, πώς η προστασία της δημόσιας υγείας μπορεί με σωστό σχεδιασμό να συμβαδίζει ειρηνικά με την προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, ακόμα και σε περιόδους κρίσεως. Κατά τα λοιπά, η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, σύμφωνα με τις προαναφερθείσες ρυθμίσεις, διέπεται από τις γενικές διατάξεις του ΓΚΠΔ, εφόσον δεν προβλέπεται κάτι ειδικότερο. Σε κάθε περίπτωση, οποιαδήποτε ειδικότερη νομοθετική πρόβλεψη, αναφορικά με την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στο πλαίσιο της γενικής προσπάθειας αντιμετώπισης της πανδημίας του κορωνοϊού στη χώρα μας, πρέπει να σέβεται και να συμπορεύεται με το γενικό ρυθμιστικό πλαίσιο για την προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και ειδικότερα με γράμμα και το πνεύμα του ΓΚΠΔ, ο οποίος ως

Κανονισμός της ΕΕ απολαμβάνει αυξημένης τυπικής ισχύος στην ελληνική έννομη τάξη· οποιαδήποτε διάταξη αποκλίνει επί τα χείρω από το τον ΓΚΠΔ κρίνεται, δογματικά, προβληματική. Την ανάγκη τηρήσεως των ουσιαστικών και διαδικαστικών εγγυήσεων και προϋποθέσεων σύννομης επεξεργασίας τονίζει και η Ελληνική Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, στις Κατευθυντήριες Γραμμές που εξέδωσε την 19η Μαρτίου 2020 [Βλ. ΑΠΔΠΧ, Κατευθυντήριες Γραμμές για την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στο πλαίσιο της διαχείρισης του COVID- 19, 18/03/2020].

ΣΚΕΦΤΗΚΕ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΝΟΜΟ

1. Σύμφωνα με το άρθρο 2 στοιχ. α' του ν. 2472/1997 και τις αιτιολογικές σκέψεις 14-17 στο προοίμιο της Οδηγίας 95/46/ΕΚ, τα δεδομένα εικόνας, εφόσον αναφέρονται σε πρόσωπα, συνιστούν δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα.

2. Η αποθήκευση και διαβίβαση εικόνας προσώπου, η οποία συλλέγεται από σύστημα βιντεοεπιτήρησης, που λειτουργεί μόνιμα, συνεχώς ή κατά τακτά χρονικά διαστήματα, σε κλειστό ή ανοικτό χώρο συγκέντρωσης ή διέλευσης προσώπων, συνιστά επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και μάλιστα εν όλω ή εν μέρει αυτοματοποιημένη κατά την έννοια των άρθρων 2 στοιχ. δ' και 3 παρ. 1 ν. 2472/1997.

3. Σύμφωνα με το άρθρο 4 του ν. 2472/1997 τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα για να τύχουν νόμιμης επεξεργασίας πρέπει:

α) Να συλλέγονται κατά τρόπο θεμιτό και νόμιμο για καθορισμένους, σαφείς και νόμιμους σκοπούς και να υφίστανται θεμιτή και νόμιμη επεξεργασία ενόψει των σκοπών αυτών.

β) Να είναι συναφή, πρόσφορα, και όχι περισσότερα από όσα κάθε φορά απαιτείται εν όψει των σκοπών της επεξεργασίας.

γ) Να είναι ακριβή και, εφόσον χρειάζεται, να υποβάλλονται σε ενημέρωση.

δ) Να διατηρούνται σε μορφή που να επιτρέπει τον προσδιορισμό της ταυτότητας των υποκειμένων τους μόνο κατά τη διάρκεια της περιόδου που απαιτείται, κατά την κρίση της Αρχής, για την πραγματοποίηση των σκοπών της συλλογής τους και της επεξεργασίας τους.

4. Σύμφωνα με το άρθρο 5, επεξεργασία δεδομένων επιτρέπεται μόνο όταν το υποκείμενο έχει δώσει τη συγκατάθεσή του, ενώ κατ' εξαίρεση επιτρέπεται η επεξεργασία και χωρίς τη συγκατάθεσή του, όταν

α) Η επεξεργασία είναι αναγκαία για την εκτέλεση σύμβασης, στην οποία συμβαλλόμενο μέρος είναι υποκείμενο δεδομένων ή για τη λήψη μέτρων κατόπιν αιτήσεως του υποκειμένου κατά το προσυμβατικό στάδιο,

β) Η επεξεργασία είναι αναγκαία για την εκπλήρωση υποχρεώσεως του υπεύθυνου επεξεργασίας, η οποία επιβάλλεται από το νόμο,

γ) Η επεξεργασία είναι αναγκαία για τη διαφύλαξη ζωτικού συμφέροντος του υποκειμένου, εάν αυτό τελεί σε φυσική ή νομική αδυναμία να δώσει τη συγκατάθεσή του,

δ) Η επεξεργασία είναι αναγκαία για την εκτέλεση έργου δημόσιου συμφέροντος ή έργου που εμπίπτει στην άσκηση δημόσιας εξουσίας και εκτελείται από δημόσια αρχή ή έχει ανατεθεί από αυτή είτε στον υπεύθυνο επεξεργασίας είτε σε τρίτο, στον οποίο γνωστοποιούνται τα δεδομένα, ή

ε) Η επεξεργασία είναι απολύτως αναγκαία για την ικανοποίηση του έννομου συμφέροντος που επιδιώκει ο υπεύθυνος επεξεργασίας ή ο τρίτος ή

οι τρίτοι στους οποίους ανακοινώνονται τα δεδομένα και υπό τον όρο ότι τούτο υπερέχει προφανώς των δικαιωμάτων και συμφερόντων των προσώπων στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα και δεν θίγονται οι θεμελιώδεις ελευθερίες αυτών. 5. Σύμφωνα με το άρθρο 6 παρ. 1 ν. 2472/1997, ο υπεύθυνος επεξεργασίας υποχρεούται να γνωστοποιήσει εγγράφως στην Αρχή, τη σύσταση και λειτουργία αρχείου ή την έναρξη της επεξεργασίας. 6. Σύμφωνα με το άρθρο 10 ν. 2472/1997, «ο υπεύθυνος επεξεργασίας οφείλει να λαμβάνει τα κατάλληλα οργανωτικά και τεχνικά μέτρα για την ασφάλεια των δεδομένων καικαι κάθε άλλη μορφή αθέμιτης επεξεργασίας. Αυτά τα μέτρα πρέπει να εξασφαλίζουν επίπεδο ασφαλείας ανάλογο προς τους κινδύνους που συνεπάγεται η επεξεργασία και η φύση των δεδομένων που είναι αντικείμενο της επεξεργασίας...». 7. Σύμφωνα με το άρθρο 11 παρ. 1 ν. 2472/1997, ο υπεύθυνος επεξεργασίας οφείλει, κατά το στάδιο της συλλογής δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, να ενημερώνει με τρόπο πρόσφορο και σαφή το υποκείμενο για τα εξής τουλάχιστον στοιχεία: την ταυτότητά του και την ταυτότητα του τυχόν εκπροσώπου του, τον σκοπό της επεξεργασίας, τους αποδέκτες ή τις κατηγορίες αποδεκτών των δεδομένων, και την ύπαρξη του δικαιώματος πρόσβασης. 8. Με τη με αριθμ. 1/2011 Οδηγία της Αρχής αναλύεται ειδικότερα το ζήτημα της εγκατάστασης συστημάτων βιντεοεπιτήρησης για τον σκοπό της προστασίας προσώπων και αγαθών. Σύμφωνα με το άρθρο 5 της εν λόγω Οδηγίας, η νομιμότητα της επεξεργασίας εξετάζεται στο πλαίσιο του σκοπού που επιδιώκει ο υπεύθυνος επεξεργασίας και σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας, η οποία επιβάλλει τα συστήματα βιντεοεπιτήρησης να είναι πρόσφορα και αναγκαία σε σχέση με τον επιδιωκόμενο σκοπό, ο οποίος θα πρέπει να μη δύναται να επιτευχθεί με ηπιότερα μέσα (άρθρο 4 του ν. 2472/1997). Η προσφορότητα και η αναγκαιότητα της βιντεοεπιτήρησης εκτιμάται με βάση τον κίνδυνο που ο υπεύθυνος επεξεργασίας θέλει να αντιμετωπίσει σε σχέση με τον επιδιωκόμενο σκοπό. Περαιτέρω, τα σημεία εγκατάστασης των καμερών και ο τρόπος λήψης των δεδομένων πρέπει να προσδιορίζονται με τέτοιο τρόπο, ώστε τα δεδομένα που συλλέγονται να μην είναι περισσότερα από τα απολύτως αναγκαία για την εκπλήρωση του σκοπού της επεξεργασίας και να μη θίγονται τα θεμελιώδη δικαιώματα των προσώπων που ευρίσκονται στο χώρο που επιτηρείται και ιδίως να μην παραβιάζεται αυτό το οποίο μπορεί να θεωρηθεί ως «νόμιμη προσδοκία ορισμένου βαθμού προστασίας της ιδιωτικής ζωής» σε συγκεκριμένο χώρο. 9. Η αρχή της αναλογικότητας εξειδικεύεται περαιτέρω στο άρθρο 6 της με αριθμ. 1/2011 Οδηγίας, στο οποίο ορίζεται ότι απαγορεύεται η επεξεργασία δεδομένων ήχου για το σκοπό της προστασίας προσώπων ή/και αγαθών, εκτός από εξαιρετικές περιπτώσεις. 10. Επίσης, σύμφωνα με το άρθρο 7 της υπ' αριθμ. 1/2011 Οδηγίας, το σύστημα δεν πρέπει να χρησιμοποιείται για την επιτήρηση των εργαζομένων εντός των χώρων εργασίας, εκτός από ειδικές εξαιρετικές περιπτώσεις, στις οποίες αυτό δικαιολογείται από τη φύση και τις συνθήκες εργασίας και είναι απαραίτητο για την προστασία της

υγείας και της ασφάλειας των εργαζομένων ή την προστασία κρίσιμων χώρων εργασίας (π.χ. στρατιωτικά εργοστάσια, τράπεζες, εγκαταστάσεις υψηλού κινδύνου). Για παράδειγμα, σε έναν τυπικό χώρο γραφείων επιχείρησης, η βιντεοεπιτήρηση πρέπει να περιορίζεται σε χώρους εισόδου και εξόδου, χωρίς να επιτηρούνται συγκεκριμένες αίθουσες γραφείων ή διάδρομοι. Εξαιρέση μπορεί να αποτελούν συγκεκριμένοι χώροι, όπως ταμεία ή χώροι με χρηματοκιβώτια, ηλεκτρομηχανολογικό εξοπλισμό κλπ., υπό τον όρο ότι οι κάμερες εστιάζουν στο αγαθό που προστατεύουν κι όχι στους χώρους των εργαζομένων. Επίσης, σε ειδικούς χώρους, όπως χώροι με ηλεκτρομηχανολογικές εγκαταστάσεις ο υπεύθυνος βάρδιας ή ο υπεύθυνος ασφαλείας μπορεί να παρακολουθεί σε πραγματικό χρόνο τους χειριστές μηχανημάτων υψηλής επικινδυνότητας, με σκοπό να επέμβει άμεσα αν συμβεί κάποιο περιστατικό ασφαλείας.¹¹ Στο άρθρο 12 της με αριθμ. 1/2011 Οδηγίας προσδιορίζεται ότι για την εφαρμογή του αρ. 11 παρ. 1 του ν. 2472/1997, υπεύθυνος επεξεργασίας οφείλει, πριν ένα πρόσωπο εισέλθει στην εμβέλεια του συστήματος βιντεοεπιτήρησης, να το ενημερώνει, με τρόπο εμφανή και κατανοητό, ότι πρόκειται να εισέλθει σε χώρο που βιντεοσκοπείται.¹² Στην υπό κρίση περίπτωση, από τα στοιχεία του φακέλου αποδεικνύεται ότι υπήρξε τοποθέτηση κρυφής κάμερας, με δυνατότητα μετάδοσης εικόνας και ήχου, στον χώρο αυτό της ΥΔΕΖΙ στον ... όροφο της ΓΑΔΑ, χωρίς να έχουν τηρηθεί οι προϋποθέσεις νομιμότητας για την τοποθέτηση και λειτουργία ενός συστήματος βιντεοεπιτήρησης, όπως η γνωστοποίηση στην Αρχή ή η τοποθέτηση ενημερωτικών πινακίδων. Εξάλλου, ο σκοπός, τον οποίο επικαλείται η ΕΛ.ΑΣ., δηλ. η επιτήρηση των προσαγόμενων ατόμων, η ασφάλεια των προσαγομένων και του προσωπικού, η πρόληψη οποιασδήποτε έκνομης ενέργειας και ο έλεγχος από τον Τμηματάρχη της τήρησης των δικονομικών κανόνων από τους υφιστάμενούς του κατά την εξέταση και ανάκριση των υπόπτων, δεν συνιστά νόμιμο λόγο εγκατάστασης της κάμερας, δεδομένου ότι αφενός δεν προβλέπεται από το νόμο σχετική αρμοδιότητα της ΕΛ.ΑΣ. και αφετέρου δεν προκύπτει ότι συντρέχει περίπτωση υπέρτερου έννομου συμφέροντος κατά την έννοια του άρθρου 5 παρ. 2 στοιχ. 3 ν. 2472/1997.¹³ Περαιτέρω, όταν η αναφορά υποβλήθηκε στην Αρχή δεν υπήρχε η δυνατότητα άμεσης επέμβασης και επιτόπιου διοικητικού ελέγχου εκ μέρους της Αρχής, λόγω του χρόνου που είχε μεσολαβήσει και λόγω του ότι η κάμερα είχε αφαιρεθεί. Παρόλο που δεν αποδείχθηκε ότι έχει εκδοθεί διοικητική πράξη που να εγκρίνει την τοποθέτηση της εν λόγω κάμερας, ο σκοπός της τοποθέτησης ήταν σαφής, όπως αναφέρθηκε στα έγγραφα που υποβλήθηκαν στην Αρχή. Ωστόσο, δεν υφίσταται κάποιο άλλο στοιχείο, από το οποίο να προκύπτει η λειτουργία και χρήση της κάμερας κατά τη διάρκεια των συναντήσεων των κρατούμενων με τους δικηγόρους τους. Επομένως, δεν μπορεί με βεβαιότητα να τεκμηριωθεί ότι διενεργήθηκε επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα μέσω βιντεοσκόπησης με χρήση της εν λόγω κάμερας.¹⁴ Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω, και ιδίως ότι δεν μπορεί να αποδειχθεί

επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, αλλά αποδεικνύεται ότι είχε τοποθετηθεί η κάμερα στον ανωτέρω χώρο που ανήκει στην ΕΛ.ΑΣ., η Αρχή κρίνει ότι πρέπει να απευθύνει στην ΕΛ.ΑΣ. σχετική σύσταση. ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ Η Αρχή απευθύνει σύσταση, με βάση το αρ. 19 παρ. 1 γ' του ν. 2472/1997, στην Ελληνική Αστυνομία ως υπεύθυνο επεξεργασίας, όπως φροντίσει ώστε να τηρούνται εφεξής οι προϋποθέσεις νόμιμης εγκατάστασης και λειτουργίας συστημάτων βιντεοεπιτήρησης. Με τη διάταξη αυτή ο κοινός νομοθέτης έλαβε υπόψη του την αρχή της αναλογικότητας, εξειδικεύοντάς την στο ζήτημα του προσδιορισμού του ύψους της χρηματικής ικανοποίησης. Επομένως, σύμφωνα με τα ανωτέρω, δεν υπάρχει έδαφος άμεσης εφαρμογής της διατάξεως του άρθρου 25 παρ. 1 εδάφιο τέταρτο του Συντάγματος, η ευθεία δε επίκλησή της κατά τον προσδιορισμό του ύψους της χρηματικής ικανοποίησης στερείται σημασίας, αφού δεν θα οδηγούσε σε διαφορετικά, σε σχέση με τον κατ' εφαρμογή του άρθρου 932 ΑΚ προσδιορισμό αυτής, αποτελέσματα». Εντούτοις, η μεταγενέστερη νομολογία της Ολομέλειας του Αρείου Πάγου αναπαρήγαγε εσφαλμένα τη θέση της ΑΠ Ολ 6/2009 (ΑΡΜ 2009 σελ. 1162 , ΝΟΒ 2009 σελ. 568 , ΑΡΧΝ 2009 σελ. 420) υπολαμβάνοντας ότι η ΑΠ Ολ 6/2009 είχε δήθεν κρίνει πως μοναδικός αποδέκτης της συνταγματικής επιταγής για σεβασμό της αρχής της αναλογικότητας είναι ο νομοθέτης και όχι και ο δικαστής (βλ. ΑΠ 2207/2009, ΕΦΑΔ 2010 σελ. 997, ΕΠΟΛΔ 2010 σελ. 818, ΝΟΒ 2010 σελ. 1690, ΑΠ 1116/2009, ΧΡΙΑΔ 2010 σελ. 443, ΑΠ 1178/2009 ΔΙΚΗ 2009 σελ. 811 , ΧΡΙΑΔ 2010 σελ.199, ΑΠ 543/2009 Α' ΧΡΙΑΔ 2010 σελ. 253, ΑΠ 123/2010 ΧΡΙΑΔ 2010 σελ. 26 , ΕΦΑΔ 2011 σελ.743, ΑΠ 904/2010 , ΕΠΙΔΙΚΙΑ 2011 σελ.12, ΝΟΒ 2011 σελ.305, ΑΠ 1230/2010 ΔΕΕ 2011 σελ. 316, ΧΡΙΑΔ 2011 σελ. 424 , Δ/ΝΗ 2011 σελ. 1063, ΑΠ 1846/2011 ΑΠ 668/2011 Δ/ΝΗ 2011 σελ.1337, ΑΠ 906/2012 ΕφΠατρ 368/2011, ΑΧΑΝΟΜ 201 σελ. 38, ΕφΠατρ 909/2009, ΑΧΑΝΟΜ 2010 σελ. 503, ΣτΕ 4133/2011). Σε αντίθεση με τη νομολογία η θεωρία, ελληνική και διεθνής, δέχεται παγίως ότι αποδέκτης της επιταγής σεβασμού της αρχής της αναλογικότητας είναι κάθε κρατικό όργανο, επομένως και ο δικαστής γι' αυτό και η άποψη την οποία τελικά υιοθέτησε η ΑΠ Ολ 9/2015, είναι ορθή (βλ. και σχόλιο Βάνια Παναγιωτόπουλου, Λέκτορας Αστικού Δικαίου Νομικής Σχολής Αθηνών, ΕΦΑΔ 2/2016 σελ. 139). *Εκθέτει, επίσης, ότι ο εναγόμενος την 18-5-2015 ανήρτησε στην γυάλινη προθήκη - πίνακα κοινοχρήστων της πολυκατοικίας, στον ισόγειο χώρο και σε εμφανή θέση, δίπλα στην πόρτα του ασανσέρ, ανακοίνωση στην οποία ανέγραφε ότι ο ενάγων δεν είχε πληρώσει κοινόχρηστα και ότι όφειλε, όπως αναλυτικά αναφέρεται στην αγωγή, το ποσό των 393,73€, ανακοίνωση η οποία αφαιρέθηκε την 23-5-2015.*

ΕΡΩΤΗΜΑ Δ (με επίσημη απάντηση από την ΑΑΔΕ)

- 1.Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων – Γραφείο Διοικητού , Κ.Σερβίας 10,10184, Αθήνα
- 2.Υπουργείο Εργασίας ,Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης -Γενική Γραμματεία Πρόνοιας , Σταδίου 29, 10110, Αθήνα
- 3.Υπουργείο Οικονομικών- Γραφείο Υπουργού κου Χρήστου Σταικούρα Νίκης 5-7, 10562, Αθήνα

Αναδρομικώς καταβαλλόμενες αποδοχές- Μηνιαία αναγωγή για την προστατευτική ρήτρα περί ακατασχέτου- κατάσχεση λόγω οφειλών προς το δημόσιο, σε τραπεζικούς λογαριασμούς στους οποίους κατατίθενται προνομιακά επιδόματα – ακατάσχετο τραπεζικών λογαριασμών (κατάσχεση σύνταξης με μη οφειλές από το Δημόσιο)

Ο Συμπαραστάτης του Δημότη και της Επιχείρησης εξετάζει αναφορές πολλών δημοτών σχετικά με το ανωτέρα θέμα . Ειδικότερα, μεγάλος αριθμός δημοτών καταγγέλλουν στο ΣτΔΕ ότι, όταν κατατίθενται στους τραπεζικούς λογαριασμούς τους, στους οποίους έχει επιβληθεί κατάσχεση λόγω οφειλών προς το δημόσιο, ποσά μεγαλύτερα του ακατασχέτου ορίου, προερχόμενα από πληρωμή αναδρομικών αποδοχών (μισθών, συντάξεων, επιδομάτων, υπερωριακής απασχόλησης κλπ), τα πιστωτικά ιδρύματα προχωρούν στην κατάσχεση του συνόλου του ποσού, μη λαμβάνοντας υπόψη το στοιχείο της αναδρομικότητας της καταβολής.

Το ζήτημα αυτό, λόγω της σοβαρότητάς του, έχει αχθεί τρεις φορές μέχρι τώρα ενώπιον του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους το οποίο έχει εκδώσει τρεις γνωμοδοτήσεις: 1. Γνωμοδότηση 384/2013, Α΄ Τμήμα, επί ερωτήματος της τότε Γενικής Γραμματείας Δημοσίων Εσόδων, 2. Γνωμοδότηση 41/2016, Α΄ Τμήμα, επί νεότερου ερωτήματος της ΓΓΔΕ και 3. Γνωμοδότηση 179/2017, Α΄ Τακτική Ολομέλεια, και πάλι επί ερωτήματος της ΓΓΔΕ (το ερώτημα παραπέμφθηκε στην Ολομέλεια με την 41/2016). Και οι τρεις αυτές γνωμοδοτήσεις κατέληξαν στο αυτό συμπέρασμα: *ότι τα πιστωτικά ιδρύματα υποχρεούνται να αναγάγουν το σύνολο των κατατεθέντων ποσών, που αφορούν αναδρομικώς καταβαλλόμενες αποδοχές, σε μηνιαία καταβολή και να εφαρμόσουν την προστατευτική ρήτρα περί ακατασχέτου του μηνιαίως καταβαλλόμενου ποσού κατά τα οριζόμενα στο πρώτο εδάφιο της παραγράφου 2 του άρθρου 31 του ΚΕΔΕ. Μάλιστα, στην 384/2013 αναφέρονται τα ακόλουθα: (σελ. 10-11) «Και αυτό γιατί, υπό την αντίθετη ερμηνευτική εκδοχή, θα αγόμασταν στο όλως άτοπο και απαράδεκτο γεγονός ο σκοπός (ratio) θεσμοθετήσεως*

των διατάξεων του άρθρου 4 του ν. 3714/2008, δυνάμει των οποίων επιδιώχθηκε για προφανείς κοινωνικούς λόγους η ενίσχυση της προστασίας μισθωτών και συνταξιούχων με χαμηλά εισοδήματα δια του καθορισμού ορίου ακατασχέτου, να εξαρτάται, όχι από αυτό καθεαυτό το γεγονός του γενικού, ενιαίου, ομοιομόρφου και σταθερού κριτηρίου του ύψους του σε μηνιαία βάση καταβαλλόμενου περιοδικά ποσού, αλλά εξ αφορμής τυχαίου και συμπτωματικού γεγονότος. Δηλαδή από το εάν τα οφειλόμενα από τα οικεία ασφαλιστικά ταμεία ποσά σύνταξης καταβάλλονται απ' αυτά ευθύς εξαρχής κανονικά και περιοδικά ή παρίσταται ανάγκη να καταβληθούν εφάπαξ λόγω καθυστερημένης και μη εμπρόθεσμης μηνιαία καταβολής στους δικαιούχους τούτων. Και μάλιστα όταν τα ποσά αυτά ανάγονται, αναλύονται και αφορούν πάντοτε σε μηνιαίες συντάξεις, εκάστη των οποίων δεν είναι ανώτερη του πιο πάνω ορίου ακατασχέτου. Πλην όμως, το κριτήριο αυτό, προδήλως μη ανταποκρινόμενο και συνάδον με τους παραπάνω λόγους που επέβαλαν την καθιέρωση του ορίου του ακατασχέτου, πλήττει καίρια-έστω και εκ πλαγίου την ως άνω θεσπισθείσα αυξημένη προστασία ενός ελαχίστου μηνιαίου χρηματικού ποσού σύνταξης από την κατάσχεση και ως εκ τούτου δεν εκτιμάται ως θεσμικά ανεκτό».

Ωστόσο, παρά το γεγονός ότι δυο φορές το Α΄ Τμήμα και μια φορά η Ολομέλεια του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους έχει αποφανθεί περί της υποχρεωτικής αναγωγής σε μηνιαία καταβολή των κάθε είδους αναδρομικών ποσών, καμία από τις τρεις γνωμοδοτήσεις δεν έχει γίνει αποδεκτή από τον αρμόδιο Υπουργό Οικονομικών, ούτε και από τον Διοικητή της ΑΑΔΕ. Όπως είναι γνωστό, στις διατάξεις της παρ. 4 του άρθρου 7 του ν. 3086/2001 ορίζεται σαφώς ότι οι γνωμοδοτήσεις δεν δημιουργούν δικαίωμα υπέρ οποιουδήποτε τρίτου πριν από την αποδοχή τους με επισημειωτική πράξη από τον Πρόεδρο της Βουλής, τον αρμόδιο Υπουργό, ή [...] άλλο κατά νόμο αρμόδιο όργανο αυτού ή Ανεξάρτητης Διοικητικής Αρχής [...]. Μετά την αποδοχή τους οι γνωμοδοτήσεις αποτελούν πράξεις που είναι υποχρεωτικές για τη Διοίκηση ή το Νομικό Πρόσωπο ή την Ανεξάρτητη Διοικητική Αρχή.

Με βάση λοιπόν την εκκρεμότητα της αποδοχής των εν λόγω γνωμοδοτήσεων, τα πιστωτικά ιδρύματα αρνούνται να εφαρμόσουν την αναγωγή σε μηνιαία καταβολή και οι ΔΟΥ εισπράττουν άνευ αντιρρήσεως τα κατασχόμενα ποσά, στερώντας πλήθος δημοτών, οι οποίοι στην πλειοψηφία τους ανήκουν σε ευάλωτες κοινωνικοοικονομικά ομάδες, από τους στοιχειώδεις πόρους επιβίωσης, με την εφαρμογή μιας τακτικής που έχει ήδη γνωμοδοτηθεί από το 2013 ότι πλήττει καίρια την θεσπισθείσα προστασία των ελαχίστων εισοδημάτων και ως εκ τούτου δεν είναι θεσμικά ανεκτή.

Με δεδομένο το ότι οι κοινωνικοί λόγοι ενίσχυσης της προστασίας μισθωτών και συνταξιούχων που ήταν «προφανείς» το 2013, είναι πλέον ζήτημα μείζονος σημασίας για την κοινωνική συνοχή και την προάσπιση των ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού, Ο ΣτΔΕ σας καλεί

να προβείτε στην αποδοχή των ως άνω γνωμοδοτήσεων, ή τουλάχιστον της 179/2017 γνωμοδότησης της Ολομέλειας του ΝΣΚ, υποχρεώνοντας έτσι την διοίκηση να συμμορφωθεί προς τα εκεί οριζόμενα και να εκδώσετε σχετική οδηγία προς τα πιστωτικά ιδρύματα για την και εξ αυτών διευκόλυνση της εφαρμογής της.

Επιπροσθέτως ο Συμπαραστάτης του Δημότη και της Επιχείρησης εξετάζει αναφορές δημοτών σχετικά με ζήτημα το ότι επιβλήθηκε κατάσχεση λόγω οφειλών προς το δημόσιο, σε τραπεζικούς λογαριασμούς στους οποίους κατατίθενται προνομιακά επιδόματα. Στην πλειοψηφία ζητήθηκε από το Χ πιστωτικό ίδρυμα αλλά και την αρμόδια Χ ΔΟΥ επιστροφή του κατασχεθέντος ποσού που αφορά στο εν λόγω επίδομα, με το αιτιολογικό ότι το εν λόγω ποσό καταβάλλεται σε άτομα ευάλωτα σε επίπεδο κοινωνικο-οικονομικό αλλά και ατομικό, ως εκδήλωση φροντίδας της Πολιτείας, μέσω της τοπικής αυτοδιοίκησης, προς ενίσχυση των δυνατοτήτων επιβίωσής τους. Το ΥΠΕΣ παρέπεμψε το θέμα στην Διεύθυνση Πολιτικών ΑμεΑ του Υπουργείου Εργασίας -με σχετική εισήγηση, η οποία αφορά αποκλειστικά στον χαρακτηρισμό ως ακατάσχετων των προνοιακών επιδομάτων ΑμεΑ. Ο Συμπαραστάτης του Δημότη και της Επιχείρησης ως ένας από τους αποδέκτες μεγάλου όγκου προβλημάτων των δημοτών που σχετίζονται με την οικονομική ύφεση, την υψηλή ανεργία ή υποαπασχόληση, την μείωση των εισοδημάτων, τις αθρόες κατασχέσεις τραπεζικών λογαριασμών για οφειλές, την γενικότερη φτωχοποίηση των νοικοκυριών και την αυξανόμενη εξάρτηση της επιβίωσης των ευπαθών και ευάλωτων ομάδων από προνοιακής φύσεως επιδόματα και βοηθήματα (καθώς και στην επικείμενη τροποποίηση του (νέου) Πτωχευτικού Κώδικα , θα ήθελε να θέσει υπόψη σας τα ακόλουθα: Α. Με τον αναγκαστικό νόμο 421/1937, οι σχετικές πιστώσεις που παρέχονται στην τοπική αυτοδιοίκηση «διατίθενται δια τους σκοπούς της Κοινωνικής Προνοίας δια κοινών αποφάσεων του Υπουργού Κρατικής Υγιεινής και Αντιλήψεως και του Υπουργού των Οικονομικών» (άρθρον 6). Σημειωτέον ότι οι πιστώσεις αυτές προέρχονται από τους Κεντρικούς Αυτοτελείς Πόρους (ΚΑΠ), και είναι ακατάσχετες εκ του νόμου, για το διάστημα για το οποίο βρίσκονται στα ταμεία των Δήμων.

Στο νόμο 2646/1998 Εθνικό Σύστημα Κοινωνικής Φροντίδας, ορίζεται ότι Κοινωνική Φροντίδα είναι η προστασία που παρέχεται σε άτομα ή ομάδες με προγράμματα πρόληψης και αποκατάστασης και αποσκοπεί να δημιουργήσει προϋποθέσεις ισότιμης συμμετοχής των ατόμων στην οικονομική και κοινωνική ζωή και να τους εξασφαλίσει αξιοπρεπές επίπεδο διαβίωσης. Η στήριξη της οικογένειας αποτελεί βασικό στόχο των παραπάνω προγραμμάτων. Η παροχή κοινωνικής φροντίδας αποτελεί ευθύνη του κράτους. Συνεπώς, νόμος ορίζει τι είναι η κοινωνική φροντίδα, τι ανάγκες καλύπτει, τον αρμόδιο φορέα και τον υπόχρεο προς παροχή της φορέα τους, τους τρόπους που παρέχεται, τον σκοπό τους και τις πρωταρχικές ομάδες-στόχο της. Περαιτέρω καθίσταται σαφές ότι ο σκοπός του νομοθέτη ήταν εξ αρχής η πρόληψη, η αποκατάσταση, η

ισότιμη συμμετοχή και το αξιοπρεπές επίπεδο διαβίωσης των ατόμων που είναι δικαιούχοι των προνοιακών αυτών επιδομάτων, σκοπός ο οποίος δεν συνάδει με το κατασχετό των επιδομάτων αυτών. Β. Με το άρθρο 51 του νόμου 4483/2017 (ΦΕΚ Α 107/31.07.17) του Υπουργείου Εσωτερικών, προβλέφθηκε ότι τα βοηθήματα που χορηγούνται εκτάκτως από τους δήμους σε οικονομικά αδύναμους και πολύτεκνους «..είναι αφορολόγητα, δεν υπόκεινται σε οποιαδήποτε κράτηση, δεν κατάσχονται ούτε συμψηφίζονται με ήδη βεβαιωμένα χρέη προς Δημόσιο, ασφαλιστικά ταμεία, ΟΤΑ και νομικά πρόσωπα αυτών ή πιστωτικά ιδρύματα και δεν υπολογίζονται στα εισοδηματικά όρια για την καταβολή οποιουδήποτε άλλης παροχής κοινωνικού ή προνοιακού χαρακτήρα». Γ. Με την ΠΟΛ 1146/2017 η οποία συμπλήρωσε την ΠΟΛ 1092/2014, αναφορικά με την εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 30 παρ. 4 του ΝΔ 356/1974 (ΚΕΔΕ) περί περιορισμού κατασχέσεων σε χέρια τρίτων, επίσημάνθηκε, μεταξύ άλλων, ότι «στην περίπτωση που διαπιστώνεται ότι έχει επίβληθεί κατάσχεση σε (ατομικό ή κοινό) τραπεζικό λογαριασμό (ανεξάρτητα από το αν έχει δηλωθεί ως ακατάσχετος ή όχι) επί καταθέσεων προερχομένων από καταβολή προνοιακού ή άλλου «κοινωνικού επιδόματος» ή βοηθήματος, η κατάσχεση περιορίζεται, μετά από αίτηση του οφειλέτη, απόδεσμεύοντας το σύνολο του δεσμευθέντος κατά τα ανωτέρω ποσού, εφόσον κατά την κείμενη νομοθεσία τα ανωτέρω επιδόματα/βοηθήματα προβλέπονται ρητώς ως ακατά-σχετα (όπως επίδομα κοινωνικού εισοδήματος αλληλεγγύης, επίδομα ανεργίας ΟΑΕΔ, επίδομα θέρμανσης, διατροφή ανηλίκου τέκνου)».

Η αποδέσμευση του συνόλου του δεσμευθέντος ποσού επιδόματος/ βοηθήματος ισχύει και στην περίπτωση που ως δικαιούχος ή συνδικαιούχος του κατασχεθέντος τραπεζικού λογαριασμού αναγράφεται υποχρεωτικά τρίτο πρόσωπο όπως ο δικαστικός συμπαραστάτης του δικαστικώς συμπαραστα-τούμενου τέκνου ή ένας εκ των δύο γονέων στην περίπτωση διατροφής ανηλίκου τέκνου.» Δ. Εφόσον γίνει δεκτή η εισήγηση της Διεύθυνσης Πολιτικών ΑμεΑ, πηγάζουσα εκ νέου από διερεύνηση αναφοράς υπόβληθείσας ενώπιον της Αρχής, θα προωθηθεί νομο-θετική ρύθμιση περί του ακατασχετού των προνοιακών επιδομά-των/βοηθημάτων, τα οποία χορηγούνται αποκλειστικά σε ΑμεΑ. Συνεπώς θα οδηγηθούμε σε μια νέα επί μέρους νομοθέτηση, η οποία πάλι θα καταλείπει κενά προστασίας και θα δημιουργήσει νέα προβλήματα.

Για τους παραπάνω λόγους, ο ΣτΔΕ επανέρχεται στο θέμα και ερωτά α) αν οι νομοθετικές προβλέψεις που υφίστανται ήδη, τα προνοιακά επιδόματα αποτελούν ακόμη αντικείμενο κατάσχεσης για πάσης φύσεως οφειλές, πράγμα που έρχεται σε αντίθεση και ανατρέπει τόσο τον σκοπό τους όσο και την βούληση του θεσπίσαντος αυτά νομοθέτη, και εξακολουθούν να χρήζουν άμεσης, πλήρους και αποτελεσματικής κατά πάντων ρητής νομοθετικής προστασίας; β) αν προβλέπεται μια γενικού χαρακτήρα ρύθμιση, ώστε να διατυπωθεί με διάταξη νόμου ότι τα πάσης φύσεως προνομοιακά βοηθήματα και επιδόματα τα οποία χορηγούνται από τους Δήμους προς τους

δημότες ευπαθείς και οικονομικά ευάλωτους από διαφορετικούς λόγους, υγείας ή ανεργίας ή κοινωνικής περιθωριοποίησης, είτε είναι περιοδικώς καταβαλλόμενα, είτε έκτακτα, είτε αφορούν σε ΑμεΑ είτε όχι, είτε εισπράττονται απευθείας από τον δικαιούχο είτε από γονέα/κηδεμόνα ανηλίκου ή συμπαραστάτη συμπαραστατούμενου, είτε κατατίθενται σε ατομικούς είτε σε κοινούς λογαριασμούς, «..είναι αφορολόγητα;; δεν υπόκεινται σε οποιαδήποτε κράτηση, δεν κατάσχονται ούτε συμψηφίζονται με ήδη βεβαιωμένα χρέη προς Δημόσιο, ασφαλιστικά ταμεία, ΟΤΑ και νομικά πρόσωπα αυτών ή πιστωτικά ιδρύματα και δεν υπολογίζονται στα εισοδηματικά όρια για την καταβολή οποιοσδήποτε άλλης παροχής κοινωνικού ή προνοιακού χαρακτήρα;» γ) επιτρέπεται η κατάσχεση σύνταξης από άτομο που δεν έχει οφειλές και εκκρεμότητες με το Δημόσιο με μόνη αιτιολογία ότι ο τραπεζικός λογαριασμός που κατατίθεται η σύνταξή του είναι κοινός με το τέκνο του; υπάρχει χρονικός περιορισμός προκειμένου να δηλωθεί ως ακατάσχετος ένας τραπεζικός λογαριασμός και μετά να δηλωθεί ένας άλλος τραπεζικός λογαριασμός μιας άλλης τράπεζας; (και ως πραγματικά περιστατικά από την υπ' αριθμ. XXX αναφορά δημότη : κοινός λογαριασμός στην Εθνική Τράπεζα τέκνου και μητέρας όπου κατατίθεται μόνο η σύνταξη της μητέρας ο οποίος είχε δηλωθεί ακατάσχετος. Η μητέρα δεν έχει καμία οφειλή προς το Δημόσιο, το τέκνο το τελευταίο τρίμηνο βρήκε εργασία-ημιαπασχόληση και αναγκάστηκε να ανοίξει λογαριασμό μισθοδοσίας στην Alpha Bank και να δηλώσει αυτόν ως ακατάσχετο. Το αποτέλεσμα αυτού ήταν να κατασχεθεί από τον κοινό λογαριασμό μέρους της σύνταξης λόγω οφειλών του τέκνου προς το Δημόσιο –το τέκνο προέβη σε όλες τις απαιτούμενες διαδικασίες προκειμένου να ανοίξει νέο λογαριασμό στην Εθνική Τράπεζα με μόνη δικαιούχο τη μητέρα της ώστε να κατατίθεται στον νέο αυτό λογαριασμό η συντάξη της μητέρας. Όμως και πάλι στον νέο λογαριασμό κατατέθηκε μέρος της σύνταξης αυτής !!! και δεσμεύτηκε το υπόλοιπο ποσό στον προηγούμενο κοινό λογαριασμό τους χωρίς καμία ενημέρωση και χωρίς καμία διαβεβαίωση από τους τραπεζικούς υπαλλήλους αν τον Απρίλιο του 2020 η σύνταξη θα καταβληθεί κανονικά στον νέο λογαριασμό με μόνη δικαιούχο την υπέργηρη μητέρα η οποία δεν έχει οφειλές πουθενά” . Κατόπιν των ανωτέρω, σας παρακαλούμε να μας ενημερώσετε για τις απόψεις σας επί των προαναφερθέντων θεμάτων και τις τυχόν ενέργειες στις οποίες προτίθεστε να προβείτε. (σημείωση: δεν αναφέρθηκε κανείς στην τελευταία γνωμοδότηση της Ολομέλειας του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους (!!!))

**ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΤΟΥ ΣΥΝΗΓΟΡΟΥ ΤΟΥ ΔΗΜΟΤΗ ΣΤΟ
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟ ΒΙΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ
(ΠΡΙΝ ΤΑ ΜΕΤΡΑ COVID) στις 29.01.2020.**

ΕΡΩΤΗΜΑ Ε

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟ ΒΙΟΤΕΧΝΙΚΟ

ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ

Ο Συμπαραστάτης του Δημότη και της Επιχείρησης στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του εξετάζει την υπ' αρ. φακέλου *** αναφορά, σχετικά με τις αγγελίες αναζήτησης υπαλλήλων για τη στελέχωση των καταστημάτων της εταιρείας Χ που θέτουν ανώτατο και κατώτατο ηλικιακό όριο ως κριτήριο πρόσληψης.

Ι. *Νομοθετικό πλαίσιο προστασίας κατά των διακρίσεων.* Σύμφωνα με τον 4443/2016, απαγορεύεται κάθε μορφή άμεσης ή έμμεσης διάκρισης λόγω φυλής, χρώματος, εθνικής ή εθνοτικής καταγωγής, γενεαλογικών καταβολών, θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, αναπηρίας ή χρόνιας πάθησης, ηλικίας, οικογενειακής ή κοινωνικής κατάστασης, σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας ή χαρακτηριστικών φύλου, στον τομέα της απασχόλησης και της εργασίας. Η απαγόρευση αυτή εφαρμόζεται σε όλα τα πρόσωπα, στον δημόσιο και στον ιδιωτικό τομέα και καταλαμβάνει μεταξύ άλλων, «α) τους όρους πρόσβασης στην εργασία και την απασχόληση εν γένει, συμπεριλαμβανομένων των κριτηρίων επιλογής και των όρων πρόσληψης, ανεξάρτητα από τον κλάδο δραστηριότητας και σε όλα τα επίπεδα της επαγγελματικής ιεραρχίας, καθώς και τους όρους υπηρεσιακής και επαγγελματικής εξέλιξης,...» (άρθρο 3, παρ. 1). Εξαίρεση από την ανωτέρω καθολική απαγόρευση προβλέπεται στο άρθρο 4 παρ. 1 του ν. 4443/2016: «...δεν συνιστά ανεπίτρεπτη διάκριση η διαφορετική μεταχείριση που βασίζεται σε χαρακτηριστικό σχετικό με τους λόγους διάκρισης [...] το οποίο λόγω της φύσης ή του πλαισίου των συγκεκριμένων επαγγελματικών δραστηριοτήτων αποτελεί ουσιαστική και καθοριστική επαγγελματική προϋπόθεση και εφόσον ο οικείος σκοπός είναι θεμιτός και η προϋπόθεση ανάλογη». Ειδικά η θέσπιση ανωτάτου ορίου ηλικίας στην πρόσβαση στην εργασία, δικαιολογείται μόνον υπό συγκεκριμένες, αυστηρές προϋποθέσεις και χρήζει ειδικής αιτιολόγησης (άρθρο 6). Σε αυτές τις περιπτώσεις, η ηλικία θα πρέπει αποδεδειγμένα να αποτελεί χαρακτηριστικό ουσιώδους σημασίας σε σχέση με την ικανότητα εκτέλεσης συγκεκριμένης επαγγελματικής δραστηριότητας. Τυχόν έλλειψη τέτοιας ειδικής αιτιολογίας, συνιστά παραβίαση της αρχής της ίσης μεταχείρισης λόγω ηλικίας και υπονομεύει τη νομιμότητα των αγγελιών που θέτουν ανώτατο ηλικιακό όριο. 2 Η παράβαση των ανωτέρω διατάξεων επιφέρει διοικητικές κυρώσεις ως εξής: «Η κατά παράβαση των διατάξεων του παρόντος μέρους διακριτική μεταχείριση λόγω φυλής, χρώματος, εθνικής ή εθνοτικής καταγωγής, γενεαλογικών καταβολών, θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, αναπηρίας

ή χρόνιας πάθησης, ηλικίας, οικογενειακής ή κοινωνικής κατάστασης, σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας ή χαρακτηριστικών φύλου, από πρόσωπο που ενεργεί ως εργοδότης καθ' οποιοδήποτε στάδιο πρόσβασης στην εργασία και την απασχόληση, κατά τη σύναψη ή άρνηση σύναψης εργασιακής σχέσης ή στη διάρκεια, λειτουργία, εξέλιξη ή λύση αυτής συνιστά παραβίαση της εργατικής νομοθεσίας για την οποία επιβάλλονται από το Σώμα Επιθεώρησης Εργασίας (ΣΕΠΕ) οι διοικητικές κυρώσεις του άρθρου 24 του Ν. 3996/2011 (Α' 170).» (άρθρο 11, παρ. 2 του ν. 4443/2016).

II. Ο Συμπαραστάτης του Δημότη και της Επιχείρησης «...μπορεί να ζητεί, με ειδικά αιτιολογημένο έγγραφό του, από ιδιώτη που κατονομάζεται στην αναφορά, έγγραφα ή άλλα στοιχεία για την υπόθεση. Τα στοιχεία αυτά παρέχονται εφόσον δεν παραβιάζεται η νομοθεσία περί προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Ο Συμπαραστάτης του Δημότη και της Επιχείρησης υποχρεούται να διασφαλίζει το προσωπικό και επαγγελματικό απόρρητο των ιδιωτών και να μη δημοσιοποιεί στοιχεία που μπορεί να καταστήσουν δυνατό τον προσδιορισμό τους. Δύναται, επίσης, να μην ανακοινωθεί το όνομα και τα άλλα προσωπικά στοιχεία του προσώπου που κατέθεσε αναφορά, εφόσον το ζητήσει εγγράφως ο ίδιος ο ενδιαφερόμενος και εφόσον η διερεύνηση της αναφοράς είναι δυνατή χωρίς ανακοίνωση του ονόματος.».

II. Η αναζήτηση υπαλλήλων μέσω αγγελιών. Για παράδειγμα σε όλες ανεξαιρέτως τις αγγελίες υπήρχε ηλικιακό όριο τα 20-35 έτη, ενώ για τη θέση «Delivery» το όριο ήταν τα 20-30 έτη. Το κριτήριο της ηλικίας που τίθεται ως προϋπόθεση πρόσληψης, αποκλείει αυτοδικαίως υποψηφίους μεγαλύτερης ή μικρότερης ηλικίας, χωρίς να είναι προφανής ο λόγος για τον οποίο η ηλικία τους συνιστά ουσιαστική και καθοριστική προϋπόθεση για την άσκηση των συγκεκριμένων καθηκόντων των προς πλήρωση θέσεων. Ως εκ τούτου, φαίνεται κατ' αρχήν να αποτελεί, σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία, παραβίαση της αρχής της ίσης μεταχείρισης λόγω ηλικίας. Η αναζήτηση υπαλλήλων με όρους που συνιστούν διακριτική μεταχείριση των υποψηφίων κατά την πρόσβασή τους στην εργασία είναι γενικευμένη πρακτική των εργοδοτών, η οποία θεωρείται σχεδόν αυτονόητη. Το γεγονός αυτό οφείλεται στην έλλειψη ενημέρωσης για την ισχύουσα νομοθεσία, καθώς και ευαισθητοποίησης του κοινού σε ζητήματα ίσης μεταχείρισης, σε συνδυασμό με την ύπαρξη παγιωμένων στερεοτυπικών αντιλήψεων, οι οποίες σε μεγάλο βαθμό αναπαράγονται από πληθώρα αγγελιών, ως επί το πλείστον, εύρεσης εργασίας που δημοσιεύονται σε ηλεκτρονικά και έντυπα μέσα.

Σε αυτό το πλαίσιο, ο Συμπαραστάτης του Δημότη και της Επιχείρησης επιδιώκει τη συνεργασία μαζί σας για την ανάληψη μέτρων – παρεμβάσεων με στόχο την εξοικείωση του ευρύτερου κοινού με τις σχετικές προβλέψεις της νομοθεσίας (εναρμόνιση της πολιτικής των εταιριών με το εθνικό και ενωσιακό πλαίσιο προστασίας κατά των διακρίσεων) και την εμπέδωση

της αξίας της ίσης μεταχείρισης και των ίσων ευκαιριών σε όλους – εργοδότες, εργαζόμενους και μεσάζοντες. Ο Συμπαραστάτης του Δημότη και της Επιχείρησης επισημαίνει ότι επιχειρήσεις, που επιδεικνύουν αξιόλογη εταιρική κοινωνική ευθύνη δύναται να συμβάλλουν στη σταδιακή αλλαγή της νοοτροπίας στα ζητήματα ισότιμης πρόσβασης στην απασχόληση. Ο Συμπαραστάτης του Δημότη και της Επιχείρησης παραμένει στη διάθεσή σας, εφόσον επιθυμείτε μία συνάντηση εργασίας προκειμένου να τεθούν αναλυτικά οι όροι υιοθέτησης καλών πρακτικών στην πολιτική προσλήψεων διαφόρων εταιρειών και καταστημάτων

Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας και αναμένω τις απόψεις σας στις επισημάνσεις μου.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΕ ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΠΟΛΙΤΩΝ σχετ. με είσοδο και έξοδο οχημάτων παροδίων ιδιοκτητών

Τα κοινόχρηστα (ή κοινής χρήσεως) ήτοι τα πράγματα τα οποία έχουν τεθεί στη διάθεση του (ανώνυμου) κοινού , για να χρησιμοποιούνται απ'αυτόσύμφωνα με το προορισμό τους δύναται η χρήση αυτών να θίγουν το δικαίωμα της προσωπικότητας (με ιδιαίτερη έκφραση αυτού την ελεύθερη πρόσβαση στην κατοικία. το ίδιο περιστατικό να μπορεί να υπαχθεί σε κανόνες δικαίου που κατοχυρώνουν διάφορα ατομικά δικαιώματα. Η εφαρμογή όμως των θεμελιωδών δικαιωμάτων στις διαπροσωπικές σχέσεις, δηλαδή σε σχέσεις στισοποιές και τα δύο μέρη είναι φορείς θεμελιωδών δικαιωμάτων, εμφανίζεται εξαιρετικά προβληματική. Η διαπροσωπική εφαρμογή των θεμελιωδών δικαιωμάτων προβάλλει το ζήτημα της σύγκρουσης των δικαιωμάτων που συνδέεται με τον τρόπο εφαρμογής τους στις διαπροσωπικές σχέσεις.[...]. Πράγματι, επειδή ο σκοπός του άρθρου 34 παρ. 3 περ. β' του ν. 2696/99 (ΚΟΚ) που απαγορεύει την στάθμευση οχημάτων μπροστά από την είσοδο-έξοδο παροδίου ιδιοκτησίας, είναι η διασφάλιση της ελεύθερης εισόδου και εξόδου των οχημάτων των παροδίων ιδιοκτητών προς και από τις ιδιοκτησίες τους και όχι γενικώς η ασφαλής κυκλοφορία των οχημάτων στους δημόσιους δρόμους, γίνεται δεκτό ότι σε ορισμένες περιπτώσεις, όπως και σε αυτή, πρέπει να διαστέλλεται η έννοια της οδού και να περιλαμβάνει και ιδιωτικές οδούς, διόδους κ.λπ. και άρα να έχει εφαρμογή και σε αυτές τις περιπτώσεις ο Κώδικας Οδικής Κυκλοφορίας (βλ. 9/89 ΓΝΜΔ ΕΙΣ ΑΠ, 12/73 ΓΝΜΔ ΕΙΣ ΑΠ, ΕφΑθ 11728/87 Ε. Συγκ.Δ. ΙΣΤ 487, ΕφΑθ 5487/74 Ε. Συγκ.Δ. 1975, σελ. 90, Μον. Πρ. Αθηνών 5824/1982 Ε. Συγκ.Δ. 1983, σελ. 464)

Καταγγελίες περί αδέσποτων επικίνδυνων ζώων

[...]Με τον όρο, αδέσποτο ζώο, εννοούμε κάθε ζώο συντροφιάς το οποίο, είτε δεν έχει σπίτι, είτε βρίσκεται εκτός των ορίων του σπιτιού του ιδιοκτήτη του ή του φύλακά του και δεν βρίσκεται υπό την άμεση επίβλεψη ή έλεγχο κανενός ιδιοκτήτη ή φύλακα [...]ο βασικός σκοπός του μέτρου της περισυλλογής των αδέσποτων σκύλων είναι η προστασία της δημοσίας υγείας από τις μολυσματικές νόσους, των οποίων φορείς είναι κυρίως οι σκύλοι («Να εκλείψουν από τους δρόμους των χωριών και των πόλεων οι αγέλες των αδέσποτων σκύλων που, περιφερόμενοι πεινασμένοι και σε ημιάγρια κατάσταση, αποτελούν ένα συνεχή κίνδυνο για την δημόσια υγεία και την κτηνοτροφία») [βλ. Σ.τ.Ε. 439/1984] [...]η ηλεκτρονική καταγραφή όλων ανεξαιρέτως των δεσποζόμενων και των αδέσποτων ζώων σε συνδυασμό με την εφαρμογή του πλαισίου ελέγχου αυτής της καταγραφής από τη δημοτική αστυνομία στα δεσποζόμενα ζώα θεωρείται ως η αρχή του τέλους για όποιον έχει σκοπό να αφήνει ζώο συντροφιάς στο δρόμο. Προτείνεται ένα πρόγραμμα ενημερώσεων των δημοτών σχετικά με τις υποχρεώσεις κατ' αρχήν των ιδιοκτητών των ζώων, τις δράσεις και τις υποχρεώσεις του Δήμου και τέλος την ανάπτυξη μίας φιλικής συνείδησης προς το αδέσποτο και το περιβάλλον του, που τελικώς είναι και δικό μας περιβάλλον (λ.χ ενημέρωση μαθητών α΄ βάθμιας και β΄ βάθμιας εκπαίδευσης, δίνοντας κατ' αρχήν εκπαιδευτική διάσταση στο όλο εγχείρημα)

ΔΕΗ (διακοπή ρεύματος), προσωρινή ρύθμιση κατάστασης.

Στο πλαίσιο αυτό το άρθρο 731 ΚΠολΔ προβλέπει ως πρόσφορο ασφαλιστικό μέτρο, με το οποίο εκδηλώνεται η ρυθμιστική επέμβαση του δικαστηρίου, την επιβολή υποχρέωσης για ενέργεια, παράλειψη ή ανοχή ορισμένης πράξης. Αν η ασφαλιστέα αξίωση έχει ως αντικείμενο, επαναλαμβανόμενες παροχές με μεγάλη χρονική διάρκεια, όταν δηλαδή η ασφαλιστέα αξίωση αφορά την απόλαυση αγαθών εξακολουθητικά, στο πλαίσιο διαρκούς έννομης σχέσης, τότε τίθεται το ζήτημα, αν μπορεί να τεθεί σε προσωρινή λειτουργία, με τη μορφή της προσωρινής ρύθμισης της κατάστασης, η έννομη σχέση, από την οποία απορρέουν οι διαρκείς παροχές. Κατά μία άποψη, στην περίπτωση των διαρκών συμβάσεων, εφόσον το αντικείμενο των ασφαλιστικών

μέτρων είναι η προσωρινή απαγόρευση της παροχής (π.χ. ηλεκτροδότησης, υδροδότησης κ.ο.κ.), τότε ζητείται παραδεκτά η απαγόρευση διακοπής της στο πλαίσιο προσωρινών μέτρων ρύθμισης της κατάστασης (ΜΠρΘηβ 55/2016 αδημ., ΜΠρΠατρ 220/2015, ΜΠρΚοζ 56/2009, ΜΠρΑθ 3745/2005 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΜΠρΑθ 9275/2005 Δ 2006, 395 και σχετ. παρατηρήσεις Παν. Σ. Γιαννόπουλου, σε ΕΠολΔ 2012, 491 υπό την ΜΠρΑγρ 441/2012 ΕΠολΔ 2012, 485, Μπέη, ΠολΔ, άρθ. 692, σ. 138, Κράνη σε Κεραμέα/Κονδύλη/Νίκα, ΚΠολΔ II άρθρο 731/732, αριθ. 5, Βαθρακοκοίλη, Ασφαλιστικά Μέτρα, έκδοση 2012, άρθρα 731-732, αριθ. 232, Μ. Μαργαρίτη, ΕρμΚΠολΔ II, άρθρο 731 αριθ. 21-22, ΜΠρΧαλκ 203/1991 Δ 1992, 223 με ενημερωτικό σημείωμα Στ. Σταματόπουλου και παρατηρήσεις Βασ. Κυπραίου και Κων. Μπέη σε Δ 1992, 225), λόγω του διαρκούς χαρακτήρα της σύμβασης (ΜΠρΧαλκ 203/1991 Δ 1992, 223), του γεγονότος ότι αντικείμενο της δίκης δεν αποτελεί η εξασφάλιση ή διατήρηση του ασφαλιστέου δικαιώματος, αλλά η προσωρινή διατήρηση των συνθηκών εκείνων, που υπήρχαν στη διαμορφωμένη κατάσταση κατά το χρόνο που επιχειρήθηκε η μεταβολή ή άλλη αλλοίωση της εριζόμενης έννομης σχέσης και η αποτροπή δημιουργίας ανεπανόρθωτης βλάβης καθόλο το χρονικό διάστημα, εωσότου κριθεί οριστικά το ασφαλιστέο δικαίωμα (ΜΠρΠατρ 220/2015, ΜΠρΚοζ 56/2009 ό.π.), καθώς επίσης και του ότι στις περιπτώσεις που ο πάροχος των κοινωφελών υπηρεσιών έχει δεσπόζουσα ή καθολική θέση στην αγορά, η απειλή διακοπής της παροχής των υπηρεσιών του λόγω μη ικανοποίησης των οικονομικών απαιτήσεών του, υπερβαίνει τα όρια της καλής πίστης και συνιστά καταχρηστική άσκηση δικαιώματος (ΜΠρΑγριν 441/2012 ό.π., παρατηρήσεις Παν. Γιαννόπουλου, σε ΕΠολΔ 2012, 491 επ.). Η αντίθετη άποψη αποκρούει τη δυνατότητα λήψης ασφαλιστικών μέτρων προσωρινής ρύθμισης της κατάστασης με αντικείμενο την απαγόρευση διακοπής της παροχής των υπηρεσιών στις προμηθευτικές συμβάσεις, με επίκληση του επιχειρήματος ότι στην υποχρέωση του παρόχου για τη θετική παροχή των υπηρεσιών του αντιστοιχεί και μια αρνητική υποχρέωση προς παράλειψη διακοπής της παροχής (ΜΠρΛαμ 473/2013 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΜΠρΖακ 622/2010 ΕφΑΔ 2011, 339, ΜΠρΘεσ 17800/2002 Αρμ 2002, 1601, ΜΠρΧαλκ 695/1993 ΕλλΔνη 1994, 194, ΜΠρΧαλκ 474/1993 ΕλλΔνη 1994, 193). διαπιστώθηκε αυθαίρετη παρέμβαση επ' αυτού, της γνωστοποίησε εγγράφως το αποτέλεσμα. Ότι στη συνέχεια για το λόγο αυτό η πρώτη των καθ'ων απέστειλε στην αιτούσα έκτακτο λογαριασμό χρέωσης συνολικού ποσού 10.650,09 ευρώ, εκ του οποίου ποσό 9.832,52 ευρώ χρεώθηκε στην αιτούσα ως κλαπείσα ηλεκτρική ενέργεια 70.974,92 Kw/h, που αντιστοιχεί στην κατά πλασματικό υπολογισμό υπολογισθείσα κατανάλωση του χρονικού διαστήματος από 27.08.2012 έως 29.02.2016. Ακολούθως, στις 29.02.2016, κατά τον δειγματοληπτικό έλεγχο που διενεργήθηκε από αρμοδίους υπαλλήλους της δεύτερης των καθ'ων (ΔΕΔΔΗΕ) στην υπ' αριθμ. ... μετρητική διάταξη παροχής της αιτούσας, διαπιστώθηκε αυθαίρετη παρέμβαση στον με αριθμό ΔΕΗ ... μετρητή. Συγκεκριμένα, διαπιστώθηκε ότι ήταν κομμένη η

εργοστασιακή σφραγίδα του κιβωτίου (εξωτερική σφραγίδα) που περιείχε τον ως άνω μετρητή και σπασμένο το τζάμι στο καβούκι του εν λόγω κιβωτίου, πλην όμως στο εσωτερικό του κιβωτίου του μετρητή οι εργοστασιακές σφραγίδες των ακροδεκτών και των ασφαλειών του (εσωτερικές σφραγίδες) ήταν ακέραιες, όπως προκύπτει από το από 29.02.2016 πρωτόκολλο σφράγισης της δεύτερης των καθ' ων, που υπογράφεται από τον υπάλληλο της, ..., ούτε άλλωστε είχε επιχειρηθεί επέμβαση επί των πηνίων τάσεως, ούτε υπήρχε χαρτάκι ή άλλο μαλακό αντικείμενο τοποθετημένο στο δίσκο του μετρητή, ούτε μαγνητάκι τοποθετημένο σε οποιοδήποτε σημείο του ενδίκου μετρητή κατά τρόπο ώστε να επιτυγχάνεται η μη προσήκουσα καταγραφή κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας, όπως προέκυψε και από τις προσκομισθείσες φωτογραφίες σε συνδυασμό και με τις καταθέσεις των μαρτύρων. Την ίδια μέρα (29.02.2016), ο ως άνω ένδικος μετρητής αφαιρέθηκε και τοποθετήθηκε νέος μετρητής, στον δε αφαιρεθέντα διενεργήθηκε στις 09.03.2016 εργαστηριακός έλεγχος από τη δεύτερη των καθ' ων από τον οποίο δεν προέκυψε τεχνικά ότι είχε γίνει σ' αυτόν ανθρώπινη παρέμβαση, χωρίς όμως να έχει αποκλεισθεί το ενδεχόμενο της υπέρξεως τεχνικού ελαττώματος από κατασκευής του, ενώ η δεύτερη καθ' ης προέβη σε έρευνα της ιστορικότητας του μετρητή (βλ. το από 09.03.2016 έγγραφο της δεύτερης καθ' ης με αποτελέσματα ελέγχου του επιδίκου μετρητή σε συνδυασμό με την κατάθεση του μάρτυρά της στο ακροατήριο).

Ερωτήματα δημοτών σχετικά με τον αναδασμό – ζητήματα έκτακτης χρησιμότητας

Ο αναδασμός δεν αφορά μόνον τα κληροτεμάχια (από αγροτική αποκατάσταση γηγενών και προσφύγων), αλλά όλες τις αγροτικές ιδιοκτησίες και με αυτόν δεν μεταβάλλεται το νομικό καθεστώς των αγροτεμαχίων, αλλά απλώς η θέση τους. Στην έννοια της μη μεταβολής της νομικής κατάστασης του αγροτεμαχίου περιλαμβάνεται και το αμετάβλητο της ιδιότητας του γεωργικού κλήρου. Επομένως, η ιδιότητα του κληροτεμαχίου συνεχίζει να διατηρείται και στο νέο μετά τον αναδασμό τεμάχιο, με αποτέλεσμα και τούτο να τυγχάνει της ίδιας νομικής προστασίας του αγροτικού κλήρου (ΕφΛαρ 296/2017). Εξάλλου, με τον αναδασμό επέρχεται νέος πρωτότυπος τρόπος κτήσεως κυριότητας (ΑΠ 120/1981 ΝοΒ 29.1279), η κυριότητα δε περιέρχεται αυτοδικαίως στους εγγεγραμμένους στους κτηματολογικούς πίνακες ως δικαιούχους, με την κύρωση των πινάκων από τον Υπουργό Γεωργίας και τη δημοσίευση τους στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, ενώ η νομή περιέρχεται στους δικαιούχους συγχρόνως με την εγγραφή τους στον πρόχειρο κτηματολογικό πίνακα. Μετά την κύρωση της αναδιανομής εκδίδονται παραχωρητήρια υπέρ των εις τον κυρωθέντα πίνακα αναδιανομής εγγεγραμμένων δικαιούχων, που αποτελούν τίτλο

κυριότητας, η μεταγραφή του οποίου γίνεται με την επιμέλεια της Διευθύνσεως Γεωργίας (ΑΠ 701/1980 ΝοΒ 28.2202, ΕΑαρ 296/2017, ΕΘεσ 1499/1997 ΕΛΔνη 39.445). Περαιτέρω, από τις διατάξεις της αγροτικής νομοθεσίας και ιδίως από το άρθρο 79 παρ. 2 του Αγροτικού Κώδικα συνάγεται ότι το ακίνητο που παραχωρείται ως κλήρος σε πρόσωπο δικαιούμενο αγροτικής αποκατάστασης θεωρείται από την παραχώρηση του ότι διατελεί κατά νόμο στην αποκλειστική καλόπιστη νομή του κληρούχου και αν ακόμη αυτός δεν έχει επιληφθεί της κατοχής του κλήρου. Γι' αυτό και δεν ήταν δεκτικό νομής και χρησικτησίας από άλλον, ο οποίος έτσι δεν μπορούσε να αποκτήσει την κυριότητα αυτού με τακτική ή έκτακτη χρησικτησία, ούτε να ανατάξει κατά του διεκδικούντος τον κλήρο κληρούχου ή των κληρονόμων του την από το άρθρο 249 ΑΚ ένσταση εικοσαετούς παραγραφής της διεκδικητικής αγωγής. Η απαγόρευση, δηλαδή, της κατάτμησης δεν αναφέρεται μόνο στον κατά κυριότητα τεμαχισμό του κληροτεμαχίου, αλλά και στον κατά νομή τεμαχισμό, αφού διαφορετικά η κατάτμηση θα επιτυχανόταν ισοδυνάμως με την απόκτηση μία φορά της νομής του τμήματος του κληροτεμαχίου και την έκτοτε διαρκή προστασία της έναντι τρίτων. Ο τρίτος, που επιλήφθηκε της νομής τμήματος κληροτεμαχίου και όχι του όλου, δεν προστατεύεται ούτε κατά του νομέα του όλου, ούτε κατά οποιουδήποτε άλλου, όταν αποβληθεί από το τμήμα του κληροτεμαχίου που νεμόταν, γιατί αλλιώς θα είχε διαρκή προστασία, που θα επέφερε κατάτμηση. Συνεπώς, είναι ανεπίτρεπτη όχι μόνο η κτήση της κυριότητας από τρίτο σε βάρος του κληρούχου ή των καθολικών ή των ειδικών διαδόχων του με τακτική ή έκτακτη χρησικτησία, αλλά και η λόγω συμπλήρωσεως του χρόνου παραγραφής άρνηση αποδόσεως του τμήματος του κλήρου (άρθρο 272 ΑΚ), αφού με αυτήν ουσιαστικώς παγιώνεται η μη ανεκτή από το νόμο φυσική κατάτμηση του κλήρου (ΟλΑΠ 15/2004, (ΑΠ 181/2017, ΑΠ 220/2010, ΑΠ 1564/2010 ΧρΙΔ 2011.598). Η ως άνω απαγόρευση πάντως αφορά μόνο στη φυσική κατάτμηση του κλήρου και όχι και στην κατ' ιδανικά μερίδια μεταβίβαση του κληροτεμαχίου (ΟλΑΠ 1520/1982 ΝοΒ 1983.1359, ΑΠ 442/2003).

Ιδία θέση προς το Υπουργείο Δικαιοσύνης ως Συνήγορος περί της εναλασσόμενης κατοικίας περί της τροποποίησης διατάξεων του Οικογενειακού Δικαίου.

[...] Επισημαίνεται ότι από τις νεότερες ιατρικές και ψυχολογικές έρευνες δεν προκύπτει κανένα αρνητικό αποτέλεσμα από την κοινή ανατροφή, που μοιράζεται ισομερώς μεταξύ δύο σπιτιών. Αντίθετα, η ύπαρξη της διπλής κατοικίας θεωρείται ευεργετική και απαραίτητη για την προστασία της ισόρροπης ανάπτυξης του παιδιού. Τα παιδιά που ζουν εναλλάξ και με τους δύο γονείς με ίση κατανομή του χρόνου, ανέφεραν υψηλότερα επίπεδα ικανοποίησης από τη ζωή τους από εκείνα που υπάγονται σε άλλη ρύθμιση για χωρισμένες οικογένειες (Bjarnason/Arnarsson (2011), Joint

physical custody and communication with parents: A cross – national study of children in 36 western countries, *Journal of Comparative Family Studies*, 42, σ. 871-890· Bauserman (2002), Child adjustment in joint-custody versus sole-custody arrangements: a meta analytic review, *Journal of Family Psychology*, 16, σ. 91-102). Την αρχή της εναλλασσόμενης κατοικίας (shared residence) και μετά τη διάσταση, εισηγείται και το Συμβούλιο της Ευρώπης με το υπ' αρ. 2079/2.10.2015 ψήφισμά του, με το οποίο προσκαλεί τα κράτη μέλη να την εισαγάγουν στη νομοθεσία τους, αποκλείοντας την εφαρμογή της σε περιπτώσεις ενδοοικογενειακής βίας, κακοποίησης του παιδιού και αδιαφορίας, που δημιουργούν κινδύνους για τη σωματική και ψυχική υγεία του τέκνου. Αυτό το ψήφισμα, στηρίχθηκε σε μετα - ανάλυση πολυάριθμων διεθνών μελετών (Nielsen (2014), Shared physical custody: Summary of 40 studies on outcomes for children, *Journal of Divorce & Remarriage*, 55, 613-635), που κατέδειξαν τα οφέλη από την εναλλασσόμενη κατοικία και τις αρνητικές επιπτώσεις που προέρχονται από την αποκλειστική επιμέλεια, στην οποία ο χρόνος συναναστροφής του παιδιού με το λιγότερο ευνοημένο γονέα είναι κάτω του 33%. Περαιτέρω, ο χωρισμός δεν είναι καθαυτός δείκτης της έλλειψης γονικής ικανότητας, και η υπαιτιότητα του ενός ή του άλλου γονέα για το διαζύγιο ή τη διακοπή της συμβίωσης δεν ασκεί επιρροή στην άσκηση της γονικής μέριμνας. Η καταλληλότητα του ενός γονέα να αναλάβει την άσκηση της επιμέλειας δεν αποτελεί ταυτόχρονα και ένδειξη ακαταλληλότητας του άλλου (Μιχαλακάκου, Η κακή άσκηση της γονικής μέριμνας κατά τη νομολογία, 2015, σ. 40). Αμφότεροι κατά τεκμήριο είναι ικανοί στο γονεϊκό ρόλο και το ανήλικο έχει το δικαίωμα να διατηρεί μια ισορροπημένη σχέση και με τους δυο γονείς. Ιδανική λύση είναι η διατήρηση της συμμετοχής και η ενεργητική παρουσία και των δυο γονέων στην ανατροφή του παιδιού, γιατί το τελευταίο δεν χρειάζεται μόνο τον καλύτερο από αυτούς (Δεμερτζής, Η ουσιαστική και οικονομική αναγκαία μεταρρύθμιση της επιμέλειας, Δ 2008.140 επ.).

Κατάργηση και όχι απλή διαγραφή ονόματος με υπόθεση XXXX σε συνεργασία με το Τμήμα Μηχανογράφησης του Δήμου Καλαμάτας . Δικαίωμα στη λήθη.

(απόσπασμα νομικού ερείσματος)

Η απόφαση ΔΕΕ της 13.05.2014 για Google Spain SL & Google Inc κατά Agencia Espanola De Proteccion De Datos & Mario Costeja Gonzalez C-131/12 αναγνώρισε το δικαίωμα του ατόμου (φυσικού προσώπου) να ζητεί από τις μηχανές αναζήτησης να απαλείφουν από τον κατάλογο αποτελεσμάτων που εμφανίζεται κατόπιν αναζήτησης που έχει διενεργηθεί με βάση το ονοματεπώνυμό του, συνδέσμους προς δημοσιευμένες από τρίτους ιστοσελίδες που περιέχουν πληροφορίες σχετικές με το πρόσωπο αυτό, όταν η επεξεργασία αυτή είναι ασύμβατη με τις

επιταγές της Οδηγίας 95/46/EK. Σύμφωνα με την απόφαση (διατακτικό 3): «Τα άρθρα 12, στοιχείο β' και 14, πρώτο εδάφιο, στοιχείο α', της οδηγίας 95/46 έχουν την έννοια ότι, προκειμένου να προστατεύονται τα δικαιώματα που προβλέπουν οι διατάξεις αυτές και εφόσον πληρούνται πράγματι οι οριζόμενες από αυτές προϋποθέσεις, ο φορέας εκμετάλλευσης μηχανής αναζήτησης υποχρεούται να απαλείφει από τον κατάλογο αποτελεσμάτων, ο οποίος εμφανίζεται κατόπιν αναζήτησης που έχει διενεργηθεί με βάση το ονοματεπώνυμο ενός προσώπου, συνδέσμους προς δημοσιευμένες από τρίτους ιστοσελίδες που περιέχουν πληροφορίες σχετικές με το πρόσωπο αυτό, και στην περίπτωση κατά την οποία το ονοματεπώνυμο αυτό ή οι πληροφορίες αυτές δεν έχουν διαγραφεί προηγουμένως ή ταυτοχρόνως από τις ως άνω ιστοσελίδες, η υποχρέωση δε αυτή ισχύει ακόμα και όταν αυτή καθαντή η δημοσίευση των επίμαχων πληροφοριών στις εν λόγω ιστοσελίδες είναι νόμιμη».

β. Με την εν λόγω απόφαση κρίθηκε ότι οι εργασίες μιας μηχανής αναζήτησης (εν προκειμένω της Google Search), η οποία προβάλλει αποτελέσματα αναζήτησης σε απάντηση αιτημάτων από χρήστες διαδικτύου για αναζήτηση πληροφοριών για κάποιο πρόσωπο βάσει του ονόματός του συνιστούν επεξεργασία προσωπικών δεδομένων, κατά την έννοια του άρθρου 2 στοιχ. β' της Οδηγίας 95/46/EK και ο φορέας εκμετάλλευσης της μηχανής αναζήτησης (εν προκειμένω η Google Inc) χαρακτηρίζεται ως υπεύθυνος επεξεργασίας κατά την έννοια του άρθρου 2 στοιχ. δ' της Οδηγίας 95/46/EK. Η απόφαση αυτή εφαρμόζεται όσον αφορά τη δραστηριότητα μηχανής αναζήτησης, ως φορέα παροχής περιεχομένων, η οποία συνίσταται στον εντοπισμό πληροφοριών που δημοσιεύουν ή αναρτούν στο διαδίκτυο τρίτοι, στην αυτόματη ευρετηρίασή τους, στην προσωρινή αποθήκευσή τους και τελικώς στη διάθεσή τους στους χρήστες του διαδικτύου με ορισμένη σειρά προτίμησης, όταν οι εν λόγω πληροφορίες περιλαμβάνουν δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα. Κατά την εν λόγω απόφαση, «Λαμβανομένου υπόψη του σκοπού αυτού της οδηγίας 95/46/EK και του γράμματος του άρθρου 4, παράγραφος 1, στοιχείο α', πρέπει να γίνει δεκτό ότι η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που πραγματοποιείται για τις ανάγκες υπηρεσίας μηχανής αναζήτησης, όπως είναι η Google Search, την οποία εκμεταλλεύεται επιχείρηση που έχει έδρα σε τρίτο κράτος αλλά διαθέτει εγκατάσταση εντός ορισμένου κράτους μέλους, εκτελείται «στα πλαίσια των δραστηριοτήτων» της εν λόγω εγκατάστασης, εφόσον αυτή έχει ως σκοπό την προώθηση και πώληση, εντός του προαναφερθέντος κράτους μέλους, του διαφημιστικού χώρου που διατίθεται στο πλαίσιο της μηχανής αναζήτησης και που αποσκοπεί στην οικονομική εκμετάλλευση της υπηρεσίας που παρέχεται με την εν λόγω μηχανή» (σκέψη 55, βλ. και διατακτικό 2), και ως εκ τούτου, για την εν λόγω επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα εφαρμόζεται η Οδηγία 95/46/EK.

Ακυρη η δέσμευση τραπεζικού λογαριασμού για οφειλόμενους φόρους.

Η κατ' εφαρμογή του άρθρου 30 παρ. 5 περ. ε του ν. 3296/2004 δέσμευση των τραπεζικών λογαριασμών και λοιπών περιουσιακών στοιχείων που διατάσσεται με πράξη του Σ.Δ.Ο.Ε. αποτελεί διοικητικό μέτρο και διακρίνεται από την απαγόρευση κίνησης λογαριασμών και εκποίησης περιουσιακών στοιχείων που διατάσσεται κατά το άρθρο 48 του ν. 3691/2008. Με έννομο συμφέρον η αιτούσα ζητά την ακύρωση της δεσμεύσεως των περιουσιακών της στοιχείων. Η διάταξη αυτή αντίκειται στα άρθρα 5 παρ. 1, 17 παρ. 1 και 25 παρ. 1 του Συντάγματος και 1 ΠΠΠ της ΕΣΔΑ και η προσβαλλόμενη πράξη στερείται νομίμου ερείσματος. ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ, ΤΜΗΜΑ Δ', 1260/ 2015

Ληξιαρχείο Δήμου Καλαμάτας

Το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Γνωμοδοτήσεις 877/1988, 710/1993, 96/1995, 94/2001, 430/2007 -εφεξής ΝΣΚ-) υποστηρίζει ότι η εισαγγελική παραγγελία δεν είναι δεσμευτική όταν η χορήγηση αντιγράφων απαγορεύεται από ρητή διάταξη νόμου, ειδικά όταν πρόκειται για απόρρητο εκ του νόμου. Αν η χορήγηση δεν απαγορεύεται από ειδικές διατάξεις, τότε η εισαγγελική παραγγελία είναι δεσμευτική για τη Διοίκηση, υπό τον όρο, όμως, ότι ο Εισαγγελέας έχει εξετάσει το δικαίωμα ή έννομο συμφέρον του αιτούντος και είτε δίνει ρητή και αιτιολογημένη παραγγελία, είτε προβαίνει σε ρητή και αιτιολογημένη απόρριψη του αιτήματος. Αν όμως η εισαγγελική παραγγελία δεν περιέχει ρητή έκφραση γνώμης και περαιτέρω παραγγελία του εισαγγελικού λειτουργού προς την αρμόδια διοικητική αρχή για τη γνωστοποίηση στον αιτούντα των ζητούμενων στοιχείων, αλλά αποτελεί απλώς διαβίβαση προς αυτήν της σχετικής αίτησης προς αξιολόγηση του περιεχομένου της και για τις εντεύθεν προσήκουσες νόμιμες ενέργειες της, τότε από ένα τέτοιο εισαγγελικό έγγραφο δεν γεννάται υποχρέωση της Διοίκησης προς παροχή των ζητούμενων στοιχείων. Με το άρθρο 25 παρ. 4 του Ν. 1756/1988 καθιερώνεται ταχεία διαδικασία "δικαστικής" προστασίας τον πολίτη για την ικανοποίηση του δικαιώματος πρόσβασης στα διοικητικά έγγραφα. Τονίζεται μάλιστα ότι από την ίδια τη γραμματική ερμηνεία του άρθρου 25 παρ. 4 του Ν. 1756/1988 προκύπτει ότι με τη διάταξη αυτή ενδυναμώνεται το δικαίωμα πρόσβασης στα διοικητικά έγγραφα. Η εισαγγελική παραγγελία είναι δεσμευτική μόνο όταν στο πλαίσιο άσκησης των καθηκόντων του ο Εισαγγελέας ζητεί την παροχή στοιχείων λόγω άσκησης ποινικής δίωξης ή όταν τούτο ρητά ορίζεται και επιτάσσεται από το νόμο, ο οποίος όμως πρέπει να διασφαλίζει και το συνταγματικό δικαίωμα παροχής δικαστικής προστασίας (άρθρο 20 παρ. 1 του

Συντάγματος). Ειδικότερα, κατά το στάδιο προκαταρκτικής εξέτασης, προανάκρισης ή κύριας ανάκρισης, η αναζήτηση εγγράφων από τον Εισαγγελέα και τις ανακριτικές αρχές είναι νόμιμη και κρίνεται με βάση τις διατάξεις του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, οι οποίες ως ειδικές κατισχύουν του Ν. 2472/ 1997. Οι εισαγγελικές αρχές μπορούν να ασκούν διοικητικά καθήκοντα συναφή προς τη λειτουργία της δικαιοσύνης (βλ. άρθρο 25 παρ. 1 του Ν. 1756/1988), αλλά δεν έχουν εξουσία υποκατάστασης στα έργα της δημόσιας διοίκησης, δεδομένου ότι το Σύνταγμα (άρθρο 94 παρ. 4) επιτρέπει (κατά διασταύρωση των εξουσιών) την ανάθεση αρμοδιοτήτων διοικητικής φύσης μόνον σε δικαιοδοτικά όργανα (πολιτικά και διοικητικά δικαστήρια). Έτσι, στην προκειμένη περίπτωση της αρμοδιότητας που προβλέπεται στο άρθρο 25 παρ. 4 του Ν. 1756/1988, πρέπει να γίνει δεκτό ότι η εισαγγελική παραγγελία δεσμεύει τη Διοίκηση με την έννοια ότι αποτελεί επιτακτική εντολή προς διερεύνηση του αιτήματος χορήγησης του δημοσίου εγγράφου. Ως εκ τούτου, η εισαγγελική παραγγελία υποχρεώνει τη Διοίκηση σε σαφή και αιτιολογημένη (αρνητική ή θετική) απάντηση προς τον αιτούντα, ήτοι έκδοση εκτελεστής διοικητικής πράξης μετά από έρευνα της υπόθεσης ή νέα έρευνα στην περίπτωση που έχει προηγηθεί άρνηση της Διοίκησης. Εάν η Διοίκηση παραλείψει να εκδώσει ρητή πράξη, μετά την πάροδο εικοσαήμερου (άρθρο 5 παρ. 6 του ΚΔΔιαδ, όπως ισχύει) από την περιέλευση της εισαγγελικής παραγγελίας, τότε στοιχειοθετείται παράλειψη οφειλόμενης νόμιμης ενέργειας, προσβαλλόμενη με αίτηση ακυρώσεως ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας (πρβλ. ΣτΕ 2376/96, 205/2000, 1944/2003). Η παράλειψη αυτή της Διοίκησης θα μπορούσε ενδεχομένως να θεμελιώσει και ποινική ευθύνη λόγω μη συμμόρφωσης σε εισαγγελική παραγγελία με το ως άνω, ωστόσο, εννοιολογικό περιεχόμενο (υποχρέωση της Διοίκησης σε απάντηση). Επιπροσθέτως, επισημαίνεται ότι η αποδοχή του δεσμευτικού χαρακτήρα της εισαγγελικής παραγγελίας υπό την έννοια ότι συνεπάγεται την υποχρεωτική χορήγηση του εγγράφου από τη Διοίκηση προκαλεί, όπως ορθώς υποστηρίζεται στην Εισήγηση, έλλειμμα δικαστικής προστασίας.

Εισπρακτικές εταιρείες, προσωπικά δεδομένα, έννοια συγκατάθεσης.

Ότι στις αρχές του 2014 και λόγω της μακροχρόνιας ανεργίας της άρχισε να αντιμετωπίζει πρόβλημα στην αποπληρωμή των μηνιαίων δόσεων του δανείου της και ότι στις 7.2.2014 έλαβε τηλεφωνική όχληση από προσθηθείσα υπάλληλο της δεύτερης εναγομένης ζητώντας κατά τα ειδικότερα εκτιθέμενα στο δικόγραφο να την πληροφορήσει για το πότε σκόπευε να προχωρήσει σε πληρωμή της οφειλής της τρομοκρατώντας την με κατάσχεση της περιουσίας της, δίχως ωστόσο να έχει ενημερωθεί σχετικά

από την πρώτη εναγομένη προ της μεταβίβασης των αναφερόμενων στην αγωγή προσωπικών της δεδομένων για την μεταβίβαση αυτών προς την δεύτερη εναγομένη, αλλά ούτε και εκ των υστέρων και δίχως επίσης να έχει ενημερωθεί για το όνομα του υπευθύνου της επεξεργασίας και για το σκοπό της επεξεργασίας των δεδομένων της από τις εναγόμενες. Ότι η προκλητική, απαράδεκτη και καθόλα παράνομη συμπεριφορά της δεύτερης εναγόμενης να καλεί καθημερινά μέσω προστηθέντων υπαλλήλων της για δήθεν ενημέρωση της περί οφειλών της εν λόγω πιστωτικής του κάρτας, συνεχίστηκε, παρότι η ίδια παραπονέθηκε πολλάκις τηλεφωνικώς προειδοποιώντας την να σταματήσει την παράνομη συμπεριφορά της και να διαγράψει τα προσωπικά της δεδομένα από τα αρχεία της. Ότι η πρώτη εναγομένη διαβίβασε τα προσωπικά της δεδομένα μαζί με το οικονομικό δεδομένο για το ύψος της οφειλής του δανείου της παρανόμως και χωρίς ουδέποτε να την ενημερώσει για την επικείμενη διαβίβαση τους είτε εκ των προτέρων είτε εκ των υστέρων ως όφειλε και η δεύτερη εναγομένη, ως τρίτη και αποδέκτρια των παραπάνω προσωπικών της δεδομένων τα επεξεργάστηκε δια των προστηθέντων υπαλλήλων της αφότου προηγουμένως τα είχε συλλέξει παρανόμως από την πρώτη εναγομένη και στη συνέχεια τα καταχώρησε στο προσωπικό της αρχείο (ηλεκτρονικό υπολογιστή) και ακολούθως τα χρησιμοποίησε χωρίς ουδέποτε να την ενημερώσει και αυτή για το ότι τα έχει λάβει, για το όνομα του υπευθύνου επεξεργασίας και για το σκοπό της επεξεργασίας τους

Προσωπικά δεδομένα, εισπρακτικές εταιρείες, αντισυνταγματικότητα ν. 4038/ 2012.Ειρηνοδικείο Αθηνών 52/ 2017, ΕφΑΔ 2017.139 επ., [παράνομη η μεταβίβαση προσωπικών δεδομένων σε εισπρακτική εταιρεία, δικαίωμα αποζημίωσης](#), Εφετείο Αθηνών 2887/ 2010, ΧρηΔικ 2011.163, _

περιβάλλον, ελαιοτριβείο, απόσταση από οικισμούς.

(απόσπασμα νομικού ερειμάτος από αναφορά – καταγγελία δημοτών)

Προστασία περιβάλλοντος και έγκριση περιβαλλοντικών όρων σε ελαιοτριβείο. Η εγκατάσταση σε οικισμούς υφιστάμενους προ της 16.8.1923 καθώς και σε απόσταση 500 μέτρων περιμετρικώς των ορίων τους χρήσεων χαμηλής όχλησης που είναι συμβατές με το χαρακτήρα του οικισμού, είναι επιτρεπτή μετά την οριοθέτηση των οικισμών αυτών και εφόσον θεσμοθετηθεί στα πλαίσια σχεδιασμού σχετική πρόβλεψη. Η ρύθμιση του άρθρου 6 παρ. 1 εδ. γ' του ν. 3325/2005 αντίκειται στο άρθρο 24 του Συντάγματος. Η παράλειψη της Διοίκησης να ορίσει χρήσεις γης ενός οικισμού δεν καθιστά επιτρεπτή οποιαδήποτε χρήση εντός αυτών, συμπεριλαμβανομένων και των οικισμών, στους οποίους έχει λάβει χώρα αγροτική διανομή. Μη νόμιμη αντίθετη κρίση της Διοίκησης. Δεκτή η αίτηση ακύρωσης. ΣτΕ , Τμ.Ε' 1595/2015

ΚΕΝΤΡΟ ΘΥΜΑΤΩΝ ΒΙΑΣ

ΕΡΩΤΗΜΑ ΣΤ΄

Άρθρο 7 ν. 4531/2018: Σύμβ.Καταπολέμησης της Βίας κατά των γυναικών-Ενδοοικογ.Βίας/Αρχή αμοιβ.αναγνώρισης επί Χρηματ.ποινών (άρθρο 5 απόφασης-πλαίσιο).

Πεδίο Εφαρμογής. 1. Η αναγνώριση και εκτέλεση απόφασης προϋποθέτουν σύνδεση της απόφασης με συμπεριφορά η οποία συνιστά ποινικό αδίκημα κατά το ελληνικό δίκαιο, ανεξαρτήτως νομικού χαρακτηρισμού. 2. Η αναγνώριση και εκτέλεση απόφασης επιτρέπεται σύμφωνα με τους όρους του παρόντος χωρίς έλεγχο του διττού αξιοποίνου για τις ακόλουθες αξιόποινες πράξεις, όπως αυτές ορίζονται από το δίκαιο του κράτους έκδοσης: - συμμετοχή σε εγκληματική οργάνωση, - τρομοκρατική πράξη, - εμπορία ανθρώπων, - γενετήσια εκμετάλλευση παιδιών και παιδική πορνογραφία, - παράνομη διακίνηση ναρκωτικών και ψυχοτρόπων ουσιών, - παράνομη διακίνηση όπλων, πυρομαχικών και εκρηκτικών, - δωροδοκία, - απάτη, περιλαμβανομένης και της απάτης εις βάρος των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων κατά την έννοια της σύμβασης της 26ης Ιουλίου 1995 σχετικά με την προστασία των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, - νομιμοποίηση προϊόντων εγκλήματος, - παραχάραξη και κιβδηλεία νομίσματος, περιλαμβανομένου του ευρώ, - έγκλημα στον κυβερνοχώρο, - έγκλημα κατά του περιβάλλοντος, περιλαμβανομένου του λαθρεμπορίου απειλουμένων ζωικών ειδών και απειλουμένων φυτικών ειδών και ποικιλιών, - παροχή συνδρομής σε παράνομη είσοδο και διαμονή στην επικράτεια, - ανθρωποκτονία με πρόθεση, βαριά σωματική βλάβη, - παράνομο εμπόριο ανθρώπινων οργάνων και ιστών, - αρπαγή, απαγωγή, παράνομη κατακράτηση και περιαγωγή σε ομηρία, - έγκλημα με ρατσιστικά και ξενοφοβικά χαρακτηριστικά, - οργανωμένη ή ένοπλη ληστεία, - παράνομη διακίνηση πολιτιστικών αγαθών, περιλαμβανομένων των αρχαιοτήτων και των έργων τέχνης, - υπεξαίρεση, - αθέμιτη προστασία έναντι παρανόμου περιουσιακού οφέλους και εκβίαση, - απομίμηση και πειρατεία προϊόντων, - πλαστογραφία δημοσίων εγγράφων και εμπορία πλαστών, - παραχάραξη μέσων πληρωμής, - λαθρεμπόριο ουσιών με ορμονική δράση και άλλων αυξητικών παραγόντων, - λαθρεμπόριο πυρηνικών ή ραδιενεργών ουσιών, - εμπορία κλεμμένων οχημάτων, - βιασμός, - εμπρησμός, - έγκλημα που εμπίπτει στην αρμοδιότητα του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου, - αεροπειρατεία και πειρατεία, - δολιοφθορά, - παράβαση κανόνων οδικής κυκλοφορίας, στους οποίους περιλαμβάνονται και παραβάσεις κανόνων που αφορούν τις ώρες οδήγησης και ανάπαυσης, καθώς και κανόνων που αφορούν επικίνδυνα προϊόντα, - λαθρεμπόριο, - παραβίαση δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, - απειλή και βιαιοπραγία κατά προσώπων,

περιλαμβανομένων των πράξεων βίας κατά τη διάρκεια αθλητικών εκδηλώσεων, - βανδαλισμός, - κλοπή, - αδίκημα που ορίζεται από το κράτος έκδοσης προκειμένου να εξυπηρετηθεί η εφαρμογή υποχρεώσεων από πράξεις οι οποίες θεσπίστηκαν δυνάμει της συνθήκης ΣΕΚ ή του τίτλου V της ΣΛΕΕ.

Άρθρο 35 ν. 4640/2019: -Διαμεσολάβηση σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις

Διατάξεις για το «Σπίτι του Παιδιού». 1. Η παράγραφος 3 του άρθρου 68 του ν. 4478/2017 (Α' 91) αντικαθίσταται ως εξής: «3. Το ανήλικο θύμα χρήζει ειδικής ανάγκης προστασίας λόγω ιδιαίτερου κινδύνου να υποστεί δευτερογενή και επαναλαμβανόμενη θυματοποίηση, εκφοβισμό και αντεκδίκηση και για τον σκοπό αυτόν υποβάλλεται σε ατομική αξιολόγηση κατά την παράγραφο 1 του παρόντος από τα Αυτοτελή Γραφεία Προστασίας Ανήλικων Θυμάτων - "Σπίτι του Παιδιού" του Υπουργείου Δικαιοσύνης και όπου δεν υπάρχουν, από τα Αυτοτελή Γραφεία Επιμελητών Ανήλικων και Κοινωνικής Αρωγής, σε συνεργασία με ειδικό παιδοψυχολόγο ή παιδοψυχίατρο των δομών ψυχικής υγείας και σε περίπτωση έλλειψής τους, ψυχολόγο ή ψυχίατρο και αποφασίζεται αν και σε ποιον βαθμό επωφελείται από τα ειδικά μέτρα του άρθρου 69. Η ατομική αξιολόγηση των ενήλικων θυμάτων διενεργείται από τα Τμήματα Επιμελητών Κοινωνικής Αρωγής και τα Αυτοτελή Γραφεία Επιμελητών Ανήλικων και Κοινωνικής Αρωγής της ως άνω Υπηρεσίας του Υπουργείου Δικαιοσύνης.» 2. Η παράγραφος 1 του άρθρου 74 του ν. 4478/2017 (Α' 91) αντικαθίσταται ως εξής: «1. Συνιστώνται Αυτοτελή Γραφεία Προστασίας Ανήλικων Θυμάτων - "Σπίτι του Παιδιού" στην Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Πειραιά, Πάτρα και Ηράκλειο Κρήτης ως περιφερειακές υπηρεσίες του Υπουργείου Δικαιοσύνης. Η εποπτεία, επιμέλεια και η οργάνωση λειτουργίας τους ανήκει στη Γενική Διεύθυνση Διοίκησης Δικαιοσύνης, Διεθνών Νομικών Σχέσεων και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων με τις ακόλουθες αρμοδιότητες: α) Ατομική αξιολόγηση ανήλικων θυμάτων για τον προσδιορισμό ειδικών αναγκών προστασίας σύμφωνα με το άρθρο 68 του παρόντος, β) Παροχή γενικών υπηρεσιών υποστήριξης στα ανήλικα θύματα, σύμφωνα με το άρθρο 62 του παρόντος νόμου, γ) Συνδρομή των προανακριτικών, ανακριτικών, εισαγγελικών και δικαστικών αρχών για την προσήκουσα εξέταση ανήλικων θυμάτων κατά τις κείμενες διατάξεις, δ) Εκτίμηση αντιληπτικής ικανότητας και ψυχικής κατάστασης ανήλικων θυμάτων κατά τις κείμενες διατάξεις από εξειδικευμένο προσωπικό, ε) Διαμόρφωση κατάλληλων συνθηκών και χώρων για την εξέταση από τις προανακριτικές, ανακριτικές, εισαγγελικές και δικαστικές αρχές ανήλικων θυμάτων και προμήθεια και εγκατάσταση υλικοτεχνικού εξοπλισμού για την καταγραφή της κατάθεσης του ανήλικου με ηλεκτρονικά οπτικοακουστικά μέσα σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις.» 3. Η παράγραφος 1 του άρθρου 75 του ν. 4478/2017 (Α' 91) αντικαθίσταται ως εξής: «1. Στα Αυτοτελή

Γραφεία Προστασίας Ανήλικων Θυμάτων - "Σπίτι του Παιδιού" και Κοινωνικής Αρωγής του Υπουργείου Δικαιοσύνης ανατίθεται η ατομική αξιολόγηση θυμάτων αξιόποινων πράξεων για τον προσδιορισμό ειδικών αναγκών προστασίας και η προστασία ανήλικων θυμάτων σύμφωνα με τον παρόντα νόμο και τις κείμενες διατάξεις.» 4. Οι παράγραφοι 2, 3 και 4 του άρθρου 75 του ν. 4478/2017 (Α` 91) καταργούνται και η παράγραφος 5 του ίδιου άρθρου αναριθμείται σε παράγραφο 2. 5. Η παράγραφος 5 (πλέον παράγραφος 2 με την ως άνω αναρίθμηση) του άρθρου 75 του ν. 4478/2017 (Α` 91) τροποποιείται ως εξής: «2. Στα Τμήματα Επιμελητών Κοινωνικής Αρωγής και Αυτοτελή Γραφεία Επιμελητών Κοινωνικής Αρωγής του Υπουργείου Δικαιοσύνης ανατίθεται η ατομική αξιολόγηση ενήλικων θυμάτων αξιόποινων πράξεων για τον προσδιορισμό ειδικών αναγκών προστασίας κατά τον παρόντα νόμο και τις κείμενες διατάξεις.» 6. Η παράγραφος 1 του άρθρου 76 του ν. 4478/2017 (Α` 91) αντικαθίσταται ως εξής: «1. Στα Αυτοτελή Γραφεία Προστασίας Ανήλικων Θυμάτων - "Σπίτι του Παιδιού" κατανέμονται οι εξής θέσεις προσωπικού που προβλέπονται στον Οργανισμό του Υπουργείου Δικαιοσύνης: Αυτοτελές Γραφείο Προστασίας Ανήλικων Θυμάτων - "Σπίτι του Παιδιού" Αθηνών: μία (1) ΠΕ Ιατρών ειδικότητας Παιδοψυχιατρικής ή Ψυχιατρικής, δύο (2) ΠΕ Ψυχολόγων, τρεις (3) ΤΕ Επιμελητών Ανήλικων, μία (1) ΠΕ Διοικητικού. Αυτοτελές Γραφείο Προστασίας Ανήλικων Θυμάτων - "Σπίτι του Παιδιού" Θεσσαλονίκης: 2 ΠΕ Ψυχολόγων, 1 ΠΕ Ιατρών ειδικότητας Παιδοψυχιατρικής ή Ψυχιατρικής, 1 ΤΕ Επιμελητών Ανήλικων. Αυτοτελές Γραφείο Προστασίας Ανήλικων Θυμάτων - "Σπίτι του Παιδιού" Πειραιά: 2 ΠΕ Ψυχολόγων, 1 ΠΕ Ιατρών ειδικότητας Παιδοψυχιατρικής ή Ψυχιατρικής, 1 ΤΕ Επιμελητών Ανήλικων. Αυτοτελές Γραφείο Προστασίας Ανήλικων Θυμάτων - "Σπίτι του Παιδιού" Πάτρας: 1 ΠΕ Ψυχολόγων, 1 ΠΕ Ιατρών ειδικότητας Παιδοψυχιατρικής ή Ψυχιατρικής, 1 ΤΕ Επιμελητών Ανήλικων. Αυτοτελές Γραφείο Προστασίας Ανήλικων Θυμάτων - "Σπίτι του Παιδιού" Ηρακλείου Κρήτης: 1 ΠΕ Ψυχολόγων, 1 ΠΕ Ιατρών ειδικότητας Παιδοψυχιατρικής ή Ψυχιατρικής, 1 ΤΕ Επιμελητών Ανήλικων.» 7. Στο άρθρο 76 του ν. 4478/2017 (Α` 91) προστίθεται παράγραφος 3 ως εξής: «3. Το προσωπικό που ήδη εργάζεται στα Αυτοτελή Γραφεία Προστασίας Ανήλικων Θυμάτων - "Σπίτι του Παιδιού" αποτελεί προσωπικό του Υπουργείου Δικαιοσύνης, υπό την εποπτεία της Γενικής Διεύθυνσης Διοίκησης Δικαιοσύνης, Διεθνών Νομικών Σχέσεων και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.» 8. Από την ψήφιση του παρόντος άρθρου καταργείται κάθε άλλη διάταξη που αναφέρεται στην υπαγωγή των Αυτοτελών Γραφείων Προστασίας Ανήλικων Θυμάτων - «Σπίτι του Παιδιού» στις Υπηρεσίες Επιμελητών Ανήλικων και Κοινωνικής Αρωγής Αθηνών

ΥΑ Δ 1//2019 (ΥΑ Δ 14/15834/237 ΦΕΚ Β 1344 2019): Καθορισμός προδιαγραφών λειτουργίας των Κέντρων Κοινότητας

Άρθρο 2. ANTIKEIMENO ΚΕΝΤΡΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ. 1. Κάθε «Κέντρο Κοινότητας» λειτουργεί υποχρεωτικά με τις κάτωθι αρμοδιότητες: 1.1. Υποδοχή - Ενημέρωση - Υποστήριξη των πολιτών. 1.1.1. Πληροφόρηση ή/και παραπομπή των πολιτών σχετικά με τα προγράμματα πρόνοιας και κοινωνικής ένταξης που υλοποιούνται σε τοπικό, περιφερειακό ή εθνικό επίπεδο (π.χ. Κοινωνικό Εισόδημα Αλληλεγγύης, προγράμματα του «Ταμείου Ευρωπαϊκής Βοήθειας προς τους Απόρους», κοινωνικές δομές και υπηρεσίες που συγχρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, προγράμματα της Γενικής Γραμματείας Διά Βίου Μάθησης και Νέας Γενιάς κ.λπ.). 1.1.2. Υποστήριξη στη διαδικασία ένταξης των πολιτών στα ανωτέρω προγράμματα. Τα «Κέντρα Κοινότητας» υποχρεούνται ιδιαίτερα να παρέχουν υποστήριξη στους πολίτες κατά τη διαδικασία υποβολής της αίτησης για το Πρόγραμμα «Κοινωνικό Εισόδημα Αλληλεγγύης», τόσο για την ορθή συμπλήρωση αυτής, όσο και για την προσκόμιση και παραλαβή των κατά περίπτωση απαραίτητων δικαιολογητικών. 1.2. Συνεργασία με Υπηρεσίες και Δομές. 1.2.1. Συνεργασία και παραπομπή αιτημάτων σε δομές και υπηρεσίες που παρέχονται στα γεωγραφικά όρια της περιοχής λειτουργίας του «Κέντρου Κοινότητας», π.χ. Κοινωνικοί Ξενώνες Αστέγων, Ξενώνες Κακοποιημένων Γυναικών και θυμάτων διακίνησης και εμπορίας ανθρώπων, Κοινωνικά Φροντιστήρια, Δομές Ψυχικής Υγείας, Δομές για ΑμεΑ, Βρεφονηπιακοί και Παιδικό Σταθμοί, Προγράμματα για Ηλικιωμένους, Προγράμματα για Ρομά, Προγράμματα για Μετανάστες κ.λπ. 1.2.2. Συνεργασία και παραπομπή αιτημάτων: α) σε υπηρεσίες απασχόλησης (π.χ. ΟΑΕΔ) για την ένταξη των ωφελούμενων σε προγράμματα κατάρτισης, δράσεις απασχόλησης, επιμορφωτικά σεμινάρια β) σε φορείς αρμόδιους για την εφαρμογή προγραμμάτων της Γενικής Γραμματείας Διά Βίου Μάθησης και Νέας Γενιάς. 1.2.3. Συνεργασία με την τοπική αγορά εργασίας προς ένταξη των ανέργων. 2. Το «Κέντρο Κοινότητας» ανάλογα με τις ιδιαίτερες ανάγκες του πληθυσμού της περιοχής, δύναται να παρέχει υπηρεσίες που θα αποσκοπούν στη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου και θα διασφαλίζουν την κοινωνική ένταξη των ωφελούμενων. Ενδεικτικά αναφέρονται οι παρακάτω υπηρεσίες: - Παροχή γενικής συμβουλευτικής υποστήριξης για την ένταξη στην αγορά εργασίας, υπηρεσίες επαγγελματικού προσανατολισμού κ.α., - Παροχή συμβουλευτικής ψυχοκοινωνικής στήριξης σε παιδιά, ενήλικες και οικογένειες, - Ανάπτυξη δράσεων δημιουργικής απασχόλησης και μαθησιακής στήριξης παιδιών προσχολικής και σχολικής ηλικίας, σε συνέργεια με τα προγράμματα εκπαίδευσης που υλοποιούνται (εκπαιδευτικές δραστηριότητες, μαθησιακή υποστήριξη, παροχή γευμάτων, υποστήριξη σχολικού περιβάλλοντος κ.α.), - Προγράμματα για συνδρομή στη δημιουργία ευκαιριών για νέους, π.χ. επαγγελματικός προσανατολισμός για εφήβους, βελτίωση δεξιοτήτων, πολιτισμικές δραστηριότητες, προγράμματα νεανικής συμμετοχής και στήριξης, σε συνεργασία με το Συνήγορο του Παιδιού και άλλες υπηρεσίες και δομές, - Διοργάνωση εκδηλώσεων με επιμορφωτικό, επικοινωνιακό και κοινωνικό περιεχόμενο όπως: οργάνωση ομάδων

γειτονιάς για την ανάληψη κοινοτικών πρωτοβουλιών και την ενεργοποίηση των πολιτών, διοργάνωση εκπαιδευτικών σεμιναρίων προληπτικής ιατρικής και συνθηκών υγιεινής διαβίωσης, δικτύωση με φορείς της τοπικής κοινωνίας (σχολεία, πολιτιστικοί σύλλογοι, επαγγελματικοί φορείς κ.λπ.) για μεικτές πρωτοβουλίες δράσεων για την τοπική ανάπτυξη, την καταπολέμηση της σχολικής διαρροής κ.α., - Μεικτές δράσεις για την κοινωνικοποίηση και την κοινωνική ένταξη, ειδικότερα (αλλά όχι αποκλειστικά) για μαθητές ΑμεΑ, παιδιά με μαθησιακές δυσκολίες, Ρομά και Μετανάστες, - Παροχή ενημερωτικής συνδρομής για θέματα νομικού χαρακτήρα σε σχέση με τις παρεχόμενες δυνατότητες, όργανα, διαδικασίες κ.λπ., - Συγκέντρωση και διανομή βασικών αγαθών, - Ανάπτυξη Δικτύου Εθελοντισμού που είτε θα συνδράμει το προσωπικό του «Κέντρου Κοινότητας» κατά περίπτωση, πάντοτε υπό την εποπτεία του συντονιστή του Κέντρου και με βάση τις οδηγίες και κατευθύνσεις του, είτε θα συμβάλλει στις δράσεις των υπολοίπων δομών αντιμετώπισης της φτώχειας, υπό τις οδηγίες και τον έλεγχο του τακτικού προσωπικού των δομών αυτών, - Παροχή συμβουλευτικής ψυχοκοινωνικής στήριξης σε παιδιά, οικογένειες, ενήλικες και ηλικιωμένους.

3. Παραρτήματα και κινητές μονάδες. Το «Κέντρο Κοινότητας» δύναται να διευρύνει τη δράση του με Παραρτήματα, ώστε να εξυπηρετεί θύλακες φτώχειας, καταυλισμούς Ρομά, θύλακες Μεταναστών κ.α., καθώς και με Κινητές Μονάδες για την εξυπηρέτηση ατόμων απομακρυσμένων περιοχών. Τα Παραρτήματα και οι Κινητές Μονάδες θα είναι παρακολουθήματα του «Κέντρου Κοινότητας» αναφοράς, εποπτεύονται από τις ίδιες υπηρεσίες του ΟΤΑα' βαθμού και συνδέονται άμεσα με τις υπηρεσίες που παρέχονται από το «Κέντρο Κοινότητας» αναφοράς τους. Ειδικότερα, οι Κινητές Μονάδες θα πρέπει να παρέχουν οπωσδήποτε τις υποχρεωτικές υπηρεσίες που περιγράφονται στην παρ. 1. του άρθρου 2. Επιπλέον, τα παραρτήματα δύνανται να εξειδικεύονται σε μία ή ορισμένες υπηρεσίες, ανάλογα με τις ανάγκες κάθε περιοχής ή ομάδας - στόχου. Στις περιπτώσεις που στο Δήμο λειτουργεί ήδη «Κέντρο Στήριξης Ρομά και Ευπαθών Ομάδων», αυτό παραμένει ως Παράρτημα του διευρυμένου Κέντρου Κοινότητας, ώστε αυτό να συνεχίσει να παρέχει τις υπηρεσίες που παρέχονταν από το υφιστάμενο Κέντρο Στήριξης Ρομά. Για τις ειδικότητες που είναι κοινές με αυτές που προβλέπονται στο «Κέντρο Κοινότητας» αναφοράς, ο οικείος ΟΤΑ θα έχει την ευχέρεια να ορίσει τον τρόπο κάλυψης των αναγκών της κεντρικής δομής και του Παραρτήματος από τις συγκεκριμένες υφιστάμενες ειδικότητες, έχοντας τη δυνατότητα, εάν το κρίνει απαραίτητο, να αυξήσει τον αριθμό των απασχολούμενων αυτών των ειδικοτήτων.

Θέμα : Κέντρο Συμβουλευτικής Γυναικών Θυμάτων Βίας Δήμου Καλάματας. Κοινωνικό Κράτος Δικαίου. Ίδρυση ΝΠΙΔ με την επωνυμία [...] σε συνεργασία με το Κέντρο Συμβουλευτικής Γυναικών Θυμάτων Βίας. Κέντρο Φιλοξενίας Γυναικών Θυμάτων Βίας Δήμου Καλαμάτας.

Ειδική Βιβλιογραφία : Γεώργιος Φερετζάκης , Νομοθεσία δικαίου θυμάτων , Εκδ.Βροτέας, Αθήνα 2020. ACT Alliance (2012) CLAPPING WITH BOTH HANDS: 15 STUDIES OF GOOD PRACTICE PROMOTING GENDER EQUALITY, Gender Report, Geneva. Ahmed Sara (2004b) THE NON-PERFORMATIVITY OF ANTI-RACISM, Paper Presented at Centre LGS Colloquium Text and Terrain: Legal Studies in Gender and Sexuality University of Kent, UK. Ahmed Sara (2007) A PHENOMENOLOGY OF WHITENESS, Feminist Theory, Sage Publications, London, UK. Anderson Benedict (2006) IMAGINED COMMUNITIES, Verso, New York. Anzaldú'a Gloria (1987) BORDERLANDS/ LA FRONTERA: THE NEW MESTIZA, Aunt Lute Books, San Francisco. Bhatt Sujata (1995), THE STINKING ROSE, Carcanet Press, UK. Biglia Barbara, Clark Jude, Motzkau Johanna & Zavos Alexandra (2005) "Feminisms and activism: reflections on the politics of writing and the editorial process", Annual Review of Critical Psychology 4,:Discourse Unit, Department of Psychology and Speech Pathology, Manchester University. Bliss Shepherd (1987) «Αναθεωρώντας την Αρρενωπότητα», <https://mythoplasieskiafigiseis.wordpress.com/> Boal Augusto (1981) ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΤΟΥ ΚΑΤΑΠΠΕΖΟΜΕΝΟΥ, Εκδόσεις Θεωρία, Αθήνα. Bourdieu Pierre (1999) ΓΛΩΣΣΑ & ΣΥΜΒΟΛΙΚΗ ΕΞΟΥΣΙΑ, Ινστιτούτο του Βιβλίου/ Εκδόσεις Α. Καρδαμίτσα, Αθήνα. Braidotti Rosi (2014) METAMORPHIC OTHERS & NOMADIC SUBJECTS,http://www.tanyaleighton.com/p/p000620/LARIC_Braidotti_Metamorphic_Others_and_Nomadic_Subjects.pdf Carter Rodney (2004) OF THINGS SAID & UNSAID: POWER, ARCHIVAL SILENCES & SILENCES IN POWER, Paper prepared for the Association of Canadian Archivists, Montreal CA (28 May 2004). Christensen Hilda Romer & Brengaard Hvidt Michala (2011) MAINSTREAMING GENDER, DIVERSITY & CITIZENSHIP, Working Paper n.4/ Gender Mainstreaming Report, University of Copenhagen/ FEMCIT (Gendered Citizenship in Multicultural Europe: The Impact of Contemporary Women's Movements). Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women (CEDAW). <http://www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/text/econvention.htm>, Covington Denise Yolanda (2008) EMBODIED HISTORIES, DANCED RELIGIONS, PERFORMED POLITICS: CONGO CULTURAL PERFORMANCE & THE PRODUCTION OF HISTORY & AUTHORITY, Dissertation for a PhD in Anthropology, University of Michigan Derbyshire Helen (2002) GENDER MANUAL: A PRACTICAL GUIDE FOR DEVELOPMENT POLICY MAKERS & PRACTITIONERS, Social

Development Division, DFID-Department for International Development, UK. Dynamo International: Street Workers Network, <http://travailde-rue.org/publications/publicaciones-red/>

European Commission (2012) SHE FIGURES: GENDER IN RESEARCH & INNOVATION, STATISTICS & INDICATORS, Directorate General for Research & Innovation, Directorate B – European Research Area, Unit B6/ Ethics & Gender, Brussels. European Commission Unit in Charge of Equal Opportunities (1998) 100 WORDS FOR EQUALITY: A GLOSSARY OF TERMS ON EQUALITY BETWEEN WOMEN & MEN, Luxembourg. Federation of Detached Youth Work, <http://www.deta-chedyouthwork.info/publications.htm>. Foucault Michel (1982) ARCHAEOLOGY OF KNOWLEDGE, Vintage Books, London. Gal Susan (1991) “Between Speech and Silence” in Micaela di Leonardo (ed) GENDER AT THE CROSSROADS OF KNOWLEDGE: FEMINIST ANTHROPOLOGY IN THE POSTMODERN ERA, University of California Press, Berkeley. Gibran Khalil (1974) Ο ΠΡΟΦΗΤΗΣ, Εκδόσεις Μπουκουμάνη, Αθήνα. Gilligan Carol (1977) “In a Different Voice: Women’s Conceptions of Self and Morality”, Harvard Educational Review, Vol. 47, USA. Goffman Erving (2001) ΣΤΙΓΜΑ – ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΗΣ ΦΘΑΡΜΕΝΗΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ, Εκδόσεις Αλεξάνδρεια, Αθήνα. Group of Specialists on Mainstreaming (2004) GENDER MAINSTREAMING: CONCEPTUAL FRAMEWORK, METHODOLOGY & PRESENTATION OF GOOD PRACTICES, Directorate General of Human Rights, Council of Europe, Strasbourg. Hannan Carolyn (2000) FROM CONCEPT TO ACTION: GENDER MAINSTREAMING IN OPERATIONAL ACTIVITIES, Technical Review Meeting/ Assessment of Gender Mainstreaming and Empowerment of Women in Sub-Saharan Africa, UNDP Supported Activities Review, New York. hooks bell (1994) “Love as the Practice of Freedom” in OUTLAW CULTURE, Routledge, New York, Inter-Agency Committee on Women & Gender Equality (IACWGE) in cooperation with UNIFEM, <http://www.un.org/womenwatch/resources/goodpractices/> International Labour Organization (2013) GOOD PRACTICES IN PROMOTING GENDER EQUALITY IN ILO TECHNICAL COOPERATION PROJECTS, A Gender Equality Tool, Bureau for Gender Equality, Geneva, Switzerland. Irigaray Luce (1985) SPECULUM OF THE OTHER WOMAN, Cornell University Press, Ithaca NY. Kabeer Naila (2010) VOICE, AGENCY & THE SOUNDS OF SILENCE: A COMMENT ON JANE PARPART’S PAPER, Center for Gender in Global Context, Michigan State University, East Lansing MI. Kelchner, R. & Martin, J. P. (1998) “Lernen durch Lehren” in Timm, J. P. (Hg.) ENGLISCH LERNEN UND LEHREN - DIDAKTIK DES ENGLISCHUNTERRICHTS, Cornelsen Verlag, Berlin, Kurzon Dennis (2007) TOWARDS A TYPOLOGY OF SILENCE, Journal of Pragmatics, 39, 1673-1688. Mahoney Maureen A (1996) “The Problem of Silence in Feminist Psychology”, Feminist Studies 22(3): 603– 625. Marrengula L. Miguel (2010) ADDRESSING SOCIO-

CULTURAL ANIMATION AS COMMUNITY BASED SOCIAL WORK WITH STREET CHILDREN IN MAPUTO, MOZAMBIQUE, Academic Dissertation for the Faculty of Social Sciences of the University of Tampere, Department of Social Work Research, Finland. Mattila Antti (2001) SEEING THINGS IN A NEW LIGHT: REFRAMING IN THERAPEUTIC CONVERSATION, Rehabilitation Foundation/ Research Reports N. 67, Helsinki University Press, Finland. Mindell Arnold (2005) SUPERVISION AND THE LEARNING PROCESS – CONSENSUS REALITY, DREAMLAND, ESSENCE, <http://www.aamindell.net/research-ampt.htm#35> Mindell Arnold (2002) ΜΕΣΑ ΣΤΗ ΦΩΤΙΑ: ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ ΜΕΓΑΛΩΝ ΟΜΑΔΩΝ – ΑΞΙΟΠΟΙΩΝΤΑΣ ΤΙΣ ΣΥΓΚΡΟΥΣΕΙΣ & ΤΗ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑ, Εκδόσεις Γραφές, Αθήνα. Mindell Arnold (2000) QUANTUM MIND: THE EDGE BETWEEN PHYSICS & PSYCHOLOGY, Lao Tse Press, Portland OR. Mindell Arnold (1989) THE YEAR I – GLOBAL PROCESS WORK: COMMUNITY CREATION FROM COMMUNITY PROBLEMS, TENSIONS & MYTHS, Arkana Publications by Penguin Group, London. Neimanis Astrida (2007) GENDER MAINSTREAMING IN PRACTICE: A TOOLKIT, United Nations Development Programme RBEC, Bratislava. Neimanis Astrida (2005) GENDER MAINSTREAMING IN PRACTICE: A HANDBOOK, United Nations Development Programme RBEC, Bratislava. Page Steve & Wosket Val (2001) SUPERVISING THE COUSELLOR – A CYCLICAL MODEL, Brunner-Routledge, East Sussex, UK. Parks Rosa with Haskins Jim (1999) MY STORY, Puffin Books, USA. Parpart Jane (2002) “Lessons from the Field: Rethinking Empowerment, Gender and Development from a Post-(Post?-)Development Perspective” in K. Saunders (ed.) FEMINIST POST- DEVELOPMENT THOUGHT: RETHINKING MODERNITY, POST-COLONIALISM AND REPRESENTATION, Zed Books, London UK. Pollak Susan & Gilligan Carol (1982) “Images of Violence in Thematic Apperception, Test Stories,” Journal of Personality and Social Psychology, Vol. 42, USA. Rich Adrienne (1978) “The Cartographies of Silence” In THE DREAM OF A COMMON LANGUAGE: POEMS , New York. Rogers Carl (1961) ON BECOMING A PERSON – A THERAPIST’S VIEW OF PSYCHOTHERAPY, Houghton Mifflin Company, Boston. Rossi Alice (1969) SEX EQUALITY: THE BEGINNING OF IDEOLOGY, “The Humanist”, Vol. Xxix/ N.5 (Reprinted in Roszak B. & Roszak T.(eds) MASCULINE/ FEMININE, Harper & Row, New York. Ryan Björk (2007) GENDER MAINSTREAMING AND EMPOWERMENT, Master Thesis in Africa and International Development Centre for African Studies, Göteborg University, Sweden. Said E. Edward (2006) ΑΝΑΣΤΟΧΑΣΜΟΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΟΡΙΑ & ΑΛΛΑ ΔΟΚΙΜΙΑ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗΣ & ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗΣ ΘΕΩΡΙΑΣ, Εκδόσεις Scripta, Αθήνα, Section on Equality between Women and Men (1998) GENDER MAINSTREAMING – CONCEPTUAL FRAMEWORK, METHODOLOGY & PRESENTATION OF GOOD PRACTICES, Final Report of Activities of the

Group of Specialists on Mainstreaming, Directorate of Human Rights, Council of Europe, Strasbourg, May 1998. Tronto C. Joan (2011) ΓΙΑ ΜΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΜΕΡΙΜΝΑΣ (CARE) Σ' ΕΝΑΝ ΕΥΑΛΩΤΟ ΚΟΣΜΟ, Εκδόσεις Πόλις, Αθήνα. Vassiliou Anni & Ligdopoulou Tina (2005) "It Takes Two: Glimpses of the Creative Youth Workshop Project of Thrace" in Zavos Alexandra, Biglia Barbara, Clark Jude & Motzkau Johanna (eds.) Annual Review of Critical Psychology 4: Feminisms & Activisms, Discourse Unit, Department of Psychology and Speech Pathology, Manchester University Walby Sylvia (2005) GENDER MAINSTREAMING: PRODUCTIVE TENSIONS IN THEORY & PRACTICE, Oxford University Press, UK. Wetherell Margaret, Taylor Stephanie & Yates J. Simon (2003) DISCOURSE THEORY & PRACTICE – A READER, Sage Publications, London. Woodward David (2015) INCREMENTUM AD ABSURDUM: GLOBAL GROWTH, INEQUALITY & POVERTY ERADICATION IN A CARBON CONSTRAINED WORLD, United Nations Conference on Trade & Development (UNCTAD), World Economic Review/ World Economics Association, UK. Yalom Irvin (1995) THE THEORY & PRACTICE OF GROUP PSYCHOTHERAPY, Fourth Edition, Perseus Books Group, New York, USA. Yancey Martin Patricia (1990) RETHINKING FEMINIST ORGANISATIONS, "Gender & Society" Journal June 1990/ Vol.4/ N.2, Sage Publications/ Oakland University, USA. Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2006) ΧΑΡΤΗΣ ΠΟΡΕΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΣΟΤΗΤΑ ΜΕΤΑΞΥ ΓΥΝΑΙΚΩΝ & ΑΝΔΡΩΝ: 2006-2010, Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στην Ευρωπαϊκή Οικονομική & Κοινωνική Επιτροπή & στην Επιτροπή των Περιφερειών, COM (2006)92, Βρυξέλλες. Αγγελάκη Ρουκ Κατερίνα (2014) ΠΟΙΗΣΗ: 1963-2011, Εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα. Αγρογιάννη Βασιλική (2015) ΜΙΚΡΟΣ ΟΔΗΓΟΣ ΔΙΑΓΝΩΣΗΣ & ΠΡΩΤΗΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΩΝ ΒΙΑΣ ΓΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ, Σχέδιο Δράσης «Δράσεις Παρέμβασης του Κέντρου Γυναικών Καρδίτσας στην Εκπαιδευτική Κοινότητα για την Πρόληψη & Αντιμετώπιση της Βίας», Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Διοικητική Μεταρρύθμιση 2007-2013» της ΓΓΙΦ, Καρδίτσα. Βουγιούκα Άννα (2013) ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟ ΕΡΓΑΛΕΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΠΡΟΛΗΨΗ ΤΗΣ ΒΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ, Σχέδιο Δράσης ΦΕΜ-ΑΤΤΙΚΑ/ «Δράσεις Ενδυνάμωσης, Πρόληψης της Έμφυλης Βίας, Ενίσχυσης της Κοινωνικής/ Εργασιακής (Επαν)ένταξης Ευπαθών Ομάδων Γυναικών, Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Διοικητική Μεταρρύθμιση 2007-2013» της ΓΓΙΦ, Αθήνα. Βουγιούκα Άννα & Λιάπη Μαρία (2013) ΠΙΛΟΤΙΚΟ ΕΡΓΑΛΕΙΟ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ, Σχέδιο Δράσης ΦΕΜ-ΑΤΤΙΚΑ/ «Δράσεις Ενδυνάμωσης, Πρόληψης της Έμφυλης Βίας, Ενίσχυσης της Κοινωνικής/ Εργασιακής (Επαν)ένταξης Ευπαθών Ομάδων Γυναικών, Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Διοικητική Μεταρρύθμιση 2007-2013» της ΓΓΙΦ, Αθήνα. Βουγιούκα Άννα & Λυγδοπούλου Τίνα (επιμ.) (2011) ΟΔΗΓΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ

ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ & ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΕΥΠΑΘΩΝ & ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΕΝΩΝ ΟΜΑΔΩΝ, στο πλαίσιο του προγράμματος Romii Creaza Intreprinderi Sociale De Reciclare A Materialelor De Ambalaj “ROMA-RE”, Τεχνική Εκπαιδευτική ΚΕΚ Α.Ε., Αθήνα, Λαμπρινίδη Χριστιάνα (επιμ.) (2002) Η ΔΙ-ΕΚΔΙΚΗΣΗ ΤΗΣ BARBIE, Σειρά Γυναικεία Γραφή: Σκέψη & Θεωρία, Εκδόσεις Κοχλίας, Αθήνα. Μάρη Ειρήνη & Μπίρμπας Δημήτρης (2011) ΟΔΗΓΟΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΧΑΡΤΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΣΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ ΣΤΙΣ ΤΟΠΙΚΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΕΣ, Υπουργείο Εσωτερικών/ Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων, Αθήνα. Παπαδοπούλου Δέσποινα & Λυγδοπούλου Τίνα (2008) ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΕΚΤΟΣ ΔΟΜΗΣ: ΕΝΑ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΟ ΕΡΓΑΛΕΙΟ, Equal - «Συγκλίσεις», Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης & Αυτοδιοίκησης, Αθήνα. Παπαστεργίου Βασίλης & Τάκου Ελένη (2013) Η ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ: ΕΝΤΕΚΑ ΜΥΘΟΙ & ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΕΣ ΑΛΗΘΕΙΕΣ, Έκδοση του Ιδρύματος Ρόζα Λούξεμπουργκ, Γραφείο Βρυξελλών/ Παράρτημα Αθήνας με πόρους του Γερμανικού Υπουργείου Εξωτερικών.

Σχετικές διατάξεις : Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού (ν.2101/1992) , 2ο Προαιρετικό Πρωτόκολλο για την εμπορία παιδιών, παιδική πορνεία και παιδική πορνογραφία (ν. 3625/2007) Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά του Διεθνικού Οργανωμένου Εγκλήματος & Πρωτόκολλο για την Πρόληψη, Καταστολή και Τιμωρία της Διακίνησης Προσώπων, ιδιαίτερα Γυναικών και Παιδιών & Πρωτόκολλο κατά της Λαθραίας Διακίνησης Μεταναστών από τη Γη, τη Θάλασσα και τον Αέρα , Διεθνής Σύμβαση κατά των βασανιστηρίων και άλλων μορφών σκληρής, απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης ή τιμωρίας, Υπ’αριθμ.182 Σύμβαση της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας (ILO) για τις χειρότερες μορφές παιδικής εργασίας Διεθνής Σύμβαση για την εξάλειψη κάθε μορφής φυλετικών διακρίσεων , Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα, Διεθνής Σύμβαση για την εξάλειψη όλων των μορφών διακρίσεως κατά των γυναικών , Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη Δράση κατά της Εμπορίας Ανθρώπων, Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την προστασία των παιδιών από τη σεξουαλική εκμετάλ-λευση και σεξουαλική κακοποίηση, Οδηγία 2011/36/ΕΕ για την πρόληψη και καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων , Οδηγία 2011/92/ΕΕ για την καταπολέμηση της σεξουαλικής κακοποίησης και σεξουαλικής εκμετάλλευσης των παιδιών και της παιδικής πορνογραφίας, Σύνταγμα, Ποινικός Κώδικας – Κώδικας Ποινικής Δικονομίας, Ν.4267/2014 για την καταπολέμηση της σεξουαλικής κακοποίησης και εκμετάλλευσης παιδιών και παιδική πορνογραφία, Ν.4251/2014 Κώδικας Μετανάστευσης και Κοινωνικής Ένταξης, Ν. 4198/2013 για την πρόληψη και καταπολέμησης της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων (Οδηγία 2011/36/ΕΕ), Ν.3875/2010 Κύρωση της Σύμβασης του Παλέρμμο και των τριών Πρωτοκόλλων, Π.δ. 233/2003 για την προστασία και αρωγή στα θύματα των εγκλημάτων

323, 323A, 323 B, 348 A, 349, 351, 351 A του Ποινικού Κώδικα, και των άρθρων 87 παρ. 5 και 6 και 88 του ν. 3386/2005, Ν. 3064/2002 για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, των εγκλημάτων κατά της γενετήσιας ελευθερίας, της πορνογραφίας ανηλίκων και γενικότερα της οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής και αρωγή στα θύματα των πράξεων αυτών, Π.δ.114/2010 (Οδηγία 2005/85/EK), Ν.3907/2011 (Υπηρεσία ασύλου και αρχή Προσφυγών), Π.δ.113/2013 (Οδηγία 2005/85/EK), Π.δ.141/2013(Οδηγία 2011/95/EE), Π.δ.167/2014(τροποποιεί το 114), Κανονισμός Δουβλίνου III, Σύμβαση Γενεύης για το καθεστώς των προσφύγων, όπως τροποποιήθηκε με το Πρωτόκολλο της Νέας Υόρκης (κυρώθηκαν με: ν.δ.3989/1959 και α.ν.389/1968 αντίστοιχα) .

Ειδικότερες διατάξεις: Οδηγία 2013/33/EE του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 26ης Ιουνίου 2013 " Σχετικά με τις απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων Διεθνή προστασία- Γενικές διατάξεις σχετικά με τις συνθήκες υποδοχής, άρθρο 39 - Γενικές Διατάξεις για τις διαδικασίες υποδοχής και ταυτοποίησης Κεφ. Γ' Διατάξεις σχετικά με τα ευάλωτα πρόσωπα άρθρο 58 (Άρθρα 21 και 22 Οδηγίας 2013/33/EE), άρθρο 59 (Άρθρο 23 Οδηγίας 2013/33/EE) – ν.4636/2019: Περί Διεθνούς Προστασίας και άλλες διατάξεις. Ανήλικοι. 1., ν 4620/2019: Νέος Κώδικας Ποινικής Δικονομίας (Ισχύς από 1.7.2019) βλ. Και ν. 4637/2019, άρθρο 47 ν.4596/2019: Πρωτόκολλο Σύμβασης Προάσπισης των Δικαιωμάτων/ Οδηγ. 2016/343:Τεκμήριο αθωότητας κλπ, άρθρο 6 Πδ 62/2019: Αναδιάρθρωση υπηρεσιών Υπ.Προστασίας του Πολίτη, Ελληνικής Αστυνομίας, Πυροσβεστικού Σώματος κλπ, άρθρο 4 ν. 4557/2018: Πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες . Βασικά αδικήματα. (άρθρο 3 στοιχείο 4 της Οδηγίας 2015/849), άρθρο 7 ν. 4531/2018: Σύμβ.Καταπολέμησης της Βίας κατά των γυναικών-Ενδοοικογ.Βίας/Αρχή αμοιβ.αναγνώρισης επί Χρηματ.ποινών (άρθρο 5 απόφασης-πλαίσιο), άρθρο 24 ν 4531/2018: Σύμβ.Καταπολέμησης της Βίας κατά των γυναικών-Ενδοοικογ.Βίας/Αρχή αμοιβ.αναγνώρισης επί χρηματ.ποινών, άρθρο 6 ν. 4198/2013: Καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και άλλες διατάξεις, άρθρο 9 ΥΑ Δ11//2019 (ΥΑ Δ11/οικ.2643/-1073 ΦΕΚ Β 2474 2019): Μητρώο Ασυνόδετων Ανηλίκων. Διασύνδεση μητρώου, άρθρο 10 ΥΑ Δ11//2019 (ΥΑ Δ11/οικ.-28303/1153 ΦΕΚ Β 2558 20-19): Διαδικ.επιλογήςεπαγγελμ.επιτρόπου,προσόντα,κωλύματα,αριθμ.ασυνόδ.ανήλικων,επιμόρφ.,αξιολόγ.,αμοιβή κλπ. Εκπαίδευση επαγγελματία επιτρόπου, άρθρο 3 ν. 4637/2019: Τροποποιήσεις Ποινικού Κώδικα, Κώδικα Ποινικής Δικονομίας και συναφείς διατάξεις. Τροποποιήσεις στα άρθρα 142, 142Α, 159, 159Α, 168, 169Α, 173, 187, 187Α, 187Β, 213, 235, 236 και 237 και νέο άρθρο 237Β του Ποινικού Κώδικα, Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons Especially Women and Children, supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime, άρθρο 35 ν. 4640/2019 – Διαμεσολάβηση σε αστικές και

εμπορικές υποθέσεις,

Διατάξεις για το «Σπίτι του Παιδιού», ΥΑ Δ 1//2019 (ΥΑ Δ 14/15834/237 ΦΕΚ Β 1344 2019): Καθορισμός προδιαγραφών λειτουργίας των Κέντρων Κοινότητας, Ν 4531/2018: Σύμβ.Καταπολέμησης της Βίας κατά των γυναικών-Ενδοοικογενειακής βίας, άρθρο 3. Τροποποιήσεις του ν. 3500/2006 (Α` 232), Ν 4251/2014: Κώδικας Μετανάστευσης και Κοινωνικής Ενταξης κλπ διατάξεις άρθρο 50. Ενημέρωση θυμάτων και ειδική μέριμνα για ανήλικους: , Οδηγία 2012/29/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 25ης Οκτωβρίου 2012 για τη θέσπιση ελάχιστων προτύπων σχετικά με τα δικαιώματα, την υποστήριξη και την προστασία θυμάτων της εγκληματικότητας και για την αντικατάσταση της απόφασης-πλασιού 2001/220/ΔΕΥ του Συμβουλίου.

Θεσμικό πλαίσιο Κοινωνικού Κράτους Δικαίου. Α. Μάνεσης, 1986, «Οι κύριες συνιστώσες του συστήματος θεμελιωδών δικαιωμάτων του Συντάγματος 1975», στο Οι συνταγματικές ελευθερίες στην πράξη, Αθήνα, Σάκκουλας, σ. 20 κ.ε, ιδίως σ. 22, του ίδιου, 1992, «Η πραγμάτωση της συνταγματικής προστασίας της νεότητας στο ισχύον δίκαιο», Χαριστήρια στον Ιωάννη Δεληγιάννη, Επιστημονική Επετηρίδα Τμήματος Νομικής Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, σ. 239, του ίδιου, 1995, «Η προβληματική της προστασίας των κοινωνικών δικαιωμάτων» στο Όψεις προστασίας ατομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων, Ίδρυμα Μαραγκοπούλου, Αθήνα, Εστία, σ. 172 κ.ε., Δ. Τσάτσος, 1982, Συνταγματικό δίκαιο, τ. Α΄, Αθήνα, σ. 254, 258, Γ. Κασιμάτης, 1972, Τα συνταγματικά όρια της ιδιοκτησίας, Αθήνα, σ. 67, του ίδιου, 1985, Συνταγματικό δίκαιο ΙΙ, Αθήνα, Σάκκουλας, σ. 61, Κ. Μαυριάς, 2000, Συνταγματικό δίκαιο Ι, Αθήνα, σ. 321 κ.ε., του ίδιου, 1986, «Τα κοινωνικά δικαιώματα στο Σύνταγμα του 1975», στο Οι συνταγματικές ελευθερίες στην πράξη, Αθήνα, Σάκκουλας, σ. 183, 191 κε., Π. Παραράς, 1982, Corpus, Ι, Αθήνα, Σάκκουλας, σ. 8, Γ. Παπαδημητρίου, 1993, «Η αρχή του κοινωνικού κράτους στη μεταπολιτευτική Ελλάδα (1974-1991)», στο Ο φιλελευθερισμός και το κοινωνικό ζήτημα. Φιλελεύθερες απαντήσεις στην κοινωνική πρόκληση, Αθήνα, σ. 193, Π. Δαγτόγλου, 1981, «Γνωμοδότηση», Νομικό Βήμα, του ίδιου, 1991, «Συνταγματικό δίκαιο, ατομικά δικαιώματα», Αθήνα, Σάκκουλας, σ. 56, Γ. Λεβέντης, 1976, «Τα κοινωνικά δικαιώματα του πολίτη», ΤοΣ, σ. 137, Μ. Σταθόπουλος, 1981, «Οικονομική ελευθερία, οικονομικό σύστημα και Σύνταγμα», ΤοΣ, σ. 517-523, Γ. Κουκιάδης, 1984, Εργατικό δίκαιο, ατομικές εργασιακές σχέσεις και κοινωνική πολιτική, Θεσσαλονίκη, Σάκκουλας, σ. 45 κ.ε., Δ. Τραυλός, 1975, «Το δικαίωμα εργασίας στο πεδίο έντασης μεταξύ Συντάγματος και κοινωνικής πραγματικότητας», ΤοΣ, σ. 745 κ.ε., Γ. Κατρούγκαλος, 1998, Το κοινωνικό κράτος στη μεταβιομηχανική εποχή, Αθήνα, Σάκκουλας, Ξ. Κοντιάδης, 1997, Κράτος πρόνοιας και κοινωνικά

δικαιώματα, Αθήνα, Σάκκουλας, Α. Γέροντας, 1987, «Επίκαιρα προβλήματα του κοινωνικού κράτους», ΤοΣ, σ. 44, του ίδιου, 1985α, Σύγχρονοι προβληματισμοί του παροχικού κράτους, Νομικές Μελέτες του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης, Κομοτηνή, Χ. Ανθόπουλος, 1993, Το πρόβλημα της λειτουργικής δέσμευσης των θεμελιωδών δικαιωμάτων, Θεσσαλονίκη, Σάκκουλας, σ. 142-149, Α. Στεργίου, 1994, Η συνταγματική κατοχύρωση της κοινωνικής ασφάλισης, Θεσσαλονίκη, Σάκκουλας. Από την αλλοδαπή βιβλιογραφία, την καθιέρωση της αρχής του κοινωνικού κράτους στο Σύνταγμα του 1975 δέχεται ο Η. Zacher, 1993, Abhandlungen zu Sozialrecht, Müller Verlag, Heidelberg, σ. 13, Ανδρουλάκης Β., 2007, «Ο προσδιορισμός των κατευθύνσεων της οικονομικής δραστηριότητας», Εφημερίδα Διοικητικού Δικαίου, τεύχ.1, σ. 101-114. Ανθόπουλος Χ., 1993, Το πρόβλημα της λειτουργικής δέσμευσης των θεμελιωδών δικαιωμάτων, Θεσσαλονίκη, Σάκκουλας. Badura P., 1976, «Θεμελιώδη προβλήματα του οικονομικού συντάγματος», Νομικό Βήμα. Βαρουφάκης Γ., 2010, Η αισιόδοξη πλευρά της χρεοκοπίας, <http://www.protagon.gr/Default.aspx?tabid=70&smid=382&ArticleID=2121>. Βενιζέλος Ε., 1984, Όρια της αναθεώρησης του Συντάγματος του 1975, Θεσσαλονίκη, Παρατηρητής. Βενιζέλος Ε., 1990, Το γενικό συμφέρον και οι περιορισμοί των συνταγματικών δικαιωμάτων, Θεσσαλονίκη, Παρατηρητής. Γέροντας Α., 1985, Διοικητικό οικονομικό δίκαιο, Αθήνα, Σάκκουλας. Γέροντας Α., 1985α, Σύγχρονοι προβληματισμοί του παροχικού κράτους, Νομικές Μελέτες του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης, Κομοτηνή. Γέροντας Α., 1987, «Επίκαιρα προβλήματα του κοινωνικού κράτους», ΤοΣ, σ. 44-59. Γεωργιάδης Α., 1999, Ενοχικό δίκαιο. Γενικό Μέρος, Αθήνα. Γιαννακόπουλος Κ., 2006, «Προστασία του ελεύθερου ανταγωνισμού και διαφάνεια: Όρια ή σκοποί του κρατικού παρεμβατισμού;», Εφημερίδα Διοικητικού Δικαίου, τεύχ. 6, σ. 758-763. Γιαννακόπουλος Κ., 2008, «Μεταξύ συνταγματικών σκοπών και συνταγματικών ορίων: Η διαλεκτική εξέλιξη της συνταγματικής πραγματικότητας στην εθνική και στην κοινοτική έννομη τάξη», Εφημερίδα Διοικητικού Δικαίου, τεύχ. 5, σ. 733-762. Γκλαβίνης Π., 2010, Το Μνημόνιο της Ελλάδος στην ευρωπαϊκή, διεθνή και εθνική έννομη τάξη, Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Σάκκουλας. Δαγτόγλου Π., 1981, «Γνωμοδότηση», Νομικό Βήμα, σ. 597-611. Δαγτόγλου Π., 1991, Συνταγματικό δίκαιο, ατομικά δικαιώματα, Αθήνα, Σάκκουλας. Δεληγιάννης Γ., 1992, «Οικονομική ελευθερία και κρατική παρέμβαση», Νομικό Βήμα, σ. 1180-1192. Δελλής Γ., 2008, Κοινή ωφέλεια και αγορά, τόμ. Α', Αθήνα, Σάκκουλας. Δημακόπουλου Κ., 1977, «Γύρω από την έννοια του σκληρού πυρήνα της δημοκρατίας δυτικού τύπου», ΤοΣ, σ. 102-119. Δημητρόπουλος Α., 1994, Συνταγματικά δικαιώματα, (4η έκδ.), Αθήνα, Σάκκουλας. Καζάκος Π., 2007, Αναθεώρηση του συντάγματος και οικονομία. Δοκίμια οικονομικής ανάλυσης των συνταγματικών θεσμών, Αθήνα, Παπαζήσης. Καζάκος Π., 2007α, «Το “οικονομικό σύνταγμα” της ΕΕ με και χωρίς αναθεώρηση των συνθηκών: Θεσμικές εγγυήσεις για ανοιχτές αγορές»,

Ευρωπαϊών Πολιτεία, τεύχ. 1, σ. 93-152. Καζάκος Π., 2010, Από τον ατελή εκσυγχρονισμό στην κρίση. Μεταρρυθμίσεις, χρέη και αδράνειες, 1993-2010, Αθήνα, Πατάκης. Καρακώστας Β., 2005, «Περιοσσία και υπερνομοθετική προστασία της περιοσσίας», Δίκη, σ. 617-631. Κασιμάτης Γ., 1972, Τα συνταγματικά όρια της ιδιοκτησίας, Αθήνα, Κασιμάτης Γ., 1974, Περί της αρχής της επικουρικότητας του κράτους. Συμβολή εις την έρευναν της σχέσεως κράτους και κοινωνίας, Αθήνα. Κασιμάτης Γ., 1985, Συνταγματικό δίκαιο ΙΙ, τόμ. Α, Αθήνα, Σάκκουλας. Κατρούγκαλος Γ., 1996, «Οι λειτουργίες της αρχής του κοινωνικού κράτους στο Σύνταγμα του 1975», Επιθεώρηση Δικαίου Κοινωνικών Ασφαλίσεων, τεύχ. 10, σ. 657-665. Κατρούγκαλος Γ., 1998, Το κοινωνικό κράτος στη μεταβιομηχανική εποχή, Αθήνα, Σάκκουλας. Κατρούγκαλος Γ., 2006, «Οι συλλογικές διαπραγματεύσεις των δημοσίων υπαλλήλων: Ένα παράδειγμα αμφισβήτησης του “αναθεωρητικού κεκτημένου” της αναθεώρησης του 2001», ΤοΣ, σ. 457-472. Κατρούγκαλος Γ., 2006α, Τα κοινωνικά δικαιώματα, Αθήνα, Σάκκουλας. Κατρούγκαλος Γ., 2010, «Memorana sunt servanda?», Εφημερίδα Διοικητικού Δικαίου, τεύχ. 2, σ. 151-163. Κοντιάδης Ξ., 1997, Κράτος πρόνοιας και κοινωνικά δικαιώματα, Αθήνα, Σάκκουλας. Κουκιάδης Γ., 1978, «Η κίνηση για την δημιουργία ανθρώπινων όρων εργασίας», Εφημερίδα Εργατικού Δικαίου, τεύχ.1. Κουκιάδης Γ., 1984, Εργατικό δίκαιο, ατομικές εργασιακές σχέσεις και κοινωνική πολιτική, Θεσσαλονίκη, Σάκκουλας. Κουκιάδης Ι., 2009, Εργατικό Δίκαιο. Ατομικές εργασιακές σχέσεις, Θεσσαλονίκη, Σάκκουλας. Κουκιάδης Ι., 2010, «Εργασιακό δίκαιο κατεχόμενης χώρας», Ελευθεροτυπία, 12/12. Κρανιδιώτης Γ., 1976, «Ο Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης, 1961-1976», Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών, τεύχ. 28. Λεβέντης Γ., 1981, Συλλογική αυτονομία και κρατικός παρεμβατισμός στο εργατικό δίκαιο, Αθήνα, Σάκκουλας. Λεβέντης Γ., 1976, «Τα κοινωνικά δικαιώματα του πολίτη», ΤοΣ, σ. 121-145. Μάνεσης Αρ., 1986, «Οι κύριες συνιστώσες του συστήματος θεμελιωδών δικαιωμάτων του Συντάγματος 1975», στο Οι συνταγματικές ελευθερίες στην πράξη, Αθήνα, Σάκκουλας. Μάνεσης Αρ., 1992, «Η πραγμάτωση της συνταγματικής προστασίας της νεότητας στο ισχύον δίκαιο», στο Χαριστήρια στον Ιωάννη Δεληγιάννη, Επιστημονική Επετηρίδα Τμήματος Νομικής Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη. Μάνεσης Αρ., 1995, «Η προβληματική της προστασίας των κοινωνικών δικαιωμάτων», στο Όψεις προστασίας ατομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων, Ίδρυμα Μαραγκοπούλου, Αθήνα, Εστία. Μάνεσης Αρ., Μανιτάκης Α., Παπαδημητρίου Γ., 1991, Η υπόθεση Ανδρεάδη και το «Οικονομικό Σύνταγμα», Αθήνα, Σάκκουλας. Μανιτάκης Α., 1994, Κράτος δικαίου και έλεγχος της συνταγματικότητας, Θεσσαλονίκη, Σάκκουλας. Μαρίας Κ., 2010, «Η δανειακή σύμβαση Ελλάδας – κρατών Ευρωζώνης υπό το πρίσμα των θεσμών και του δικαίου της Ε.Ε.», Νομικό Βήμα, τεύχ. Νοεμβρίου, σ. 2204-2220. Μαυριάς Κ., 1986, «Τα κοινωνικά δικαιώματα στο Σύνταγμα του 1975», στο Οι συνταγματικές ελευθερίες στην πράξη, Πρακτικά Α' Συνεδρίου Ένωσης Ελλήνων

Συνταγματολόγων, Αθήνα, Σάκκουλας, σ. 183-199. Μαυριάς Κ., 2000, Συνταγματικό δίκαιο Ι, Αθήνα, Σάκκουλας, Μουδόπουλος Σ., 1987, «Το δικαίωμα εργασίας στο άρθρο 22, παρ. 1 του Συντάγματος», στο Σύνταγμα και εργασιακές σχέσεις, Έκδοση Επιθεώρησης Εργατικού Δικαίου, σ. 113-127. Μπόσκοβιτς Κ., 2001, «Κοινοτικός δικαστής και οικονομικό σύνταγμα: Η συμβολή του ΔΕΚ στη διαμόρφωση του συντακτικού οικονομικού προτύπου της Ευρωπαϊκής Κοινότητας», ΤοΣ, σ. 189-200. Παπαδημητρίου Γ., 1993, «Η αρχή του κοινωνικού κράτους στη μεταπολιτευτική Ελλάδα (1974-1991)», στο Ο φιλελευθερισμός και το κοινωνικό ζήτημα. Φιλελεύθερες απαντήσεις στην κοινωνική πρόκληση, Αθήνα, σ. 193-217. Παπαδημητρίου Κ., 2006, «Το κοινωνικό δικαίωμα στην εργασία», στο Κοινωνικά δικαιώματα και κρίση του κράτους πρόνοιας, Όμιλος Αριστόβουλος Μάνεσης, Αθήνα, Παπαζήσης, σ. 93-125. Παπαδημητρίου Τ., 1994, «Η διασφάλιση του κατώτατου ορίου του καθαρού εισοδήματος του εργαζομένου», Επιθεώρηση Εργατικού Δικαίου, τεύχ. 2, σ. 113-120. Παραρά Π., 1982, Corpus, Ι, Αθήνα, Σάκκουλας. Παραρά Π., 1989, Ελευθερία και ισότητα στη σύγχρονη Γαλλία, Αθήνα, Κομοτηνή, Σάκκουλας. Παυλόπουλος Π., 2011, Τα ανυπέβλητα προβλήματα συνταγματικής κατοχύρωσης του δημοσιονομικού κανόνα, Εισήγηση στο Κέντρο Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου στο Συνέδριο «Δημοκρατία, Σύνταγμα, ευρωπαϊκή συμπολιτεία» (υπό δημοσ.). Παυλόπουλος Π., 2010, «Υπερασπίζοντας το Σύνταγμα», Καθημερινή, 18/7. Σβώλος Α., Μαριδάκης Γ., Σπυρόπουλος Ι., 1941, «Περί οικονομικού ελέγχου της Ελλάδος», Θέμις, τεύχ. ΝΓ', σ. 27-31. Σκανδάμης Ν., 1986, «Προστασία των ατομικών δικαιωμάτων οικονομικού, κοινωνικού και πολιτιστικού χαρακτήρα στην κοινοτική δικαιοταξία», ΤοΣ, σ. 61-83. Σκανδάμης Ν., 2006, Το παράδειγμα της ευρωπαϊκής διακυβέρνησης, Αθήνα, Κομοτηνή, Σάκκουλας. Σταθόπουλος Μ., 1981, «Οικονομική ελευθερία, οικονομικό σύστημα και Σύνταγμα», ΤοΣ, σ. 517-532. Σταθόπουλος Μ., 2004, Γενικό ενοχικό δίκαιο, Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Σάκκουλας. Σταματόπουλος Σ., 2000, Αναγκαστική εκτέλεση εις βάρος του ελληνικού δημοσίου, Αθήνα, Κομοτηνή, Σάκκουλας. Στεργίου Α., 1994, Η συνταγματική κατοχύρωση της κοινωνικής ασφάλισης, Θεσσαλονίκη, Σάκκουλας. Τάχος Α., 1976, Διοικητικόν οικονομικόν δίκαιον, Θεσσαλονίκη, Σάκκουλας. Τραυλός Δ., 1975, «Το δικαίωμα εργασίας στο πεδίο έντασης μεταξύ Συντάγματος και κοινωνικής πραγματικότητας», ΤοΣ, σ. 738-757. Τραυλός-Τζανετάτος Δ., 1977, Εργατικό δίκαιο και βιομηχανική κοινωνία, Αθήνα, Σάκκουλας. Τροβά Ε., 1996, Οικονομικό σύνταγμα και ευρωπαϊκό δίκαιο, Εισήγηση στο Συνέδριο για τα είκοσι χρόνια του Συντάγματος του 1975, Αθήνα, Σάκκουλας. Τσάτσου Θ., 1970, «Το πρόβλημα της ερμηνείας εν τω συνταγματικό δικαίω», Επετηρίς Επιστημονικών Ερευνών Πανεπιστημίου Αθηνών, Αθήνα. Τσάτσος Δ., 1982, Συνταγματικό Δίκαιο, τ. Α, Αθήνα, Σάκκουλας. Τσούκας Π., 1993, «Η αρχή του κοινωνικού κράτους στη γερμανική νομολογία», ΤοΣ, σ. 785-790. Χρυσόγονος Κ., 2000, Μια βεβαιωτική αναθεώρηση, Αθήνα, Σάκκουλας. Χρυσόγονος Κ., 2002, Ατομικά και κοινωνικά δικαιώματα,

Αθήνα, Σάκκουλας. Χρυσόγονος Κ., 2004, «Η νομοθετική ρύθμιση της αναγκαστικής εκτέλεσης κατά του δημοσίου με τον ν.3068/2002», Δίκη, σ. 117-139. Χρυσόγονος Κ., 2010, «Η χαμένη τιμή της Ελληνικής Δημοκρατίας», Νομικό Βήμα, τεύχ. 6, σ. 1362-1375. Ξενόγλωσση Alston Ph., Weiler J.H., 1999, An ever closer union in need of a human rights policy: The European Union and human rights, HLR Jean Monnet Paper 1. Barnard C., 2008, «Social dumping or dumping socialism?», The Cambridge Law Journal, vol. 67, pp. 262-280. Bähge M., Oberbeck H., 1985, «Zur entwicklung von arbeit und beschäftigung im dienstleistungssektor», στο Alvater E., Baethge M., Arbeit (eds) Über die zukunft der arbeitsgesellschaft, VSA-Verlag, Hamburg, pp. 179-190. Behrens P., 1994, «Die wirtschaftsverfassung der Europäischen Gemeinschaft», στο G. Braggermeier (ed.), Verfassungen für ein ziviles Europa, Baden-Baden, Nomos, pp. 51-75. Blanke Th., 2007, «Viking und Laval vor dem Europäischen Gerichtshof», Arbeit und Recht, vol. 7-8, pp. 249-254. Böhm F., 1950, «Wirtschaftsordnung und staatsverfassung», Recht und Staat, H.153/154, Tübingen. Buchheit L.C., Gulati G. Mitu, 2009, «The coroner's inquest», International Financial Law Review, vol 2, pp. 31-45. Castles F. G., 2002, «The European social policy model: Progress since the early 1980s», European Journal of Social Security, vol. 3-4, pp. 299-313. Cavallini J., 2008, «Une action collective licite en droit interne peut être contraire à la liberté d'établissement consacrée par la traité de Rome», La Semaine Juridique – Social, pp. 1086- 1099. Chander A., 2004, «Odious securitization», EMORY L.J., vol. 53, pp. 924-940. Cruz J. B., 2002, Between competition and free movement, Oxford, Hart. Davies A. C. L., 2008, «One step forward, two steps back? The Viking and Laval cases in the ECJ», Industrial Law Journal, vol. 37, pp. 126-148. de Wilmars M., 1988, «Réflexions sur lordre juridico-économique de la communauté européenne», στο J. Dutheil de La Rochere, J. Vandamme (eds), Interventions publiques et droit communautaire, Paris, Pedone. Dickerson M., 2004, «A politically viable approach to sovereign debt restructuring», EMORY L.J., vol. 53, pp. 923-945. Drach D., Gertler M.S., 1991, «The world economy and the nation-state», στο D. Drache, M.S. Gertler (eds), The new era of global competition, Montral and Kingston, McGill-Queen's University Press. Fabricius F., 1995, «Der schutz sozialer rechte in der Bundesrepublik Deutschland», στο Όψεις της προστασίας των ατομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων, Ίδρυμα Μαραγκοπούλου, Αθήνα, Εστία. Gulati M., Buchheity L. C., 2010, How to restructure Greek debt, Duke Working Papers, Duke University, http://scholarship.law.duke.edu/working_papers/47. Hack L., Hack I., 1986, Gesamtarbeiter, aufgemischt und umgeforscht, Veränderte Strukturen industrieller Produktionssysteme, Prokla, nr. 64, Rotbuch Verlag, Berlin. Hauriou M., 1925, «La théorie de l'institution et de la fondation, Essai de vitalisme social», Cahiers de la Nouvelle Journée, vol. 4, Hauriou M., 1928, Précis du droit constitutionnel, Paris. Hedemann J.W., 1922, Grundzüge des wirtschaftsrechts, Mannheim, Berlin,

Leipzig. Heller Th., 1996, «Comments on the economic constitution of the European Community», στο F. Snyder (ed.) *Constitutional dimensions of European economic integration*, London.

Hennecke F., 1988, «Gesetzgebung im Leistungsstaat», *DoV*, pp. 768-780.

Hirsch J., 1986, «Der sicherheitsstaat. das “model Deutschland”, seine krise und die “neue soziale bewegungen”», Auflage, Frankfurt/Main.

Jessop B., 1993, *Changing forms and functions of the state in an era of globalization and regionalization*, Εισήγηση στο Συνέδριο EAEPE, Paris, 4-7/11/1993.

Jessop B., 1993α, «Structural competitiveness and strategic capacities. Rethinking state and international capital», στο Sjostrand S. E. (ed.), *Institutional change, theoretical and empirical findings*, New York, Sharpe, κεφάλ. 11.

Jorges Ch., 1997, «The market without the state? The “economic constitution” of the European Community and the rebirth of regulator policies», *European Integration online Papers (EioP)*, vol. 1, no. 19.

Jorges Ch., 2005, «What is left of the European economic constitution? A melancholic eulogy», *European Law Review*, vol. 30, pp. 461-489.

Katrougalos G., 1993, *La crise de légitimité de l’administration*, Athens, Sakkoulas.

Katrougalos G., 1996, «The implementation of social rights in Europe», *Columbia Journal of European Law*, vol.1, pp. 277-312.

Kocher E., 2008, «Fundamental social rights in community law and in the German constitution: Equivalent rights?», *The International Journal of Comparative Labour Law and Industrial Relations*, vol. 24, no. 3, pp. 385-396.

Kremer M., Jayachandran S., 2002, *Odious Debt*, Harvard Seminar, <http://204.180.229.21/external/np/res/seminars/2002/poverty/mksj.pdf>.

Lothian T., 1995, «The criticism of the third-world debt and the revision of legal doctrine», *Wis. Int. L. J.*, vol. 13, pp. 421-460.

Maduro M.P, 1998, *We the Court, The European court of justice and the European Economic Constitution*, Oxford, Portland Oregon, Hart.

Malberg J., Sigerman T., 2008, «Industrial actions and EU economic freedoms: The autonomous collective bargaining model curtailed by the ECJ», *Common Market Law Review*, vol. 45, pp. 674-693.

Mancina E. F., 2004, «Note. Sinners in the hands of an angry god: Resurrecting the odious debt doctrine in international law», *Geo. Wash. Inter. L. Rev.*, vol. 36.

Nipperdey H.C., 1965, *Soziale marktwirtschaft und grundgesetz*, Köln, Berlin, München.

Orlandini G., 2007, *Right to strike, transnational collective action and European law: Time to move on?*, Jean Monnet Working Paper 8/07.

Poiares M., 1999, *Striking the elusive balance between economic freedom and social rights in the EU*, στο Ph. Alston (ed.), *The EU and Human Rights*, Oxford, Oxford University Press, pp. 449-472.

Porzecanski C., 2005, «From rogue creditors to rogue debtors: Implications of Argentina’s default», *Chicago Journal of International Law*, vol. 6, no 1, pp. 31-50.

Porzecanski. C., 2010, *When bad things happen to good sovereign debt contracts: The case of Ecuador*, MPRA Paper No. 20857, American University, <http://mpr.ub.uni-muenchen.de/20857>.

Rödl F., 2005, «Europäisches verfassungsziel “soziale Marktwirtschaft” - kritische anmerkungen zu einem populären modell», *Integration*, vol. 2,

pp. 150-161, Sauter W., 1998, «The economic constitution of the European Union», Columbia Journal of European Law, vol. 4, pp. 27-168. Schnapp F. E., «Sozialstaat», στο I. Münz, Ph. König (eds), Grundgesetz kommentar, C.H. Becköschel Verlagsbuchhandlung, München, pp.1046-1060. Schwarcz S. L. 2011, «Facing the debt challenge of countries that are too big to fail», στο R.W.Kolb (ed.), Sovereign debt: From safety to default (υπό δημοσ.). Stern K., 1977, Das staatsrecht der bundesrepublik Deutschland, vol. 1. Teague P., 1995, «Europe of the regions and the future of national systems of industrial relations», στο A. Amin, J. Tomaney (eds), Behind the myth of the European Union, London, Routledge, pp. 149-173. Teyssié B., 2008, «Esquisse du droit communautaire des conflits collectifs», La Semaine Juridique – Social, vol. 1075, pp. 15-18. Thomas S., 2008, «La jurisprudence de la cour de justice et du tribunal de première instance», Chronique des arrêts, Arrêt «Laval», Revue du droit de l' Union européenne, vol. 1, pp. 495-498. Tietje C., 2005, «Die Argentinien-krise aus rechtlicher sicht: Staatsanleihen und Staateninsolvenz», Beiträge zum Transnationalen Wirtschaftsrecht, vol. 37. Weiss L., 1997, «Globalization and the myth of the powerless state», New Left Review, vol. 1, no 225, pp. 3-27. Zacher H., 1965, «Aufgaben einer theorie der wirtschaftsverwaltung», στο Festschrift für F. Böhm, Tübingen. Zacher H., 1993, Abhandlungen zu sozialrecht, Heidelberg, Müller Verlag.

Εισαγωγικά . Το κοινωνικό φύλο τέμνει όλες τις κοινωνικές ομάδες, προσθέτοντας η αφαιρώντας στην εκμετάλλευση η στα προνομία, στην ισχύ η στην αδυναμία των μελών τους. Έτσι, η αγρότισσα, η εργάτρια, η γυναίκα πανεπιστημιακός, η επιχειρηματίας, αλλά και η αστή, στους διαφορετικούς τους κόσμους η κάθε μια και κατά περίπτωση θα συναντήσουν πρόσθετες, σε σχέση με τους συντρόφους τους, δυσκολίες η λιγότερες «ευκαιρίες» προσωπικής έκφρασης και κοινωνικής αποδοχής τους, χωρίς αυτό να οφείλεται, βέβαια, στις βιολογικές τους διαφορές.

Οι κοινωνικές διαφορές των φύλων διαπιστώνονται σε πολλά επίπεδα: στην οικονομική και κοινωνική δραστηριότητα ανδρών και γυναικών, που είναι η διαφορετική αντιμετώπιση, μισθολογικά και εργασιακά, στον επαγγελματικό διαχωρισμό σε «ανδρικά «και σε «γυναικεία» επαγγέλματα, στο ιδεολογικό επίπεδο των νοοτροπιών και αντιλήψεων για τη «φύση» των δυο φύλων, στο χώρο της οικογένειας και της καθημερινής ζωής (συσσώρευση των υποχρεώσεων της οικογενειακής φροντίδας στους ώμους των γυναικών). Σε πολλές οικογένειες επιβιώνουν συλλογικές νοοτροπίες αρχαϊκών προτύπων για τη διαφοροποίηση των ρόλων ανάλογα με το φύλο, είναι γνωστό ότι τόσο στην εκπαίδευση όσο και στην απασχόληση τα αγόρια και οι άνδρες έχουν εξασφαλίσει την προτεραιότητα και την προνομή.

Το άρθρο 1 της Διακήρυξης των Ενωμένων Εθνών για την Εξάλειψη της Βίας κατά των Γυναικών (UN Declaration on Elimination on Violence against Women) ορίζει τη βία ως εξής:

«Κάθε βίαη πράξη που βασίζεται στο φύλο και έχει σαν αποτέλεσμα τη σωματική, σεξουαλική και ψυχολογική βλάβη ή δυστυχία για τις γυναίκες, συμπεριλαμβανομένων και των απειλών για βίαιες πράξεις, εξαναγκασμό, ή αυθαίρετη στέρηση ελευθερίας ανεξάρτητα αν η βία συμβαίνει στη δημόσια ή την ιδιωτική ζωή». Η βία κατά των γυναικών έχει πολλά πρόσωπα. Το φαινόμενο της βίας όπως αυτό εκφράζεται στη συμπεριφορά του θύτη στην Ελληνική κοινωνία περιέχει τέσσερις μορφές με μερικές επικαλύψεις. Οι κύριες βίαιες συμπεριφορές είναι: 1) η σεξουαλική, 2) η σωματική, 3) η ψυχολογική και 4) η οικονομική βία. 1. Στη σεξουαλική βία περιλαμβάνονται: εξαναγκασμός για σεξουαλικές πράξεις στις οποίες δεν συναινεί το θύμα, όπως βιασμός μέσα και έξω από μια σχέση, σεξουαλική κακοποίηση παιδιών και εφήβων, σεξουαλική παρενόχληση και απειλές στο χώρο εργασίας ή στο δημόσιο χώρο, καταναγκαστική πορνεία (trafficking). 2. Στη σωματική βία περιλαμβάνονται: γελοιοποίηση του σώματος του άλλου, σπρωξιές, πετάγματα στο πάτωμα, γροθιές, κλωτσιές, χαστούκια, χτυπήματα σε άλλα σημεία του σώματος με τα χέρια ή άλλα αντικείμενα, τσιμπήματα, δαγκωματιές, σπασίματα μελών ή πλευρών, καταναγκαστική ακινησία, απόπειρα πνιξίματος, επιθέσεις με όπλο και μαχαίρι, καψίματα, συστηματικά βασανιστήρια, φόνος. 3. Η ψυχολογική βία έχει πολύπλοκες μορφές. Αποτελείται από τον εξαναγκασμό για υποταγή με απειλές, καταστροφή προσωπικών ειδών του θύματος ή αντικειμένων του σπιτιού, ή απειλές γι' αυτό, συνεχές βρίσιμο, υποτιμητικούς χαρακτηρισμούς, δημιουργία κλίματος εκφοβισμού και τρόμου, γελοιοποίηση του θύματος ιδιωτικά ή σε κοινό χώρο, συνεχή κριτική και υποτίμηση των αποφάσεών του, κτητικότητα και κοινωνική απομόνωση, συνεχή έλεγχο των κινήσεων, διαρκής κριτική και υποτιμητικά σχόλια για την εμφάνιση, το σώμα, τις ενδυματολογικές επιλογές τοποθέτηση της ευθύνης στο θύμα για οποιαδήποτε αποτυχία ή κακοδαιμονία του θύτη, κλείδωμα στο σπίτι ή εγκατάλειψη σε έναν άλλο χώρο με σκοπό την τιμωρία. Τέλος, συκοφάντηση της μητέρας στα παιδιά της κι απόπειρες διάρρηξης του δεσμού τους, από τον πατέρα-δράστη της βίας, Η Οικονομική βία όταν λαμβάνει χώρα στην οικογένεια, αφορά στέρηση οικονομικών πόρων πάνω στους οποίους η σύντροφος –σύζυγος έχει δικαίωμα, απόκρυψη ή υπεξαίρεση εισοδημάτων και ιδιοκτησιών, εκμετάλλευση οικονομικών πόρων του θύματος για προσωπικούς σκοπούς του συζύγου-δράστη, στέρηση για εκείνη κ συχνά για τα παιδιά, βασικών φυσικών αγαθών όπως τροφή, ρούχα, φάρμακα, στέγη παρά τις υπάρχουσες οικονομικές δυνατότητες, εμπόδιο της συζύγου ή συντρόφου να εργαστεί ή να διαλέξει ελεύθερα μια απασχόληση, πίεση για σύναψη δανείων στο όνομά της. Συχνά οδηγεί σε οικονομική καταστροφή. Όταν συμβαίνει στο χώρο εργασίας, αφορά ενίοτε σεξουαλική παρενόχληση και απειλές για απόλυση. Η έκταση όλων των μορφών βίας κυμαίνεται από κοινωνία σε κοινωνία ανάλογα με τη νομική και οικονομική θέση των γυναικών. Οι μορφές βίας κατά των γυναικών που καλύπτονται από την Ελληνική Νομοθεσία είναι: α) Η Ενδοοικογενειακή σωματική βία β) Ο Βιασμός, μέσα και

έξω από μια σχέση. γ) Η Σεξουαλική κακοποίηση παιδιών και εφήβων, η σεξουαλική παρενόχληση στο χώρο εργασίας. δ) Η σωματεμπορία (trafficking). Μια έρευνα που διεξάχθηκε από τους Bunin et al, (1999:1222). για την κοινωνική και οικογενειακή βία στις χώρες της Λατινικής Αμερικής και την Καραϊβική, ταξινομεί τις κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις της βίας σε τέσσερα διαφορετικά επίπεδα: 1. στο επίπεδο του άμεσου κόστους, 2. στο μη χρηματικό επίπεδο που είναι ο πόνος και η δυστυχία, 3. στο οικονομικό κόστος πολλαπλών επιδράσεων, 4. στο κοινωνικό κόστος πολλαπλών επιδράσεων.

Σύμφωνα με τη συνθήκη των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα του παιδιού, κάθε παιδί στον κόσμο έχει δικαίωμα «σε ένα βιοτικό επίπεδο που να είναι επαρκές για τη σωματική, νοητική, πνευματική, ηθική και κοινωνική του ανάπτυξη». Αυτές οι βασικές ανάγκες για την ευημερία του ονομάζονται μέσο αναμενόμενο περιβάλλον. Η σοβαρότερη αποτυχία του διαπροσωπικού περιβάλλοντος να παράσχει αυτές τις δυνατότητες που ενισχύουν την ανάπτυξη εμφανίζεται όταν το σπίτι του παιδιού αποτελεί πηγή φόβου παρά ασφάλειας. Ενώ και άλλοι άνθρωποι μπορεί να κακομεταχειρίζονται ένα παιδί, η κατάχρηση που γίνεται από τους γονείς τείνει να έχει τις σοβαρότερες και περισσότερο μακροχρόνιες επιπτώσεις στην ανάπτυξη. Τα παιδιά στις βίαιες ή ανεπαρκείς οικογένειες υφίστανται διάφορα είδη κακοποίησης που έχουν διαφορετικές επιπτώσεις στην ανάπτυξή τους. Σωματική κακοποίηση (χτυπήματα, καψίματα, κλοτσιές), σεξουαλική κακοποίηση (έκθεση ή βίαιη συμμετοχή σε σεξουαλική πράξη), παραμέληση (αποτυχία ικανοποίησης βασικών αναγκών ή έλλειψη επίβλεψης) και ψυχολογική ή συναισθηματική κακοποίηση (αποτυχία ικανοποίησης των αναγκών ενός παιδιού για ασφάλεια, αποδοχή, αυτονομία μέσω της γελοιοποίησης ή της τρομοκρατίας (Wenar C. Kerig P., 2000). Η παραμέληση είναι η πιο συχνή μορφή κακομεταχείρισης. Η γνωστική και γλωσσική ανάπτυξη επηρεάζεται σοβαρότερα από την παραμέληση από ότι από άλλες μορφές κακοποίησης. Τα παραμελημένα παιδιά καταδεικνύουν τις πιο επιβλαβείς επιδράσεις, και έχουν τις λιγότερες βασικές δεξιότητες κατά την είσοδό τους στο σχολείο και η επίδοσή τους είναι τουλάχιστον κατά δύο έτη κάτω από το αναμενόμενο επίπεδο στις δοκιμασίες της γλώσσας, της ανάγνωσης και των μαθηματικών καθ' όλη τη διάρκεια της σχολικής περιόδου. Παρομοίως οι παραμελημένοι/ες έφηβοι/ες λαμβάνουν τους χαμηλότερους σχολικούς βαθμούς και είναι πολύ πιθανό να επαναλάβουν την τάξη. Τα παραμελημένα παιδιά σε σύγκριση με άλλα παιδιά προσχολικής και σχολικής ηλικίας, είναι περισσότερο διασπασμένα, έχουν χαμηλό αυτοσεβασμό και είναι τα λιγότερο επιδέξια στην αντιμετώπιση της πίεσης. Στην εφηβεία εμφανίζουν τόσο προβλήματα εσωτερίκευσης όσο και εξωτερίκευσης καθώς επίσης και δυσμενείς επιπτώσεις στη σφαίρα της πρωτοβουλίας. Τα παραμελημένα παιδιά 14-18 ετών εμφανίζουν πιο συγκεκριμένα μειωμένο ενδιαφέρον για τη δουλειά, το σχολείο και αυξανόμενη παραβατικότητα και κατάχρηση ουσιών

(Steinberg, 1974). Τα παιδιά αυτά είναι μη διεκδικητικά, έχουν ελλείψεις στις κοινωνικές δεξιότητες και είναι ανίκανα να αντιμετωπίσουν δύσκολες διαπροσωπικές καταστάσεις. Στερούνται ενθουσιασμού, θέσπισης στόχων και αποσύρονται εύκολα από τις κοινωνικές αλληλεπιδράσεις (Wear C., Keri P., 2000). Στην ενδοοικογενειακή βία συχνά οι θύτες κακοποιούν τα παιδιά τους εξίσου με τις συζύγους. Έρευνες έχουν δείξει πως 45-70% των γυναικών θυμάτων βίας αναφέρουν ότι και τα παιδιά τους έχουν υποστεί ένα είδος βίας και κακομεταχείρισης (White, Smith, Koss & Figueredo, 2000). Η βία ενάντια στα παιδιά είναι πιο πιθανό να συμβεί σε σπίτια όπου υπάρχει βία μεταξύ των συζύγων παρά σε σπίτια που δεν υπάρχει η συζυγική βία. Εκτιμάται πως σε ποσοστό 70% των περιπτώσεων όπου υπάρχει θάνατος παιδιού λόγω κακοποίησης υπάρχει ιστορικό κακοποίησης ενάντια στη μητέρα (Messinger & Eldridge, 1993). Τα παιδιά μπορούν να υποστούν βία «τυχαία», όταν λειτουργούν ως «πυροσβέστες» σε ένα καυγά ή μπορούν να μπου ενδιάμεσα για να προστατέψουν τη μητέρα τους.

Παρατηρήσεις Συμπαραστάτη του Δημότη και της Επιχείρησης

Μη κάλυψη θέσεως Νομικού Συμβούλου στο Κ.Σ. από το 2014. - Συνεργασία με τον Δικηγορικό Σύλλογο Καλαμάτας. Κάλυψη θέσεως Ειδικού Νομικού Συμβούλου στο νεοσυσταθέν ΝΠΔ με την επωνυμία [...] υπαχθέν στον Δήμο Καλαμάτας. 3ο στάδιο .Τερματισμός υπόθεσης. Συζήτηση με την εξυπηρετούμενη και διευκρινιστικές απαντήσεις για θέματα που πιθανόν να χρήζουν ιδιαίτερης αποσαφήνισης. Σε αυτό το στάδιο η γυναίκα είναι σε θέση να πάρει κάποιες αποφάσεις αξιοποιώντας την νομική συμβουλευτική προς την κατεύθυνση επίλυσης του νομικού προβλήματος που αντιμετωπίζει. Η νομική συμβουλευτική αποσκοπεί πρωτίστως στο να ενημερώσει τη γυναίκα –θύμα για τα δικαιώματά της και τις υποχρεώσεις της ως μητέρα, σύντροφο, σύζυγο αλλά και ως εργαζόμενη και ως ενεργό πολίτη αυτής της χώρας. Η νομική συμβουλευτική καθίσταται επιτυχημένη: α) όταν θα καταφέρει να μετριάσει ή να εξαλείψει το άγχος της γυναίκας, το οποίο έχει την έδρα του κυρίως στην ανασφάλεια της γυναίκας σχετικά με την κτήση και την άσκηση συγκεκριμένων δικαιωμάτων της, β) όταν θα καταφέρει να κινητοποιήσει τη γυναίκα, ώστε αυτή να προβεί σε συγκεκριμένες νομικές ενέργειες προκειμένου να ασκήσει τα δικαιώματά της. Η νομική συμβουλευτική σε μία γυναίκα-θύμα είναι δύσκολη υπόθεση και ο νομικός σύμβουλος θα πρέπει να είναι οπλισμένος/η με ιδιαίτερες δεξιότητες. Το να προσφέρει ο νομικός σύμβουλος άμεσα νομικές συμβουλές, π.χ αναλύοντας το νόμο 3500/2006 ή ενημερώνοντας «ξερά» τη γυναίκα για τα δικαιώματά της, ως συζύγου ή μητέρας, είναι επιπόλαιο και επικίνδυνο. Σπάνια μία υπόθεση είναι τόσο απλή για να μπορέσει ο νομικός σύμβουλος να τη

«σκαπουλάρει» με ένα 30λεπτο νομικής συμβουλευτικής. Αρκετές υποθέσεις αφορούν εκκρεμούσες δικαστικές υποθέσεις, όπως ασκηθείσες διώξεις για αδικήματα ενδοοικογενειακής βίας, αποκτήματα σε γάμο, θέματα επιμέλειας τέκνων, κ.λπ., οι οποίες απαιτούν προσεκτική ακρόαση, χρόνο και μελέτη δικογραφίας, για να οδηγήσουν σε μία σωστή εκτίμηση της υπόθεσης και εν συνεχεία σε ορθή νομική συμβουλή της γυναίκας. Βέβαια υπάρχουν και γυναίκες οι οποίες έρχονται το πρώτον σε επαφή με νομικό σύμβουλο. Αυτές οι περιπτώσεις είναι πιο απλές αλλά και εδώ χρειάζεται χρόνος για να μπορέσει ο νομικός σύμβουλος να συγκεντρώσει ένα σωστό ιστορικό. Η πλειονότητα των γυναικών-θυμάτων, σε ένα ποσοστό που αγγίζει το 98%, έχει θέματα Οικογενειακού Δικαίου. Και στο Οικογενειακό Δίκαιο η λεπτομέρεια κάνει τη διαφορά. Και εκεί ο νομικός σύμβουλος πρέπει να ακούει προσεκτικά και να σημειώνει. Δίνουμε χρόνο στη γυναίκα να μιλήσει αλλά οι δικές μας ερωτήσεις, είναι αυτές που θα οδηγήσουν την υπόθεση στον νομικό πυρήνα της και έτσι θα μπορέσουμε να ανιχνεύσουμε τι είναι σημαντικό, τι έχει αξία και τι όχι στη συγκεκριμένη υπόθεση. Ο/Η νομικός σύμβουλος είναι πρωτίστως σύμβουλος και δευτερευόντως εφαρμοστής του δικαίου. Αυτό αντιστρέφεται όταν στη συνάντηση με τη γυναίκα αποκαλυφθεί ότι υφίσταται άμεση κακοποίηση παιδιού. Πολλές γυναίκες κρύβουν από το νομικό σύμβουλο ότι και τα παιδιά τους κακοποιούνται. Κάποιες γυναίκες το αποκαλύπτουν εύκολα στον ψυχολόγο. Αυτό γίνεται γιατί στο «μυαλό » των περισσότερων γυναικών ο νομικός σύμβουλος έχει τη θέση του εισαγγελέα ή του δικαστή. Πολλές γυναίκες πιστεύουν ότι μπορεί να κινηθεί άμεση δίωξη εις βάρος τους, εάν ομολογήσουν στον νομικό σύμβουλο ότι ο σύντροφός/σύζυγός τους είναι βίαιος και στα παιδιά. Ο/Η νομικός σύμβουλος οφείλει να ενημερώσει τη γυναίκα ότι αυτή έχει ευθύνες όταν δεν προστατεύει τα παιδιά της από το βίαιο σύντροφο. Ο/Η νομικός σύμβουλος οφείλει να δεσμεύσει ηθικά τη γυναίκα ότι αυτή θα προχωρήσει σε νομικές ενέργειες προκειμένου να προστατέψει τα παιδιά της. Σε αυτή την περίπτωση καλό θα ήταν ο/η νομικός σύμβουλος να παρακολουθεί την υπόθεση με διακριτικότητα και να συνεργάζεται με τον/τη σύμβουλο κοινωνικής στήριξης/κοινωνικό λειτουργό για την περίπτωση που θα χρειαστεί παρέμβαση του εισαγγελέα ρκετές γυναίκες τηλεφωνούν και ζητούν προσωπικό ή τηλεφωνικό ραντεβού με νομικό σύμβουλο την ίδια μέρα. Στις περισσότερες περιπτώσεις υπάρχει σοβαρός λόγος που η γυναίκα ζητάει άμεσα νομική συμβουλευτική. Κάποιες φορές, βέβαια, υπάρχει και κατάχρηση και απλά η γυναίκα νοιώθει ανασφαλής και θέλει να ενημερωθεί εκ νέου για τα δικαιώματά της ή για κάποια εκκρεμή δικαστική υπόθεση. Δεχόμαστε πάντα τη γυναίκα εκτάκτως. Εάν υπάρχουν πολλά ραντεβού μπορούμε να τηλεφωνήσουμε και να ρωτήσουμε τη γυναίκα τι συμβαίνει. Μπορούμε να τη ρωτήσουμε εάν παρέλαβε κάποιο έγγραφο για δικαστήριο. Μπορούμε τηλεφωνικώς να κάνουμε μια πρώτη εκτίμηση και αναλόγως να πράξουμε. Ακόμα και όταν δεν πρόκειται για κάτι έκτακτο, η

επικοινωνία που θα κάνουμε με τη γυναίκα και το ενδιαφέρον που θα δείξουμε για την υπόθεσή της τη βοηθάει να νοιώσει ασφάλεια και εμπιστοσύνη στο πρόσωπό μας .

Ειδική Ενημέρωση – Σεμινάρια από Ειδικούς Επιστήμονες στα κατά τόπον αστυνομικά τμήματα σε τοπικό επίπεδο. Οι περισσότεροι αστυνομικοί εκδηλώνουν δυσφορία και απροθυμία όταν κληθούν να παρεισφρήσουν στο οικογενειακό περιβάλλον και να συλλάβουν το βίαιο δράστη. Αρκετοί αστυνομικοί, μετά τη ψήφιση του ν.3500/2006 εκδηλώνουν συμπεριφορά διαμεσολαβητή, προβαίνουν σε συστάσεις στο δράστη και προωθούν συμφιλιοτικές λύσεις μεταξύ δράστη και θύματος. Ο αστυνομικός είναι υποχρεωμένος να συλλάβει το βίαιο δράστη και δεν έχει το δικαίωμα της διακριτικής ευχέρειας της δράσης ή της αδράνειας, αφού τα αδικήματα της ενδοοικογενειακής βίας διώκονται πλέον αυτεπάγγελτα. Ο αστυνομικός είναι υποχρεωμένος να πράξει τις προβλεπόμενες από το νόμο διαδικασίες για κάθε έγκλημα που λαμβάνει γνώση και εν συνεχεία να παραπέμψει την υπόθεση στον αρμόδιο εισαγγελέα. Σύμφωνα με την εγκύκλιο –εγχειρίδιο για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας- που εκδόθηκε από το Αρχηγείο της Ελληνικής Αστυνομίας τον Απρίλιο του 2005, οι Αστυνομικοί οφείλουν να δίνουν προτεραιότητα στο χειρισμό υποθέσεων ενδοοικογενειακής βίας. Πρώτιστο καθήκον του Αστυνομικού είναι η ασφάλεια και η προστασία του θύματος. Όταν απειλείται η ζωή, η σωματική ακεραιότητα και η υγεία του θύματος επιβάλλεται άμεση αστυνομική επέμβαση. Περαιτέρω εάν σε υπόθεση ενδοοικογενειακής βίας διαπράχθηκαν ποινικά αδικήματα, που διώκονται αυτεπαγγέλτως ή έχει υποβληθεί έγκληση, ο Αστυνομικός υποχρεούται: να συντάξει έκθεση μαρτυρικής εξέτασης του θύματος ή έκθεση προφορικής μηνύσεως ή εγκλήσεως ή να δεχθεί τυχόν έγγραφη μήνυση ή έγκληση του παθόντος - να ενημερώσει την αρμόδια Εισαγγελική Αρχή και να προχωρήσει σε όλες τις διαδικαστικές και νομικές ενέργειες που προβλέπονται από την νομοθεσία. Στην καθημερινή πρακτική ο τρόπος με τον οποίο λειτουργεί η Αστυνομία στο χειρισμό περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας δημιουργεί πολλές δυσχέρειες στην πάταξη του φαινομένου. Στις περισσότερες περιπτώσεις εγκλημάτων ενδοοικογενειακής βίας ο δράστης δεν συλλαμβάνεται επ' αυτοφώρω (όταν η γυναίκα-θύμα καταθέτει αμέσως μήνυση) και αυτό συμβαίνει είτε γιατί η Αστυνομία αδυνατεί να τον καταδιώξει λόγω φόρτου εργασίας, λόγω έλλειψης δυνάμεων κ.λπ. είτε γιατί η Αστυνομία λειτουργεί «διακριτικά » και επιλέγει να ασχοληθεί με σοβαρότερες υποθέσεις (π.χ. υποθέσεις εξωοικογενειακής βίας). Είναι άξιο αναφοράς ότι αρκετοί αστυνομικοί δεν είναι ενημερωμένοι για το ν.3500/2006 (11 σχεδόν χρόνια μετά την εφαρμογή του !!!), αγνοούν την σχετική αστυνομική διαταγή του 2013 και αποτρέπουν τις γυναίκες να κάνουν μήνυση, συμβουλεύοντάς τες να απευθυνθούν πρώτα στον Εισαγγελέα ακροάσεων. Επίσης έχει παρατηρηθεί το εξής φαινόμενο : Ορισμένες από τις δικογραφίες που αποστέλλονται στις εισαγγελίες Πρωτοδικών, αναφέρονται σε αδικήματα, όχι δυνάμει του άρθρου 6 και 7 του Ν. 3500/06 (Ενδοοικογενειακή σωματική βλάβη

και Ενδοοικογενειακή παράνομη βία και απειλή) αλλά σύμφωνα με τα άρθρα 308 (Απλή σωματική βλάβη), 309 (Επικίνδυνη σωματική βλάβη), 330 (Παράνομη Βία) και 333 (Απειλή) του Ποινικού Κώδικα. Αν και το φαινόμενο της ενδοοικογενειακής βίας έχει ενσωματωθεί ως διδακτέα ύλη στις εκπαιδευτικές σχολές της Αστυνομίας, εντούτοις ελάχιστες είναι οι θετικές αλλαγές στη συνολική δράση της Αστυνομίας όσον αφορά την εφαρμογή του νόμου και την ενίσχυση των γυναικών-θύματα. Οι προσπάθειες ευαισθητοποίησης και επιμόρφωσης των αστυνομικών θα πρέπει να συνεχιστούν. Ο ρόλος της Αστυνομίας στην πάταξη του φαινομένου ενδοοικογενειακής βίας κρίνεται ως ιδιαίτερα σημαντικός. Η παρέμβαση της Αστυνομίας θα πρέπει να καθοδηγείται από τις ανάγκες του θύματος. Αν αναλογιστούμε ότι 40 γυναίκες-θύματα ενδοοικογενειακής βίας δολοφονήθηκαν από τους συντρόφους τους, την τελευταία ζετία, και πόσες από αυτές τις γυναίκες είχαν επισκεφθεί τα αστυνομικά τμήματα ζητώντας βοήθεια, καταγγέλλοντας τη βία που βίωναν και τις απειλές που εξαπέλυε ο σύντροφός τους εναντίον τους, καταλαβαίνουμε πόσο επιτακτική είναι η ανάγκη, η Αστυνομία να παίξει το ρόλο που της αναλογεί και που δεν είναι άλλος από το να εφαρμόζει αυστηρά το γράμμα του νόμου και να προστατεύει τη ζωή των πολιτών.

Ειδικά σεμινάρια από Ειδικούς Επιστήμονες στις Δικαστικές και Εισαγγελικές Αρχές με πρωτοβουλία του Δικηγορικού Συλλόγου Καλαμάτας. Η άσκηση της ποινικής δίωξης από τον εισαγγελέα στις περιπτώσεις των εγκλημάτων ενδοοικογενειακής βίας αποσκοπεί τόσο στην τιμωρία του βίαιου δράστη όσο και στην προστασία της γυναίκας-θύμα. Στο ελληνικό ποινικό σύστημα εφαρμόζεται η αρχή της νομιμότητας. Σύμφωνα με αυτή, ο εισαγγελέας υποχρεούται να ασκήσει την ποινική δίωξη για οποιαδήποτε εγκληματική συμπεριφορά υποπέσει στην αντίληψή του. Εξάιρεση αποτελεί ο πρωτοποριακός θεσμός της ποινικής διαμεσολάβησης. Σύμφωνα με το ν. 3500/2006 ο εισαγγελέας έχει επωμισθεί το πρωτοποριακό έργο της ποινικής διαμεσολάβησης. Κατά τη διαδικασία της ποινικής διαμεσολάβησης, κατά δήλωση των γυναικών, ο εισαγγελέας προσπαθεί να συμφιλιώσει το ζευγάρι. Ειδικά στις περιπτώσεις όπου η γυναίκα έχει ελαφρές σωματικές βλάβες ή ελάχιστα αποδεικτικά στοιχεία της κακοποιητικής συμπεριφοράς του βίαιου συντρόφου της, ο εισαγγελέας κινείται προς την αποκατάσταση της αρμονίας στην οικογένεια καθότι μία δικαστική επίλυση θα σήμαινε την οριστική ρήξη των οικογενειακών σχέσεων. Στις περιπτώσεις όπου η γυναίκα φέρει σωματικές βλάβες και προσκομίζει αποδεικτικά στοιχεία της εξακολουθητικής συμπεριφοράς του βίαιου συντρόφου της (π.χ. προγενέστερες γνωματεύσεις από νοσοκομεία) έχει παρατηρηθεί, ότι ο εισαγγελέας προβαίνει σε αυστηρή εφαρμογή του νόμου και διατάζει την άμεση απομάκρυνση του βίαιου συντρόφου από την οικογενειακή στέγη, όταν η γυναίκα υποβάλει σχετικό αίτημα κατά τη διαδικασία της ποινικής διαμεσολάβησης.

Κάθε υπόθεση και κάθε περιστατικό ενδοοικογενειακής βίας είναι ξεχωριστό και μοναδικό και ο τρόπος που επιλέγει ένας εισαγγελέας να χειριστεί την υπόθεση ενδοοικογενειακής βίας που θα του ανατεθεί είναι αποτέλεσμα πολλών παραγόντων. Ειδικότερα: Η σοβαρότητα και η επικινδυνότητα της βίας είναι ένας από τους σημαντικότερους λόγους που θα ωθήσουν τον εισαγγελέα να διατάξει την απομάκρυνση του βίαιου συντρόφου από την οικογενειακή στέγη, στα πλαίσια της διαδικασίας ποινικής διαμεσολάβησης. Η συνεργασία της γυναίκας-θύμα με τις διωκτικές αρχές και η προσκόμιση από αυτήν σοβαρών αποδεικτικών στοιχείων ενισχύουν την ανάγκη να προστατευθεί η γυναίκα-θύμα και να απομακρυνθεί ο βίαιος σύντροφος. Μέχρι και την ψήφιση και εφαρμογή του ν.3500/2006, η πλειονότητα των γυναικών που κατέθεταν μήνυση εναντίον του βίαιου συντρόφου τους ανακαλούσαν την έγκληση. Σήμερα αρκετές γυναίκες καταθέτουν μηνύσεις στα Αστυνομικά Τμήματα και δεν εμφανίζονται στον Ιατροδικαστή για εξέταση. Η αλλοπρόσαλλη για τους αστυνομικούς αλλά και για τους εισαγγελείς, συμπεριφορά της γυναίκας-θύμα, οφείλεται συνήθως στο ότι η γυναίκα φοβάται πως η κατάθεση μήνυσης θα οδηγήσει σε έξαρση της βίας. Η έλλειψη αποδεικτικών στοιχείων από την πλευρά της γυναίκας και ειδικά η έλλειψη της ιατροδικαστικής γνωμάτευσης, όταν η επίσκεψη της γυναίκας σε ιατροδικαστή έχει διαταχθεί στα πλαίσια μήνυσης που αυτή έχει καταθέσει σε Αστυνομικό τμήμα, οδηγεί με μαθηματική ακρίβεια στην απαλλαγή του κατηγορούμενου –βίαιου συντρόφου, λόγω αμφιβολιών. Στο Ελληνικό ποινικό σύστημα λειτουργεί υπέρ του κατηγορούμενου το τεκμήριο της αθωότητας (in dupio pro reo). Όταν η γυναίκα-θύμα απουσιάζει από τη δίκη ή παρίσταται σε αυτή και δεν προσκομίζει αποδεικτικά στοιχεία της κακοποιητικής συμπεριφοράς του συντρόφου της δημιουργείται καχυποψία τόσο στους εισαγγελείς όσο και στους δικαστές σχετικά με τα κίνητρα της γυναίκας. Το περιστατικό της ενδοοικογενειακής βίας αμφισβητείται και η κατηγορία αποδυναμώνεται. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την αθώωση του κατηγορούμενου-βίαιου συντρόφου. Η πλειονότητα των γυναικών που δεν φέρει σοβαρούς τραυματισμούς, όταν αποφασίσει να κινηθεί δικαστικά, επιθυμεί την άμεση μετοίκηση του βίαιου συντρόφου και διατροφή των παιδιών. Ανάγκη ηθικής ικανοποίησης της γυναίκας –θύμα και επιθυμία τιμωρίας του βίαιου συντρόφου έχει παρατηρηθεί ότι υφίσταται όταν η γυναίκα έχει υποστεί βαριές σωματικές βλάβες. Η γυναίκα-θύμα που θα αποφασίσει να επιτύχει την τιμωρία του βίαιου συντρόφου της θα υποστεί δευτερογενή θυματοποίηση. Η ποινική διαδικασία είναι χρονοβόρος και επίπονη διαδικασία. Η γυναίκα ενημερώνεται για την «πορεία» της δικογραφίας από την κατάθεση μήνυσης και εφεξής, μόνο εάν έχει δηλώσει ότι θα παρασταθεί στο δικαστήριο ως πολιτικώς ενάγουσα. Η γυναίκα είτε ως μάρτυρας είτε ως πολιτική αγωγή (εάν το δηλώσει στην προανάκριση ή κατά τη διαδικασία του ακροατηρίου) θα υποστεί τις πολύωρες καθυστερήσεις που περιλαμβάνει η διεξαγωγή μία δίκης, τις περισσότερες φορές παρουσία του βίαιου πρώην συντρόφου της και τις αναβολές που θα αιτηθεί αυτός. Οι απειλές και οι εκφοβισμοί είναι αρχαίο

φαινόμενο στις υποθέσεις αυτές και η προστασία της γυναίκας-θύμα από το ενδεχόμενο αντεκδίκησης, από την πλευρά του βίαιου συντρόφου και της οικογένειάς του, είναι δύσκολη έως αδύνατη. Η κατάθεση μήνυσης της γυναίκας εναντίον του βίαιου πρώην συντρόφου και για το αδίκημα της απειλής, που στις περισσότερες περιπτώσεις είναι κατ' εξακολούθηση, οδηγεί σε έξαρση της βίας. Δεν είναι άξιο απορίας που ελάχιστες γυναίκες καταγγέλλουν τη βία ή που συνεχίζουν τις δικαστικές διαμάχες. Θα πρέπει να επισημανθεί ότι οι δυσχέρειες που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες-θύματα κατά την ενάσκηση των δικονομικών τους δικαιωμάτων οφείλονται κυρίως στον χρονοβόρο γραφειοκρατικό μηχανισμό που παρατηρείται στην προανάκριση αλλά και κατά τη διάρκεια της εξέλιξης της υπόθεσης, μέχρι τον προσδιορισμό τακτικής δικάσιμου και όχι στους εκπροσώπους των εισαγγελικών και δικαστικών αρχών. (Η ίδρυση Οικογενειακών Δικαστηρίων που θα ασχολούνται αποκλειστικά με υποθέσεις ενδοοικογενειακής βίας θα βοηθήσει στην καλύτερη εφαρμογή του νόμου, στην πάταξη του φαινομένου ενδοοικογενειακής βίας και περαιτέρω στον περιορισμό δευτερογενούς θυματοποίησης της γυναίκας-θύμα. Η ταχύτατη εκδίκαση των υποθέσεων ενδοοικογενειακής βίας από τα Οικογενειακά Δικαστήρια αλλά και η επιμόρφωση των εισαγγελέων και δικαστών στη δυναμική της βίας και στις συνέπειες που επιφέρει αυτή στον ψυχισμό της γυναίκας και των παιδιών της, θα οδηγήσει στην καλύτερη ψυχολογική υποστήριξη και προστασία της γυναίκας-θύμα)

Μειονεκτήματα της τηλεφωνικής συμβουλευτικής αφορούν στα κάτωθι (Γιωτάκος κ.ά., 2006): Η ευκολία διάσπασης της προσοχής του/της καλούντος/ούσας από ερεθίσματα του περιβάλλοντός του/της ή η αδυναμία πλήρους και ειλικρινούς έκφρασης σκέψεων και συναισθημάτων, εξαιτίας της παρουσίας ή της ενδεχόμενης εισόδου άλλων προσώπων στον χώρο από τον οποίο πραγματοποιείται η κλήση, Η αδυναμία ταχείας παρέμβασης, εάν διαπιστωθεί ότι ο/η καλών/ούσα διατρέχει κάποιον άμεσο κίνδυνο, εφόσον η συνομιλία είναι κρυπτογραφημένη, Μεθοδολογικές δυσκολίες στην αξιολόγηση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών, εξαιτίας του απορρήτου των συνδιαλέξεων, που απαγορεύει την επαφή με τους/τις καλούντες/ούσες σε επόμενο χρόνο (follow up) κ.ά., Η συχνή τέλεση της διαδικασίας υποστήριξης υπό καθεστώς υψηλής πίεσης, λόγω του επίμονου αιτήματος του/της καλούντος/ούσας για άμεση επίλυση του θέματος που τον/την απασχολεί. Σε αυτές τις περιπτώσεις, ενδέχεται ο/η σύμβουλος να καταφύγει στην αξιοποίηση τεχνικών, οι οποίες διαφοροποιούνται από το κατεξοχόν θεραπευτικό πλαίσιο εντός του οποίου λειτουργεί στις διαζώσης συνεδρίες, Η έλλειψη οπτικής επαφής και η αδυναμία παρακολούθησης και ερμηνείας της εξωλεκτικής συμπεριφοράς ενέχουν και έναν επιπρόσθετο κίνδυνο: τον κίνδυνο να εκλάβει ο/η σύμβουλος ως αληθείς όλες τις παρεχόμενες

από τον/την καλούντα/ούσα πληροφορίες. Είναι εκ των πραγμάτων εξαιρετικά δύσκολο να εξακριβώσει ο/η σύμβουλος πότε ένα παρεχόμενο στοιχείο είναι ανυπόστατο.

Η διαπολιτισμική εργασία δίνει τις εξής κατευθυντήριες γραμμές για τη σωστή εφαρμογή της (Λαγωνίκα Μ., 2011): Η εξυπηρετούμενη πρέπει να προσεγγίζεται ως ενεργό μέλος της κουλτούρας της, Σημαντικό μέρος της διαπολιτισμικής εργασίας είναι η ενδυνάμωση της γυναίκας, μέσα από ομάδες αυτοβοήθειας. Οι επαγγελματίες πρέπει να αναπτύξουν μια πολιτισμική ενσυναίσθηση, προκειμένου να κατανοήσουν τι σημαίνει για την ίδια τη γυναίκα το πολιτισμικό της υπόβαθρο, Οι επαγγελματίες πρέπει να διαθέτουν την ικανότητα να συζητήσουν για πολιτισμικά θέματα ,Οι επαγγελματίες πρέπει να γνωρίζουν ότι δεν υπάρχει μια συγκεκριμένη έννοια του «φυσιολογικού» για όλες τις κουλτούρες., οι επαγγελματίες πρέπει να καλλιεργήσουν την αυτοαντίληψη τους αναφορικά με τα συναισθήματα και τις σκέψεις τους, όταν έρχονται σε επαφή με διάφορες εθνοτικές ομάδες και κουλτούρες.Οι επαγγελματίες πρέπει να αναπτύξουν δεξιότητες ενσυναίσθησης, υποστηρικτικές δεξιότητες, και δεξιότητες ενδυνάμωσης και συνηγορίας.

Οι επαγγελματίες πρέπει να έχουν γνώσεις σχετικά με (Καλλινικάκη, Θ.,2010):Κοινωνιολογικές γνώσεις πολυπολιτισμικότητας.«Ευαισθητοποίηση στη διαπολιτισμική ψυχολογία και ψυχιατρική για την κατανόηση του τρόπου με τον οποίο οι συνθήκες στη χώρα υποδοχής μπορούν να επηρεάσουν τη διαμόρφωση της προσωπικότητας και την εκδήλωση διαταραχών». Γνώσεις γύρω από τη γεωγραφία, την ιστορία, τις παραδόσεις, τα ήθη, τα έθιμα και την κοινωνικο-πολιτική κατάσταση της κάθε εθνοτικής ομάδας χωριστά. Γνώσεις διάφορων μοντέλων σε μακρο- και μικρο-επίπεδο. Γνώσεις μεταναστευτικών κανονισμών, σχετικής νομοθεσίας, καθώς και των κοινοτικών πόρων και δικτύων. Οι επαγγελματίες πρέπει να θυμούνται ότι: Τα μέλη των εθνοτικών ομάδων συχνά δεν κατανοούν τις αξίες της κυρίαρχης κουλτούρας. Δυσκολεύονται να επικοινωνήσουν λεκτικά σε ατομικές συνεντεύξεις και να ανακαλύψουν τα συναισθήματά τους. Η αίσθηση του χρόνου δεν είναι ίδια για κάθε κουλτούρα και οι εξυπηρετούμενες μπορεί να καθυστερούν σε ραντεβού ή να ζητούν οπωσδήποτε συνάντηση.

Για την εύρυθμη και την πλέον αποτελεσματική λειτουργία του Ξενώνα ενδείκνυται η στελέχωσή του κατ' ελάχιστον με τις ακόλουθες ειδικότητες: Νομικός Σύμβουλος , Κοινωνικός/ή Λειτουργός, Ψυχολόγος, Παιδαγωγός ή Παιδοψυχολόγος , Στέλεχος Διοικητικής Υποστήριξης, Φύλακες, Γενικό βοηθητικό προσωπικό, Επιπλέον, κρίσιμη θεωρείται η ανάπτυξη μόνιμης συνεργασίας με δίκτυο διερμηνέων και διαπολιτισμικών μεσολα-βητών/τριών

Για τη Λειτουργία του Ξενώνα:

- Παρουσιολόγια στελεχών,
- Φόρμες επικοινωνίας,
- Ηλεκτρονική βάση δεδομένων,
- Βιβλίο επικοινωνίας φορέων,
- Βιβλίο Εισόδου-Εξόδου των εξυπηρετούμενων γυναικών (ώρα αποχώρησης, επιστροφής και παρατηρήσεις), και
- Μητρώο Ξενώνα (εισαγωγή, αποχώρηση, προορισμός, υπεύθυνος, παρατηρήσεις).
- Έντυπα δικτύωσης και έντυπα ενημέρωσης/ευαισθητοποίησης
- Γνωματεύσεις φορέων υγείας,
- Εκτιμήσεις/Εκθέσεις φορέων παραπομπής,
- Έντυπο Υποδοχής,
- Έντυπο Συγκατάθεσης,
- Έντυπο Κοινωνικού Ιστορικού (έμφυλης βία ή /και πολλαπλών διακρίσεων),
- Έντυπο Νομικής κατάστασης,
- Έντυπα ατομικών και ομαδικών συνεδριών,
- Βεβαιώσεις εξυπηρετούμενων,
- Έντυπο follow-up κ.λπ.

Στον φάκελο περιλαμβάνονται όποια στοιχεία αφορούν την εξυπηρετούμενη γυναίκα. Συμπληρώνεται περιοδικά από όλες/ους τις/τους συμβούλους, βάσει της ειδικότητάς τους και των δεδομένων των συνεδριών που πραγματοποιούνται. Οι σύμβουλοι καταγράφουν σε αυτό τους στόχους, τις συναντήσεις, την εξέλιξη της διαδικασίας, την εκτίμηση των ενεργειών και σχετικές παρατηρήσεις ανά εξυπηρετούμενη στο πλαίσιο της εργασίας τους. Τέλος, προκειμένου να αντιμετωπιστούν συγκεκριμένες ανάγκες που προκύπτουν, τηρείται αναλυτικό ημερολόγιο ενεργειών και επικοινωνίας με τις υπηρεσίες που έχουν παραπέμψει την εξυπηρετούμενη στον Ξενώνα και με εκείνες στις οποίες παραπέμπει τις εξυπηρετούμενες γυναίκες ο Ξενώνας.

Γενική Περιγραφή Αρμοδιοτήτων Προσωπικού

- Το επιστημονικό προσωπικό του Ξενώνα ασκεί τα καθήκοντα και τις αρμοδιότητές του σύμφωνα με το καθηκοντολόγιο της ειδικότητάς του.
- Τα στελέχη διοικητικής στήριξης/ διαχείρισης φροντίζουν για τη διοικητική επάρκεια του Ξενώνα με εργασίες όπως την οργάνωση και τήρηση του αρχείου, του πρωτοκόλλου εισερχομένων και εξερχόμενων εγγράφων, του παρουσιολογίου των στελεχών, την ενημέρωση της βάσης δεδομένων,

καθώς και οποιαδήποτε εργασία που αφορά διοικητική και τεχνική υποστήριξη και συντονισμό για τη λειτουργία του Ξενώνα.

- Το γενικό βοηθητικό προσωπικό φροντίζει για την εύρυθμη λειτουργία του Ξενώνα σε ζητήματα λειτουργικών αναγκών, όπως θέρμανση, τροφοδοσία, καθαριότητα, κ.λπ. • Ταυτόχρονα, κάθε εργαζόμενη/ος αναλαμβάνει, όπου και όποτε χρειάζεται, τα καθήκοντα που απορρέουν από τους στόχους και τις γενικότερες ανάγκες της λειτουργίας του Ξενώνα, με γνώμονα πάντα την καλή και αποτελεσματική συνεργασία της ομάδας για την παροχή της καλύτερης δυνατής βοήθειας και υποστήριξης στις εξυπηρετούμενες.
- Οι σύμβουλοι συνεργάζονται στενά, προκειμένου οι εξυπηρετούμενες να αντιμετωπίζονται κατά περίπτωση με βάση τις ιδιαίτερες ανάγκες τους στον τομέα της κάθε ειδικότητας. Μεταξύ των συμβούλων υπάρχει ανατροφοδότηση των πληροφοριών και των εκτιμήσεων ακόμα και σε καθημερινή βάση, δεδομένου ότι οι γυναίκες έχουν τακτικές συναντήσεις μαζί τους.
- Η τήρηση της εχεμύθειας και του απορρήτου είναι υποχρέωση όλων. Οι σύμβουλοι οφείλουν να σέβονται τις δυσκολίες και τους περιορισμούς που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες, καθώς και τις αντιφάσεις και παλινωδίες στη συμπεριφορά και τα συναισθήματά τους

Πώς δημιουργούμε ένα τοπικό δίκτυο; ⇒ Ενέργεια 1: Καταγραφή δυνητικών φορέων για συνεργασία .

Προκειμένου να δημιουργήσουμε ένα τοπικό δίκτυο είναι χρήσιμο να καταγράψουμε όλους τους δυνητικούς φορείς με τους οποίους θα ήταν ωφέλιμο να έχουμε σταθερή συνεργασία. Ένας τρόπος οργάνωσης αυτής της καταγραφής ο οποίος προτείνεται είναι ο εξής: Δημιουργούμε έναν κατάλογο με θεματικές κατηγορίες τις οποίες ορίζουμε σύμφωνα με τις εκτιμώμενες ή δυνητικές ανάγκες του πληθυσμού στόχου, στην περίπτωση μας, γυναίκες οι οποίες έχουν υποστεί ή υφίστανται έμφυλη βία ή/και πολλαπλές διακρίσεις.

Προτεινόμενες θεματικές κατηγορίες: Ασφάλεια – Προστασία

Διευθύνσεις Κοινωνικής Πρόνοιας σε Νομό και Περιφέρεια – Κοινωνικής Μέριμνας των Δήμων

Συνήγορος του Πολίτη

Αστυνομικές Αρχές

Εισαγγελίες

Ιατροδικαστικές Υπηρεσίες Δικηγορικοί Σύλλογοι

Εθελοντικές Ομάδες Νομικών

Υγεία

Νοσοκομεία – Κέντρα Υγείας

Δημοτικές Υπηρεσίες Υγείας / δημοτικά ιατρεία

Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις που παρέχουν υπηρεσίες υγείας, όπως Γιατροί Χωρίς Σύνορα, Γιατροί του Κόσμου, Ερυθρός Σταυρός κ.λπ.

Εθελοντικές ομάδες Γιατρών – Νοσηλευτών/τριών

Εθελοντές/τριες Γιατροί – Νοσηλευτές/τριες ως άτομα

ΚΕΕΛΠΝΟ

Βοήθεια στο σπίτι

Κέντρα Κοινωνικής Προστασίας, Αλληλεγγύης & Παιδείας

Κέντρα Ανοιχτής Προστασίας Ηλικιωμένων (ΚΑΠΗ)

Κέντρα Πρόληψης Εξαρτησιογόνων Ουσιών (π.χ. ΟΚΑΝΑ, ΚΕΘΕΑ, 18 Άνω)

Κέντρα Ψυχικής Υγείας (ΚΨΥ)

Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού

Απασχόληση / Επιχειρηματικότητα / Επαγγελματικός προσανατολισμός

ΟΑΕΔ – ΚΠΑ

Γραφεία Απασχόλησης Περιφερειών – Δήμων / Γραφεία Υποστήριξης Ανέργων δήμων κ.λπ.

Κέντρα Κοινότητας Δήμων

Κοινωνικές Υπηρεσίες Δήμων

Εμπορικοί Σύλλογοι - Επιμελητήρια

Επαγγελματικοί Σύλλογοι – Επιμελητήρια

Κέντρα Στήριξης & Ανάπτυξης Επιχειρηματικότητας

Ιδιωτικά Γραφεία Απασχόλησης

Εθνικά και Ευρωπαϊκά Προγράμματα Απασχόλησης

Βιομηχανίες της Περιοχής

Εταιρείες της Περιοχής

Εργοδοτικοί φορείς της περιοχής

Γραφεία διασύνδεσης Πανεπιστημίων

Εθνικό Ινστιτούτο Εργασίας και Ανθρώπινου Δυναμικού» (ΕΙΕΑΔ)

Εθνικός Οργανισμός Πιστοποίησης Προσόντων και Επαγγελματικού Προσανατολισμού (ΕΟΠΠΕΠ)

Γυναικείοι και κοινωνικοί συνεταιρισμοί

ΚΟΙΝ.Σ.ΕΠ «Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις - Ν.4019 /11»

Ελληνικό Δίκτυο Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης

Ινστιτούτο Κοινωνικής Ευθύνης- CRI

Ινστιτούτο Κοινωνικής Οικονομίας

Εργαστήρια Ειδικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης
Συνδικαλιστικοί φορείς και Γραφεία Ισότητας κοινωνικών εταίρων (π.χ. ΓΣΕΕ, ΣΕΒ, ΕΣΕΕ, ΓΣΕΒΕΕ, κ.λπ.)
Επιθεωρήσεις Εργασίας
Εκπαίδευση
Κέντρα δια βίου μάθησης Περιφερειών – Δήμων
Διευθύνσεις Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης
Διευθύνσεις Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης
Πανεπιστημιακοί Φορείς
Σχολικές μονάδες
Κέντρα Δια Βίου Μάθησης
Σχολεία δεύτερης ευκαιρίας
Σύλλογοι Γονέων και κηδεμόνων
Δίκτυο για την καταπολέμηση της Φτώχειας και του Κοινωνικού Αποκλεισμού
Δίκτυο για το Δικαίωμα στη Στέγη και την Κατοικία
Κοινωνικές Δομές των Δήμων για την αντιμετώπιση της φτώχειας
Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία (ΕΣΑΜΕΑ)
Περιφερειακές ομοσπονδίες ΑμεΑ
Κ.Ε.Κ.Υ.Κ.ΑμεΑ Δήμων / ανοικτές μονάδες φροντίδας
Κέντρα Δημέρευσης και Ημερήσιας Φροντίδας
Σύλλογοι γονέων, κηδεμόνων και φίλων ατόμων ΑμεΑ
Σύλλογοι στήριξης ΑμεΑ
Στέγες Υποστηριζόμενης Διαβίωσης
Πανελλαδικές ενώσεις για την αποκατάσταση
Ευρωπαϊκά και εθνικά δίκτυα συνεργασίας για την πρόσβαση ατόμων με αναπηρίες στην αγορά εργασίας
Οργανώσεις για άτομα με αναπηρίες και θέματα ειδικής αγωγής
Βοήθεια στο σπίτι
Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις
Μονογονείς
Διευθύνσεις των δήμων (για θέματα επιδόματος απροστάτευτου τέκνου)
Κοινωνικές Υπηρεσίες Δήμων
ΟΑΕΔ
Οργανισμός Εργατικής Κατοικίας (ΟΕΚ)

Διεύθυνση Προστασίας Οικογένειας

Σωματεία και σύλλογοι μονογονεϊκών οικογενειών (π.χ. Πανελλήνιος Σύλλογος Μελών Μονογονεϊκών Οικογενειών, Πανελλήνιος Σύλλογος Άγαμων Μητέρων, κ.λπ.)

Ρομά

ΕΚΚΑ

Δίκτυο Φορέων συνεργαζομένων με τον Συνήγορο του Πολίτη για θέματα Ρομά

Δίκτυο ROM – Πανελλαδικό Δίκτυο ΟΤΑ για την υποστήριξη των Ελλήνων Τσιγγάνων ΣΟΚΑΔΡΕ

Ελληνικό Παρατηρητήριο των Συμφωνιών του Ελσίνκι (ΕΠΣΕ)

Πολιτιστικοί Μορφωτικοί Σύλλογοι Ρομά

ΜΚΟ για θέματα και υποστήριξη πληθυσμών Ρομά

Γυναίκες πρόσφυγες /Μετανάστριες

Ύπατη Αρμοστεία για τους Πρόσφυγες

Κέντρα Υποδοχής και Φιλοξενίας

ΜΚΟ για θέματα Ασύλου και υποστήριξης Προσφύγων (π.χ. Ελληνικό Συμβούλιο για τους

Πρόσφυγες, Μετάδραση, Praksis, Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός, Γιατροί χωρίς σύνορα, γιατροί του κόσμου, IRC, Διεθνής Αμνηστία, Άρσις, Κλίμακα κ.λπ.)

Μεταναστευτικές Οργανώσεις, Σύλλογοι, Σύνδεσμοι, Ενώσεις και Κοινότητες

Κυριακάτικο Σχολείο Μεταναστών

Κίνηση Απελάστε το Ρατσισμό

Κινήσεις Αλληλεγγύης

Κοινωνικά παντοπωλεία και κοινωνικά φαρμακεία

Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις ΜΚΟ για θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ισότητας (Ευρωπαϊκό Δίκτυο κατά της Βίας, Διεθνής Αμνηστία, Γιατροί του Κόσμου, Ελληνικό Δίκτυο Γυναικών Ευρώπης, Praksis, Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες, Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός κ.λπ.)

ΜΚΟ για θέματα παιδιού και οικογένειας (π.χ. Συνήγορος του Παιδιού, Ινστιτούτο Υγείας Παιδιού, Χαμόγελο του Παιδιού, Παιδικά Χωριά SOS, Κέντρο Μέριμνας Οικογένειας και Παιδιού, Ελληνική Εθνική Επιτροπή UNICEF, κ.λπ.)

Εκκλησία

Τοπικά παραρτήματα Ερυθρού Σταυρού

Συνήγορος του Πολίτη

Κύκλος δικαιωμάτων του Παιδιού

Ελληνική Επιτροπή Διεθνούς Αμνηστίας

Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες

Μεταναστευτικές Οργανώσεις

ΑΡΣΙΣ

Γιατροί Χωρίς Σύνορα

Γιατροί του Κόσμου

Το Χαμόγελο του Παιδιού

ΧΕΝ, ΧΑΝ, Λύκεια Ελληνίδων

Και όποιες άλλες οργανώσεις δραστηριοποιούνται στην εκάστοτε περιοχή.

Σύλλογοι

Σύλλογοι Γυναικών / Φεμινιστικές Ομάδες

Σύλλογοι Ατόμων με Αναπηρία

Επαγγελματικοί Σύλλογοι

Σύλλογοι εκπαιδευτικών

Πολιτιστικοί σύλλογοι

Θεματικοί σύλλογοι

Υπουργεία

Υπουργείο Εσωτερικών

Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής

Υπηρεσία Υποδοχής και Ταυτοποίησης

Γραφείο Εθνικού Εισηγητή για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων

Υπουργείο Εργασίας (Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΕΚΚΑ), Ειδική

Γραμματεία Κοινωνικής Ένταξης των Ρομά, Τμήμα Κοινωνικής Ένταξης, Κοινωνικής

Συνοχής και Ισότητας Ευκαιριών, Τμήμα Προστασίας Ευπαθών Ομάδων,

Προσφύγων – Αιτούντων Άσυλο, Τμήμα Ισότητας των Φύλων)

Υπουργείο Δικαιοσύνης

Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη

Γενική Γραμματεία Δια βίου Μάθησης

Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου

Ανάδειξη του ρόλου της κοινωνίας των πολιτών- πρόληψη και θεραπεία της Βίας – προώθηση ισότητας των φύλων. - Επιστημονική κατάρτιση Αστυνομικών σε τοπικό επίπεδο - βελτίωση της διοικητικής επιχειρησιακής ικανότητάς της, την πρόληψη καταπολέμηση κάθε μορφής βίας κατά των γυναικών και λοιπών ευπαθών ομάδων, την ενθάρρυνση των θυμάτων μέσω της καταπολέμησης «ταμπού» και στερεοτύπων, τη βραχεία φιλοξενία τους (σε συνεργασία με

ξενοδοχεία για χρήση δωματίων ως χώρους φιλοξενίας), τη συνεργασία με επαγγελματίες διαφορετικών ειδικοτήτων και την πρόσληψη μιας ψυχολόγου.

Νομική συμβουλευτική και συμβουλευτική γυναικείας επιχειρηματικότητας - σε άνεργες γυναίκες που αναζητούσαν μια θέση εργασίας ή ήθελαν να δημιουργήσουν τη δική τους επιχείρηση, αλλά και σε γυναίκες επιχειρηματίες που επιθυμούσαν να βελτιώσουν μια ήδη υπάρχουσα επιχείρησή τους. Σκοπός του προγράμματος ήταν η ενίσχυση και η ανάπτυξη/ εξέλιξη της γυναικείας επιχειρηματικότητας, η ένταξη και η επανένταξη γυναικών στην αγορά εργασίας μέσα από συμβουλευτική υποστήριξη, ενέργειες κατάρτισης/επιμόρφωσης, καθώς και εκμάθησης/ αξιοποίησης συγκεκριμένων μεθόδων αναζήτησης εργασίας - πρόληψη και την καταπολέμηση κάθε μορφής έμφυλης βίας κατά των γυναικών, καθώς και την αρωγή θυμάτων έμφυλης βίας, απευθυνόμενος καταρχήν στις γυναίκες και στα παιδιά (συγκεκριμένες ομάδες υψηλού κινδύνου, μεταξύ άλλων: άνεργες γυναίκες και μητέρες, γυναίκες που εμφανίζουν ιατρικά προβλήματα, εγκυμονούσες γυναίκες, οικογένειες όπου ο άνδρας είναι εξαρτημένος από ουσίες και οικογένειες μεταναστών/ριών). Ως βασικός στόχος τέθηκε η *αγωγή κοινότητας* με έμφαση σε στάσεις και αντιλήψεις του ευρύτερου πληθυσμού που αφορούν την ενδοοικογενειακή βία και επίσης, ειδικότερα, την εκπαίδευση και κατάρτιση επιμέρους ομάδων (δασκάλων, ιατρών, επαγγελματιών ψυχικής υγείας, αστυνομικών). Σημαντικούς στόχους αποτέλεσαν επίσης η γνωστοποίηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των γυναικών και η προάσπιση αυτών, η ενεργοποίηση των τοπικών φορέων της περιοχής

Διοργάνωση κύκλων εκμάθησης Η/Υ - γνωστικά αντικείμενα όπως η χρήση υπολογιστή και η διαχείριση αρχείων, η επεξεργασία κειμένου, το διαδίκτυο και το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, καθώς και η δημιουργία προσωπικών σελίδων (blog). Επίσης οι συμμετέχουσες κλήθηκαν προαιρετικά να παρουσιάσουν ένα δείγμα των όσων έχουν διδαχτεί μέσω εργασιών με θέματα όπως: «Γράψτε μία ιστορία από τον τόπο σας ή την πατρίδα σας», «Περιγράψτε ένα έθιμο – μία συνταγή από την πατρίδα σας ή την Ελλάδα» κ.λπ.

«Οι Γυναίκες Διεκδικούν Ενεργό Ρόλο στην Προστασία του Περιβάλλοντος – Η Οπτική του Φύλου στο Περιβάλλον» Ως τομέα παρέμβασης, η οργάνωση επέλεξε τους τομείς ένταξης της οπτικής του φύλου με καινοτόμο χαρακτήρα, όπως για παράδειγμα το περιβάλλον, η κοινωνία της γνώσης, ο πολιτισμός, η έρευνα, η επιστήμη, η τέχνη κ.ά., ενώ ωφελούμενες των δράσεων του ήταν γυναίκες μηχανικοί, μαθήτριες και εκπαιδευτικοί λυκείου, αλλά και γονείς. Έμφαση δόθηκε στην ένταξη της οπτικής του φύλου στο περιβάλλον (με επισκόπηση της σχετικής βιβλιογραφίας και

μελέτη/εξειδίκευση σχετικών θεμάτων που αφορούν την ελληνική πραγματικότητα), στην καταπολέμηση των στερεοτύπων του φύλου και των έμφυλων κοινωνικών ρόλων στην εκπαίδευση και στην επαγγελματική πορεία, στην ανάδειξη των περιβαλλοντικών θεμάτων στα σχολεία και την παράλληλη ευαισθητοποίηση των νέων σε αυτά τα θέματα, στην ανάδειξη των θετικών προς το περιβάλλον τεχνολογικών εφαρμογών, στη συμβουλευτική στήριξη μαθητριών με έφεση στις θετικές επιστήμες ώστε να επιλέξουν την κατεύθυνση σπουδών που επιθυμούν χωρίς προκαταλήψεις, στη συμβουλευτική στήριξη γυναικών μηχανικών ώστε να στραφούν και σε θέματα/εξειδικεύσεις σχετικές με τις περιβαλλοντικές εφαρμογές (και με στόχο την καταπολέμηση της ανεργίας των γυναικών μηχανικών).

Γυναίκες με νοητική υστέρηση . την ενίσχυση, ενδυνάμωση, παροχή ψυχοκοινωνικής υποστήριξης των γυναικών θυμάτων βίας, η την αποσύνδεση του φαινομένου της βίας από την ψυχολογική τους διαταραχή, την αποκατάσταση της λειτουργικότητάς τους και την ενίσχυση της διεκδικητικότητάς τους, η την ανάπτυξη βασικών ικανοτήτων (συναισθηματικής νοημοσύνης και μετα-γνώσης) και την ενημέρωσή τους για ποικίλα θέματα (π.χ. επαγγελματικό προσανατολισμό, εργασιακή επανένταξη). η την ευαισθητοποίηση της κοινότητας σε θέματα βίας, την πρόληψη & καταπολέμηση του ρατσισμού - διοικητική υποστήριξη, συμβουλευτική και συντονισμό των εργαστηρίων κεραμικής, θεάτρου, περιβάλλοντος, ζωγραφικής, κατασκευής κοσμήματος και ειδών λαϊκής τέχνης από ανακυκλώσιμα υλικά.

Πρόληψη και καταπολέμηση κάθε μορφής έμφυλης βίας κατά των γυναικών και την αρωγή θυμάτων έμφυλης βίας και οι προγραμματισμένες δράσεις του αφορούσαν την **ευαισθητοποίηση των εκπαιδευτικών της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, των μαθητών/ριών της Γ΄ Τάξης των γυμνασίων και της Α΄ τάξης των Λυκείων της Περιφερειακής Ενότητας ... (ηλικίας 15-16 ετών)**, την προσέγγιση των γονέων και κηδεμόνων των παιδιών που θα εντάσσονταν ενεργά στο σχέδιο δράσης, αλλά και την ευαισθητοποίηση και ενεργοποίηση του ευρύτερου κοινωνικού συνόλου. Ως βασικός στόχος τέθηκε η προώθηση της ισότητας των φύλων στο σχολείο, καθώς αυτό αποτελεί βασικό στοιχείο της ζωής των εφήβων και ένα από τα σημαντικότερα πλαίσια, μέσα στα οποία πραγματοποιείται η έμφυλη κοινωνικοποίησή τους, παραμένοντας παράλληλα ένας θύλακας διαμόρφωσης και ενίσχυσης των στάσεών τους απέναντι στον εαυτό και τους άλλους. Σε πρώτο επίπεδο σχεδιάστηκε η υλοποίηση συναντήσεων με συμβούλους-εκπαιδευτικούς, όπου κάθε ομάδα εκπαιδευτικών θα πραγματοποιούσε 5 δίωρες συναντήσεις.

Η συμβολή των ΟΤΑ στην υλοποίηση δράσεων ισότητας των φύλων με την ίδρυση ΝΠΙΔ σε συνεργασία με το ΚΣΓ (λόγω του ότι το ΚΣΓ υπάγεται στο ΓΓΙ και το Υπ.Εσωτερικών όπου οι διαδικασίες καθιστερούν

Την ένταξη της οπτικής του φύλου μέσα από τη συμμετοχή των ωφελουμένων σε εργαστήρια εφαρμοσμένων εικαστικών τεχνών (ζωγραφική με διάφορες καινοτόμες τεχνικές, μικρογλυπτική) με σκοπό την έκφραση, την ψυχολογική ενδυνάμωση, την επικοινωνία, τη δημιουργία επαγγελματικής προοπτικής, αλλά και τη διάδοση της φωνής των γυναικών μέσα από πολιτιστικές εκδηλώσεις

Νοσοκομείο : Κύριος σκοπός ήταν η παροχή συμβουλευτικής, ενημέρωσης και υποστήριξης μεταναστριών εγκύων και νέων μητέρων ως προς την ομαλή μετάβασή τους προς τη γονεϊκότητα, ενώ επιμέρους στόχοι ήταν: η ενημέρωση της εγκύου/μετανάστριας για τις φυσιολογικές αλλαγές που συμβαίνουν στο σώμα της κατά την κύηση και τη λοχεία, η ψυχοσυναισθηματική και σωματική προετοιμασία της εγκύου/μετανάστριας για τη διαδικασία του τοκετού και τις ανάγκες της λοχείας και η ενθάρρυνση και ενίσχυσή της προς τον επικείμενο ρόλο της γονεϊκότητας και το ρόλο που διαδραματίζει στην ανάπτυξη του παιδιού της και τέλος, η παροχή συμβουλευτικής φροντίδας (ενίσχυση ικανοτήτων, ενημέρωση για θέματα που αφορούν την ψυχοσυναισθηματική και κοινωνική ανάπτυξη του εμβρύου/νεογνού/βρέφους, αναζήτηση υποστηρικτικών κοινωνικών συστημάτων και ομάδων μέσα στην οικογένεια και την κοινωνία για τη συνδρομή των γυναικών κατά την συγκεκριμένη ευαίσθητη περίοδο, ανάδειξη τρόπων επικοινωνίας και φροντίδας του νεογέννητου, έγκαιρη ανίχνευση δυσκολιών που αφορούν την ψυχική υγεία των γυναικών κατά την περιγεννητική περίοδο, έγκαιρη ανίχνευση ζητημάτων που σχετίζονται με ενδοοικογενειακή βία).

Η αξιοποίηση των τεχνικών της κοινωνικής διαμεσολάβησης

Αναπάντητα χρόνια ερωτήματα – εμπόδια που αντιμετωπίζει ένας Δήμος εάν ακολουθήσει πεπαλαιωμένες πολιτικές και νομοθετικά κενά χωρίς να αναλάβει το δικό του έργο.

1. Ποια ζητήματα παραμένουν ανεπίλυτα μεταξύ πολιτείας και μη κυβερνητικών οργανώσεων;
2. Πόσο ασφαλείς αισθάνονται οι εμπλεκόμενοι φορείς, οι εμπλεκόμενες οργανώσεις, ώστε να αναφερθούν στα ζητήματα αυτά;

3. Πώς αντιλαμβάνονται και εξηγούν τη σιωπή οι διαφορετικοί εμπλεκόμενοι ρόλοι του κοινωνικού πεδίου (όπως ορίζεται το τελευταίο από τις αλληλεπιδράσεις εντός του συγκεκριμένου προγράμματος, αλλά και εντός του ευρύτερου πλαισίου);

4. Τι σημαίνει η σιωπή και τι διδάσκει ως προς την κατανόηση των έμφυλων ζητημάτων;

5. Σε ποιο βαθμό η σιωπή σηματοδοτεί την ταύτιση με το κοινωνικό πεδίο, καθρεφτίζοντας ακριβώς εκείνα τα ζητήματα που αναδεικνύει η εστίαση στη διάσταση του φύλου;

6. Τι αποσιωπάται κοινωνικά ως προς τα φύλα και πώς εκφράζεται η λειτουργία αυτή από τις γυναίκες/ μη κυβερνητικές οργανώσεις και τους κρατικούς φορείς;

7. Με ποιον τρόπο το ζήτημα της ένταξης της οπτικής του φύλου οφείλει να αποτελέσει μια ανάγκη εντός των ίδιων των οργανώσεων/φορέων που υλοποίησαν (και συνεχίζουν να υλοποιούν) συγκεκριμένα προγράμματα;

8. Κατά πόσο ορισμένες οργανώσεις αναπτύσσουν δράσεις που καθρεφτίζουν τις κυρίαρχες αντιλήψεις για το φύλο, αναπαράγοντας στερεοτυπικές απεικονίσεις γυναικών και ανδρών;

9. Στο βαθμό που τα υλοποιημένα σχέδια δράσης είχαν ήδη εγκριθεί με βάση το περιεχόμενό τους, ενώ παράλληλα – σε κάποιες περιπτώσεις – αναπαρήγαγαν μια συγκεκριμένη διαλεκτική, που συχνά ερχόταν σε αντίθεση με τους διακηρυγμένους στόχους τους, τι δηλώνει αυτό για την ίδια την οπτική της πολιτείας; Και άρα, με ποιους τρόπους μία πρόσκληση συμμετοχής σε ένα πρόγραμμα ενδυνάμωσης των γυναικών και μη κυβερνητικών οργανώσεων ορίζει εξίσου το πεδίο και τις αλληλεπιδράσεις εντός του;

10. Καθώς η έννοια του φύλου αφορά επίκτητες κοινωνικές διαφορές μεταξύ αντρών και γυναικών, ένα παράγωγο της πολιτικής τους κουλτούρας, τι μας εμποδίζει να στραφούμε σε δράσεις που θα απευθύνονται και προς τα δύο φύλα;

11. Με ποιον τρόπο θα μπορούσε να εκπροσωπηθεί πληρέστερα η θεματική στην οποία εστίασαν οι διαφορετικές οργανώσεις, μέσω της εκπροσώπησης των στάσεων που επιδιώκουν από τα ίδια τα μέλη τους και το περιεχόμενο των δράσεών τους (σε ατομικό και συλλογικό επίπεδο);

(Σημειώνεται ότι ο νομικός του κέντρου [...] Αθανάσιος Δέλιος σημειώνει ότι “τα περισσότερα περιστατικά γυναικών που ζητούν την βοήθεια του Κέντρου εμπίπτουν στο εννοιολογικό περιεχόμενο του νόμου 3500/2006 περί ενδοοικογενειακής βίας . Ο νόμος αυτός είναι ένα πολύ σημαντικό βήμα σε σχέση με ότι ίσχυε παλαιότερα, δεδομένου ότι είναι πολύ αναλυτικός και προβλέπει πολύ αυστηρές ποινές στους θύτες. Και είναι σημαντικό, επίσης, το γεγονός ότι όλο και περισσότερες γυναίκες ζητούν να μάθουν τα δικαιώματά τους –κυρίως δικαιώματα αστικής φύσεως, όπως διαζύγιο, διατροφή και επιμέλεια παιδιών. Ο νόμος, μάλιστα, προβλέπει –για πλημμελήματα- την περίπτωση της εξωδικαστικής διαμεσολάβησης, παρουσία εισαγγελέα. Η λύση αυτή επιλέχτηκε διότι οι περιπτώσεις γυναικών που ναι μεν επιθυμούν να διωχθεί αυτός που άσκησε βία πάνω τους αλλά επιδιώκουν να

γίνει με ομαλό τρόπο –έτσι ώστε, κατόπιν, να επικεντρωθούν στο πώς θα ορθοποδήσουν- είναι πολύ μεγάλο.

Τι δεν παρέχεται στο Κέντρο Συμβουλευτικής Γυναικών Θυμάτων Βίας Δήμου Καλαμάτας σύμφωνα με το υπ' αριθ 21906/22.5.2018 ΘΕΜΑ:Κανονισμός Λειτουργίας των Συμβουλευτικών Κέντρων του Δικτύου της Γενικής Γραμματείας Ισότητας των Φύλων

Τα Συμβουλευτικά Κέντρα πρέπει κατ' ελάχιστον να διαθέτουν τον απαραίτητο: – τεχνολογικό εξοπλισμό (Η/Υ με τα απαιτούμενα περιφερειακά συστήματα, φωτοαντιγραφικό μηχάνημα, τηλεφωνικές συσκευές, συσκευή αποστολής και λήψης fax, internet), – εξοπλισμό γραφείου (γραφεία, βιβλιοθήκες, καθίσματα εργασίας, συρταριέρες για την ασφαλή φύλαξη των φακέλων των εξυπηρετούμενων), – εξοπλισμό πυρασφάλειας, συσκευές λειτουργίας ψύξης και θέρμανσης, κ.λπ. Στο κτίριο, όπου εδρεύει το Συμβουλευτικό Κέντρο, πρέπει να πληρούνται οι προδιαγραφές των κανόνων υγιεινής και **ασφάλειας** να διασφαλίζεται η δυνατότητα πρόσβασης των ΑμεΑ και να είναι εύκολη η πρόσβαση με μέσα μαζικής μεταφοράς

VII. ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ Οι υπηρεσίες που παρέχονται από τα Συμβουλευτικά Κέντρα είναι: • Υπηρεσίες ενημέρωσης και εξειδικευμένης πληροφόρησης σε θέματα ισότητας των φύλων, αντιμετώπισης της έμφυλης βίας ή/και των πολλαπλών διακρίσεων κατά των γυναικών. • Υπηρεσίες κοινωνικής, ψυχολογικής, **νομικής και εργασιακής στήριξης (με την οπτική του φύλου)**.

• Υπηρεσίες παραπομπής ή συνοδείας -όποτε αυτό απαιτείται- των εξυπηρετούμενων σε ξενώνες φιλοξενίας, στις αστυνομικές και εισαγγελικές αρχές, στο δικαστήριο, σε νοσοκομεία, κέντρα υγείας, κέντρα ψυχικής υγιεινής, σε φορείς αρμόδιους για **προνοιακά ή άλλα επιδόματα, σε φορείς προώθησης της απασχόλησης και επιχειρηματικότητας, σε φορείς προστασίας και στήριξης παιδιών** κ.λπ.

ΣΤΕΛΕΧΩΣΗ Για τη λειτουργία των Συμβουλευτικών Κέντρων απασχολούνται: • Στελέχη διοικητικής υποστήριξης/σύμβουλοι υποδοχής. • **Σύμβουλοι** Κοινωνικής, Ψυχολογικής και **Νομικής στήριξης (περισσότεροι από 1 γιατί το Κέντρο οφείλει να παραμένει ανοιχτό περισσότερες ώρες απο το δωρο)** . Για την εξασφάλιση της καλής λειτουργίας των Συμβουλευτικών Κέντρων πριν την έναρξη της παροχής υπηρεσιών ο φορέας υποχρεούται να εκπαιδεύει το προσωπικό σχετικά με την πρόληψη και την αντιμετώπιση της έμφυλης βίας ή/και

των πολλαπλών διακρίσεων κατά των γυναικών, καθώς και σχετικά με τους απαιτούμενους χειρισμούς με βάση τα εκπαιδευτικά εργαλεία που έχει εκπονήσει.

1) Στέλεχος διοικητικής υποστήριξης- σύμβουλος υποδοχής Το στέλεχος διοικητικής υποστήριξης / σύμβουλος υποδοχής έχει τις ακόλουθες αρμοδιότητες: • Υποδοχή του ενδιαφερομένου προσώπου. Ενημέρωσή της/του για τις δράσεις και το προφίλ παροχής των υπηρεσιών του Κέντρου, διερεύνηση του αιτήματός της/του και παραπομπή στις/στους συμβούλους του Κέντρου – μέσω της συμπλήρωσης του Εντύπου Υποδοχής. • Οργάνωση και τήρηση του πρωτοκόλλου εισερχομένων και εξερχομένων εγγράφων, καταγραφή της καθημερινής παρουσίας των στελεχών και ανάλογη ενημέρωση της Υπηρεσίας. • Έλεγχος, παρακολούθηση, διεκπεραίωση της έντυπης και ηλεκτρονικής αλληλογραφίας και ανάλογη ενημέρωση των υπολοίπων στελεχών. • Τήρηση και ενημέρωση έντυπου και ηλεκτρονικού Αρχείου (Βάση Δεδομένων) με στοιχεία, τα οποία κρίνονται απαραίτητα για την παρακολούθηση των δραστηριοτήτων του φορέα. Μέριμνα για τη διασφάλιση του απορρήτου και τήρηση του αρχείου, καθώς και των τηλεφωνικών μηνυμάτων και σημειωμάτων που αφορούν στις εξυπηρετούμενες σε ασφαλείς συνθήκες. Οι βάσεις δεδομένων απαρτίζονται από επιμέρους αρχεία αναφορικά με: i. τον προγραμματισμό των ατομικών ή ομαδικών συνεδριών συμβουλευτικής μέσω της ενημέρωσης και της διαχείρισης του αρχείου με τις ατομικές ή ομαδικές συνεδρίες, ii. την καταχώρηση ωρών ατομικών ή ομαδικών συνεδριών συμβουλευτικής ανά σύμβουλο και με χρονολογική ακολουθία, iii. την καταχώρηση των στοιχείων από τα αντίστοιχα έντυπα για την κάθε εξυπηρετούμενη. • Τήρηση του βιβλίου τηλεφωνικών επικοινωνιών (όπου απαιτείται) και του βιβλίου ραντεβού των εξυπηρετούμενων. • Μέριμνα για την ομαλή λειτουργία του μηχανογραφικού εξοπλισμού του Κέντρου, καθώς και για ό,τι συσχετίζεται με τη λειτουργία του κτηρίου, του περιβάλλοντος χώρου, την προμήθεια αναγκαίου υλικού κ.ο.κ. • Ειδικότερα όσον αφορά τις/τους κοινωνιολόγους/συμβούλους υποδοχής: Παρέχουν σε ατομική ή ομαδική συνάντηση υπηρεσίες εργασιακής συμβουλευτικής και συμπληρώνουν τα σχετικά εργαλεία. Συνεργάζονται με άλλες υπηρεσίες, παρακολουθούν την πορεία των εξυπηρετούμενων που έχουν παραπεμφθεί και διαμεσολαβούν, προκειμένου να διευκολύνουν την πρόσβασή τους σε φορείς προώθησης στην απασχόληση, εκπαίδευσης-κατάρτισης, υποστήριξης της επιχειρηματικότητας, κ.λπ.

2) Σύμβουλος κοινωνικής στήριξης Η/ο σύμβουλος κοινωνικής στήριξης έχει τις παρακάτω αρμοδιότητες: • Είναι υπεύθυνος/ο στην πρώτη συνεδρία για τη λήψη ενός όσο δυνατό πληρέστερου κοινωνικού ιστορικού της εξυπηρετούμενης, το οποίο καταγράφει και αρχειοθετεί, παράλληλα με τη σύνταξη μιας σύντομης περιγραφής. Ενημερώνει για τις κοινωνικές παροχές που μπορούν να αξιοποιηθούν, για θέματα ασφαλιστικών δικαιωμάτων και άλλα θέματα κοινωνικής προστασίας. • Παρέχει σε ατομική ή ομαδική συνάντηση υπηρεσίες κοινωνικής στήριξης και εργασιακής στήριξης

και συμπληρώνει τα σχετικά εργαλεία. • Μετά από κάθε συνεδρία, συμπληρώνει κατά τον λόγο αρμοδιότητάς της/του το έντυπο κοινωνικού ιστορικού, εφόσον χρειάζεται και συμπληρώνει το έντυπο ατομικών συνεδριών. • Παραπέμπει σε άλλες υπηρεσίες εξειδικευμένης στήριξης, όταν αυτό είναι απαραίτητο. Κάνει τη διασύνδεση π.χ. με υπηρεσίες υγείας, κοινωνικές υπηρεσίες κ.λπ. • Συνεργάζεται με άλλες υπηρεσίες, παρακολουθεί την πορεία των εξυπηρετούμενων που έχουν παραπεμφθεί και διαμεσολαβεί, προκειμένου να διευκολύνει την πρόσβασή τους σε φορείς προώθησης στην απασχόληση, εκπαίδευσης-κατάρτισης, υγείας- πρόνοιας, κ.λπ. • Καταχωρεί τις σημειώσεις από τη συνεδρία με την εξυπηρετούμενη στον Η/Υ, τηρεί ηλεκτρονικό αρχείο του κοινωνικού ιστορικού, καταχωρεί στοιχεία στη Βάση Δεδομένων, καθώς και στον φυσικό φάκελο της εξυπηρετούμενης.

3) Σύμβουλος ψυχολογικής στήριξης Η/ο Σύμβουλος ψυχολογικής στήριξης έχει τις παρακάτω αρμοδιότητες: • Παρέχει ψυχολογική στήριξη σε ατομική ή ομαδική συνάντηση, λαμβάνει πληροφορίες για τις οικογενειακές σχέσεις, καθώς και για τις ευρύτερες κοινωνικές σχέσεις. Εντοπίζει δυσκολίες επικοινωνίας και προσπαθεί για την ανάπτυξη υποστηρικτικού δικτύου. • Ενδυναμώνει την εξυπηρετούμενη, ώστε να αναγνωρίσει τις βασικές συναισθηματικές ανάγκες της και κατά πόσο αυτές εκπληρώνονται στις παρούσες σχέσεις της. • Παραπέμπει σε άλλες υπηρεσίες εξειδικευμένης στήριξης, όταν αυτό είναι απαραίτητο. Κάνει τη διασύνδεση π.χ. με υπηρεσίες υγείας, υπηρεσίες ψυχικής υγείας κ.λπ. • Συνεργάζεται με άλλες υπηρεσίες, παρακολουθεί την πορεία των εξυπηρετούμενων που έχουν παραπεμφθεί και διαμεσολαβεί, προκειμένου να διευκολύνει την πρόσβασή τους σε υπηρεσίες υγείας, πρόνοιας, κ.λπ. • Παρέχει σε ατομική ή ομαδική συνάντηση υπηρεσίες εργασιακής στήριξης και συμπληρώνει τα σχετικά εργαλεία. • Συνεργάζεται με άλλες υπηρεσίες, παρακολουθεί την πορεία των εξυπηρετούμενων που έχουν παραπεμφθεί και διαμεσολαβεί, προκειμένου να διευκολύνει την πρόσβασή τους σε φορείς προώθησης στην απασχόληση, εκπαίδευσης-κατάρτισης, υποστήριξης της επιχειρηματικότητας, κ.λπ. • Καταχωρεί τις σημειώσεις από τη συνεδρία με την εξυπηρετούμενη στον Η/Υ, τηρεί ηλεκτρονικό αρχείο του ιστορικού, καταχωρεί στοιχεία στη Βάση Δεδομένων, καθώς και στον φυσικό φάκελο της εξυπηρετούμενης.

4) Σύμβουλος νομικής στήριξης Η/ο σύμβουλος νομικής στήριξης έχει τις παρακάτω αρμοδιότητες: • Παρέχει σε ατομική ή ομαδική συνάντηση, υπηρεσίες νομικής στήριξης στις γυναίκες που αντιμετωπίζουν προβλήματα νομικής φύσεως. • Παρέχει νομικές πληροφορίες και διευκολύνει τις διαδικασίες που κινεί η εξυπηρετούμενη. Μεταξύ των θεμάτων που επιλαμβάνεται είναι η συμβουλευτική σε ζητήματα οικογενειακού δικαίου, ενδοοικογενειακής βίας, πολλαπλών διακρίσεων και λήψης μέτρων για την προστασία της γυναίκας, όπως επίσης και σε συμβουλευτική για την

τακτοποίηση της αστικοδημοτικής της κατάστασης και του καθεστώτος διαμονής της αν πρόκειται για μετανάστρια κ.λπ. • Συνεργάζεται με φορείς που δέχονται αιτήματα ή καταγγελίες γυναικών θυμάτων έμφυλης βίας ή/και πολλαπλών διακρίσεων, προκειμένου να ενημερωθούν για τις αναγκαίες διαδικασίες. Επεξηγεί, εάν χρειάζεται, τις διοικητικές διαδικασίες και προτείνει στους φορείς τη διαδικαστική πορεία (π.χ. νοσοκομεία, κοινωνικές υπηρεσίες, αστυνομικές αρχές) που θα ακολουθήσουν για να κατοχυρωθούν τα δικαιώματα των γυναικών. Συνεργάζεται με όλα τα στελέχη της δομής και όλες τις ειδικότητες για την κοινή αντιμετώπιση των εξυπηρετούμενων γυναικών. • Συμπληρώνει το έντυπο νομικής κατάστασης της εξυπηρετούμενης το μέρος που αφορά στις δικές της/του ενέργειες και ενημερώνει τον φάκελο της εξυπηρετούμενης μετά από την κάθε συνεδρία, καθώς και τα αρχεία του Συμβουλευτικού Κέντρου. • Συνεργάζεται με τους κατά τόπους Δικηγορικούς Συλλόγους για την παροχή νομικής βοήθειας από τα μέλη του προς τις γυναίκες θύματα βίας έμφυλης βίας ή/και πολλαπλών διακρίσεων που έχουν ανάγκη. • Παραπέμπει σε νομικές υπηρεσίες - φορείς που εν δυνάμει θα συνεργαστούν με το Κέντρο, όπως εισαγγελία, δικαστικές, αστυνομικές αρχές. • Καταχωρεί, τις σημειώσεις από τη συνεδρία με την εξυπηρετούμενη στον Η/Υ, τηρεί ηλεκτρονικό αρχείο, καταχωρεί στοιχεία στη Βάση Δεδομένων, καθώς και στον φυσικό φάκελο της εξυπηρετούμενης.

Γιατί περισσότεροι από 1 στις ειδικότητες (maximum 2)

Σε ό,τι αφορά την παρακολούθηση (follow up) της πορείας της εξυπηρετούμενης γυναίκας, διενεργείται είτε κατ' ιδίαν συνάντηση είτε τηλεφωνική επαφή σε τρεις (3) χρονικές περιόδους μετά το πέρας των παρεχόμενων υπηρεσιών στη εξυπηρετούμενη γυναίκα: ένα (1) μήνα, τρεις (3) μήνες και έξι (6) μήνες.

Δειγματοληπτικά

Καταφύγιο Γυναίκας - Κέντρο Στήριξης Κακοποιημένων Γυναικών Δήμος Ζακύνθου

Ο Δήμος Ζακύνθου, το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων (δια της Γενικής Γραμματείας Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης και Δια Βίου Μάθησης) και το Ίδρυμα Νεολαίας και Δια Βίου Μάθησης συνεχίζουν επιτυχώς τη λειτουργία του Κ.Δ.Β.Μ. του Δήμου Ζακύνθου στο οποίο θα υλοποιηθούν προγράμματα Γενικής Εκπαίδευσης Ενηλίκων με εκπαιδευτικές δράσεις Εθνικής και Τοπικής Εμβέλειας.

Στο Κ.Δ.Β.Μ. του Δήμου Ζακύνθου μπορούν να δημιουργηθούν τμήματα για τα ακόλουθα προγράμματα:

ΤΙΤΛΟΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ Δήμου Χερσονήσου . Κρήτη .

1. Συμβουλευτική σε εξειδικευμένα θέματα (σχολικός εκφοβισμός, διαδίκτυο, Πρόληψη

- εξαρτήσεων, διατροφή κλπ) – 25 ώρες
2. Συμβουλευτική σε ευάλωτες κοινωνικά ομάδες – 50 ώρες
3. Σύνδεση σχολείου – οικογένειας – 25 ώρες
4. Νέες τεχνολογίες στην τρίτη ηλικία – 25 ώρες
5. Θεατρικό Εργαστήρι (ανεβάζω τη δική μου παράσταση) – 50 ώρες

Τα προσφερόμενα προγράμματα μπορούν να παρακολουθήσουν ενήλικες ανεξαρτήτως χώρας καταγωγής, ηλικίας και μόρφωσης, καθώς και μέλη ευάλωτων κοινωνικά ομάδων. Για την ένταξη των ενδιαφερομένων στα τμήματα απαιτείται η συμπλήρωση σχετικής αίτησης με επίδειξη του δελτίου αστυνομικής ταυτότητας ή του διαβατηρίου του υποψηφίου. Το έργο συγχρηματοδοτείται από την Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) μέσω του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» (137 γυναίκες δολοφονούνται κάθε μέρα από τον σύντροφο ή κάποιον συγγενή τους. 1 στις 5 έχει δεχτεί κάποιας μορφής κακοποίηση – λένε οι έρευνες, εγώ νομίζω ότι είναι παραπάνω. Το 42% των γυναικών-θυμάτων εγκλημάτων «τιμής», δολοφονούνται γιατί θεωρήθηκε ότι διέπραξαν κάποιο σεξουαλικό «ατόπημα». Και «Το σπίτι είναι το πιθανότερο μέρος διάπραξης εγκλήματος σε βάρος μιας γυναίκας».) Γιωργής Καρατάσιος

ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΤΗΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΤΗ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ

ΓΙΩΡΓΟΣ ΦΕΡΕΤΖΑΚΗΣ

ΠΡΟΣ :

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ - ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΙΣΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ , Δραγατσανίου αρ.8, 10559 Αθήνα (υπόψιν Γενικής Γραμματέως Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων κας. Μαρίας Συρεγγέλα)

ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΟ ΣΥΛΛΟΓΟ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ : (υπόψιν Πρ.ΔΣΚ κο. Περικλή Ξηρογιάννη), Δικαστικό Μέγαρο Καλαμάτας, Καλαμάτα)

ΕΙΣΑΓΓΕΛΙΑ ΠΡΩΤΟΔΙΚΩΝ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ : (υπόψιν Εισαγγελέως Πρωτοδικών Καλαμάτας κας.Σοφίας Γκουγκουλιάνα)

ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΗ : Γραφείο Δημάρχου, το Δ.Σ. Δήμου Καλαμάτας , Γ.Γ.Δήμου Καλαμάτας
Κέντρο Συμβουλευτικής Γυναικών Θυμάτων Βίας Δ.Καλαμάτας Περρωτού & Μαντίκλου
Καλαμάτα

Επιστολή Συνηγόρου προς το ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΝ ΠΡΥΤΑΝΗ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

Αξιότιμη κ. Υπουργέ, Αξιότιμε κ. Υφυπουργέ, Αξιότιμε κ. Γενικέ, Αξιότιμε κ. Πρύτανη,

Διά της παρούσης επιστολής μου θα ήθελα να θέσω υπ' όψιν σας ένα ιδιαίτερα σοβαρό ζήτημα που σχετίζεται με τα πανεπιστημιακά τμήματα που εδρεύουν στην πόλη της Καλαμάτας και ανήκουν στο Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου. Ειδικότερα και δεδομένης της σπουδαιότητας που αποδίδει ο Δήμος Καλαμάτας στην εύρυθμη και αγωγική συνεργασία της τοπικής κοινωνίας με το πανεπιστήμιο, θα ήθελα να εκφράσω την έντονη αγωνία μου (και των συνδημοτών μου) αναφορικά με την σταδιακή υποβάθμιση των προγραμμάτων μεταπτυχιακών σπουδών (ΠΜΣ), τα οποία προσφέρονται από το Τμήμα Φιλολογίας του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου. Κατά το τελευταίο διάστημα παρατηρήθηκε ανησυχητική μείωση των προαναφερθέντων μεταπτυχιακών προγραμμάτων και μάλιστα δύο (2) τέτοια εξαιρετικά επιτυχημένα προγράμματα σπουδών με μεγάλη απήχηση στην τοπική κοινωνία οδηγήθηκαν για άγνωστους λόγους σε τερματισμό της λειτουργίας τους, με αποτέλεσμα να απομειωθούν οι ευκαιρίες των κατοίκων της Μεσσηνίας και ευρύτερα των πολιτών της Περιφέρειας Πελοποννήσου για περαιτέρω επιμόρφωση και εκπαίδευση σε ανώτατο επίπεδο. Το διαπανεπιστημιακό ΠΜΣ υπό τον τίτλο «Ηθική Φιλοσοφία» έκλεισε άνευ αποχρώντος λόγου και το ΠΜΣ με κατεύθυνση «Αρχαία Ελληνική Φιλολογία» απαξιώθηκε και ακολούθως απενεργοποιήθηκε. Τα γεγονότα αυτά έχουν προβληματίσει έντονα τον Δήμο Καλαμάτας και ειδικότερα τη Δημαρχιακή αρχή. **Παρακαλούμε θερμώς να διερευνήσετε τους λόγους, για τους οποίους τα προαναφερθέντα ΠΜΣ οδηγήθηκαν σε τερματισμό λειτουργίας, και να μεριμνήσετε το ταχύτερο δυνατόν σε συνεργασία με τις πρυτανικές αρχές και τους πανεπιστημιακούς καθηγητές για την άμεση επαναλειτουργία τους πάνω σε υγιείς βάσεις επ' ωφελεία της τοπικής κοινωνίας της πόλης μας και γενικότερα της περιφέρειάς μας.**

ΗΧΟΡΥΠΑΝΣΗ

Η ηχορύπανση, που πρόσφατα χαρακτηρίστηκε ως «ρύπος», αποτελεί μία από τις σοβαρότερες περιβαλλοντικές απειλές που υποβαθμίζει την ποιότητα ζωής, ενώ οι καταγγελίες των περιοίκων για συστηματική και εκτεταμένη ηχορύπανση, κυρίως σε βραδινές ώρες, από τα καταστήματα, είναι επαναλαμβανόμενες (Εκνευρισμός, δυσφορία, απώλεια ακοής, έλλειψη αυτοσυγκέντρωσης, ψυχολογικές διαταραχές, ακροαστική κόπωση, επιθετική συμπεριφορά, διαταραχές ύπνου, δυσάρεστες ορμονικές αντιδράσεις, μειωμένη απόδοση στη δουλειά και στο σχολείο, αλλά και κακή επικοινωνία είναι μόνο μερικά από τα συμπτώματα που έχουν καταγράψει ερευνητές του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας και του Κέντρου Ερευνών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής)

Συγκεκριμένα καταστήματα εξακολουθούν να διαθέτουν άδειες λειτουργίας μουσικής και άδειες παράτασης μουσικής, παρά τη διαπίστωση εκ μέρους των αρμόδιων υπηρεσιών ότι δεν τηρούνται οι προϋποθέσεις χορήγησής τους. Ειδικότερα, διαπιστώθηκε η τοποθέτηση ηχείων και η λειτουργία στερεοφωνικού συγκροτήματος συνδεδεμένου με ενισχυτή και ηχεία με ανοικτές πόρτες και παράθυρα στον εξωτερικό χώρο των καταστημάτων, οι οποίες αποτελούν παράβαση των όρων λειτουργίας της άδειας μουσικής. Ταυτόχρονα, διαπιστώθηκε ότι στις περισσότερες περιπτώσεις δεν πραγματοποιήθηκε η μέτρηση της στάθμης του θορύβου με ηχόμετρο.

Στο πλαίσιο της ενίσχυσης του προληπτικού ελέγχου των υγειονομικών υπηρεσιών, κατά τη διενεργούμενη αυτοψία του άρθρου 14 πριν την έκδοση άδειας μουσικής ή/και παράτασης λειτουργίας μουσικών οργάνων, να υπολογίζεται η στάθμη του θορύβου με ηχόμετρο. Επίσης, κατά τον έκτακτο και τακτικό υγειονομικό έλεγχο των ΚΥΕ, σύμφωνα με το άρθρο 16, οι αρμόδιες υπηρεσίες να μην περιορίζονται σε απλό έλεγχο (εγγράφων, αδειών κλ.π.) αλλά μετρούν τη στάθμη του θορύβου επίσης με ηχόμετρο ώστε η παράβαση να τεκμηριώνεται με επιστημονικό τρόπο. Στο σημείο αυτό σημειώνεται η συναρμοδιότητα των αρμόδιων υγειονομικών και αστυνομικών οργάνων σύμφωνα με το άρθρο 11 της Υ.Δ. Α5/3010/8 (...Επισημαίνεται ότι σε όλες τις περιπτώσεις παράβασης υγειονομικών όρων λειτουργίας, η ανάκληση της άδειας γίνεται πάντοτε μετά από γνώμη της υγειονομικής υπηρεσίας η οποίας είναι δεσμευτική για το Δήμο. Σε κάθε περίπτωση στο θέμα της ουσιαδους τροποποίησης των υγειονομικών όρων λειτουργίας, έχει θεμελιώδη σημασία η γνωμοδότηση της Υγειονομικής Υπηρεσίας, από την οποία και εξαρτάται η ανάκληση ή μη της άδειας. Επομένως, στην περίπτωση αυτή, η Δημοτική Αρχή αποφασίζει **κατά δέσμια αρμοδιότητα, αφού είναι υποχρεωμένη να ακολουθήσει την εν λόγω γνωμοδότηση και δεν διαθέτει διακριτική ευχέρεια ως προς την ανάκληση ή μη της άδειας**)

Ο Συμπαραστάτης του Δημότη και της Επιχείρησης διαπιστώνει ότι, παρά την έκδοση εκ μέρους

του Υπουργού Υγείας της Υ1Γ/Γ.Π/οικ.96967/08.10.2012 Απόφασης, τα ζητήματα που διέπουν τη διαδικασία αδειοδότησης ΚΥΕ εξακολουθούν να ρυθμίζονται από σειρά νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων. Ενδεικτικά, αναφέρεται ο ν. 3843/2006 (Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας), η ΚΥΑ ΔΙΑΔΠ/Φ.Α.3.1/21220/11 (απλούστευση διαδικασίας έκδοσης άδειας ίδρυσης και λειτουργίας ΚΥΕ), η Υ.Δ. Α5/3010/85 (Μέτρα προστασίας της δημόσιας υγείας από θορύβους μουσικής των κέντρων διασκέδασης και λοιπών καταστημάτων), η Αστυνομική Διάταξη 3/1996 (Μέτρα για την τήρηση της κοινής ησυχίας), το Π.Δ 180/1979 (Περί των όρων λειτουργίας καταστημάτων πωλήσεως οινοπνευματωδών ποτών και κέντρων διασκεδάσεως) και ο ν. 4025/2011 (Ανασυγκρότηση Φορέων Κοινωνικής Αλληλεγγύης, Κέντρα Αποκατάστασης, Αναδιάρθρωση Ε.Σ.Υ. και άλλες διατάξεις, βλ. άρθρο 43 Έκδοση υγειονομικών διατάξεων). Ωστόσο, έχει διαπιστωθεί **η αποσπασματικότητα και η πολυπλοκότητα του υφιστάμενου νομοθετικού πλαισίου σχετικά με την διαδικασία αδειοδότησης ΚΥΕ** και τις αρμοδιότητες των εμπλεκόμενων υπηρεσιών. Συνεπώς, για την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση του ζητήματος κρίνεται σκόπιμη η κωδικοποίηση και συστηματοποίηση της διαδικασίας αδειοδότησης ΚΥΕ, τουλάχιστον σε ό,τι αφορά τις υγειονομικές διατάξεις και το Π.Δ 180/1979 σχετικά με τη διαδικασία χορήγησης και αφαίρεσης αδειών ΚΥΕ.

Σύμφωνα με τον ν. 4249/2014, άρθρο 57, προϋποθέσεις σφράγισης κέντρων διασκέδασης και καταστημάτων υγειονομικού ενδιαφέροντος. Δίδεται η αρμοδιότητα στον Διοικητή του τοπικού Αστυνομικού Τμήματος για την έκδοση απόφασης επιβολής σφράγισης του καταστήματος, μετά την συμπλήρωση τουλάχιστον τριών παραβάσεων εντός έτους (δηλ. 365 ημερών). «Μετά την παρ. 7 του άρθρου 80 του ν. 3463/2006 «Κύρωση του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων» (Α' 114), προστίθεται παράγραφος 7Α ως εξής: «7Α. Η αστυνομική αρχή του τόπου της έδρας των κέντρων διασκεδάσεως και των καταστημάτων του άρθρου 1 παρ. 1 του π.δ. 180/1979 (Α' 46), καθώς και των λοιπών καταστημάτων υγειονομικού ενδιαφέροντος, στα οποία σύμφωνα με τις ισχύουσες κάθε φορά υγειονομικές διατάξεις προσφέρονται οινοπνευματώδη ποτά για άμεση εντός αυτών κατανάλωση, σφραγίζει υποχρεωτικά το κατάστημα για χρονικό διάστημα δέκα ημερών, αν βεβαιώνονται από αστυνομικούς συνολικά, εντός έτους, τρεις παραβάσεις των διατάξεων του άρθρου 2 παρ. 2 περίπτωση α' του π.δ. 180/1979, ως ισχύει. Αντίγραφο της απόφασης σφράγισης του καταστήματος και της σχετικής έκθεσης κοινοποιούνται αυθημερόν στον κατά τόπο αρμόδιο δήμο, ο οποίος οφείλει στο χρονικό αυτό διάστημα να εκδώσει την απόφαση αφαίρεσης της άδειας λειτουργίας του καταστήματος. Σε περίπτωση που αποφασισθεί από τον οικείο δήμο η αφαίρεση της άδειας λειτουργίας για διάστημα μεγαλύτερο των δέκα ημερών, η σφράγιση διατηρείται και για τον πέραν των δέκα ημερών χρόνο.» Συνοπτικά, την απόφαση προσωρινής (10 ημερών) σφράγισης λόγω συμπλήρωσης τουλάχιστον τριών παραβάσεων του Π.Δ.180/1979 εντός έτους, την εκδίδει

πλέον και την επιβάλει ο Διοικητής του τοπικού Αστυνομικού Τμήματος.

Αν δεν εκτελεστεί η σφράγιση του καταστήματος, δεν μπορεί ο Δήμος να εκδώσει απόφαση προσωρινής αφαίρεσης της άδειας λειτουργίας του καταστήματος. Ο οικείος δήμος, δύναται να αυξήσει ή όχι τις ημέρες αφαίρεσης της άδειας λειτουργίας από τις 10 ημέρες μέχρι 60 ημέρες. Δεδομένου ότι οι αποφάσεις σφράγισης εκδίδονται από την Αστυνομία και όχι από τον Δήμο, το χρονικό διάστημα επιβολής αυτών θα είναι πολύ σύντομο και δεν θα δημιουργούνται τα παρελθόντα φαινόμενα, όπου μέχρι να βγει η απόφαση για τη σφράγιση, τα χειμερινά καταστήματα σφραγίζονταν το καλοκαίρι και τα θερινά το χειμώνα, που ούτως ή άλλως είναι κλειστά. Τέλος θα πρέπει να αναφερθεί ο ρόλος των δικαστικών αρχών (σύμφωνα και με σχετικά Εγκ.Εισαγ.ΑΠ 2015 όπως οι εισαγγελικές αρχές διενεργούν συνεχείς αυτοψίες) οι οποίες δεν θα πρέπει να δείχνουν ανατιολόγητη ελαστικότητα στις περιπτώσεις ενδίκων μέσων κατά των αποφάσεων σφραγίσεως ή αφαίρεσης αδειών.

Αυτές δεν επιβλήθηκαν «ελαφρά τη καρδία» αλλά προήλθαν από την ανάγκη για να προστατευτούν άνθρωποι από αδιάφορες και αντικοινωνικές συμπεριφορές παρανομούμενων .

Φυσικά, ο πολίτης μπορεί να προσφύγει και ο ίδιος ατομικά κατά του ιδιοκτήτη στα πολιτικά δικαστήρια, με ασφαλιστικά μέτρα και με τακτικές διαδικασίες με βάση τις διατάξεις για την προστασία της προσωπικότητάς του και της ιδιοκτησίας του, σύμφωνα με τον Αστικό Κώδικα, όπου και θα δικαιωθεί. Η λύση όμως δεν είναι να στρέφεται ο ένας πολίτης ατομικά κατά του άλλου στα πολιτικά δικαστήρια, δημιουργώντας έριδες και αντιδικίες, υφιστάμενος πολλές φορές και απειλές, όταν το πρόβλημα μπορεί να το λύνει η Πολιτεία με τα εντεταλμένα όργανά της, η οποία και είναι υποχρεωμένη να το κάνει.

Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 57 Α.Κ. η προστασία του δικαίου εκτείνεται και στους συντελεστές εκείνους που αποτελούν την ατομικότητα του προσώπου, είτε αυτοί αναφέρονται στην φυσική του υπόσταση (ζωή, σωματική ακεραιότητα, υγεία είτε στην πνευματική, ηθική ή κοινωνική του ατομικότητα. Στην έννοια της προσωπικότητας περιέχονται όλες εκείνες οι αστάθμητες αξίες, που απαρτίζουν την ουσία του ανθρώπου και προστατεύονται όλα τα αγαθά που τη συγκροτούν, δηλαδή, μεταξύ άλλων, α) στοιχεία αναφορικά με τη ζωή, σωματική ακεραιότητα και την υγεία του προσώπου (σωματικά αγαθά), β) στοιχεία αναγόμενα στον ψυχικό και συναισθηματικό κόσμο του ανθρώπου (ψυχικά αγαθά), γ) στοιχεία σχετικά με την ελευθερία προς ανάπτυξη της προσωπικότητας, δ) στοιχεία συνδεδεμένα με την τιμή του προσώπου, ε) στοιχεία του ιδιωτικού βίου και της σφαίρας του απορρήτου (ΑΠ 543/2009, 261/2008). Στην έννοια δε του

δικαιώματος επί της προσωπικότητας περιλαμβάνονται όλα τα άυλα αγαθά, τα οποία είναι αναπόσπαστα συνδεδεμένα με το πρόσωπο και ανήκουν σ' αυτό, όπως είναι και η κοινωνική ατομικότητα του ανθρώπου. Από τα ανωτέρω απορρέει και το δικαίωμα χρήσεως των κοινόχρηστων πραγμάτων (άρθρα 967, 968- 970 ΑΚ), όπως είναι και ο ατμοσφαιρικός αέρας, που εντάσσονται στην ευρύτερη έννοια του περιβάλλοντος και συμπίπτουν σε ευρεία κλίμακα με τα σημαντικότερα περιβαλλοντικά αγαθά, συνιστώντας τόσο προϋπόθεση ζωής, όσο και στοιχεία για την εξασφάλιση ποιότητας ζωής. Από τα ανωτέρω συνάγεται, ότι η απόλαυση ενός ήρεμου περιβάλλοντος ελεύθερου από ρύπους είναι και αυτή μία έκφανση του δικαιώματος επί της προσωπικότητας. Προσβολή ως προς αυτή την πλευρά του όλου δικαιώματος μπορεί να προκαλείται και όταν διαταράσσεται η ωφέλεια από την απόλαυση του φυσικού περιβάλλοντος όσον αφορά την ατμόσφαιρα με την εκπομπή ρύπων όπως καπνού, αναθυμιάσεων αλλά και θορύβων (ηχορύπανση). Εάν η εκπομπή είναι τόσο ισχυρή ώστε να απειλεί και την υγεία των κοινωνιών, τότε επέρχεται προσβολή και ως προς μία επιπλέον έκφανση του γενικού δικαιώματος της προσωπικότητας εκείνης που αφορά το ειδικότερο δικαίωμα στην υγεία.

Συνεπώς, το δικαίωμα χρήσης των κοινόχρηστων πραγμάτων αποτελεί αυτοτελή εκδήλωση του δικαιώματος της προσωπικότητας, όπως προσδιορίζεται από τη διάταξη του άρθρου 57 ΑΚ (ΑΠ 718/2001). Το δικαίωμα επί της προσωπικότητας προσδιορίζεται εννοιολογικά και με τις διατάξεις των άρθρων 2 παρ. 1, 5 παρ. 1, 2 και 5 και 24 παρ. 1 του ισχύοντος Συντάγματος, ενώ η συμπεριφορά με την οποία διαταράσσεται από τρίτους στοιχείο περιβαλλοντικό κατά τέτοιο τρόπο, ώστε, είτε να αλλοιώνεται ή να καταργείται η κοινή ωφέλεια που πηγάζει από τη χρήση του συγκεκριμένου πράγματος, είτε να καθίσταται αδύνατη η χρήση του στοιχείου αυτού, συνιστά παράνομη προσβολή κατά τις διατάξεις των άρθρων 57, 970 Α.Κ., όπως αυτές εμπλουτίζονται από το άρθρο 24 του Συντάγματος. Επομένως, το δικαίωμα του ανθρώπου στη χρήση και την απόλαυση της ωφέλειας του ζωτικού χώρου του, αποτελεί την ιδιωτικού δικαίου έκφανση της κατοχύρωσης **από το άρθρο 24 παρ. 1 του Συντάγματος, του κοινωνικού δικαιώματος στο περιβάλλον, που τριτενεργεί στις ιδιωτικές έννομες σχέσεις μέσω των διατάξεων των άρθρων 57 και 967 επ. Α.Κ.** Η προστασία του δικαιώματος της προσωπικότητας μέσω των ανωτέρω διατάξεων του Α.Κ., **απαιτεί τη συνδρομή των εξής προϋπο-θέσεων:** α) Προσβολή του δικαιώματος χρήσης που συνίσταται στη διατάραξη από τρίτους κάποιου περιβαλλοντικού στοιχείου κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να αλλοιώνεται ή να καταργείται η κοινή ωφέλεια που πηγάζει από τη χρήση του συγκεκριμένου πράγματος ή προσβολή της υγείας (σωματικής ή ψυχικής) του προσώπου, β) παράνομος χαρακτήρας της προσβολής, δηλαδή ύπαρξη συμπεριφοράς αντίθετης με τις επιταγές ή απαγορεύσεις της έννομης τάξης, που προσβάλλει την κοινή χρήση ή την κοινή ωφέλεια κοινού σε όλους ή κοινόχρηστου πράγματος ή τη σωματική ή την ψυχική υγεία του ατόμου. Η αξίωση που

απορρέει από την προσβολή του πιο πάνω δικαιώματος συνίσταται, εκτός των άλλων, στην άρση της τελευταίας και την παράλειψή της στο μέλλον, εφόσον υπάρχει βάσιμη απειλή επικείμενης προσβολής (προληπτική αξίωση για παράλειψη). Για την άσκηση των παραπάνω αξιώσεων νομιμοποιείται ο χρήστης του συγκεκριμένου πράγματος ή το πρόσωπο (ως προς τα σωματικά ή ψυχικά αγαθά) που υπέστη την προσβολή, ο οποίος, στην πρώτη περίπτωση, θα πρέπει να βρίσκεται σε ορισμένη τοπική σχέση με το αντίστοιχο περιβαλλοντικό αγαθό. **Επίσης, στο άρθρο 5 παρ.1 του Συντάγματος ορίζεται ότι ο κάθε ένας έχει δικαίωμα να αναπτύσσει ελεύθερα την προσωπικότητά του και να συμμετέχει στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή της χώρας, εφόσον δεν προσβάλλει τα δικαιώματα των άλλων και δεν παραβιάζει το Σύνταγμα ή τα χρηστά ήθη. Η διάταξη προστατεύει, εκτός των άλλων και την οικονομική ελευθερία, εφόσον βέβαια με αυτήν δεν προσβάλλονται τα δικαιώματα των άλλων, δεν παραβιάζεται το Σύνταγμα ή τα χρηστά ήθη. Έτσι η επιχειρηματική δραστηριότητα, ως οικονομική ελευθερία, πρέπει να ασκείται κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να μη προσβάλλει την προσωπικότητα των άλλων, στην οποία περιλαμβάνεται και η αξίωση να ζει και να κινείται σε καθαρό και υγιές περιβάλλον. Για το λόγο αυτό το σύγχρονο κράτος υποβάλλει σειρά επιχειρηματικών δραστηριοτήτων σε προηγούμενη λήψη άδειας και σε έλεγχο τήρησης των όρων της. Η υποβολή της άσκησης της επιχειρηματικής δραστηριότητας σε προηγούμενη άδεια της διοίκησης αποτελεί εκδήλωση της εγγυητικής λειτουργίας του κράτους και βέβαια δεν αποκλείει την δικαστική εξέταση της προσβολής της προσωπικότητας από την άσκηση της οικονομικής δραστηριότητας (ελέγχοντας παράλληλα τις συνθήκες τελέσεως των ανωτέρω παραβάσεων , λόγω της περιοχής στην οποία βρίσκεται το κατάστημα και του τουριστικού ενδιαφέροντος που παρουσιάζει).**

Συλλογική αυτονομία και εργατικό ατύχημα

(απόσπασμα νομικού – νομοθετικού ερμηνείας από καταγγελίες δημοτών)

[...] Με τον Ν. 1767/88 προβλέπεται η συμμετοχική και γνωμοδοτική λειτουργία των συμβουλίων των εργαζομένων, που σκοπεί στη βελτίωση των συνθηκών εργασίας των εργαζομένων σε συνάρτηση με την ανάπτυξη της επιχείρησης, ενώ στο άρθρο 12 παρ. 4 περ. ζ θεσπίζεται το δικαίωμα συναπόφασης του συμβουλίου από κοινού με τον εργοδότη, που καταλαμβάνει μεταξύ άλλων θεμάτων, και την επανένταξη των αναπήρων από εργατικό ατύχημα που έγινε στην επιχείρηση, σε κατάλληλες γι' αυτούς θέσεις απασχόλησης. Για όλα τα θέματα επί των οποίων ο Ν.

1767/88 προβλέπει τη συναπόφαση τού εργοδότη και τών εκπροσώπων τού προσωπικού στην επιχείρηση, καταρτίζεται γραπτή συμφωνία, η οποία ισχύει από την κατάθεσή της στην αρμόδια Υπηρεσία τού Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και έχει κανονιστική ισχύ. Η συμφωνία αναρτάται στον πίνακα ανακοινώσεων τού συμβουλίου εργαζομένων, ενώ σε περίπτωση διαφωνίας μεταξύ εργοδότη και συμβουλίου προβλεπόταν η επίλυση τού ζητήματος από τον διαιτητή μετά από προσφυγή οποιουδήποτε από τα δύο μέρη.(παρ. 13) Μετά την νεώτερη ρύθμιση ως προς την προσφυγή στη διαιτησία, τίθεται το ερώτημα, με ποιον τρόπο, σε περίπτωση διαφωνίας και συνακόλουθης αποτυχίας τών συλλογικών διαπραγματεύσεων θα επιλυθεί το ζήτημα, δεδομένου ότι στο αρθρ. 3 τής υπ' αριθμ. 6/28-2-2012 ΠΥΣ «η προσφυγή στη διαιτησία [...] γίνεται αποκλειστικά με κοινή συμφωνία τών μερών». Συνεπώς, η προσφυγή στη διαιτησία μπορεί να είναι μόνο εκούσια, αποκλεισμένης απολύτως της μονομερούς προσφυγής. Όμως, το αρθρ. 12 παρ. 4 τού Ν. 1767/88 παραπέμπει ρητά, ως προς την επίλυση τής σχετικής διαφοράς, στη διάταξη τού αρθρ. 16 τού Ν. 1876/90, η οποία όμως πλέον αποκλείει την μονομερή προσφυγή στη διαιτησία. Από την άλλη, επιβάλλεται στον εργοδότη που απασχολεί περισσότερους από εβδομήντα (70) εργαζομένους η υποχρέωση να διαθέτει Κανονισμό Εργασίας, κατά το αρθρ. 1 παρ. 1 ΝΔ 3789/57, ώστε να μην μπορεί το ζήτημα να παραμείνει αρρύθμιστο.(παρ. 14) Συνεπώς, η κατάρτιση Κανονισμού εργασίας θα λαμβάνει χώρα σύμφωνα με τις διατάξεις τού ΝΔ 3789/57, δηλαδή μονομερώς από τον εργοδότη και στη συνέχεια με κύρωση τού Κανονισμού από τη Διοίκηση.(παρ. 15) Επίσης, με το άρθρο 2 παρ. 1 Ν. 1876/90 ορίζεται ότι περιεχόμενο συλλογικής σύμβασης εργασίας αποτελούν ζητήματα σχετικά με τη σύναψη, τους όρους λειτουργίας και τη λήξη τών ατομικών συμβάσεων εργασίας. Από το ότι στη λειτουργία τη σύμβασης εργασίας εντάσσονται ζητήματα που αφορούν στο σύνολο τών υποχρεώσεων και δικαιωμάτων που δημιουργούνται για τον εργοδότη (αξίωση πίστεως από τον μισθωτό, ρήτρες μη ανταγωνισμού, έγκαιρης ενημέρωσης σε περίπτωση απουσίας, δικαίωμα για πρόσθετη εργασία) και τον μισθωτό (μισθοί, ίση μεταχείριση, υποχρέωση πρόνοιας και σεβασμού προσωπικότητας, υποχρέωση πίστεως, όροι υγιεινής και ασφάλειας, καθορισμός ειδικοτήτων και άλλα),(παρ. 16) συνάγεται εμμέσως ότι δύνανται να ρυθμίζονται με συλλογική σύμβαση εργασίας και ζητήματα σχετικά με τα εργατικά ατύχημα, υπό την προϋπόθεση ότι οι όροι που θα συμφωνηθούν με τη συλλογική σύμβαση θα είναι ευνοϊκότεροι από τους νομοθετικά προβλεπόμενους στον Ν. 551/15.IV. Ο Ειδικός Νόμος 551/1915Με τον Ν. 551/15, που κωδικοποιήθηκε με το ΒΔ τής 24.7/25-8-1920, ρυθμίζεται νομοθετικά το εργατικό ατύχημα και θεμελιώνεται η αντικειμενική ευθύνη τού εργοδότη, ο οποίος ενέχεται στην καταβολή τής ειδικής αποζημίωσης ανεξαρτήτως από το αν το εργατικό ατύχημα προκλήθηκε από πταίσμα αυτού ή τών προστηθέντων από αυτόν προσώπων. Οι διατάξεις τού εν λόγω νόμου καταλαμβάνουν και τις συμβάσεις εργασίας που είναι άκυρες, όπως

επί παραδείγματι την εργασιακή σχέση που δημιουργείται μεταξύ επιχειρήσεως και αλλοδαπού εργαζομένου, μη νομίμως διαμένοντος στην χώρα, καθώς και τις εν τοις πράγμασι σχέσεις εργασίας. Ειδικότερα, ο εργοδότης υποχρεούται στην κατά τον παρόντα νόμο καταβολή αποζημίωσης στον παθόντα εργαζόμενο, το ύψος της οποίας καθορίζεται κατ' αποκοπήν και εξαρτάται από το αποτέλεσμα που επέφερε το εργατικό ατύχημα στον εργαζόμενο, ήτοι το θάνατο, την πλήρη ή την μερική ανικανότητά του προς εργασία, τη διάρκεια τού αποτελέσματος, ήτοι τη διαρκή ή πρόσκαιρη ανικανότητα προς εργασία, καθώς και από το ύψος τών αποδοχών που λαμβάνει ο εργαζόμενος κατά τον χρόνο που επέρχεται το εργατικό ατύχημα. Στην αποζημίωση αυτή υποχρεούται και το Δημόσιο, ως και κάθε νομικό πρόσωπο ιδιωτικού ή δημοσίου δικαίου που απασχολεί εργάτες ή υπαλλήλους σε εργασία ή επιχείρηση εκ τών αναφερομένων στο άρθρο 2 τού εν λόγω νόμου. Η αποζημίωση αυτή δεν συμψηφίζεται με τυχόν απαιτήσεις τού εργοδότη κατά τού παθόντος εργαζομένου, ούτε εκχωρείται. (παρ. 17) Οι αξιώσεις, απορρέουσες από τις διατάξεις τού παρόντος, σύμφωνα με το άρθρο 17 αυτού, παραγράφονται μετά την παρέλευση τριετίας από την ημερομηνία που επήλθε το εργατικό ατύχημα. Η αντίστοιχη ένσταση παραγραφής είναι σχετική υπέρ τού παθόντος εργαζομένου. Μείωση της εν λόγω αποζημίωσης κατά το ήμισυ προβλέπεται μόνο κατά την περίπτωση που ο παθών εργαζόμενος συνέβαλε στην επέλευση τού εργατικού ατυχήματος, επιδεικνύοντας αμέλεια, συνισταμένη στην εκ μέρους του αδικαιολόγητη παράβαση τών διατάξεων που θεσπίζουν τους όρους ασφαλείας στην εργασία (άρθρο 16 παρ. 4). Ως εκ τούτου λοιπόν, τιθεμένων σε εφαρμογή τών διατάξεων τού παρόντος νόμου δεν εφαρμόζεται η διάταξη τού αρθρ. 300 ΑΚ, σύμφωνα με την οποία «Αν εκείνος που ζημιώθηκε συνετέλεσε από δικό του πταίσμα στη ζημία η την έκτασή της, το δικαστήριο μπορεί να μην επιδικάσει αποζημίωση ή να μειώσει το ποσό της. Το ίδιο ισχύει κι όταν εκείνος που ζημιώθηκε παρέλειψε να αποτρέψει ή να περιορίσει τη ζημία ή δεν επέστησε την προσοχή τού οφειλέτη στον κίνδυνο ασυνήθιστα μεγάλης ζημίας, τον οποίο ο οφειλέτης ούτε γνώριζε ούτε όφειλε να γνωρίζει», διότι το ζήτημα ρυθμίζεται από τον ειδικό νόμο 551/15 και η ειδική αμέλεια που απαιτεί ο εν λόγω νόμος, ικανή να επιφέρει μείωση στο ύψος της αποζημίωσης, ορίζεται περιοριστικά και κατ' αποκλειστικότητα από τις διατάξεις αυτού. Το δε σχετικό άρθρο τού ΑΚ εφαρμόζεται σε ζημία εξ αδικοπραξίας (παρ. 18) και σε κάθε ζημία ενδοσυμβατική, εξωσυμβατική ή προσυμβατική. (παρ. 19) Σημειώνεται, τέλος ότι ο ειδικός αυτός νόμος δεν εφαρμόζεται στα εργατικά ατυχήματα τών εργαζομένων που υπάγονται στις διατάξεις κοινωνικής ασφάλισης τού ΙΚΑ - ΕΤΑΜ. V. Το εργατικό ατύχημα στο Διοικητικό Δίκαιο. Από τα άρθρα 8 παρ. 4 και 34 παρ. 1 τού ΑΝ 1846/51 προκύπτει η έννοια τού εργατικού ατυχήματος από πλευράς τού δικαίου κοινωνικής ασφάλισης. Έτσι, ως εργατικό χαρακτηρίζεται το ατύχημα ασφαλισμένου, που προκλήθηκε από βίαιο περιστατικό, ήτοι ξαφνικό και έκτακτο, μη δυνάμενο να θεωρηθεί ότι εμπίπτει μέσα στον κύκλο τών συνηθισμένων, ανάλογα με την

περίπτωση, συνθηκών παροχής εργασίας, κατά την εκτέλεση εργασίας ασφαλιστέας στο ΙΚΑ ή εξαιτίας αυτής, που έχει ως αποτέλεσμα τον τραυματισμό ή την αδυναμία για συνέχιση της εργασίας ή τον θάνατο. Ακόμη όμως και τα ατυχήματα που συμβαίνουν κατά την εκτέλεση εργασίας που δεν ασφαλίζεται στον εν λόγω ασφαλιστικό φορέα χαρακτηρίζονται ως εργατικά. Μνεία γίνεται και στην επαγγελματική ασθένεια, που εκδηλώνεται λόγω δυσμενών συνθηκών εργασίας, οι οποίες δεν είναι συμφυείς προς την εκτελούμενη εργασία. Κατά το δίκαιο της κοινωνικής ασφάλισης, η επαγγελματική ασθένεια εξομοιώνεται με το εργατικό ατύχημα όσον αφορά στις συνέπειες και την παρεχόμενη ασφαλιστική προστασία. Τα άρθρα 7 παρ. 1 και 8 β, 11 παρ. 1 β και 12 παρ. 1, 2 τού ΠΔ 17/96 (Μέτρα ασφαλείας και υγείας τών εργαζομένων που ενσωμάτωσε τις Οδηγίες 89/391/ΕΟΚ και 91/383/ΕΟΚ), κατά τα οποία ο εργοδότης υποχρεούται να εξασφαλίζει την ασφάλεια και την υγεία τών εργαζομένων του κατά την παρεχόμενη εργασία, ενώ ο ίδιος οφείλει, γνωρίζοντας τη φύση τών δραστηριοτήτων της επιχείρησής του, να λαμβάνει υπόψη, όταν αναθέτει καθήκοντα σε έναν εργαζόμενο, τις ικανότητες αυτού σε θέματα ασφάλειας και υγείας, να λαμβάνει τα κατάλληλα μέτρα προκειμένου οι εργαζόμενοι και οι εκπρόσωποί τους στην επιχείρηση να λαμβάνουν όλες τις απαραίτητες πληροφορίες όσον αφορά στους κινδύνους για την ασφάλεια και την υγεία τους, στα μέτρα και στις δραστηριότητες προστασίας και πρόληψης που αφορούν είτε στην επιχείρηση εν γένει, είτε σε κάθε είδος θέσης εργασίας ή/και καθηκόντων, ενώ υποχρεούται να εξασφαλίζει σε κάθε εργαζόμενο κατάλληλη και επαρκή εκπαίδευση στον τομέα της ασφάλειας και της υγείας, ιδίως υπό τη μορφή πληροφοριών και οδηγιών. Η εκπαίδευση αυτή πρέπει να προσαρμόζεται στην εξέλιξη τών κινδύνων και στην εμφάνιση νέων κινδύνων και να επαναλαμβάνεται, αν χρειάζεται, σε τακτά χρονικά διαστήματα. Τις διατάξεις τού Ν.1568/85 και τού Ν. 3850/10 (Κύρωση τού κώδικα νόμων για την υγεία και την ασφάλεια τών εργαζομένων) περί της υγιεινής και ασφάλειας τών εργαζομένων, κατά τους οποίους ο εργοδότης οφείλει να γνωρίζει τους κινδύνους που συνεπάγονται για την υγεία τών εργαζομένων παράγοντες που χρησιμοποιούνται ή δημιουργούνται

Απόσπασμα καταγγελίας – αναφοράς δημότη

Κατάχρηση νομικής προσωπικότητας, αδικοπραξία, εργοδότης, υπερημερία, αξιόποιο μη καταβολής δεδουλευμένων.ΜΕΦΑΘ 3240/ 2016.Διοικητικές κυρώσεις κατά εργοδοτών ΣτΕ , Τμήμα Δ'2201/2017

Καταγγελίες δημοτών για αυθαίρετα, μεσιτεία, καταβολή ΦΠΑ.

(απόσπασμα νομικού – νομοθετικού ερείσματος)

Κατά το άρθρο 703 ΑΚ, εκείνος, που υποσχέθηκε αμοιβή σε κάποιον (μεσίτη) για τη μεσολάβηση ή υπόδειξη ευκαιρίας προς σύναψη μίας σύμβασης, έχει υποχρέωση να πληρώσει την αμοιβή, αν η σύμβαση καταρτισθεί ως συνέπεια αυτής της μεσολάβησης ή της υπόδειξης. Από τη διάταξη αυτή προκύπτει ότι κύριες προϋποθέσεις για την εφαρμογή της είναι α) η υπόσχεση αμοιβής για τη μεσολάβηση ή την υπόδειξη ευκαιρίας προς σύναψη σύμβασης και β) η κατάρτιση της σύμβασης ως συνέπεια της μεσολάβησης ή της υπόδειξης του μεσίτη (βλ. ΑΠ 1023/2015). Πρέπει, δηλαδή, για να δικαιούται ο τελευταίος αμοιβή, να υπάρχει αιτιώδης συνάφεια ανάμεσα στη μεσολάβησή του ή την εκ μέρους του υπόδειξη ευκαιρίας και στην κατάρτιση της σύμβασης, όχι όμως και συμφωνία των οικονομικών όρων αυτής, η οποία απόκειται στην ελευθερία της συναλλακτικής δράσης των συμβαλλομένων, εκτός αν η καταβολή της μεσιτικής αμοιβής εξαρτήθηκε από την κατάρτιση της σύμβασης με τους όρους που καθορίστηκαν, όπως με την επίτευξη ορισμένου τιμήματος (βλ. ΑΠ 1524/2003, ΕφΛαρ 248/2015, ΕφΑΘ 5253/2014, ΕφΑΘ 5279/2012). Η μεσολάβηση περιλαμβάνει συνήθως κάθε πρόσφορη ενέργεια του μεσίτη για να έλθουν σε επαφή τα ενδιαφερόμενα μέρη με σκοπό να συνεννοηθούν για την κατάρτιση της σύμβασης και είναι δυνατόν, αλλά όχι και απαραίτητο, να περιλαμβάνει επιπλέον και την παρακολούθηση από το μεσίτη των συνεννοήσεων των μερών, τη μεταφορά ή τη γνωστοποίηση των προτεινόμενων από το ένα μέρος προς το άλλο όρων και την διαπραγμάτευση των όρων αυτών, ενώ υπόδειξη ευκαιρίας, που είναι κάτι λιγότερο από τη μεσολάβηση, συνιστά η εκ μέρους του μεσίτη ενημέρωση, απλώς, του ενός ή και των δύο ενδιαφερομένων για την ύπαρξη συγκεκριμένης και άγνωστης προηγουμένως σ' αυτούς δυνατότητας σύναψης της σύμβασης, χωρίς να απαιτούνται περαιτέρω προσωπικές ενέργειες αυτού, αφού αρκεί ότι έλαβε χώρα υπόδειξη ευκαιρίας και ότι η σύμβαση καταρτίστηκε λόγω της υπόδειξης αυτής (ΑΠ 67/ 2009). Ως ευκαιρία, η υπόδειξη της οποίας από το μεσίτη προς τον εντολέα του αποτελεί προαπαιτούμενο για τη γένεση της αξίωσης του πρώτου

προς απόληψη της οικείας αμοιβής, νοείται, στη διάταξη αυτή, η δυνατότητα σύναψης της σκοπούμενης σύμβασης (ήτοι, της σύμβασης, περί της οποίας η υπόσχεση για αμοιβή και στην οποία απέβλεπε ο εντολέας) κατά το χρόνο της υπόδειξης, έτσι ώστε, αν κατά το χρόνο αυτό λείπει η δυνατότητα κατάρτισής της, και άρα δεν συντρέχει το στοιχείο της ευκαιρίας, η τυχόν υπόδειξη του μεσίτη, ακόμη και αν σε μεταγενέστερο χρόνο καταρτίστηκε η σύμβαση, λόγω μεταβολής των συνθηκών, δεν παράγει την προβλεπόμενη από την παραπάνω διάταξη έννομη συνέπεια, δηλαδή την υποχρέωση του εντολέα προς καταβολή μεσιτικής αμοιβής (ΑΠ 1023/2015, ΑΠ 1118/1994). Η εντολή προς τον μεσίτη μπορεί να αφορά μόνο τη μεσολάβηση ή μόνο την υπόδειξη ευκαιρίας ή και τις δύο. Αν η εντολή και η υπόσχεση αμοιβής δόθηκαν για την υπόδειξη ευκαιρίας και η κύρια σύμβαση καταρτίστηκε με τη μεσολάβηση του μεσίτη, πληρούται ο σκοπός του νόμου και οφείλεται η αμοιβή, εκτός αν προκύπτει κάτι άλλο από τη σύμβαση μεσιτείας. Στην αντίστροφη περίπτωση, δηλαδή όταν η υπόσχεση αμοιβής δόθηκε αποκλειστικά και μόνο για τη μεσολάβηση του μεσίτη, η κατάρτιση της σύμβασης, με απλή υπόδειξη του τελευταίου, δεν αρκεί για να αξιωθεί η αμοιβή του με αγωγή (ΑΠ 379/2005, ΕφΛαρ 248/2015, ΕφΑΘ 5253/2014). Τις ως άνω προϋποθέσεις της αξίωσης μεσιτικής αμοιβής, δηλαδή την ύπαρξη έγκυρης σύμβασης μεσιτείας για μεσολάβηση ή υπόδειξη ευκαιρίας προς σύναψη σύμβασης και την έγκυρη σύναψη της σκοπούμενης (κυρίας) σύμβασης ως συνέπεια της μεσολάβησης ή της υπόδειξης του μεσίτη, πρέπει να έχει ως αναγκαίο περιεχόμενο, για να είναι ορισμένη, η αγωγή, με την οποία ζητείται η αμοιβή (ΑΠ 1238/2007). Το βάρος της απόδειξης τους φέρει ο ενάγων. Με την απόδειξη της μεσιτικής δραστηριότητας και της σύναψης της κυρίας σύμβασης τεκμαίρεται και η αιτιώδης συνάφεια μεταξύ αυτών. Οπότε, το βάρος ανατροπής του τεκμηρίου μετατίθεται στον αμφισβητούντα την αιτιώδη συνάφεια μεσιτικό εντολέα (ΑΠ 776/2013, 335/2011, 1203/2009). Το εν λόγω δηλαδή τεκμήριο αφορά μόνο στην αιτιώδη συνάφεια μεταξύ μεσιτικής δραστηριότητας και σύναψης της σκοπούμενης κυρίας σύμβασης και όχι στη μεσιτική δραστηριότητα ή στη σύναψη της σκοπούμενης σύμβασης καθ' αυτές, τις περιστάσεις των οποίων, όπως προαναφέρθηκε, είναι υποχρεωμένος να αποδείξει ο ενάγων (ΑΠ 1023/2015).

**Καταγγελίες Δημοτών για αυθαίρετες κατασκευές , κατεδάφιση
(απόσπασμα από νομικό - νομοθετικό έρεισμα)**

Όπως έχει κριθεί (ΣτΕ Ολομ. 3341/2013, 1118/2014), με τις ρυθμίσεις του άρθρου 24 του Ν 4014/2011, ανεξαρτήτως του ότι αναφέρονται σε αναστολή επιβολής των κυρώσεων που προβλέπονται από τις παγίως ισχύουσες γενικές διατάξεις για την αυθαίρετη δόμηση και όχι σε νομιμοποίηση ή σε εξαίρεση από την κατεδάφιση, επιτρέπεται κατ` ουσία η επί μακράν διατήρηση κατασκευών και χρήσεων που παραβιάζουν τις εκάστοτε ισχύουσες πολεοδομικές διατάξεις, η αναστολή δε αυτή έχει εφαρμογή και σε κατασκευές μεταγενέστερες του Ν. 1337/1983. Οι ρυθμίσεις του άρθρου 24 του Ν. 4014/2011 έχουν ως συνέπεια να ανατρέπεται και σε κάθε περίπτωση να νοθεύεται ο επιβαλλόμενος από το άρθρο 24 του Συντάγματος ορθολογικός πολεοδομικός σχεδιασμός και να επέρχεται αλλοίωση της λειτουργικότητας των οικισμών και επιδείνωση των όρων διαβίωσης των κατοίκων, δεδομένου ότι η αναστολή αυτή επέρχεται με μόνη την υποβολή αίτησης του ενδιαφερομένου και των σχετικών δικαιολογητικών και την καταβολή του οριζόμενου στο νόμο ποσού ειδικού προστίμου, χωρίς την ειδική για κάθε αυθαίρετο κρίση αρμόδιου οργάνου της Διοίκησης, ύστερα από εκτίμηση πολεοδομικών και κτιριολογικών κριτηρίων, που εξαρτώνται από το μέγεθος, τη χρήση, το είδος και τη σημασία της αυθαίρετης κατασκευής, καθώς και από τις επιπτώσεις της στο χώρο που την περιβάλλει, τη συνολική δηλαδή επιβάρυνση της περιοχής. Άλλωστε, εισπρακτικοί και μόνον σκοποί δεν θα ήταν δυνατό να θεμελιώσουν λόγο δημοσίου συμφέροντος που θα δικαιολογούσε τη θέσπιση ρυθμίσεων με ευρύτατες συνέπειες σε βάρος του περιβάλλοντος, όπως οι ρυθμίσεις των επίμαχων διατάξεων. Κατά συνέπεια, οι ρυθμίσεις αυτές έρχονται σε αντίθεση με τις επιταγές που απορρέουν από το άρθρο 24 του Συντάγματος και είναι ανίσχυρες.

Μετενέργεια ΣΣΕ, σιωπηρή παραίτηση από ένδικο μέσο, επικίνδυνη εργασία (νοσοκομειακό περιβάλλον), ΠΥΣ 6/ 2012, ΚΠολΔ 562, επιδόματα υγείας, επιδόματα σπουδών.

Άρειος Πάγος, ΠολΤμήμα Β2, 318/ 2017.

Υπόθεση Σχολικοί φύλακες, άκυρες απολύσεις.

Πρώτο Πρόσθετο Πρωτόκολλο ΕΣΔΑ. Στην έννοια της περιουσίας υπάγεται και η σύμβαση εργασίας. Σχολικοί φύλακες που προσλήφθηκαν ως άνεργοι και κατά το ΠΔ 164/2004 κατέστησαν υπάλληλοι ΟΤΑ με σύμβαση εργασίας αορίστου χρόνου. Η κατάργηση όλων των θέσεων σχολικών φυλάκων με μόνο το κριτήριο της ειδικότητας και θέση τους σε διαθεσιμότητα κατά το άρθρο 80 του ν. 4272/2013 αντιστρατεύεται τις αρχές της αξιοκρατίας και της διοικητικής αυτοτέλειας των ΟΤΑ αλλά και τα συνταγματικά κατοχυρωμένα δικαιώματα που επιβάλλουν το σεβασμό και την προστασία της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, την ισότιμη συνεισφορά στα δημόσια βάρη, την προστασία της εργασίας και παραβιάζει τις αρχές της αναλογικότητας και της αξιοκρατίας. Η εργασία τους ήταν απαραίτητη για τον Δήμο

ΕΡΩΤΗΜΑ Ζ

Συμπαραστάτη του Δημότη και της Επιχείρησης σχετικά τις υποστηρικτικές υπηρεσίες προς τα ΑμεΑ , την αρωγή στην εξεύρεση απασχόλησης, την προκατάρτιση και επαγγελματική κατάρτιση σε περίπτωση θανάτου των γονέων τους (αλλά και χωρίς εναπομείναντες λοιπούς συγγενείς)

[...] Το Ελληνικό Σύνταγμα ορίζει στο άρθρο 4 ότι οι Έλληνες είναι ίσοι ενώπιον του νόμου και ότι οι Έλληνες και οι Ελληνίδες έχουν ίσα δικαιώματα και υποχρεώσεις. Με το άρθρο αυτό καθιερώνεται η αρχή της ισότητας των ΑμεΑ έναντι του νόμου, όπως και η αρχή της ισότητας των δύο φύλων. Η συνταγματική αυτή κατοχύρωση της αρχής της ισότητας έναντι του νόμου αποτελεί το θεμέλιο λίθο του ρυθμιστικού πλαισίου για τα ΑμεΑ και αντιμετώπισή τους από το κράτος, ενώ η αρχή της ισότητας των δύο φύλων εξασφαλίζει ότι οι γυναίκες με αναπηρία αποτελούν ισότιμα μέλη της κοινωνίας και προστατεύονται από το κράτος όπως και οι άνδρες με αναπηρία. Σύμφωνα με το άρθρο 21 παρ. 2 του Συντάγματος, οι πολύτεκνες οικογένειες, οι ανάπηροι πολέμου και ειρηνικής περιόδου, τα θύματα πολέμου, οι χήρες και τα ορφανά εκείνων που έπεσαν στον πόλεμο, καθώς και όσοι πάσχουν από

ανίατη σωματική ή πνευματική νόσο έχουν δικαίωμα ειδικής φροντίδας από το κράτος, ενώ, σύμφωνα με την παράγραφο 3, το κράτος μεριμνά για την υγεία των πολιτών και παίρνει ειδικά μέτρα για την προστασία της νεότητας, του γήρατος, της αναπηρίας και για την περίθαλψη των απόρων. Στο άρθρο αυτό, θεμελιώνεται το κοινωνικό κράτος δικαίου και η κοινωνική πολιτική του κράτους, η οποία ασκείται μέσω των ειδικότερων νόμων που εκτελούν αυτή τη συνταγματική επιταγή. Επίσης, το άρθρο 21 παρ. 6, αναφέρεται ρητά στα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία, ορίζοντας τα εξής: «Τα άτομα με αναπηρίες έχουν δικαίωμα να απολαμβάνουν μέτρων που εξασφαλίζουν την αυτονομία, την επαγγελματική ένταξη και τη συμμετοχή τους στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή της Χώρας.» Με τη διάταξη αυτή, το Σύνταγμα της Χώρας εναρμονίζεται με τα πιο προοδευτικά Συντάγματα άλλων χωρών και υιοθετείται το κοινωνικό μοντέλο για την αναπηρία. Συγκεκριμένα, η διάταξη αυτή σε συνδυασμό με την αρχή της αναλογικής ισότητας (άρθρο 4 παρ.1) αλλά και με τη διάταξη του άρθρου 116 παρ. 2, που επιτρέπει την λήψη θετικών μέτρων υπέρ των ομάδων, οι οποίες τελούν υπό συνθήκες πραγματικής ανισότητας, επιτρέπει στο νομοθέτη να λάβει όλα τα μέτρα που είναι αναγκαία για την προστασία ή για τη διευκόλυνση των ατόμων με αναπηρία. Συγκεκριμένα, το άρθρο 116 παρ. 2, ορίζει τα εξής: «Δεν αποτελεί διάκριση λόγω φύλου η λήψη θετικών μέτρων για την προώθηση της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών. Το Κράτος μεριμνά για την άρση των ανισοτήτων που υφίστανται στην πράξη, ιδίως σε βάρος των γυναικών. Με το άρθρο 22 του Συντάγματος, θεμελιώνεται, επίσης, το δικαίωμα των ΑμεΑ στην εργασία και η προστασία της εργασίας που παρέχουν. Εν γένει, ρυθμίζεται η παροχή - Νομολογία Συμβουλίου της Επικρατείας – Αριθμ. Απόφασης 3348/1983. «Εκ του άρθρου 21 παρ. 2 του Συντάγματος δεν απορρέει ευθέως δικαίωμα προτιμήσεως των κεκτημένων την αναπηρικήν ιδιότητα προς κατάληψιν δημοσίων θέσεων, δοθέντος ότι η διάταξις αυτή, κατευθυντήριο χαρακτήρα έχουσα, απευθύνει απλώς υπόδειξιν προς τον νομοθέτην δια την λήψιν μέτρων υλοποιούντων την κρατικήν μέριμναν υπέρ των αναπήρων και λοιπών κατηγοριών πολιτών έχόντων ανάγκην ειδικής μερίμνης». Βασική Εθνική και Διεθνής Νομοθεσία για τα Άτομα με Αναπηρία της εργασίας, οι συνθήκες απασχόλησης, η αμοιβή, οι προαγωγές, η εκπαίδευση στην εργασία και όλο το καθεστώς της παροχής εργασίας από τα ΑμεΑ, υπό την έννοια ότι απαγορεύονται διακρίσεις στα παραπάνω θέματα σε βάρος των ΑμεΑ εξαιτίας της αναπηρίας τους και αναφέρει τα εξής: «1. Η εργασία αποτελεί δικαίωμα και προστατεύεται από το Κράτος, που μεριμνά για τη δημιουργία συνθηκών απασχόλησης όλων των πολιτών

και για την ηθική και υλική εξύψωση του εργαζόμενου αγροτικού και αστικού πληθυσμού. Όλοι οι εργαζόμενοι, ανεξάρτητα από φύλο ή άλλη διάκριση, έχουν δικαίωμα ίσης αμοιβής για παρεχόμενη εργασία ίσης αξίας.... 5. Το Κράτος μεριμνά για την κοινωνική ασφάλιση των εργαζομένων, όπως νόμος ορίζει.» Με το άρθρο 25 του Συντάγματος, προστατεύονται τα δικαιώματα του ανθρώπου ως ατόμου και ως μέλους του κοινωνικού συνόλου και γίνονται σεβαστά αυτά από το κράτος. Τα ΑμεΑ, ως δικαιούχοι των παραπάνω δικαιωμάτων, τελούν υπό την προστασία και την εγγύηση του κράτους και απολαμβάνουν όλες τις πλευρές της πολιτικής, κοινωνικής, οικονομικής και πολιτιστικής ζωής. Βέβαια, απαγορεύεται η κατάχρηση δικαιώματος, δηλαδή η άσκηση του δικαιώματος δεν επιτρέπεται να ξεπερνά τα όρια του οικονομικού και κοινωνικού σκοπού του δικαιώματος και τα όρια που θέτει το ίδιο το δικαίωμα. Στο πλαίσιο αυτό, το άρθρο 25 του Συντάγματος αποτελεί κατευθυντήρια αρχή του κράτους δικαίου, προστατεύει τα ΑμεΑ και αναφέρει τα εξής: «1. Τα δικαιώματα του ανθρώπου ως ατόμου και ως μέλους του κοινωνικού συνόλου και η αρχή του κοινωνικού κράτους δικαίου τελούν υπό την εγγύηση του Κράτους. Όλα τα κρατικά όργανα υποχρεούνται να διασφαλίζουν την ανεμπόδιστη και αποτελεσματική άσκησή τους..... 2. Η αναγνώριση και η προστασία των θεμελιωδών και απαράγραπτων δικαιωμάτων του ανθρώπου από την Πολιτεία αποβλέπει στην πραγμάτωση της κοινωνικής προόδου μέσα σε ελευθερία και δικαιοσύνη. 3. Η καταχρηστική άσκηση δικαιώματος δεν επιτρέπεται. 4. Το Κράτος δικαιούται να αξιώνει από όλους τους πολίτες την εκπλήρωση του χρέους της κοινωνικής και εθνικής αλληλεγγύης.» Έκτος των σχετικών διατάξεων του Αστικού Κώδικα περί δικαιοπραξιών σχετικά με ΑμεΑ, διατάξεις περί δικαστικής συμπαράστασης και κληρονομικής διαδοχής και εκτός των λεπτομερών διατάξεων για την απασχόληση ατόμων με αναπηρία (ν. 1648/1986, 2643/1998 κ.λπ) ο Συμπαραστάτης του Δημότη και της Επιχείρησης θέτει ερωτήματα προς τον αρμόδιο Υπουργό (σύμφωνα πάντοτε με τη θέση του κοινωνικού κράτους δικαίου) όσον αφορά τις υποστηρικτικές υπηρεσίες προς τα ΑμεΑ, την αρωγή στην εξεύρεση απασχόλησης, την προκατάρτιση και επαγγελματική κατάρτιση στην περίπτωση μετά τον θάνατο των γονέων τους (αλλά και χωρίς εναπομείναντες λοιπούς συγγενείς), γεγονός που αφορά καθημερινά από συμπολίτες μας (και παρά τις φιλότιμες και αναγνωρισμένες προσπάθειες ιδιωτών

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΣΥΝΗΓΟΡΟΥ – ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΟΓΡΑΦΗΣΗΣ Δ.ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ ΚΑΙ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΓΙΑ ΘΕΣΗ DPO.

ΕΦΑΡΜΟΓΗ DPO ΕΥΡΩΠΑΙΚΟΣ ΓΕΝΙΚΟΣ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΕΕ 2016/679

Το κράτος δικαίου δεν υπάρχει μόνον στο χώρο της νομικής θεωρίας και της πολιτικής. Πυλώνες αυτού αποτελούν η προαγωγή του δικαίου με συγκεκριμένη διαδικασία, η αναντίρρητη εφαρμογή του και ο σεβασμός στον άνθρωπο. Θεμελιώδη στοιχεία του αποτελούν δικαϊκές αρχές, όπως η αρχή της αναλογικότητας, της ισότητας, της χρηστής διοίκησης, της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, του εύλογου χρόνου και του γενικού συμφέροντος, έτσι όπως υλοποιούνται από τη διοίκηση ή ερμηνεύονται από τα δικαστήρια. Η ύπαρξη και λειτουργία του κράτους δικαίου εγγυάται την προστασία της κοινωνίας και ιδίως των ευάλωτων πλευρών της, από ανεξέλεγκτη δράση της εξουσίας και παράλληλα νομιμοποιεί αυτή καθιστώντας την αποδεκτή στα μάτια των διοικουμένων⁵. Η αρχή της νομιμότητας της δημόσιας διοίκησης. Η αρχή της νομιμότητας απορρέει από την αρχή της διάκρισης των λειτουργιών (άρθρο 26 Σ) και συνιστά θεμελιακό πυλώνα της εφαρμογής της αρχής του κράτους δικαίου (άρθρο 25 §1 Σ). Η αρχή της νομιμότητας εγγυάται την υποχρέωση της δημόσιας διοίκησης να σέβεται τις επιταγές, απαγορεύσεις και ρυθμίσεις που θεσπίζει ο νομοθέτης, ενώ διασφαλίζει τον έλεγχο των πράξεων των διοικητικών οργάνων από τα δικαστήρια, ιδίως τα διοικητικά. Η αρχή της νομιμότητας επιβάλλει στις διοικητικές αρχές να ενεργούν στο πλαίσιο του νόμου και να διασφαλίζουν την εφαρμογή του. Παράλληλα, δεν επιτρέπει στη δημόσια διοίκηση, να περιορίσει τα δικαιώματα, τις ελευθερίες, καθώς και την ιδιοκτησία των πολιτών παρά μόνο βάσει επιφύλαξης του νόμου. Με την υπαγωγή της δημόσιας διοίκησης στους κανόνες δικαίου που ψηφίζονται από το όργανο που διαθέτει τη νομοθετική αρμοδιότητα, τη Βουλή, επιτυγχάνεται με έμμεσο τρόπο η υποταγή της δημόσιας διοίκησης στη βούληση του εκλογικού σώματος, στο λαό με τη στενή έννοια, ως φορέα της λαϊκής κυριαρχίας (Γέροντας, 2014). Η αρχή της νομιμότητας εμφανίζει κάποιες εξαιρέσεις. Έτσι, η εφαρμογή της αρχής της νομιμότητας υποχωρεί σε κάποιες περιπτώσεις, όπως στην περίπτωση των κυβερνητικών πράξεων και των μέτρων εσωτερικής τάξης. Η υποχώρηση της αρχής της νομιμότητας δικαιολογείται στις περιπτώσεις αυτές, προκειμένου να

εξυπηρετηθούν άλλοι σκοποί της δράσης της δημόσιας διοίκησης, όπως η προστασία του δημοσίου συμφέροντος και η αποτελεσματική δράση της δημόσιας διοίκησης (Παπαρηγορίου, 2010). Έτσι, οι κυβερνητικές πράξεις συνιστούν πράξεις που ενώ διαθέτουν όλα τα στοιχεία της διοικητικής πράξης, δεν υπόκεινται σε δικαστικό έλεγχο με υποβολή αιτήσεως ακυρώσεως, διότι ρυθμίζουν θέματα σχετικά με τη διαχείριση της πολιτικής εξουσίας. Η νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας έχει χαρακτηρίσει για παράδειγμα ως κυβερνητικές, τις πράξεις που σχετίζονται με τη ρύθμιση των σχέσεων εκτελεστικής και νομοθετικής εξουσίας, όπως η σύγκληση, η αναστολή των εργασιών και η διάλυση της Βουλής, η κήρυξη επιστράτευσης και η απονομή χάρης. Τα μέτρα εσωτερικής τάξης, σχετίζονται με την κυριαρχική σχέση που υφίσταται όχι μόνο μεταξύ κράτους και διοικουμένου εν γένει αλλά μεταξύ κράτους και ειδικών κατηγοριών διοικουμένων. Τέτοιες σχέσεις, που στο δημόσιο δίκαιο αποκαλούνται και ειδικές σχέσεις εξουσίασης, αναπτύσσονται σε περίπτωση διοικουμένων που εκτίουν ποινές φυλάκισης, εκπληρώνουν τις στρατιωτικές τους υποχρεώσεις, έχουν την ιδιότητα του μαθητή ή του δημοσίου υπαλλήλου. Αυτές οι κατηγορίες πολιτών είναι δυνατό να υφίστανται κάποιους περιορισμούς ως προς την απόλαυση των θεμελιωδών δικαιωμάτων τους, όπως για παράδειγμα η στέρηση της ελευθερίας κίνησης στην περίπτωση των φυλακισμένων. Ακόμη και σε αυτές τις περιπτώσεις, η αρχή της νομιμότητας, μολοντί κάμπτεται, τυγχάνει στενότερης εφαρμογής, αφού πάντως δεν επιτρέπεται η επιβολή περιορισμών στα θεμελιώδη δικαιώματα των διοικουμένων που τελούν σε ειδικές σχέσεις εξουσίασης παρά μόνο στη βάση νόμου. Η αρχή προστασίας του δημοσίου συμφέροντος. Η έννοια του δημοσίου συμφέροντος και της προστασίας του, συνιστά κεντρική και θεμελιακή αρχή για την οργάνωση και λειτουργία της δημόσιας διοίκησης. Στην πράξη, το δημόσιο συμφέρον κατευθύνει τον τρόπο λειτουργίας και οργάνωσης της δημόσιας διοίκησης και των δημοσίων υπηρεσιών. Η έννοια του δημοσίου συμφέροντος αναγνωρίζεται συνταγματικά, είτε ως δημόσιο συμφέρον (άρθρο 24 §1 Σ) είτε ως δημόσια ωφέλεια (άρθρο 17 §2 Σ) είτε σε ειδικότερες πτυχές του, όπως η προστασία της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και της εθνικής οικονομίας (άρθρο 106 §2 Σ) και ως εθνικό συμφέρον (άρθρο 4 §3 Σ και 28 §2). Το δημόσιο συμφέρον είναι μια αόριστη νομική έννοια που συγκεκριμενοποιείται από το Σύνταγμα, το νόμο και τη δημόσια διοίκηση μέσα από την έκδοση κανονιστικών πράξεων στο πλαίσιο νομοθετικής εξουσιοδότησης ή με την έκδοση ατομικών πράξεων. Κατά συνέπεια, η δημόσια διοίκηση δεν δύναται μέσα από την επίκληση της προστασίας του δημοσίου συμφέροντος να θεμελιώσει την

απαλλαγή της από την αρχή της νομιμότητας. Ειδικότερα, τέλος, ως αρχή της προστασίας του δημοσίου συμφέροντος θεωρείται η υποχρέωση που υπέχουν τα όργανα της δημόσιας διοίκησης, μεταξύ της επιλογής περισσότερων, εξίσου νομίμων λύσεων, όταν δηλαδή η δημόσια διοίκηση ασκεί τη διακριτική της ευχέρεια, να επιλέξει εκείνη, που κατά την κρίση της εξυπηρετεί καλύτερα το δημόσιο συμφέρον (Δαγτόγλου, 2004). Η αρχή της χρηστής διοίκησης και της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης του διοικούμενου. Η αρχή της χρηστής διοίκησης υποχρεώνει τα διοικητικά όργανα να ασκούν τις αρμοδιότητές τους με βάση το εν γένει περί δικαίου αίσθημα, με αναλογικότητα και επιείκεια και στο πλαίσιο της αρχής της νομιμότητας, ούτως ώστε να αποφεύγονται άδικες για το διοικούμενο λύσεις. Σύμφωνα με την αρχή αυτή, η δημόσια διοίκηση οφείλει να διευκολύνει τους διοικούμενους να προστατεύουν τα συμφέροντά τους και να απολαμβάνουν τα θεμελιώδη δικαιώματά τους. Στο πλαίσιο της αρχής της χρηστής διοίκησης, τα διοικητικά όργανα οφείλουν να ασκούν έγκαιρα και αποτελεσματικά τις αρμοδιότητές τους, να λειτουργούν με διαφάνεια, να ενημερώνουν τον διοικούμενο για τα δικαιώματά του και να διασφαλίζουν την απόλαυση ποιοτικών υπηρεσιών από τους πολίτες (Ευστρατίου 2014). Από τη συνταγματική προστασία της προσωπικότητας (άρθρο 5 §1 Σ), την αρχή του κράτους δικαίου και την αρχή της ασφάλειας του δικαίου απορρέει η δικαιολογημένη (ή προστατευόμενη) εμπιστοσύνη του διοικούμενου. Στο πλαίσιο της αρχής της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης του, ο διοικούμενος αναμένει εύλογα τη διατήρηση της σταθερότητας και προβλεψιμότητας των πραγματικών και νομικών καταστάσεων που έχουν διαμορφωθεί από το νομοθέτη, ούτως ώστε να αξιώνει την μη αιφνίδια και απρόβλεπτη μεταβολή τους. Ωστόσο, επειδή η απόλυτη προστασία της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης του διοικούμενου θα οδηγούσε τη δράση της δημόσιας διοίκησης σε αγκυλώσεις και θα περιόριζε την ανάγκη προσαρμογής της δράσης της στις μεταβαλλόμενες κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες, γίνεται δεκτό ότι η δικαιολογημένη εμπιστοσύνη του διοικούμενου είναι δυνατόν να καμφθεί, εφόσον τηρούνται μια σειρά από αναγκαίες εγγυήσεις. Έτσι, γίνεται δεκτό ότι από την αρχή της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης του διοικούμενου απορρέει η ανάγκη σαφήνειας, εξειδίκευσης και προβλεψιμότητας της νομοθετικής ρύθμισης που ανατρέπει κεκτημένα δικαιώματα των διοικουμένων. Περαιτέρω, η ανατροπή μιας σταθερής και προβλέψιμης από το διοικούμενο πραγματικής ή νομικής κατάστασης θα πρέπει να δικαιολογείται από λόγους δημοσίου συμφέροντος, η ανατροπή της προβλέπεται για το μέλλον και δεν αντιφάσκει κατά παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας προς το

προγενέστερο πραγματικό ή νομοθετικό καθεστώς (Σπηλιωτόπουλος, 2011). Η αρχή της αναλογικότητας. Η αρχή της αναλογικότητας απορρέει από την αρχή του κράτους δικαίου και εισήχθη νομολογιακά από το Συμβούλιο της Επικρατείας (γενέθλια απόφαση 2112/1984), στη δεκαετία του '80, υπό την επιρροή της γερμανικής θεωρίας και νομολογίας. Σήμερα, μετά τη συνταγματική αναθεώρηση του 2001 αναγνωρίζεται ρητά στο Σύνταγμα, στο άρθρο 25 §1, δ . Η αρχή της αναλογικότητας διακρίνεται σε τρεις επιμέρους αρχές: α) την αρχή της αναγκαιότητας, β) την αρχή της καταλληλότητας και γ) την αρχή της αναλογικότητας εν στενή έννοια (Ευστρατίου, 2013). Σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας προκειμένου να κριθούν ως ανεκτοί οι επιβαλλόμενοι σε ένα θεμελιώδες δικαίωμα περιορισμοί, θα πρέπει: α) να ανταποκρίνονται στους δηλωμένους σκοπούς της νομοθετικής ή διοικητικής ρύθμισης και πάντως σε σκοπούς γενικότερου δημοσίου συμφέροντος, β) το περιοριστικό μέτρο το οποίο επιβάλλεται στην άσκηση ενός δικαιώματος να είναι αναγκαίο για την εξυπηρέτησή τους και το λιγότερο επαχθές ή ηπιότερο δυνατό, γ) το μέτρο που επιλέγεται να είναι κατάλληλο και πρόσφορο για την εξυπηρέτηση των τιθέμενων σκοπών και να συνάπτεται προς αυτούς και δ) η ανάγκη εξυπηρέτησης του τιθέμενου σκοπού δημοσίου συμφέροντος, να μην αποβαίνει προδήλως ασύμμετρη ή δυσανάλογη προς την ανάγκη προστασίας του προσβαλλόμενου δικαιώματος (αναλογικότητα εν στενή έννοια). Στο πλαίσιο αυτό, η αρχή της αναλογικότητας επιβάλει με δυο λόγια την εξεύρεση του αναγκαίου μέτρου κατά την επιβολή περιορισμών στα θεμελιώδη δικαιώματα των διοικουμένων, για να μην όπως πολύ γλαφυρά έχει ειπωθεί, «πυροβολεί η αστυνομία τα σπουργίτια με κανόνια» (Παπαχατζής, 1991). Η αρχή της αμεροληψίας των οργάνων της δημόσιας διοίκησης.

355

ΕΠΑΝΑΛΑΜΒΑΝΟΜΕΝΕΣ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΟΡΙΣΜΕΝΟΥ ΧΡΟΝΟΥ ΠΟΥ ΥΠΟΚΡΥΠΤΟΥΝ ΚΑΤΑΧΡΗΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΕΡΓΟΔΟΤΗ - ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΣΥΝΗΓΟΡΟΥ ΜΕ ΑΡΜΟΔΙΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ Δ.ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ ΠΡΟΣ ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΣΧΕΤΙΚΩΝ ΕΓΓΡΑΦΩΝ ΣΕ ΑΡΜΟΔΙΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΑ.

(απόσπασμα νομικού – νομοθετικού ερείσματος)

Από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 648, 649, 669 και 672 ΑΚ προκύπτει ότι σύμβαση εργασίας ορισμένου χρόνου υπάρχει όταν συννομολογείται η διάρκεια αυτής μέχρι ορισμένου χρονικού σημείου ή μέχρι την επέλευση ορισμένου μέλλοντος και βεβαίου γεγονότος ή την εκτέλεση ορισμένου έργου, μετά την περάτωση του οποίου ή την επέλευση του βεβαίου γεγονότος ή του χρονικού σημείου, παύει να ισχύει αυτοδικαίως. Επομένως, η διάρκεια της σύμβασης εργασίας ορισμένου χρόνου είναι σαφώς καθορισμένη είτε γιατί συμφωνήθηκε ρητά ή σιωπηρά είτε γιατί προκύπτει από το είδος και τον σκοπό της σύμβασης. Θα πρέπει, όμως, η ορισμένη διάρκεια της σύμβασης αυτής να δικαιολογείται από έναν αντικειμενικό λόγο, τόσο δηλαδή από τη φύση της παρεχόμενης εργασίας, όσο και από τον σκοπό που αυτή υπηρετεί (ΕφΘεσ 1059/1992). Η πρακτική, που ακολουθείται από την εργοδοτική πλευρά, των επαναλαμβανόμενων συμβάσεων εργασίας ορισμένου χρόνου, χωρίς το ορισμένο της διάρκειας να δικαιολογείται από τη φύση των συμβάσεων, αντιμετωπίζεται από την έννομη τάξη με επιφύλαξη. «Διαδοχικές» θεωρούνται οι συμβάσεις ή σχέσεις εργασίας ορισμένου χρόνου που καταρτίζονται μεταξύ του ίδιου εργοδότη και του ίδιου εργαζόμενου, με τους ίδιους ή παρεμφερείς όρους εργασίας και δεν μεσολαβεί μεταξύ τους χρονικό διάστημα μεγαλύτερο των σαράντα πέντε (45) ημερών, στις οποίες συμπεριλαμβάνονται και οι μη εργάσιμες ημέρες. Οι διαδοχικές ή αλυσιδωτές συμβάσεις ορισμένου χρόνου πρέπει να θεωρούνται «ιδιαίτερα ύποπτες», όταν η ανανέωση της συμβάσεως για ορισμένο κάθε φορά χρόνο δεν δικαιολογείται από τις συνθήκες της εργασίας και τις ανάγκες της εκμεταλλεύσεως, καθώς υποκρύπτεται πρόθεση του εργοδότη να καταστρατηγήσει τις σχετικές με την καταγγελία της συμβάσεως εργασίας αορίστου χρόνου του ν. 2112/1920. Βέβαια, και μια μόνο σύμβαση ορισμένου χρόνου ελέγχεται ως προς τον εσωτερικό της λόγο, αν δηλαδή η ορισμένη διάρκειά της δικαιολογείται από τη φύση της εργασίας και το σκοπό που αυτή υπηρετεί ή και όταν ακόμη ανάμεσα σε δύο ή περισσότερες συμβάσεις ορισμένου χρόνου μεσολαβεί κενό, αλλά μικρής διάρκειας χρονικό διάστημα (βλ. ΑΠ 781/1988, ΕφΑθ 6638/1996, ΕφΑθ 3375/1999 και Ζερδελή, Το δίκαιο της καταγγελίας της σύμβασης εξαρτημένης εργασίας, σελ.606, αρ.1014,

Βλαστό, Ατομικό Εργατικό Δίκαιο, σελ.571, αρ.297). Διότι και μια μόνο σύμβαση ορισμένου χρόνου στερεί από τον εργαζόμενο την προστασία που του παρέχουν οι ρυθμίσεις του δικαίου της καταγγελίας και συνεπώς η χωρίς περιορισμούς ελευθερία σύναψης έρχεται σε αντίθεση με τις αξιολογήσεις της έννομης τάξης που εκφράζουν οι ρυθμίσεις αυτές. Η σύναψη, πάντως, διαδοχικών συμβάσεων ορισμένου χρόνου αποτελεί μια ένδειξη ότι για την απασχόληση του εργαζομένου για ορισμένο χρόνο δεν συντρέχει κάποιος ιδιαίτερος λόγος. Όσο, όμως, αυξάνει ο αριθμός των διαδοχικών συμβάσεων ορισμένου χρόνου και η βάσει αυτών συνολική διάρκεια της απασχόλησης του εργαζομένου, τόσο αυστηρότερος πρέπει να γίνεται ο έλεγχος ως προς την συνδρομή ενός αντικειμενικού λόγου που να δικαιολογεί την ορισμένη αυτή διάρκεια. *Με την αύξηση του χρόνου απασχόλησης σε συγκεκριμένο εργοδότη η εξάρτηση του εργαζομένου γίνεται εντονότερη*. Αυξάνει, συγχρόνως, και η κοινωνική ευθύνη του εργοδότη απέναντι σε αυτόν τον εργαζόμενο, καθώς θα πρέπει κατά τη σύναψη μιας νέας σύμβασης ορισμένου χρόνου να εξετάσει με επιμέλεια αν τα άξια προστασίας συμφέροντα του εργαζομένου επιβάλλουν πλέον τη διαρκή («επ' αόριστον») απασχόλησή του (βλ. Καρακατσάνη-Γαρδίκια, Ατομικό εργατικό δίκαιο, σελ. 120, Βλαστό, Η κατάχρηση δικαιώματος, σελ. 146 και Γερμανικό Εργατικό Ακυρωτικό BAG, AP Nr 28,44,63,79 παρ. 620 BGB). Το άρθρο 5 του Π.Δ. 81/2003 (ΦΕΚ Α' 77/27.3.2003) «Ρυθμίσεις για τους εργαζομένους με συμβάσεις ορισμένου χρόνου», όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει μετά το άρθρο 41 του Ν.3986/2011 (ΦΕΚ Α' 152/1.7.2011), προβλέπει κανόνες προστασίας των εργαζομένων από τις καταχρηστικές αυτές πρακτικές των εργοδοτών. Αφορά όμως τις συμβάσεις ή ανανεώσεις συμβάσεων ή σχέσεις εργασίας που συνάπτονται μετά τη θέση σε ισχύ του εν λόγω διατάγματος, ήτοι μετά την 27-03-2003. Συγκεκριμένα, ορίζει ότι η χωρίς περιορισμό ανανέωση συμβάσεων εργασίας ορισμένου χρόνου είναι επιτρεπτή, αν δικαιολογείται από έναν αντικειμενικό λόγο. Αντικειμενικός λόγος υφίσταται ιδίως αν δικαιολογείται από τη μορφή ή το είδος ή τη δραστηριότητα του εργοδότη ή της επιχείρησης ή από ειδικούς λόγους ή ανάγκες, εφόσον τα στοιχεία αυτά προκύπτουν αμέσως ή εμμέσως από την οικεία σύμβαση, όπως η προσωρινή αναπλήρωση μισθωτού, η εκτέλεση εργασιών παροδικού χαρακτήρα, η προσωρινή σώρευση εργασίας, ή η ορισμένη διάρκεια βρίσκεται σε συνάρτηση με εκπαίδευση ή κατάρτιση, ή γίνεται με σκοπό τη διευκόλυνση μετάβασης του εργαζομένου σε συναφή απασχόληση ή γίνεται για την πραγματοποίηση συγκεκριμένου έργου ή προγράμματος ή συνδέεται με συγκεκριμένο γεγονός ή αναφέρεται στον τομέα των επιχειρήσεων αεροπορικών μεταφορών και των επιχειρήσεων που ασκούν δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών αεροδρομίου εδάφους και πτήσης. Στην περίπτωση, όμως, 1) μη συνδρομής αντικειμενικού λόγου που να δικαιολογεί την ανανέωση των συμβάσεων αυτών για ορισμένο χρόνο και 2) εφόσον η χρονική διάρκεια των διαδοχικών συμβάσεων ή σχέσεων εργασίας ορισμένου χρόνου υπερβαίνει συνολικά τα τρία (3) έτη (συνεχόμενες

ανανεώσεις με διακοπή μικρότερη των 45 ημερών), τεκμαίρεται ότι με αυτές επιδιώκεται η κάλυψη πάγιων και διαρκών αναγκών της επιχείρησης ή εκμετάλλευσης με συνέπεια τη μετατροπή αυτών σε συμβάσεις ή σχέσεις εργασίας αορίστου χρόνου. Αν στο χρονικό διάστημα των τριών (3) ετών ο αριθμός των ανανεώσεων των διαδοχικών συμβάσεων ή σχέσεων εργασίας υπερβαίνει τις τρεις (3), τεκμαίρεται ότι με αυτές επιδιώκεται η κάλυψη πάγιων και διαρκών αναγκών της επιχείρησης ή εκμετάλλευσης με συνέπεια τη μετατροπή των συμβάσεων αυτών σε συμβάσεις ή σχέσεις εργασίας αορίστου χρόνου. Το τεκμήριο αυτό που εισάγει ο νόμος υπέρ αποδεικτικής διευκόλυνσης του εργαζομένου σημαίνει πρακτικά ότι το βάρος της ανταπόδειξης σε κάθε περίπτωση το φέρει ο εργοδότης ο οποίος πρέπει να αποδείξει ότι δεν επρόκειτο για κάλυψη πάγιων και μόνιμων αναγκών. Ενόψει του ότι οι διατάξεις του Π.Δ. 164/2004 άρχισαν να ισχύουν από τις 19-7-2004, με το άρθρο 11 αυτού περιελήφθησαν ως μεταβατικές διατάξεις ρυθμίσεις, οι οποίες εξασφαλίζουν οπωσδήποτε την ως άνω προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας στην προαναφερόμενη Οδηγία. Έτσι, με το άρθρο 11 του εν λόγω Π.Δ. ορίζονται τα ακόλουθα: 1 περ. α' "1 Διαδοχικές συμβάσεις κατά την παρ. 1 του άρθρου 5 του παρόντος διατάγματος, οι οποίες έχουν συναφθεί πριν από την έναρξη ισχύος του παρόντος και είναι ενεργές έως την έναρξη ισχύος αυτού, συνιστούν εφεξής σύμβαση εργασίας αορίστου χρόνου εφόσον συντρέχουν αθροιστικά οι ακόλουθες προϋποθέσεις: α) Συνολική χρονική διάρκεια διαδοχικών συμβάσεων τουλάχιστον είκοσι τεσσάρων (24) μηνών έως την έναρξη ισχύος του διατάγματος, ανεξαρτήτως αριθμού ανανεώσεων συμβάσεων ή τρεις τουλάχιστον ανανεώσεις πέραν της αρχικής σύμβασης κατά την παρ. 1 του άρθρου 5 του παρόντος διατάγματος, με συνολικό ελάχιστο χρόνο απασχόλησης δέκα οκτώ (18) μηνών, μέσα σε συνολικό χρονικό διάστημα είκοσι τεσσάρων (24) μηνών από την αρχική σύμβαση", 2. "Για τη διαπίστωση της συνδρομής των κατά την προηγούμενη παράγραφο προϋποθέσεων, ο εργαζόμενος υποβάλλει, εντός αποκλειστικής προθεσμίας δύο (2) μηνών από την έναρξη της ισχύος του παρόντος, αίτηση προς τον οικείο φορέα, στον οποίο αναφέρει τα στοιχεία από τα οποία προκύπτει η συνδρομή των προϋποθέσεων αυτών. Αρμόδιο όργανο να κρίνει αιτιολογημένα εάν συντρέχουν, κατά περίπτωση, οι προϋποθέσεις της προηγούμενης παραγράφου, είναι το οικείο Υπηρεσιακό Συμβούλιο ή το όργανο που εξομοιώνεται με αυτό και όπου δεν υπάρχει το Διοικητικό Συμβούλιο ή το διοικούν όργανο του οικείου νομικού προσώπου ή το όργανο που εξομοιώνεται με αυτό κατά την κειμένη νομοθεσία" (+ η γνωμοδότηση του Ομ.καθηγητή Εργατικού Δίκαιου Γεωρ. Λεβέντη)

ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΑ

Πρωτόκολλα καθορισμού αποζημίωσης αυθαίρετης χρήσης και Πρωτόκολλα κατεδάφισης

Στο άρθρο 20 παρ. 1 του Συντάγματος ορίζεται ότι «καθένας έχει δικαίωμα στην παροχή έννομης προστασίας από τα δικαστήρια και μπορεί να αναπτύξει σ' αυτά τις απόψεις του για τα δικαιώματα ή συμφέροντά του, όπως νόμος ορίζει». Κατά την απολύτως κρατούσα θέση της νομολογίας, κατά την έννοια της διάταξης αυτής επιτρέπεται μεν στον κοινό νομοθέτη η θέσπιση προϋποθέσεων για την παροχή προστασίας από τα δικαστήρια, οι προϋποθέσεις όμως αυτές πρέπει αφενός μεν να συνάπτονται και να είναι ανάλογες με τη λειτουργία των δικαστηρίων και την ανάγκη αποτελεσματικής απονομής της δικαιοσύνης αφετέρου δε να μην υπερβαίνουν τα όρια εκείνα, πέραν των οποίων θα επερχόταν άμεση ή έμμεση κατάλυση του κατά την προαναφερόμενη συνταγματική διάταξη ατομικού δικαιώματος παροχής έννομης δικαστικής προστασίας (βλ. ενδεικτικά ΑΠ 675/2010, ΝΟΜΟΣ). Περαιτέρω, κατά την πάγια νομολογία του ΕΔΔΑ, το άρθρο 6 παρ. 1 ΕΣΔΑ εγγυάται το δικαίωμα καθενός να έχει πρόσβαση σε δικαστήριο, το οποίο (δικαίωμα) μπορεί να υπόκειται σε περιορισμούς από το κράτος, πλην όμως οι θεσπιζόμενοι κάθε φορά περιορισμοί είναι συμβατοί με το άρθρο 6 παρ. 1 ΕΣΔΑ, αν επιδιώκουν θεμιτό σκοπό και αν υπάρχει ένας λογικός βαθμός αναλογικότητας μεταξύ των μέσων που χρησιμοποιούνται και του επιδιωκόμενου σκοπού. Μάλιστα, το ΕΔΔΑ τονίζει ότι οι περιορισμοί αυτοί θεωρούνται δυσανάλογοι, ιδίως όταν επιβάλλονται σε αρχικό στάδιο της διαδικασίας (βλ. ενδεικτικά ΕΔΔΑ Weissman κατά Ρουμανίας της 4.6.2006 (no. 63945/00)).

ΣτΕ 50/2010 [Εν μέρει ανεπαρκώς αιτιολογημένο πρωτόκολλο κατεδάφισης αυθαίρετων κατασκευών στον αιγιαλό].

Εύλογη πεποίθηση ότι περαιτέρω, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 281 ΑΚ «Η άσκηση του δικαιώματος απαγορεύεται, αν υπερβαίνει προφανώς τα όρια που επιβάλλουν η καλή πίστη ή τα χρηστά ήθη ή ο κοινωνικός ή ο οικονομικός σκοπός του δικαιώματος». Κατά την έννοια της εν λόγω διάταξης, το δικαίωμα ασκείται καταχρηστικώς και όταν η συμπεριφορά του δικαιούχου, η οποία προηγήθηκε της άσκησής του, καθώς και η πραγματική κατάσταση που διαμορφώθηκε κατά το διάστημα που μεσολάβησε ή οι περιστάσεις που μεσολάβησαν, χωρίς κατά νόμο να κωλύουν τη γένεση ή να επάγονται την απόσβεση του δικαιώματος, καθιστούν μη ανεκτή τη μεταγενέστερη άσκησή του κατά τις περί δικαίου και ηθικής αντιλήψεις του μέσου κοινωνικού ανθρώπου (ΟλΑΠ 16/2006 ΕλλΔνη 47, 1330, ΑΠ 1519/2008, ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 321/2002, ΕλλΔνη 44, 143, ΕφΠειρ 572/2009, ΠειρΝομ 2010, 141), όπως συμβαίνει ιδίως όταν δημιουργείται στον οφειλέτη η εύλογη

πεποίθηση ότι δεν θα ασκηθεί το δικαίωμα, εις τρόπον ώστε η μεταγενέστερη άσκησή του, η οποία θα έχει επαχθείς για τον οφειλέτη συνέπειες, να μην δικαιολογείται επαρκώς και να υπερβαίνει προφανώς τα όρια που επιβάλλουν η καλή πίστη ή τα συναλλακτικά ήθη ή ο κοινωνικός ή ο οικονομικός σκοπός του δικαιώματος. Μόνη η μακροχρόνια αδράνεια του δικαιούχου, και όταν ακόμη δημιούργησε στον οφειλέτη την πεποίθηση ότι δεν υπάρχει το δικαίωμα ή ότι δεν πρόκειται πλέον να ασκηθεί, δεν αρκεί για τον χαρακτηρισμό ως καταχρηστικής της μεταγενέστερης άσκησης αυτού, αλλά απαιτείται να συντρέχουν προσθέτως ειδικές συνθήκες και περιστάσεις, προερχόμενες κυρίως από την προηγηθείσα συμπεριφορά του δικαιούχου και του οφειλέτη, ενόψει των οποίων (σε συνδυασμό με την αδράνεια του δικαιούχου), η επακολουθήσασα άσκηση του δικαιώματος, η οποία τείνει σε ανατροπή της δημιουργηθείσας κατάστασης υπό τις ως άνω ειδικές συνθήκες και διατηρήθηκε επί μακρό χρόνο, να εξέρχεται των επιβαλλομένων από τη διάταξη του άρθρου 281 με τις διατάξεις του ν. 1650/1986, που θεσπίστηκαν σε συμμόρφωση προς τη συνταγματική επιταγή για την προστασία του περιβάλλοντος και, ειδικότερα, προς την αρχή της πρόληψης στον τομέα αυτόν, προβλέπεται διοικητική διαδικασία, με την οποία παρέχεται στα αρμόδια όργανα της Διοίκησης η δυνατότητα να εκτιμούν εκ των προτέρων τις αναμενόμενες συνέπειες για το περιβάλλον από σχεδιαζόμενα έργα ή δραστηριότητες και, ενόψει ιδίως των συνεπειών αυτών, της φύσης και της σημασίας των τυχόν θιγόμενων οικοσυστημάτων ή μεμονωμένων στοιχείων, του χαρακτήρα και του σκοπού του συγκεκριμένου έργου ή δραστηριότητας και των υφιστάμενων μέσων αποτροπής, άρσης ή μείωσης της πιθανολογούμενης βλάβης του περιβάλλοντος, να κρίνουν αν και με ποιους όρους μπορεί να πραγματοποιηθεί το έργο ή η δραστηριότητα ώστε να μη παραβιάζεται η αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης και, γενικότερα, οι παραπάνω ορισμοί του Συντάγματος και οι αναφερόμενοι στο περιβάλλον ορισμοί της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση του έτους 1992 (Συνθήκης του Μάαστριχτ) που κυρώθηκε με το ν. 2077/1992 (Α' 136) και, συγκεκριμένα, οι διατάξεις του άρθρου 130P της Συνθήκης αυτής, με τις οποίες, καθιερώνεται επίσης η αρχή της προληπτικής δράσης στον τομέα του περιβάλλοντος. Βασικό μέσο εφαρμογής της αρχής της πρόληψης αποτελεί η μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων, η οποία παρέχει στα αρμόδια διοικητικά όργανα τη δυνατότητα να διακριβώνουν και να αξιολογούν τις συνέπειες του έργου ή της δραστηριότητας και να εκτιμούν εκ των προτέρων αν η πραγματοποίησή του είναι σύμφωνη με τις διατάξεις της οικείας νομοθεσίας καθώς και με τις ήδη αναφερθείσες συνταγματικές επιταγές και τους ορισμούς της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Με τις νεότερες διατάξεις του ως άνω ν. 3010/2002 η προέγκριση χωροθέτησης του άρθρου 4 του ν. 1650/1986 αντικαθίσταται από την προκαταρκτική περιβαλλοντική εκτίμηση και αξιολόγηση, η οποία περιέχει την καταρχήν εκτίμηση της Διοικήσεως σχετικά με τη θέση, το μέγεθος, το είδος, την εφαρμοζόμενη τεχνολογία και τα γενικά τεχνικά χαρακτηριστικά του προτεινόμενου έργου ή

της δραστηριότητας, ενόψει των γενικών χωροταξικών κατευθύνσεων, των ιδιαίτερων περιβαλλοντικών στοιχείων της περιοχής, των θετικών επιπτώσεων στην ευρύτερη περιοχή και άλλων λόγων δημοσίου συμφέροντος. Αν κατά την προκαταρκτική περιβαλλοντική εκτίμηση, κριθεί ότι δεν είναι δυνατή η πραγματοποίηση του προτεινόμενου έργου ή δραστηριότητας, η σχετική πράξη είναι εκτελεστή διοικητική πράξη (αρνητική απόφαση κατά το άρθρο 2 παρ. 1 εδ. δα του νόμου) αφού η έκδοσή της έχει ως συνέπεια να αποκλείεται η συνέχιση της διαδικασίας περιβαλλοντικής αδειοδότησης, δηλαδή η έγκριση περιβαλλοντικών όρων. Σε αντίθετη περίπτωση, καλείται ο ενδιαφερόμενος να υποβάλει μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων (μ.π.ε.) για έγκριση περιβαλλοντικών όρων. Στην περίπτωση αυτή, κατά την έννοια των παραπάνω διατάξεων του ν. 3010/2002, η προκαταρκτική εκτίμηση αποτελεί απλή γνωμοδότηση, διότι με αυτή παρέχεται απλώς η δυνατότητα υποβολής μ.π.ε., χωρίς να προκύπτει από την ως άνω προκαταρκτική εκτίμηση οποιαδήποτε δεσμευτικότητα ακόμη και ως προς το καταρχήν επιτρεπτό και τη θέση του προτεινόμενου έργου, διότι και τα στοιχεία αυτά θα αποτελέσουν αντικείμενο της συνολικής εκτιμήσεως της Διοικήσεως η οποία θα διαμορφωθεί βάσει της μελέτης που θα υποβληθεί προκειμένου να εγκριθούν περιβαλλοντικοί όροι. Προς το προαναφερόμενο περιεχόμενο της προκαταρκτικής εκτιμήσεως εναρμονίζεται, άλλωστε, και η θεσπιζόμενη από το νόμο διαδικασία, κατά την οποία για την εκτίμηση αυτή αρκεί η υποβολή προμελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων και δεν απαιτείται πλήρης μελέτη, η κατάρτιση της οποίας θα ήταν επιβεβλημένη αν προέκυπτε οποιαδήποτε δέσμευση από εκτίμηση (ΣτΕ 2547/2005 επτ.). Όπως ήδη εκτέθηκε δε στην έκτη σκέψη, σύμφωνα με την παρ. 3 του άρθρου 6 του ν. 3010/2002, όπου στο ν. 1650/1986 ή σε άλλο νόμο αναφέρεται ο όρος «προέγκριση χωροθέτησης» νοείται, εφεξής προκαταρκτική περιβαλλοντική εκτίμηση και αξιολόγηση. Δεδομένου δε ότι ο σχεδιασμός του εθνικού ή περιφερειακού δικτύου λιμένων εκφράζει κατ' ουσίαν την στρατηγική της βιώσιμης ανάπτυξης αυτών, ο προγραμματισμός κάθε λιμένα, οποιασδήποτε κλίμακας, πρέπει, περαιτέρω, να στηρίζεται σε πλήρως τεκμηριωμένη μελέτη, με την οποία πρέπει να λαμβάνεται υπόψη αφ' ενός το δημόσιο συμφέρον, το οποίο επιβάλλει την κατασκευή του λιμένα και αφετέρου τους όρους προστασίας του παράκτιου και θαλάσσιου οικοσυστήματος που επηρεάζεται από αυτόν, στους οποίους περιλαμβάνεται η διαφύλαξη του αναγκαίου φυσικού κεφαλαίου, η αποφυγή βλάβης του τυχόν εκεί υπάρχοντος πολιτιστικού κεφαλαίου, στο οποίο ανήκουν και οι ενάλιες αρχαιότητες, ο σεβασμός της γεωμορφολογίας και του φυσικού ανάγλυφου των ακτών και η μέριμνα για τη μικρότερη δυνατή διατάραξη των οικείων οικοσυστημάτων και της υδροδυναμικής των ακτών, συμπεριλαμβανομένου και του σεβασμού του αισθητικού κάλλους της ακτής, που αποτελεί πολύτιμο οπτικό πόρο. Μόνο δε αν από την οικεία τεχνική μελέτη προκύπτει ότι οι αρχές αυτές έχουν ενσωματωθεί στον προγραμματισμό του λιμένα, η κατασκευή του δύναται να θεωρηθεί ως βιώσιμη και άρα νόμο

επιτρεπτή (ΣτΕ 2506/2002, 3346/1999, 1434/1998 βλ. Και 5168/1997). Η αποκοπή των δήμων και των κατοίκων τους από τη θάλασσα δεν αποτελεί συνέπεια των ατομικών πράξεων που επιτρέπουν των εκτέλεση των επί μέρους έργων εντός της περιοχής του λιμένα, αλλά άμεση συνέπεια του καθορισμού της λιμενικής περιοχής και του κατά το νόμο προορισμού της. Η πραγματοποίηση αυτών των παρεμβάσεων, που συνδέεται προεχόντως με τη χωρική διευθέτηση των εμπορικών δραστηριοτήτων εντός του λιμένα δια της ανακατανομής τους, ανάλογα με το είδος τους, εντάσσεται στο περιεχόμενο της γενικής διοίκησης και εκμετάλλευσης του λιμένα με στόχο τη βέλτιστη αποδοτικότητά του. Δεν μεταβάλλει από άποψη γενικής χωροταξίας την περιοχή εκμετάλλευσης του λιμένα ούτε το επιτρεπόμενο περιεχόμενο των συναφών χρήσεων και, συνεπώς, δεν συνιστά άσκηση αρμοδιότητας χωροταξικής αναδιάρθρωσης κατά την έννοια του άρθρου 24 παρ. 2 του Συντάγματος, υπαγόμενη στη ρυθμιστική αρμοδιότητα και τον έλεγχο του Κράτους.

[...] Μέχρις ότου τεθούν για πρώτη φορά από το νομοθέτη οι βασικοί κανόνες πολεοδόμησης, είναι συνταγματικώς ανεκτή η πρόβλεψη της δυνατότητας εξαίρεσης από την κατεδάφιση αυθαίρετων κατασκευών που έχουν ανεγερθεί πριν τη θέσπιση των κανόνων αυτών, που τίθενται εν γνώσει ακριβώς της ανωτέρω κατ' εξαίρεση δυνατότητας, αλλά η σχετική ρύθμιση νοείται ως εξαιρετική και υπό όρους, ώστε αφενός να μην αποδυναμώνεται ουσιωδώς η αποτελεσματικότητα των θεσπιζόμενων κανόνων και αφετέρου να μην προκαλείται βλάβη σε φυσικά οικοσυστήματα, οικιστικά σύνολα και πολιτιστικά στοιχεία που χρήζουν ιδιαίτερης προστασίας. ΣτΕ Ολ 3341/2013NoB 2013,2264, ΠερΔικ 2013,555, ΠειρN 2013,320, ΘΠΔΔ 2013,903(περίλ.) (παρατ. Χ. Διβάνη). Με τις ρυθμίσεις του άρθρου 24 του Ν 4014/2011, ανεξαρτήτως αν αναφέρονται σε αναστολή επιβολής των κυρώσεων που προβλέπονται από τις παγίως ισχύουσες γενικές διατάξεις για την αυθαίρετη δόμηση και όχι σε νομιμοποίηση ή σε εξαίρεση από την κατεδάφιση, επιτρέπεται κατ' ουσίαν η επί μακρόν διατήρηση κατασκευών και χρήσεων που παραβιάζουν τις εκάστοτε ισχύουσες πολεοδομικές διατάξεις, η αναστολή δε αυτή έχει εφαρμογή και σε κατασκευές μεταγενέστερες του Ν 1337/1983, με τον οποίο αναμορφώθηκε το σύστημα πολεοδομικού σχεδιασμού σε εκτέλεση της επιταγής του άρθρου 24 του Συντ. και στο πλαίσιο του εισαγόμενου νέου αυτού συστήματος, θεσπίστηκε η διάκριση των αυθαίρετων κατασκευών σε παλαιές και νέες και επιτρεπτός χορηγήθηκε η δυνατότητα εξαίρεσης από την κατεδάφιση των παλαιών, με τις οριζόμενες στις σχετικές διατάξεις προϋποθέσεις, σε αντίθεση προς τις νέες, για τις οποίες επέβαλε την κατεδάφιση, ώστε να αποτραπεί η συνέχιση της νόθευσης και ανατροπής του πολεοδομικού σχεδιασμού υπό το καθεστώς της

ανωτέρω συνταγματικής διατάξεως και των εκτελεστικών της νόμων. ΣτΕ Ολ 3341/2013 ΝοΒ 2013,2264, ΠερΔικ 2013,555, ΠειρΝ 2013,320, ΘΠΔΔ 2013,903 (περίλ.) (παρατ. Χ. Διβάνη). Οι ως άνω ρυθμίσεις του άρθρου 24 του Ν 4014/2011 έχουν ως συνέπεια να ανατρέπεται, και σε κάθε περίπτωση να νοθεύεται, ο επιβαλλόμενος από το άρθρο 24 του Συντ. ορθολογικός πολεοδομικός σχεδιασμός και να επέρχεται αλλοίωση της λειτουργικότητας των οικισμών και επιδείνωση των όρων διαβίωσης των κατοίκων, δεδομένου ότι η αναστολή αυτή επέρχεται με μόνη την υποβολή αίτησης του ενδιαφερομένου και των σχετικών δικαιολογητικών και την καταβολή του οριζόμενου στο νόμο ποσού ειδικού προστίμου, χωρίς την ειδική για κάθε αυθαίρετο κρίση αρμόδιου οργάνου της Διοίκησης, ύστερα από εκτίμηση πολεοδομικών και κτιριολογικών κριτηρίων, που εξαρτώνται από το μέγεθος, τη χρήση, το είδος και τη σημασία της αυθαίρετης κατασκευής, καθώς και από τις επιπτώσεις της στο χώρο που την περιβάλλει, τη συνολική δηλαδή επιβάρυνση της περιοχής. ΣτΕ Ολ 3341/2013 ΝοΒ 2013,2264, ΠερΔικ 2013,555, ΠειρΝ 2013,320, ΘΠΔΔ 2013,903 (περίλ.) (παρατ. Χ. Διβάνη). Εισπρακτικοί και μόνον σκοποί δεν θα ήταν δυνατό να θεμελιώσουν λόγο δημοσίου συμφέροντος που θα δικαιολογούσε τη θέσπιση ρυθμίσεων με ευρύτατες συνέπειες σε βάρος του περιβάλλοντος, όπως οι ρυθμίσεις των επίμαχων διατάξεων. Κατά συνέπεια, οι ρυθμίσεις αυτές έρχονται σε αντίθεση με τις επιταγές που απορρέουν από το άρθρο 24 του Συντάγματος. ΣτΕ Ολ 3341/2013 ΝοΒ 2013,2264, ΠερΔικ 2013,555, ΠειρΝ 2013,320, ΘΠΔΔ 2013,903 (περίλ.) (παρατ. Χ. Διβάνη) . Ως συνέπεια της τακτοποίησης των αυθαίρετων κατασκευών, κατά τους ειδικότερους όρους των άρθρων 23 παρ. 4 Ν 4014/2011 και 49 παρ. 16 Ν 4030/2011 επέρχεται η διατήρηση της χρήσης των αυθαίρετων κατασκευών και όχι ο προσπορισμός κυριότητας επ' αυτών. Κατά λογική ακολουθία, εφόσον ο πωλητής δεν απέκτησε κυριότητα επί των επιπλέον τετραγωνικών μέτρων, δεν κατέστη φορέας εγγραπτεύου δικαιώματος ως προς αυτά και επομένως, δεν τίθεται εν προκειμένω ζήτημα διορθώσεως κατ' άρθρο 6 παρ. 8 Ν 2664/1998 του καταχωρηθέντος εμβαδού του ακινήτου ή άλλων στοιχείων της πρώτης κτηματολογικής εγγραφής. ΜΠρΘεσ 5384/2013 Αρμ 2013,1465 Επομένως, ο σχετικός λόγος με βάση τον οποίο η Προϊσταμένη του Κτηματολογικού Γραφείου προέβη στην απόρριψη της αιτήσεως καταχωρήσεως του πωλητηρίου συμβολαίου και στην άρνηση εγγραφής του στα οικεία κτηματολογικά βιβλία, ο οποίος συνίσταται στο ότι, κατά την κρίση της, υφίσταται διάσταση στην περιγραφή ακινήτου, όπως αυτό εμφανίζεται στο πωλητήριο συμβόλαιο και στην αρχική εγγραφή του κτηματολογικού βιβλίου, κρίνεται αβάσιμος και απορριπτέος,

διότι όλα τα επιπλέον τετραγωνικά μέτρα που «παρεκκλίνουν» από αυτά της αρχικής εγγραφής αποτελούν τετραγωνικά μέτρα της τακτοποίησης, επ' αυτών δε των τετραγωνικών μέτρων ο πωλητής δεν έχει αποκτήσει εμπράγματο δικαίωμα κυριότητας και επομένως δεν τίθεται ζήτημα διόρθωσης του καταχωρηθέντος εμβαδού του ακινήτου. ΜΠρΘεσ 5384/2013 Αρμ 2013,1465 . Με τις διατάξεις του Ν 3843/2010 επιδιώχθηκε η αντιμετώπιση του φαινομένου της αθρόας περίκλεισης των ημιυπαίθριων χώρων και η αποκατάσταση της βλάβης που έχει επέλθει εκ του λόγου αυτού στο περιβάλλον. Συγκεκριμένα, με τη ρύθμιση που εισάγεται με τις διατάξεις αυτές, εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις που ορίζονται στα άρθρα 5 και 6, ημιυπαίθριοι και άλλοι χώροι που έχουν μετατραπεί αυθαιρέτως σε χώρους κύριας χρήσης, διατηρούνται επί σαράντα έτη, μόνο όμως αν η άδεια ανέγερσης του κτιρίου, στο οποίο βρίσκονται οι χώροι αυτοί, έχει εκδοθεί ή αναθεωρηθεί έως 2.7.2009, ακόμη και εάν η διατήρηση των εν λόγω χώρων συνεπάγεται παραβίαση του συντελεστή δόμησης ή άλλων όρων δόμησης, που ίσχυαν κατά τη μεταβολή της χρήσης ή εκείνων που θα θεσπιστούν εφεξής. ΣτΕ Ολ 1971/2012 ΔιΔικ 2013,51 .Για να είναι νόμιμη η άσκηση του δικαιώματος επεκτάσεως της οικοδομής καθ' ύψος από τον συνιδιοκτήτη του ενιαίου οικοπέδου, στον οποίο χορηγήθηκε με την κοινή συμφωνία όλων των λοιπών συνιδιοκτητών διά της συστατικής πράξεως που έχει μεταγραφεί, και αυτός να καταστεί αποκλειστικά κύριος του νέου κτίσματος άνωθεν του δώματος, πρέπει η κατασκευή αυτού να γίνει με την τήρηση των πολεοδομικών διατάξεων, διότι σε αντίθετη περίπτωση, εάν δηλαδή η προσθήκη του κτίσματος γίνει αυθαιρέτως κατά παράβαση των πολεοδομικών διατάξεων, ο φορέας του άνω δικαιώματος δεν αποκτά αποκλειστική επ' αυτού κυριότητα και οι λοιποί συνιδιοκτήτες εξακολουθούν να έχουν το δικαίωμα της αναγκαστικής συγκυριότητας, συγκατοχής και συγχρήσεως όλου του (κοινόχρηστου) χώρου του δώματος. ΑΠ 220/2013 Συνήγορος τ. 100/2013,18, ΧρΙΔ 2013,744 . Ωστόσο, αν με νεότερη νομοθετική ρύθμιση παρασχεθεί η δυνατότητα νομιμοποίησης του αυθαίρετου κτίσματος και ο έχων ανεγείρει τούτο τηρήσει τις προβλεπόμενες από τη ρύθμιση αυτή προϋποθέσεις νομιμοποίησης, τότε η άσκηση του δικαιώματος επεκτάσεως καθ' ύψος της οικοδομής από τον δικαιούχο είναι επιτρεπτή, αφού το ανεγερθέν κτίσμα απέβαλε τον χαρακτήρα του αυθαίρετου και κατέστη νόμιμο. ΑΠ 220/2013 Συνήγορος τ. 100/2013,18 .Κατά συνέπεια, μόνο μετά τη νομιμοποίηση του αυθαίρετου κτίσματος, ο έχων το δικαίωμα επεκτάσεως καθ' ύψος της οικοδομής αποκτά αποκλειστική κυριότητα επί του κτίσματος και του υπ' αυτού καταλαμβανομένου χώρου του δώματος. ΑΠ 220/2013 Συνήγορος τ. 100/2013,18 . Ο χωροταξικός σχεδιασμός ανατίθεται στην Πολιτεία, που οφείλει να θεσπίζει τις αναγκαίες ρυθμίσεις, ώστε να διασφαλίζεται η προστασία του

περιβάλλοντος, οι άριστοι δυνατοί όροι διαβίωσης του πληθυσμού και η οικονομική ανάπτυξη στο πλαίσιο της αρχής της αειφορίας (βιώσιμη ανάπτυξης). ΣτΕ 3825/2010 ΠερΔικ 2010,715.

Ουσιώδης συντελεστής για τη βιώσιμη ανάπτυξη είναι τα χωροταξικά σχέδια, τα οποία με βάση την ανάλυση των δεδομένων και την πρόγνωση των μελλοντικών εξελίξεων, θέτουν τους μακροπρόθεσμους στόχους της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης και ρυθμίζουν το πλαίσιο για τη διαμόρφωση των οικιστικών περιοχών, των περιοχών ασκήσεως παραγωγικών δραστηριοτήτων και των ελεύθερων χώρων στις εκτός σχεδίου περιοχές. ΣτΕ 3825/2010 ΠερΔικ 2010,715 . 647

Τα κριτήρια σχεδιασμού και διαχείρισης του οδικού δικτύου πρέπει να είναι σαφή, εξειδικευμένα και να συνδέονται προς τα υπόλοιπα στοιχεία του χωροταξικού σχεδίου. Πρέπει επίσης να ενσωματώνουν την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, έτσι ώστε το οδικό δίκτυο να καθίσταται βιώσιμο σύστημα επικοινωνίας (ΣτΕ 4033/1998, 2502/1999, 3076/2004). ΣτΕ 1679/2008 ΕλλΔνη 2010,1176, ΣτΕ 786/2008 ΕλλΔνη 2010,1075 .

Οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης μη νομίμως προβαίνουν σε αναγκαστική απαλλοτρίωση ακινήτων για τη δημιουργία, διαπλάτυνση κ.λπ. οδών ή άλλων κοινοχρήστων χώρων σε οικισμούς προϋφισταμένους του 1923, διότι το ζήτημα τούτο έχει σχέση με τον σχεδιασμό του οδικού δικτύου και των κοινοχρήστων χώρων, με ζήτημα δηλαδή το οποίο υπάγεται στην αρμοδιότητα της κεντρικής Διοίκησης και όχι των ΟΤΑ (ΣτΕ 747/2007, 2486-7/2006, 3/2002). ΣτΕ 786/2008 ΕλλΔνη 2010,1075

Σε περίπτωση ιδιοκτησίας που με την ένταξη στο σχέδιο ρυμοτομήθηκε μόνον εν μέρει και στην οποία αίρεται η απαλλοτρίωση, η εισφορά σε γη υπολογίζεται με βάση το εμβαδόν του τμήματος της ιδιοκτησίας, στο οποίο έχει αρθεί η ρυμοτομική απαλλοτρίωση, εφ' όσον αυτό καθίσταται για πρώτη φορά οικοδομήσιμο κατά το χρονικό σημείο άρσης της απαλλοτρίωσης και όχι με βάση το συνολικό εμβαδόν της ιδιοκτησίας, αφού ως προς το υπόλοιπο τμήμα της, που ήταν εξ αρχής οικοδομήσιμο, δεν συντρέχει περίπτωση άρσης της ρυμοτομικής απαλλοτρίωσης. ΣτΕ 886/2010 ΠερΔικ 2010,543.

Σε περίπτωση οικισμών προϋφισταμένων του έτους 1923 χωρίς εγκεκριμένο σχέδιο πόλεως, επιτρέπεται καθορισμός ΖΟΕ και πριν τον καθορισμό των ορίων του οικισμού, δεδομένου ότι ο οικισμός αυτός δεν δημιουργείται το πρώτον, αλλ'

υφίσταται ήδη από πολλών ετών περικλειόμενος έκτοτε από όρια. Σε περίπτωση που ανακύψει αμφισβήτηση για την ακριβή θέση του ορίου μεταξύ προϋφισταμένου του έτους 1923 οικισμού και της ΖΟΕ που τον περιβάλλει, αποφαινεται παρεμπιπτόντως η αρμόδια πολεοδομική αρχή. ΣτΕ 3638/2009 ΠερΔικ 2010,337 . Η ρύθμιση του δευτέρου εδαφίου της παρ. 28 του άρθρου 2 του ΠΔ της 17.6/14.7.1988, κατά το μέρος με το οποίο περιορίζει μόνο στις μονάδες υψηλής όχλησης την απαγόρευση εγκατάστασης σε χαρακτηριζόμενους με αυτό ως παραδοσιακούς οικισμούς, οι οποίοι είναι προγενέστεροι του έτους 1923 και πληθυσμού έως 2.000 κατοίκων, είναι ανίσχυρη ως αντίθετη προς το άρθρο 24 παρ. 2 Συντ., διότι επιδεινώνει έτι περαιτέρω το οικιστικό τους περιβάλλον. ΣτΕ 3260/2010 ΠερΔικ 2010,721 .

Είναι δυνατή η προσκύρωση οικοπέδων, όταν τα κτίσματα που βρίσκονται εντός αυτών στερούνται αυτοτέλειας, έχουν προσωρινό χαρακτήρα ή είναι ετοιμόρροπα και μη επισκευάσιμα. Σε κάθε περίπτωση θα πρέπει να υπάρχει ειδικώς αιτιολογημένη διαπίστωση από το αρμόδιο τεχνικό όργανο, η οποία να περιλαμβάνει λεπτομερή περιγραφή των κτισμάτων και χαρακτηρισμό αυτών από της απόψεως της μονιμότητας, της προσωρινότητας, όπως και του ετοιμόρροπου και της δυνατότητας επισκευής αυτών. Η κατάσταση δε του κτίσματος θα πρέπει να κρίνεται βάσει των πραγματικών δεδομένων που υφίστανται κατά τον χρόνο εκδόσεως της πράξεως προσκύρωσης (ΣτΕ 1960/1981, 304/1984, 4070/1989, 2626/2003). ΣτΕ 3950/2008 ΕλλΔνη 2010,1191 .

Δεν είναι όμως προσκυρωτέο οικόπεδο, στο οποίο υπάρχει ετοιμόρροπο, μη επισκευάσιμο κτίσμα που περιήλθε στην κατάσταση αυτή λόγω δολίων ενεργειών τρίτου, οι οποίες είχαν ως σκοπό την προσκύρωση του συγκεκριμένου οικοπέδου κατά καταστρατήγηση του νόμου (ΣτΕ 2328/1978). Αν πάντως η οικοδομή του υπό προσκύρωση οικοπέδου, η οποία κατέστη ετοιμόρροπη εξ αιτίας δολίων ενεργειών κατεδαφιστεί, παύει μετά την κατεδάφιση να υφίσταται κώλυμα προσκυρώσεως (ΣτΕ 1957/1987). ΣτΕ 3950/2008 ΕλλΔνη 2010,1191 .

Ερώτημα ΣτΔΕ : Μηχανικοί ποιού πτυχίου δύνανται να συντάσσουν τοπογραφικά διαγράμματα στο πλαίσιο της διενεργούμενης από την ΚΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ Α.Ε κτηματογράφησης, ενόψει του γεγονότος ότι το μεν ΤΕΕ ισχυρίζεται ότι μόνον οι τοπογράφοι μηχανικοί, οι πολιτικοί μηχανικοί, οι υπομηχανικοί με τους περιορισμούς του β.δ 769/1972 καθώς και οι πτυχιούχοι Τοπογραφίας των ΤΕΙ

δύνανται να συντάσσουν τα σχεδιαγράμματα αυτά ή δε Ένωση Τεχνολογικής Εκπαίδευσης Μηχανικών ότι επί πλέον αυτών τα ίδια δικαιώματα έχουν και οι πτυχιούχοι των ΤΕΙ των Τμημάτων Πολιτικών Δομικών Έργων και Πολιτικών Έργων Υποδομής - «Επαγγελματικά δικαιώματα και δικαιώματα υπογραφής πτυχιούχων Πολιτικών Μηχανικών Δομικών Έργων και Έργων Υποδομής Τ.Ε.»

Επειδή σύμφωνα με την υπ' αριθμ απόφαση 267/2016 του Δ' Τμήματος του Συμβουλίου της Επικρατείας αναφερόμενη στο ανωτέρω νομικό καθεστώς, το δικαστήριο έκρινε την άρνηση της πολεοδομίας του Δήμου Νάουσας απλώς ως μη παράνομη και όχι τη διοικητική πρακτική που είχε διαμορφωθεί επί σειρά ετών σύμφωνα με την οποία γίνονταν αποδεκτές επαγγελματικές πράξεις από πτυχιούχους ΤΕΙ από τις πολεοδομίες όπως δεν απαγόρευσε την συνέχιση μελλοντικά της εν λόγω πρακτικής. Επειδή δεν αναφέρεται σε δεσμία αρμοδιότητα της Διοίκησης και έκρινε σκόπιμο να καθορισθούν έστω προσωρινώς τα επαγγελματικά δικαιώματα των πτυχιούχων μηχανικών ΤΕΙ με νομοθετική ή κανονιστική πράξη για τη μεταβατική περίοδο έως ότου εκδοθεί το προεδρικό διάταγμα. Το ΣτΕ δεν ακύρωσε την προσβαλλομένη και εάν το έκανε θα σήμαινε ότι αναγνωρίζει την αρμοδιότητα στον Προϊστάμενο της Πολεοδομίας του Δήμου Νάουσας να καθορίσει ποιες επαγγελματικές πράξεις επιτρέπεται και ποιες όχι να ασκούν οι πτυχιούχοι μηχανικοί των ΤΕΙ όπου τέτοια αρμοδιότητα δεν διαθέτει η Πολεοδομία.

ΕΙΔΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ ΣτΔΕ -ΡΟΜΑ

1. Statement by the European Commission against Racism and Intolerance concerning racist and xenophobic political activities in Greece, Strasbourg, 10.12.2012. 2. Conclusions on the implementation of the recommendations in respect of Greece subject to interim follow-up, 2012, CRI(2012)47. 3. Fourth report on Greece, 2009, CRI(2009)31. 4. Third Report on Greece, 2004, CRI(2004)24. 5. Second Report on Greece, 2000, CRI(2000)32. 6. Report on Greece, 1997, CRI(1997)52. 7. General Policy Recommendation No.1: Combating racism, xenophobia, antisemitism and intolerance, 1996, CRI(96)43 8. General Policy Recommendation No.2: Specialised bodies to combat racism, xenophobia, antisemitism and intolerance at national level, 1997, CRI(97)36. 9. General Policy Recommendation No.3: Combating racism and intolerance against Roma/Gypsies, 1998, CRI(98)29. 10. General

Policy Recommendation No.4: National surveys on the experience and perception of discrimination and racism from the point of view of potential victims, 1998, CRI(98)30. 11. General Policy Recommendation No.5: Combating intolerance and discrimination against Muslims, 2000, CRI(2000)21. 12. General Policy Recommendation No.6: Combating the dissemination of racist, xenophobic and antisemitic material via the Internet, 2000, CRI(2001)1. 13. General Policy Recommendation No.7: National legislation to combat racism and racial discrimination, 2003, CRI(2003)8. 14. General Policy Recommendation No.8: Combating racism while fighting terrorism, 2004, CRI(2004)26. 15. General Policy Recommendation No.9: The fight against antisemitism, 2004, CRI(2004)37. 16. General Policy Recommendation No.10: Combating racism and racial discrimination in and through school education, 2007, CRI(2007)6. 17. General Policy Recommendation No.11: Combating racism and racial discrimination in policing, 2007, CRI(2007)39. 18. General Policy Recommendation No. 12: Combating racism and racial discrimination in the field of sport, 2009, CRI(2009)5. 19. General Policy Recommendation No.13: Combating anti-Gypsyism and discrimination against Roma, 2011, CRI(2011)37. 20. General Policy Recommendation No.14: Combating racism and racial discrimination in employment, 2012, CRI(2012)48. Other sources 21. The Greek Ombudsman (2013), Special report on the phenomenon of racist violence in Greece and how it is combated. 22. Parliamentary Assembly, Committee on Equality and Non-Discrimination, Davies, D. (2014), Tackling racism in the police – report, Doc. 13384. 23. Cour européenne des Droits de l'Homme (CourEDH) (2007), Bekir-Ousta et autres c. Grèce, Requête no 35151/05, Arrêt. 24. CourEDH (2008a), Emin et autres c. Grèce, Requête no 34144/05, Arrêt. 25. CourEDH (2008b), Tourkiki Enosi Xanthis et autres c. Grèce, Requête no 26698/05, Arrêt. 26. CourEDH (2008c), Sampanis et autres c. Grèce, Requête no 32526/05, Arrêt. 27. CourEDH (2009), Zeïbek c. Grèce, Requête no 46368/06, Arrêt. 28. European Court of Human Rights (ECtHR) (2011), M.S.S. v. Belgium and Greece [GC], Application no. 30696/09, Judgment. 29. CourEDH (2012), Sampani et autres c. Grèce, Requête no 59608/09, Arrêt. 30. ECtHR (2013a), Vallianatos and others v. Greece [GC], Applications nos. 29381/09 and 32684/09, Judgment. 31. CourEDH (2013b), Lavida et autres c. Grèce, Requête no. 7973/10, Arrêt. 32. CourEDH (2013c), Khuroshvili c. Grèce, Requête no 58165/10, Arrêt. 33. CourEDH (2013d), I.B. c. Grèce, Requête no 552/10). 34. Council of Europe, Commissioner for Human Rights (2013), Report following his visit to Greece, CommDH(2013)6. 35. Council of Europe, Commissioner for Human Rights (2014a), Letter from the Council of Europe Commissioner for Human Rights, Nils Muižnieks, to Mr Nikolaos Dendias, Minister of Public Order and Citizen Protection and Mr Miltiadis Varvitsiotis,

Minister of Shipping and the Aegean, on collective expulsions (Greece), CommDH(2014)2. 36. Council of Europe, Commissioner for Human Rights (2014b), Replies of Mr Nikolaos Dendias, Minister of Public Order and Citizen Protection and Mr Miltiadis Varvitsiotis, Minister of Shipping and the Aegean (Greece) to the letter from the Council of Europe Commissioner for Human Rights, Nils Muižnieks, on collective expulsions, CommDH/GovRep(2014)2. 37. Council of Europe, Commissioner for Human Rights (2014bc), Letter of Mr Miltiadis Varvitsiotis, Minister of Shipping, Maritime Affairs and the Aegean (Greece) to the Council of Europe Commissioner for Human Rights, Nils Muižnieks, on the lives lost at sea during the Farmakonisi tragic incident, CommDH/GovRep(2014)4. 38. Council of Europe, Commissioner for Human Rights (2014bd), Reply of the Council of Europe Commissioner for Human Rights, Nils Muižnieks, to the letter of Mr Miltiadis Varvitsiotis, Minister of Shipping, Maritime Affairs and the Aegean (Greece), on the lives lost at sea during the Farmakonisi tragic incident, CommDH(2014)6. 39. European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT), Public statement concerning Greece, CPT/Inf (2011) 10. 40. CPT (2012a), CPT, Report to the Government of Greece on the visit to Greece carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 19 to 27 January 2011, CPT/Inf (2012) 1. 41. CPT (2012b), Response of the Government of Greece to the report of the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) on its visit to Greece from 20 to 27 January 2011, CPT/Inf (2012) 2. 53 42. European Committee of Social Rights (2009), Decision on the merits, International Centre for the Legal Protection of Human Rights (INTERIGHTS) v. Greece, Complaint No. 49/2008. 43. United Nations, Human Rights Council (2011), Report submitted by the Special Rapporteur on torture and other cruel, inhuman or degrading treatment or punishment, Manfred Nowak - Mission to Greece, A/HRC/16/52/Add.4. 44. United Nations, Human Rights Council (2013), Report of the Special Rapporteur on the human rights of migrants, François Crépeau – Mission to Greece, A/HRC/23/46/Add.4. 45. United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR) (2013), Moving forward on asylum and international protection in the EU's interests - UNHCR's recommendations to Greece for the EU Presidency January - June 2014. 46. UNHCR (2014), Statement on boat incident off Greece coast. 47. Organization for Security and Co-operation in Europe (OSCE) (2012), Ljubljana Guidelines on Integration of Diverse Societies. 48. OSCE (2013), Implementation of the Action Plan on Improving the Situation of Roma and Sinti Within the OSCE Area, Status Report 2013 49. OSCE Office for Democratic Institutions and Human Rights (ODIHR) (2013), Hate Crimes in the OSCE Region: Incidents and Responses,

Annual Report for 2012. 50. Organization for Economic Cooperation and Development's (OECD) 2010 International Migration Outlook 51. OECD, Indicators of Integration › Key indicators by country › Greece in Settling In: OECD Indicators of Immigrant Integration 2012. 52. European Commission, EUROSTAT (2013), People at risk of poverty or social exclusion. 53. European Commission, European Website on Integration (EWSI). 54. European Commission (2013), National protection beyond the two EU Antidiscrimination Directives: The grounds of religion and belief, disability, age and sexual orientation beyond employment. 55. European Union Agency for Fundamental Rights (FRA) (2011), Coping with a fundamental rights emergency: The situation of persons crossing the Greek land border in an irregular manner. 56. FRA (2012), Antisemitism: Summary overview of the situation in the European Union 2001–2011 - Working paper. 57. FRA (2013a), Fundamental rights at Europe's southern sea borders. 58. FRA (2013c), EU LGBT survey - European Union lesbian, gay, bisexual and transgender survey - Survey data explorer. 59. FRA (2014), Survey data explorer - Results from the 2011 Roma survey. 60. Aljazeera (2013, October 23), Greek parliament suspends Golden Dawn funding. 61. Amnesty International (2010), Greece: Irregular Migrants and Asylum-Seekers Routinely Detained in Substandard Conditions. 62. Amnesty International (2013), Because of Who I am - Homophobia, Transphobia and Hate Crimes in Europe. 63. BBC News Europe (1.8.2012), Golden Dawn nationalists hand out 'Greeks only' food. 64. Christopoulos, D. (2013), EUDO Citizenship Observatory, Country Report: Greece, European University Institute, Florence. 54 65. Douzinas, C., Kouki, H. and Vradis, A. (2013, September 29), The arrest of Golden Dawn's leader will do little to counter institutional racism, The Guardian. 66. Ekathimerini.com (24.2.2012), Ousted New Democracy MP starts own party. 67. European Network against Racism (ENAR) (2013), ENAR Shadow Report 2011-2012: Racism and related discriminatory practices in Greece. 68. European Network of Equality Bodies (Equinet) (2012), Tackling the "Known Unknown" How Equality Bodies can Address Under-Reporting Discrimination through Communications. 69. Gay and Lesbian Community of Greece OLKE (2010), GREECE: The Status of Lesbian, Gay, Bisexual and Transgender Rights, Submission to the UN Human Rights Council for its Universal Periodic Review of Greece (11th Session). 70. Georgoupli, T. and Freeman, C (2013, October 5), Golden Dawn arrests: The government should have acted long ago, The Telegraph. 71. Hope, K. (11.10.2013), Greek police 'infiltrated' by Golden Dawn, FT.com. 72. Human Rights Without Frontiers (HRWF) (2012), Ethnic Turks in Greece, a Muslim Minority. 73. International Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Intersex Association (ILGA)- Europe (2013), OSCE-ODIHR 2012 Hate Crimes Report: submission of information. 74. Kalmouki, N.

(22.11.2013), Greek Singer, Sfakianakis: “Golden Dawn Will Save Greece”, Greek Reporter.

75. Margaronis, M. (26.10.2012), Fear and loathing in Athens: the rise of Golden Dawn and the far right, The Guardian.

76. Marangudakis, M., Rontos, K. and Xenitidou, M. (2013), State Crisis and Civil Consciousness in Greece, GreeSE Paper No.77, Hellenic Observatory Papers on Greece and Southeast Europe, London School of Economics.

77. Mason, P. (17.10.2012), Alarm at Greek police 'collusion' with far-right Golden Dawn, BBC News World online.

78. Papadopoulos, J. (13.7.2012), Neonazis im griechischen Parlament, in: Le Monde diplomatique (German edition).

79. The Racist Violence Recording Network Greece (2013), 2012 Report.

80. The Red Network, Council of State declares unconstitutional 2010 Greek Citizenship Law.

81. Smith, H. (28.9.2012), Greek police send crime victims to neo-Nazi 'protectors', The Guardian.

82. Smith, H. (1.12.2013), Golden Dawn supporters rally for imprisoned leader's release, The Guardian.

83. Theodorakis, S. (13.5.2012), Protagonistes, Mega Channel.

84. Theodoridis, A. (2013), Report on Measures to Combat Discrimination - Directives 2000/43/EC and 2000/78/EC - Country Report 2012, Greece, European network of legal experts in the non-discrimination field.

85. Trilling, D. (12.12.2012), A warning from Athens, New Statesman.

86. United States Department of State, Bureau of Democracy, Human Rights and Labor (2014), Country Reports on Human Rights Practices for 2013 – Greece.

87. Versendaal, H.v. (25.11.2013), Down but not out: Golden Dawn rears its head again, MacroPolis.

88. Western Thrace Minority University Graduates Association (2012), Submission to the UN Human Rights Council, Forum for Minority Issues.

Σύμφωνα με το 12ο Πρωτόκολλο της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου 1. Στην τρίτη και την τέταρτη έκθεσή της, η ECRI συνέστησε στην Ελλάδα να επικυρώσει το συντομότερο δυνατό, το 12ο Πρωτόκολλο, που υπεγράφη στις 4 Νοεμβρίου 2000. Οι ελληνικές αρχές επανέλαβαν τη θέση τους, που στηριζόταν στον σχετικά μικρό αριθμό επικυρώσεων και την απουσία μιας καλά εδραιωμένης νομολογίας του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων σε σχέση με το κείμενο αυτό. Ωστόσο, η ECRI θεωρεί, ότι η προθυμία επικύρωσης του Πρωτοκόλλου που τέθηκε σε ισχύ την 1η Απριλίου 2005, δεν θα πρέπει να εξαρτάται από τον αριθμό των άλλων επικυρώσεων, αλλά από τη χρησιμότητά του για την καταπολέμηση του ρατσισμού στην Ελλάδα. Επιπλέον, η ECRI επιθυμεί να επιστήσει την προσοχή της Ελλάδας στην απόφαση για την υπόθεση Σέιντιτς και Φίντσι κατά Βοσνίας-Ερζεγοβίνης, της 22ας Δεκεμβρίου 2009², στην οποία το Τμήμα Μείζονος Συνθέσεως του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων διαπίστωσε ότι το 12ο Πρωτόκολλο θα πρέπει να ερμηνεύεται με τον ίδιο τρόπο όπως το άρθρο 14 της

Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου. Οι διατάξεις του ποινικού δικαίου για την καταπολέμηση του ρατσισμού και των φυλετικών διακρίσεων περιλαμβάνονται στο νόμο 927/1979, όπως τροποποιήθηκε με τους νόμους 1419/1984, 2910/2001 και 4285/2014. Ο νόμος 4285/2014 ψηφίστηκε στις 9 Σεπτεμβρίου 2014 με σκοπό την προσαρμογή του νόμου 927/1979 στην απόφαση-πλαίσιο 2008/913 / ΔΕΥ για την καταπολέμηση ορισμένων μορφών και εκδηλώσεων ρατσισμού και ξενοφοβίας μέσω του ποινικού δικαίου. Οι φυλετικές διακρίσεις κατά την άσκηση του δημοσίου λειτουργήματος ή επαγγέλματος κάποιου - σύμφωνα με την υπ αριθ. 7 Σύσταση Γενικής Πολιτικής (GPR) στην εθνική νομοθεσία για την καταπολέμηση του ρατσισμού και των φυλετικών διακρίσεων, § 18 η - δεν ποινικοποιείται από το νόμο 927/1979, όπως τροποποιήθηκε από τα άρθρα 1 και 2 του νόμου 4285/2014. Το Άρθρο 79(3) του Ποινικού Κώδικα κατέστησε επιβαρυντικό στοιχείο τη διάπραξη πράξης μίσους με βάση τη φυλή, τη θρησκεία, την εθνική ή εθνοτική καταγωγή, ή τον διαφορετικό σεξουαλικό προσανατολισμό ή την ταυτότητα φύλου του θύματος. Η ποινή δεν θα μπορούσε να ανασταλεί⁵. Ο νόμος 4285/2014 εισήγαγε το άρθρο 81Α του Ποινικού Κώδικα κάνοντας 5 Το άρθρο 79(3) εισηχθη το 2008. Η τροποποίηση του 2013 πρόσθεσε την ταυτότητα φύλου ως λόγο και κατέστησε αδύνατη την επιβολή ποινής με αναστολή. 13 αυστηρότερες τις κατώτερες ποινές που μπορούν να επιβληθούν για αδικήματα με κίνητρο το μίσος.⁶ Ο νόμος 4285/2014 κατήργησε το τμήμα του άρθρου 79(3) σχετικά με τα επιβαρυντικά στοιχεία. Ο κατάλογος των λόγων στο άρθρο 81Α είναι ο ίδιος με εκείνον που εμφανιζόταν στο άρθρο 79(3) εκτός από το ότι το χρώμα (καθώς και η αναπηρία) έχει συμπεριληφθεί. Και πάλι, οι ποινές δεν μπορούν να ανασταλούν. Η ECRI σημειώνει ότι η νέα διάταξη δεν ανταποκρίνεται πλήρως με την §21 της υπ αριθ. 7 GPR. Ωστόσο, την προσοχή της ECRI έχει επίσης τραβήξει η πρόχειρη εφαρμογή του άρθρου 79(3).⁷ Κατά την άποψη της ECRI, είναι σημαντικό οι αρχές να παρακολουθούν προσεκτικά τον τρόπο με τον οποίο θα χρησιμοποιηθεί το άρθρο 81Α από τα δικαστήρια για να εκτιμήσουν κατά πόσον μπορεί να βοηθήσει να ξεπεραστούν τα προβλήματα που ανέκυψαν με το άρθρο 79(3). Η ECRI θα επανεξετάσει και πάλι το ζήτημα κατά τον επόμενο κύκλο παρακολούθησης. Ο νόμος 3304/2005 καλύπτει τις διακρίσεις λόγω φυλής, εθνοτικής καταγωγής, θρησκείας, πολιτικών ή άλλων πεποιθήσεων, φύλου, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού και επεκτείνεται τόσο στον δημόσιο όσο και τον ιδιωτικό τομέα. Καλύπτει την εργασία, την κοινωνική προστασία, την παιδεία και την πρόσβαση σε δημόσια αγαθά και υπηρεσίες, περιλαμβανομένης και της στέγασης. Αν

και αυτό δεν αναφέρεται ρητά στο νόμο, ορισμένοι παρατηρητές θεωρούν ότι είναι προφανές από τα συμφραζόμενα ότι τα φυσικά πρόσωπα, καθώς και οι οργανώσεις είναι υπεύθυνα όταν διαπράττουν πράξεις διάκρισης.¹⁰ Το άρθρο 2(1) απαγορεύει την άμεση και έμμεση διάκριση και το άρθρο 2(3) απαγορεύει επίσης την εντολή για την εφαρμογή διακρίσεων. Ο αριθμός των Ρομά στην Ελλάδα υπολογίζεται γύρω στις 265000 (περίπου 2,5 % του πληθυσμού). Ως αποτέλεσμα των αποτυχημένων σχεδίων ένταξης, πολλοί Ρομά εξακολουθούν να είναι περιθωριοποιημένοι και κοινωνικά αποκλεισμένοι. Οι ελληνικές αρχές ίδρυσαν μια διπουργική επιτροπή για τον συντονισμό όλων των κυβερνητικών οργάνων που συμμετέχουν σε προγράμματα ένταξης των Ρομά. Ένα μεγάλο πρόβλημα εξακολουθεί να είναι η έλλειψη συνοχής μεταξύ των εθνικών στρατηγικών, των περιφερειακών σχεδίων δράσης και της εφαρμογής σε τοπικό επίπεδο. Προς το παρόν, η αποτελεσματικότητα των μέτρων ένταξης εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τη συνεργασία των τοπικών αρχών και των θεσμικών οργάνων. Προβλήματα εξακολουθούν να υφίστανται ιδίως όσον αφορά τον διαχωρισμό στη στέγαση και την εκπαίδευση, που συχνά βασίζεται σε ευρέως διαδεδομένες προκαταλήψεις σε βάρος των Ρομά στις τοπικές κοινότητες. Η πλειοψηφία των ηλικιωμένων Ρομά εξακολουθούν να είναι αναλφάβητοι και, παρόλο που η σχολική εκπαίδευση είναι πιο συνήθης μεταξύ των νεότερων Ρομά, η συμμετοχή τους στην εκπαιδευτική διαδικασία εξακολουθεί να είναι ανεπαρκής. Τα ποσοστά αναλφαβητισμού και εγκατάλειψης του σχολείου ανάμεσα στα παιδιά Ρομά εξακολουθούν να είναι υψηλά. ⁷² Η θέση τους στην επίσημη αγορά εργασίας είναι, σε γενικές γραμμές, επισφαλής ή ακόμη και ανύπαρκτη. Πολλοί Ρομά που συναντήθηκαν με την αντιπροσωπεία της ECRl εξήγησαν ότι λόγω της έλλειψης επίσημης εκπαίδευσης και της μειωμένης ζήτησης για ανειδίκευτους εργάτες, ιδίως στον οικοδομικό τομέα, ως αποτέλεσμα της οικονομικής κρίσης, πρέπει τώρα να στηριχθούν ακόμη περισσότερο σε ανεπίσημες οικονομικές δραστηριότητες, όπως η συλλογή παλιοσίδερων. Τα επιδόματα τέκνου που παρέχονται από το κράτος είναι συχνά η μόνη σταθερή πηγή εισοδήματος, διαγωνίζοντας έτσι την εξάρτηση και την κοινωνικο-οικονομική περιθωριοποίηση. Οι συνθήκες διαβίωσης σε πολλούς καταυλισμούς Ρομά στην Ελλάδα εξακολουθούν να αποτελούν ένα λόγο ανησυχίας. Μερικοί οικισμοί βρίσκονται σε πλήρη απομόνωση από τον υπόλοιπο πληθυσμό, χωρίς τρεχούμενο νερό ή ηλεκτρικό ρεύμα, χωρίς θέρμανση το χειμώνα και στέγες που στάζουν, σε ορισμένες περιπτώσεις και, χωρίς αποχετευτικό σύστημα ή πρόσβαση σε μέσα μαζικής μεταφοράς. Επιπλέον, πολλές αναγκαστικές εξώσεις των Ρομά

έλαβαν χώρα χωρίς να προσδιορίζεται ένα κατάλληλο μέρος για την εγκατάσταση ενός ασφαλούς και νόμιμου οικισμού και χωρίς επαρκή πρόσβαση σε ένδικα μέσα. Ο Συνήγορος του Πολίτη και ειδικότερα ο Συνήγορος του Παιδιού ασχολήθηκε με δύο μειονοτικές Ελλήνων πολιτών κατηγορίες που αντιμετωπίζουν προβλήματα κοινωνικής ένταξης (Ρομά) και αναφέρει χαρακτηριστικά πως εξακολουθεί να υφίσταται ένας πολύ σημαντικός αριθμός παιδιών Ρομά που δεν φοιτούν καθόλου στο σχολείο ή διαρρέουν από αυτό πολύ σύντομα, πριν την ολοκλήρωση της υποχρεωτικής εκπαίδευσης. Αρκετά από αυτά τα παιδιά εργάζονται από πολύ μικρές ηλικίες και μάλιστα υπό συνθήκες εξαιρετικά επικίνδυνες για την ψυχική και σωματική τους υγεία. Για να ληφθούν δραστικότερα μέτρα , μέσα από τη συνεργασία της κεντρικής διοίκησης , των ΟΤΑ (αλλά και των ΜΚΟ) χρειάζεται αρχικά να εξευρεθούν λύσεις για την διασφάλιση ενός στοιχειώδους επιπέδου ζωής των Ρομά. Οι απαντήσεις του Συνήγορου του Πολίτη σχετικά με την εν γένει κατάσταση των Ρομά έρχεται σε σύγκρουση με τις σχετικές Εκθέσεις του Συνήγορου του Παιδιού και τις συμφωνίες των Ευρωπαίων Ηγετών το 2011 (I/11/789) σχετικά με την ομόφωνη δέσμευση αυτών ως προς την εφαρμογή μία σειρά συστάσεων της Επιτροπής με στόχο τη μείωση των κοινωνικών ανισοτήτων των Ρομά σε τέσσερις τομείς : **εκπαίδευση, απασχόληση , υγειονομική περίθαλψη και στέγαση (IP /13/1226)**

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΝΟΜΟΣ ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ

ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ

ΕΝΤΥΠΟ ΑΝΑΦΟΡΑΣ

Προς τον Συμπαραστάτη του Δημότη και της Επιχείρησης

(υποβάλλεται ατελώς)

Τρόποι Υποβολής Αναφοράς

Με αυτοπρόσωπη παρουσία στο γραφείο του ΣΔΤΕ	Με ταχυδρομείο: Αριστομένους αρ.33 Τ.Κ 24100 ΚΑΛΑΜΑΤΑ	FAX -	Με email: symparastatis@kalamata.gr
---	---	----------	---

1. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΔΗΜΟΤΗ (Συμπληρώστε με κεφαλαία γράμματα. Τα πεδία με (*) είναι υποχρεωτικά)

Όνομα*:	Επώνυμο*:
Πατρώνυμο*:	Επάγγελμα:
Οδός*:	Αριθμός*:
Πόλη/Δημοτική Κοινότητα*:	ΤΚ*:
Σταθερό Τηλ.:	Κινητό Τηλ.*:
Email*:	Fax:

2. ΠΕΡΙΓΡΑΨΤΕ ΜΕ ΣΥΝΤΟΜΙΑ ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΣΑΣ

3. Παρακαλούμε συμπληρώστε με καθαρά και ευανάγνωστα γράμματα, με μπλέ ή μαύρο

στυλό, και εξηγείστε σύντομα και με τρόπο σαφή και κατανοητό, το πρόβλημά σας. Είναι απαραίτητο να αναφέρεται στοιχεία, όπως για παράδειγμα: την ακριβή ημερομηνία και τις περιστάσεις κάτω από τις οποίες ανέκυψε το πρόβλημά σας καθώς και τον τρόπο με τον οποίο ζητάτε να επιλυθεί, αν έχετε ήδη απευθυνθεί στην αναφερόμενη υπηρεσία, αν λάβατε απάντηση, αν έχετε ασκήσει ενδικοφανή προσφυγή ή αν η υπόθεσή σας εκκρεμεί ενώπιον δικαστικής αρχής.

- 4. Η αναφορά προς τον Συμπαράστατη του Δημότη και της Επιχείρησης δεν αναστέλλει τις τυχόν του νόμου προβλεπόμενες προθεσμίες για την υποβολή ενστάσεων στα αρμόδια διοικητικά όργανα ή την άσκηση ενδίκων βοηθημάτων και μέσω των ενώπιον των Δικαστηρίων.
- 5. Ο Συμπαράστατης του Δημότη και της Επιχείρησης είναι αναρμόδιος να διερευνήσει υπόθεση που έχει αχθεί με πρωτοβουλία οποιουδήποτε εμπλεκομένου, ενώπιον Δικαστηρίου.

3. ΕΠΙΣΥΝΑΠΤΟΜΕΝΑ ΕΓΓΡΑΦΑ

(Αντίγραφο Δελτίου Αστυνομικής Ταυτότητας καθώς και οποιουδήποτε εγγράφου θεωρείτε χρήσιμο για τη διερεύνηση της υπόθεσης, **ενδεικτικά**: αντίγραφα συμβολαίων, τιμολογίων, αποδείξεων αγοράς, σχετική αλληλογραφία κ.λπ.)

1
2
3
4
5

ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ

Ο Συμπαραστάτης του Δημότη και της Επιχείρησης επεξεργάζεται τα δεδομένα που γνωστοποιείτε κατά την υποβολή της αναφοράς (ενδεικτικώς: ΑΦΜ, ΑΜΚΑ, φύλο, διεύθυνση και αριθμό τηλεφώνου οικίας, ηλεκτρονική διεύθυνση κ.λπ.) ή/ και όποιο άλλο στοιχείο κρίνεται απαραίτητο για τη διερεύνηση της αναφοράς σας και την άσκηση των αρμοδιοτήτων του. Η επεξεργασία των προσωπικών σας δεδομένων απαιτείται για την άσκηση των εκ του νόμου οριζόμενων αρμοδιοτήτων του και την εκπλήρωση καθήκοντος προς διασφάλιση του δημοσίου συμφέροντος. Ο ΣτΔΕ δεν αποκαλύπτει τα προσωπικά σας δεδομένα σε τρίτους, έχει καθήκον εχεμύθειας για έγγραφα και στοιχεία των οποίων λαμβάνει γνώση στο πλαίσιο της έρευνας και χειρισμού αναφορών και δεσμεύεται να συμμορφώνεται με τον νέο Γενικό Κανονισμό ΕΕ 2016/679 περί προσωπικών δεδομένων.

Ως υποκείμενο των δεδομένων έχετε δικαίωμα να αιτηθείτε αντίγραφο των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που σας αφορούν και τα οποία επεξεργάζεται ο ΣτΔΕ, να ασκήσετε το

δικαίωμα διόρθωσης, περιορισμού και εναντίωσης στην επεξεργασία των δεδομένων αυτών. Σε περίπτωση υποβολής, εγγράφως, δήλωσης εναντίωσης στην επεξεργασία των δεδομένων σας, παύει να είναι εφικτή η διαμεσολάβηση του ΣτΔΕ στην υπόθεση σας και ο φάκελος της τίθεται στο αρχείο.

Παρακαλούμε όπως εσωκλείεται υποχρεωτικά σε φάκελο Α4 τη σχετική αναφορά σας καθώς και όλα τα συνημμένα έγγραφα αυτής , αναγράφοντας έξωθεν του φακέλου ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΤΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΤΗ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΚΑΙ ΜΟΝΟ ΤΟ ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ ΣΑΣ.

Ημερομηνία/..../.....

Υπογραφή

Διανύσαμε έναν ακόμη χρόνο οικονομικής κρίσης και επιδημιολογικής κρίσης . Οι ενδείξεις κοινωνικής κόπωσης είναι ιδιαίτερα αισθητές. Στις παρούσες συνθήκες, η πολύπλευρη πίεση την οποία υφίσταται η κοινωνία οδηγεί μερίδες του πληθυσμού σε ακραίες θέσεις, απόψεις, ενέργειες. . Ό,τι εμφανίζεται σε μια λογική "άσπρου και μαύρου" τείνει να ενισχύει την πόλωση, τη στείρα αντιπαράθεση, τις μερικές και εγωιστικές συμπεριφορές, εκτοπίζοντας τη σύνεση, αποτρέποντας τη σύνθεση, θέτοντας σε κίνδυνο τη συνοχή και την συνεργασία . Πόλωση και εμπιστοσύνη είναι έννοιες αντίρροπες. Σε ένα τέτοιο κλίμα, *εκδηλώνονται κίνδυνοι σχετικά με την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η οποία αποκτά επιβεβλημένο και επείγοντα χαρακτήρα*. Η δημιουργία αποδιοπομπαίων τράγων προβάλλει ως «διέξοδος», ως «λύση» στα πάσης φύσεως ατομικά και συλλογικά αδιέξοδα. Εκεί παραμονεύει και η ρατσιστική βία. Η Ελλάδα δεν πρέπει να διολισθήσει σε τέτοιου είδους φαινόμενα. Δεν πρέπει να επιτρέψουμε να υπάρξει υποχώρηση στο επίπεδο του σεβασμού και της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Αυτό όχι μόνο διότι αποτελεί διεθνή υποχρέωση της χώρας αλλά και διότι υποβαθμίζει την ποιότητα της Δημοκρατίας και του Κοινωνικού Κράτους Δικαίου. Ο Συνήγορος του Δημότη και της Επιχείρησης είναι θεσμός εγγύησης των δικαιωμάτων. Η παρέμβασή του επιζητείται ιδιαίτερα έντονα σε θέματα που σχετίζονται με τις οικονομικές επιπτώσεις της κρίσης, σε όλο το φάσμα των δικαιωμάτων των πολιτών – δημοτών. Ο Συνήγορος του ΔκΕ έγινε αποδέκτης της απελπισίας εκείνων που έχουν πληγεί περισσότερο και, αδυνατώντας να αντεπεξέλθουν στις οικονομικές υποχρεώσεις τους, αναζητούν χείρα βοήθειας, κάποιον ο οποίος είναι διατεθειμένος να ακούσει τα προβλήματά τους, προσπαθεί να τους στηρίξει με την παροχή βασικής πληροφόρησης για τις δυνατότητές τους, διαμεσολαβεί *μέχρις εξαντλήσεως των δυνατοτήτων διακανονισμού ή επεικούς μεταχείρισης οριακών περιπτώσεων*. Ανταποκρινόμενος σ' αυτή την απαίτηση, ο Συνήγορος εντείνει τη δράση του. Επιπλέον, σε πανελλαδικό επίπεδο οι Τοπικοί και Περιφερειακοί Συμπαραστάτες εντείνουν όλο και περισσότερο την παρουσία τους. Επιβεβαιώνεται πάντως η αναντιστοιχία ανάμεσα στην κατάσταση στην οποία βρίσκεται ιδιαίτερα ένα μέρος του πληθυσμού και στη δυνατότητα των κρατικών υπηρεσιών να προσφέρουν διέξοδο. Αυτό το χάσμα φαίνεται μάλιστα να διευρύνεται περισσότερο. Η διοίκηση δεν είναι σε θέση να στηρίξει τη χειμαζόμενη κοινωνία και αυτό πλέον συνειδητοποιείται όλο και περισσότερο και από τις δυο πλευρές. Επιπλέον της έλλειψης πόρων, που αναμφίβολα επηρεάζει τη λειτουργία της, η δημόσια διοίκηση βρίσκεται υπό πίεση να λειτουργήσει αποτελεσματικά με λιγότερο προσωπικό σε ένα νομοθετικό και οργανωτικό περιβάλλον που χαρακτηρίζεται από ρευστότητα και ταχείες αλλαγές. Είναι σαφές πως στα πεδία αυτά επιβάλλεται πλέον να ξεκινήσει, χωρίς αναβολή, μια προσπάθεια μεταρρυθμιστικής

παρέμβασης, με μικρά, συστηματικά, αλλά σταθερά βήματα. Η δυσχερής θέση ή και η απόγνωση υπαλλήλων και πολιτών θα διαιωνίζονται όσο οι τρόποι και οι μέθοδοι λειτουργίας της διοίκησης δεν προσαρμόζονται με ανάλογο τρόπο. Εύκολες λύσεις δεν υπάρχουν. Και η κρίση έχει αναδειχθεί σε καταλύτη ραγδαίων μεταβολών σε ό,τι γνωρίζαμε τις τελευταίες δεκαετίες. Στο πεδίο της διοίκησης ειδικότερα, αναζητείται ο τρόπος ώστε να εκπληρώσει αποτελεσματικά τον ρόλο της για τη στήριξη της ελληνικής κοινωνίας και των πολιτών της. Η αναβάθμιση της διοίκησης είναι πολύ σημαντικότερη απ' όσο συνειδητοποιούμε. Διότι αποτελεί το στήριγμα της συλλογικής ζωής εν αντιθέσει προς ατομικές συμπεριφορές ωφελμιστικής λογικής. Οι βάσιμες αναφορές είχαν κατά μεγάλο ποσοστό θετική έκβαση. Επιλύθηκαν με τη διαμεσολάβηση του Συνηγόρου –δηλαδή αποκαταστάθηκε το πρόβλημα που αντιμετώπιζε ο πολίτης– σε ποσοστό 81,72%. . Το 1,77% των υποθέσεων επιλύθηκε χωρίς ενέργειες του Συνηγόρου, από την ίδια την υπηρεσία ή ύστερα από παρέμβαση άλλου φορέα. Στο 9,53% των βάσιμων αναφορών η επίλυση στάθηκε αδύνατη για λόγους που οφείλονται σε κενά της νομοθεσίας ή σε οργανωτικές αδυναμίες και δυσλειτουργίες της δημόσιας διοίκησης, είτε πάγιες είτε συνδεδεμένες με τα προβλήματα που επιφέρει η τρέχουσα συγκυρία (Η πολυνομία και τα κενά της νομοθεσίας πιστεύω να εξαλειφθούν και να μην ανοίξει περισσότερο η ψαλίδα του 9.53% όπως και η αύξηση των οικονομικών πόρων στον α' βαθμό ΟΤΑ κρίνεται επιτακτική και αναγκαία η οποία στο προσεχές μέλλον θα αντιμετωπίσει πολλαπλά ζητήματα ως ξεχωριστή μονάδα).

Ο ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΤΗΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΤΗ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ
ΓΙΩΡΓΟΣ Κ. ΦΕΡΕΤΖΑΚΗΣ